

سنت پلٹو صاحب

راڈا سوامی سنسنگ، بیلاس

جيون، اُپديش ۽ پاڻي

راڌا سوامي ستسنگ، بهاس
ضلع امرتسر (پنجاب)

پورب جا سنت
سنت پلندو صاحب

چهايندو :-
ايس. ايل. سوندي
سيگري
راڏا سوامي ستسنگ، بياس
پوست آفيس ،
ڏيرا بابا جمل سنگھ
ضلع امرتسر (پنجاب)

سب حق واسطا قائم

پهرين دفعو [ڪاپيون ۷۰۰۰] [آگسٽ ۱۹۸۴]

چهيئو :-
راڏا ڪرشن پريداس
امر پورٽ پرنٽنگ پريس
هالي پانا، اجمير

پورب جا سنت
سنت پلنڙو صاحب

جهانيندڙ :-
ايس. ايل. سونڌي
سڪرٽري
راڌا سوامي سنسنگم، بياس
پوسٽ آفيس،
ڏيرا بابا جڳمل سنگھ
ضلع امرتسر (پنجاب)

Scanning: Tariq Hayat Lashari, Sukkur

سڀ حق واسطا قائم

پهرين دفعو [ڪاپيون ۷۰۰۰] [آگسٽ ۱۹۸۴]

جهانيندڙ :-
راڌا ڪرشن پريڊاس
امر پورٽ پورٽنگ پريس
هالي پائا، اجمير

ڇپائيندڙ جي طرفان

ڪجهه وقت اڳ ٻڌل وٺا اوسار، اليڪ اليڪ سمعن جي
جهون، ٻائي ۽ اڀر ٻاٻ لڏا لڏا پٽڪ ڇپائڻ جو
پڙيل ڪيو ويو. ان مالها ۾ سٺ لاءِ جي، نئي صاحب،
دادو صاحب، ڪارام جي، ڪرو روپڊاس جي ۽ ڪرو لالڪ
صاحب تي پٽڪ ڇپجي چڪا آهن. سٺ پٽو صاحب اي
ڪمرا سال اڳ شري آءِ. اي. آرڪل جو الڪر-پريءَ ۾
لکيل پٽڪ ڇپايو ويو هو. پر اهڙي نموني جا ڪتاب ٻارن
ڏانهن ۾ ڇپائڻ جو ڪارو ڪمرون تي ڪارنن سٺ جلدي
پورو نه ٿي سگهيو. ان کان پوءِ شري راجندر ڪمار سٺي
(الڌور نواسي) ۽ شري رندرام جي گڏيل آدم سان سٺ
پٽو نالي هڪڙيءَ ۾ پٽڪ ڇپايو ويو. ان کي اڌار ٻڌائي
هي پٽڪ سڏي ڏيڻا ۾ تيار ڪيو ويو آهي.

پٽو صاحب جن آرڊمين هڪڙيءَ ڌاري آڏو ٻا ۾ لاهت
مهور ۽ دلير سٺ ليا آهن. لاءِ، ڪنهن، ڪرو لالڪ،
روپڊاس ۽ دادو مال ادي والڪر هنن ۾ سٺ شيد پوک،
شيد ٻا ۾ جي مارڪ کي پرمالها جي پراڻيءَ جو هڪ ئي
چور مارڪ مڃي انچر پرجار ڪيو هي مارڪ، هر وقت،
هر اسٽان، جالي، ڌرم ۽ هر ملڪ جي سٺي جهون لاءِ ساڳيو
ٿي آهي. هن اڀر جو ٿورن لڏن ۾ نموني سار لاءِ آهي
نه جهڙو آڳاٽا ڪارو، الڌر پراجان پرمالها جو درشن ٿو
ڪري سگهي. جڏهن پورو سٽڪرو ڏيڻا پهر ڪري، هن کي
الڌر ٻا ۾ شيد روپي ڪان جو پوکاش ڏسڻ جي چڱي
سيڪاري ٿو ۽ جيرو کي آءِ ۽ الڌر سڌيءَ جي اوسا پراڻي
ٿئي ٿي. ان اوسا ۾ نه وڳو ڪس پهنجي الڌر ٿي ان
پاري پهر جو ٿور ڏسڻ ۾ ٿو اچي پر هر ڪهڙي ڪس ان

پرم جو دست جو پرکاش نظر اچڻ لڳي ٿو، پوءِ هنجي هر قسم
جي دٻي دور ٿي وڃي ٿي ۽ هر جهڙي ۾ کيس اُن هريءَ جو
سڄو هر مندر ۽ ناڪر دٻارو ڏسڻ ۾ اچي ٿو.

ستگر صاحب جب مهر ڪري تب گيان ڪا ديهڪ ٻارا هڻه جي،
پرم آنڊارا چوٽ گها دسهون دس ٻان اڃيارا هڻه جي.
وٽن دوس ٽوٽه ناعين لڳي جيون ٽيل ڪي ڌارا هڻه جي،
پلاؤ ڪهڻ موهه ديهڪ ٻرا، گهٽ گهٽ ۾ ناڪر دوارا هڻه جي.
(ڀاڱو ۲، جهولما ۱)

پلاؤ صاحب جي ٻاٽي ٻر ٻر پرم جي رنگ ۾ رنگي ٻيٽي
آهي. اُن ۾ روحاني پيد نهايت سول پر اثرائتي رنگ سان
ڪوليا ويا آهن. هيءَ ٻاٽي هڪ مهان سنڌ جي بي مثل
روحاني تجربن جو سکياداهڪ ۽ ڪلياڻڪاري پندار آهي.

پستڪ جو سنڌي انوار ڪماري ڪملا پرمسواڻي ڪيو
آهي ۽ اُن جي چٽائيءَ جو پرڀڻڻ شري منگهارام دٻال ڪيو.
اسين ان پرم ٻري شيوا لاءِ سندن شڪر گذار آهيون.

ايس. ايل. سونڌي

سيڪريٽري

راڌا سوامي ستننگ، پياس

ڏيرا بابا جڳمل سنگھ،

ضلع امرتسر (پنجاب).

وشبہ سؤچي

۳	چھانڊندڙ جي طرفان
۲۲ کان ۱	سنڌ پبلو صاحب جيون
۲۶ کان ۲۳	پاشا ۽ شعلي
۶۱ کان ۲۷	آپدیش
۶۲	۱- ڪل مالڪ پروما
۷۱	۲- شوب، نام
۸۶	۳- سنڌ سٽگرو
۱۲۹	۴- سنڌ پبلو صاحب جي آئمر رسائي ۽ نمونو
۱۴۷	۵- سٽنگر، سنڌ سپا، سٽ - سٽنگ
۱۵۸	۶- هوميءَ جو ٽهاڳ ڪوڙ ۽ شون ۾ رهڻ
۱۶۴	۷- جيتري ئي مرڻ
۱۶۹	۸- پيد اندر جي مارڪ جو
۱۹۳	۹- گيان
۱۹۸	۱۰- ماڻا
۲۰۸	۱۱- من
۲۱۶	۱۲- ننڊڪ، دشت
۲۲۱	۱۳- جيو هٽسا ۽ ماس کان پرهيز
۲۲۳	۱۴- پڳتي، پوٽر، پوه
۲۵۰	۱۵- پاڪند ۽ ڪوڙي پوڄا
۲۷۱	۱۶- چٽاولي ۽ آپدیش

١٧- قنڪر

٢٩٨

٢٩٨

٢٩٩

٣٠٠

٣٠٠

٣٠١

٣٠٣

٣٠٣

٣٠٦

٣٠٧

٣٠٨

٣٠٨

٣٠٩

٣١٠

٣١٠

٣١٨

٣٢٠

٣٢٢

١- وشواس ، ڀروسو

٢- ڪنهنڪي نه مٿي نه ٻڌاڻو

٣- سچ ۽ سچي درٻار

٤- ٻئي گڏ ڪونه رهي سگهندا

٥- سنڌوش

٦- هڪ جو ڀروسو ڪنهن نه

٧- دنيا

٨- ممڪن جي ڀڳتي

٩- هورڪه کي سهڻائيءَ مشڪل آهي

١٠- ڪمٽي

١١- نرگس ملا ڀولا سرڪن چال

١٢- آتما آمر آهي

١٣- سچي جني

١٤- ڪڪهرا

١٥- بارهه ماڻها

١٦- آلت باسيمان

١٧- سوهر يا هولر

سنڌ پلٽو صاحب

جهون ۽ ايديش

جهاڙ نهين قل کات هئم، نهين ڪوڀ ڪو پياس؛
پر سوارٿ ڪي ڪارني، جنمين پلٽو داس.

پر سوارٽ ڪي ڪارني سنٽ ليٽا اوتار.
سنٽ ليٽا اوتار جگت ڪو راهه ڇلاوينءِ،
ڀڳتي ڪرينءِ اُپديس ڪيان دي نام سناوينءِ.
پريت بڙاوينءِ جگت هر ڌرتي ڀر ڊولينءِ،
ڪتنو ڪهينءِ ڪنور بچن وي اُمرت بولينءِ.
اُنڪو ڪيا هئم ڇاهه سهت هينءِ دڪم گهڻيرا،
جيئو تارني ڪي هيت ملڪ ڌرتي بهتيرا.
ڀلڻو سڱرو ڀاءُ ڪي داس ڀڻيا نروار،
پر سوارٽ ڪي ڪارني سنٽ ليٽا اوتار.

(ڀاڱو ۱، ڪهاڻي ۴)

سنت پلٽو صاحب

جـيـون

گهڻن ئي ٻين مهاڻائن وانگر پلٽو صاحب جن جي زندگيءَ جي باري ۾ ٻه اُچار گهٽ ڄاڻا آهي. لڳي ٿو ته هنن جي زندگيءَ جون گهڻائون ماضيءَ ۾ گذري چڪا آهن. انهيءَ زندگيءَ جي باري ۾ اڻڄاڻائي وڌيڪ آهي ته انهن جي مائٽا ۽ ڀروار جي باري ۾ ڪا خبر ٿي ملي. نه ئي سندن ڄمڻ جي باري ۾. ايتري قدر جو سندن اصلي نالي جي به ڪنهن کي خبر ڪونهي ۽ انهن جو نالو به ”پلٽو“ نالو سندن سترن کنين ڏنو هو. انهن ڇو ويٺو آهي ته پنهنجن سترن کان نام جو پيد حاصل ڪري پلٽو صاحب جن پنهنجي ورثيءَ کي پوري طرح سان سنسار مان ڪڍي انترڪ ڪري ڇڏيو ۽ سندن سرت سنسار ۽ شرم مان اڪري اندر جي روحاني، بدلڻ ۾ واس ڪرڻ لڳي. هنن جي روحاني اوستا جي حالت ڏسي ۽ اهو ڄاڻي ته هاڻي پلٽو صاحب جن جو چٽ اندر ۾ لڳي ويو آهي. سندن سترن شري گروند صاحب جن فرمايو ته هيءُ نه پلٽو آهي، بلڪه بدليو ويو آهي، ”پلٽو“ ئي ويو آهي. گروءَ وٽان مليل انهيءَ نالي کي پلٽو صاحب جن عزت سان سڏيو ڪار ڪيو ۽ انهيءَ وقت کان وٺي انهيءَ نالي سان ئي مشهور ٿيا. سندن ڪوٽائن ۽ ٻاڻيءَ ۾ به اهوئي نالو ڏنو ويو آهي. انهيءَ مان ظاهر آهي ته پنهنجن سترن جي واسطي پلٽو صاحب جن جي دل ۾ ڪهڙي نه شرم ۽ ڳڻتي هئي: پلٽو صاحب جن پنهنجي ٻاڻيءَ ۾ انهيءَ نالي جو پيد هن ريت سهجايو آهي:-

۱. هن بستڪ ۾ ڏنل پلٽو صاحب جن جي ٻاڻي جنهن ڪرنت مان ڪٽي وئي آهي، اهو ئن ڀاڱن ۾ پليڊيو ويو آهي. (الله آباد) وارن ڇپايو آهي.

ٻل ٻل ۾ ٻلتو رهي آڇيا آلو جاپ،
گر گوبند آس جانگي راکا ٻلتو نام.

ٻلتو ٻلتو ڪيا ڪري، من ڪر ڏارو ڏوه،
ڪام ڪروڙ ڪر مار ڪي، سروي ٻلتو هو.

(ڀاڱو ۳، ساڳي ۱۳)

ٻلتو صاحب جن جو هڪ ڀاءُ به هو، جيڪو ٻلتو پوساد
جي نالي سان مشهور آهي. اهو نالو به اصلي نالو ڪونه ٿو
ٻڌجي، ڇو ته انهيءَ سان گڏ به ٻلتو نالو چڙيل آهي. پر ٻلتو
پوساد جن پنهنجي ”ڀڄناوليءَ“ ۾ ڪڇ اهڙا حوالا ڏنا آهن
جن مان ٻلتو صاحب جن جي زندگيءَ جي باري ۾ ڪڇ خبر
پئجي سگهي ٿي. جيئن ته ”ڀڄناوليءَ“ جي مطابق ٻلتو صاحب
جن جو جنم پو. پي. ۾ اهوڏا جي نزديڪ فيض آباد ضلع جي
هڪ ڳوٺ جلال پور ۾ ٿيو هو. اهو ڳوٺ ماليهر ريلوي اسٽيشن
کان ۱۳ ڪلوميٽر دور آهي.

انهيءَ ڳالهه جي باري ۾ ڪوبه سڌهه ڪونهي ته ٻلتو
صاحب جن ذات جا بيا هئا، ڇو ته پنهنجي ٻائيءَ ۾ گهڻن
ٽي هنڌن تي هنن انهيءَ ڳالهه ڏانهن اشارو ڪيو آهي. فرمائين
تا ته: ”معن هون ٻلتو بيا“ (ڀاڱو ۳، شيد ۱۳۳).
”ٻلتو داس اڪ بيا، رهيءَ اوت ڪي پيچ“ (ڀاڱو ۱،
ڪيڊاڻي ۵۸). اهڙي طرح هڪ اول ۾ هن دست اشارو ٿا
ڪن:-

بيا جات معن آدم آڙا هون پاڻڪي،
آڙا آئون گانت، تنڪ نهين ساڻڪي.
دوسر ٻلتو رها، پگتي اوھ ڪهان رهي،
آري هان ٻلتو پڙل ڪيا پگران ديا موڪهن سهي.

(ڀاڱو ۲، اول ۱۱۴)

۱. مان هروڙ سان آپوڙ آهيان، ڌري به پوڙتا منهنجي
اندر ڪونهي.

انهاس جي درشتيءَ سان جي ڏٺو وڃي ته اُڙهين صديءَ
 دهليءَ جي تخت تي شاهه عالم جي نالي سان به مغل بادشاهه
 ٿيا آهن شايد اهي ٻئي پلٽو صاحب جن جا سمڪالين يعني
 انهن جي ئي جيون ڪال ۾ رهيا آهن. اُڙڪيل جو ويچار
 آهي ته پلٽو صاحب جن جو جيون ڪال ۱۷۱۰ع کان ۱۷۸۰ع
 تائين رهيو هوندو. پر پلٽو صاحب جن جي جنم جي تاريخ
 جي باري ۾ ودوانن ۾ متعبد آهي، انهيءَ ڪري پڪيءَ طرح
 سان ڪچ به چئي نٿو سگهجي. هڪ ڳالهه ضرور پڪيءَ طرح
 سان چئي سگهجي ٿي ته پلٽو صاحب جن کي سنڌ گروند
 صاحب جن وٽان نام جي بخشش ملي. اها وارتا پرست آهي
 ته جڏهن پلٽو صاحب جن پورن گروءَ جي ڪوچ ۾ اهوڏيا مان
 ڪاشيءَ ۾ آيا ته اُتي کين گهٽيئي مشهور مهاڻا مليا. پهرين
 سندن ميلاپ گلال صاحب جن سان ٿيو، جن کين پيڪا صاحب جن
 ڏانهن موڪليو. پر پيڪا صاحب جن وري کين گلال صاحب جن
 ڏانهن واپس روانو ڪيو. پوءِ گلال صاحب جن کين گروند
 صاحب ڏانهن موڪليو، جن پلٽو صاحب جن کي نام دان بخشيو.
 ڪجهه ماڻهن جو اهو ويچار آهي ته پيڪا صاحب جن پلٽو صاحب
 جن جا گرو هئا. پر اهو ويچار اڻڪ ڪونه ٿو لڳي، ڇو ته
 پلٽو صاحب پنهنجي بهاڻيءَ ۾ اهو قبول ڪيو آهي ته هو
 گروند صاحب جن جا شش آهن. هنن ڪيترن ئي هنڌن تي
 ڏاڍي آدر سان پنهنجي گروءَ جو نالو ورتو آهي ۽ انهيءَ
 ڳالهه ڏانهن به اشارو ڪيو اٿن ته سندن ستگرو خرد سرف شيد
 جو اڀياس ڪندڙ آهي ۽ کين به سرف شيد جي مارڻ جو پند
 ڏنو اٿن:-

۱. اُڙڪيل دوانان ۾ چيل هڪ ”سهيٽ پلٽو“ رازاسوامي
 ستسنگه وارن اڻ ٿي انگريزيءَ ۾ ڇپايو آهي.

۱. پلٽو داس کي گوهند صاحب،
آه ملي موھ پوءِ-م گلي ۾.
(ڀاڱو ۳، شيد ۵۷)

۲. سڪي پلٽو آلمست دهراني،
گوهند نند دلاري هو. (ڀاڱو ۳، شيد ۱۲۷)

۳. جڳه جڳه گر گوهند، آرتي تمھاري،
لوڪت پد ڪڇ ڪمل، ڪومت پست تاري.
(ڀاڱو ۳، شيد ۱۲)

۴. ڪرم جنھڙو ٿوڙ ڪي، ڀرم ڪيٽا چٽڪار،
جوه گوهند گوهند ملي، ٿوڙ ڪ ديتا سنسار.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۲۶)

پلٽو صاحب جن جي ڀاءُ ڪرپال داس جن به لکيو آهي:-

پلٽو جهڙو جي ڪيٽ ۾، لڳا شيد ڪا بان،
گرو گوهند کي فوج ۾، سڙو ما پلٽو داس.
(ڪرپال داس جي شهداڙي، صفحو ۱۳۵)

ڪرپال داس جن پلٽو صاحب جن جي روحاني چڙهائيءَ
جي ۽ سندن مشهور ڪي جي باري ۾ فرمائين ٿا:-

پلٽو پلڪ نا بسري دل دريا کي ٻيڄ،
انسِي پگت چلائيا مڙي نام کي ڪيڇ.
(ڪرپال داس جي شهداڙي، صفحو ۱)

اهڙي اتم ڪٿي حاصل ڪرڻ جي واسطي پلٽو صاحب جن
کي من سان پوري لڙائي ڪرڻي پيئي. حقيقت ۾ چاهي عام
انسان هجي، چاهي ڪو پورن سنت هجي، هن من سهڻي
کي ناچ نچايو آهي. من سان جيڪا پيانڪ پڌ ٿي ڪرڻي
پري، ان جو بيان ڪندي پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا:-

چن ۾ بهت هر ٽرنگ اٿي، چن ۾ ٽن کوجت لوگ لڳائي.
چن ۾ بهر جوگ بئراگ ڪئي، چن ۾ ڪام ڪروڙ ڪو مارن ٿاڻي.
چن ۾ به ٻوگ بلاس ڪري، چن ۾ آب ڏاه ڪري ڪيلاڻي.
پاٽ ڪپڻي من چوٽ ڪري، هر پاگ بهي ڳو ڪي سرنائي.
(پاڳو ۲، سوتا ۱)

پلٽو صاحب جن اڀرڻا جا رهندڙ هئا. عام طور اڀرڻا
کي شري راءِ چندر جن جي نگرِي چيو ويندو آهي. پر پلٽو
صاحب جن جي وقت ۾ اڀرڻا جو پراڻو نشان ختم ٿي چڪو
هو. پراڻي ٿيرت اسٽان هٿ جي ڪري گهڻي ٻاڻي ضرور
اڀندا هئا. اُتي جي پنڊن يا مهتن جو مکيه ٿڌو رهو هو ته
پوڄا پاٽ، چپ ٽپ ۽ دان پڇ جي بهاني ٻاڻين کان پئسا
ڦرڻا. انهن کڻي ڇڏجي نه اڀرڻا نگرِي ڪرم ڪاندين جو
اڏو بڻجي چڪي هئي. اهڙي قسم جي ماڻهن جي وچ ۾ رهي
سڄي روحانيت جو پرچار ڪرڻ ۽ باهره ڪي ڀومن ۾ ڦاٿل جيون
ڪي انترهه ڪي اڀياس ڏانهن موڙڻ، اڀر پلٽو صاحب جهڙي
مهان سبب ستروءَ جو ٿي ڪم هو. جيئن جيئن ماڻهن کي
انهن جي سڄي روحانيت جو پتو لڳندو ويو، تيئن تيئن
غريب امير، پڙهيل اڻ پڙهيل، هندو مسلمان، هر طرح جا
جڳياسو سندن سنگت ۾ اچڻ لڳا ۽ هو ڌرم ۽ ذات جي
پيد پاتو بنا جيون کي هڪجهڙو پيار ڪندا هئا. پنهنجي هڪ
ڪنڊائي ۾ فرمائين ٿا ته هندو ۽ مسلمان اٿي مذهبي لاءِ
ربيع ۽ خريف جي فصل وانگر آهن. مان انهيءَ اڪال پوک
جو داس آهيان، جنهن هونڪي هندو مسلمان اٿي جاگير ۾
بخشيا آهن. مون انهي جي واسطي گيان جو دفتر کوليو آهي
۽ سڀ مذهبي گيان جي پراڻو ۾ اڀندا ٿا وڃن:-

مسلمان ربيع هري، هندو پيا خريف.
هندو پيا خريف، دوڙو هه فصل هماري،
اڪو چاهي ليه، ڪات ڪي ٻاري ٻاري.

سال ٻي-ري ۾ ملي، ٻيئي هڪو جاگيري،
 چاڪر پيئي حبوري، ڪوٽ آب ڪري لنگيري.^١
 دونون ڪو سمجها، گمان ڪا دفتر ڪولي.^٢
 سب قائل^٢ هوءَ جاءِ، عمل ڏي ڪوٺو نه ٻولي.
 دوآڻو دهن ڪي پيچ ۾^٣، پلٽو داس حريف؛
 مسلمان ربيع مهري، هڏو ٻيها حريف.
 (ياڳو ١، ڪنڊلي ٢١٢)

پلٽو صاحب جن جي ٻاءُ شري پلٽو پرساد جن به پنهنجي
 هڪ دوهي ۾ لکيو آهي ته پلٽو پنهنجي سگروءَ جي باغ جو
 اهو ڪل آهي، جنهن ۾ ٽي ورڻن جو پيد پاڻو سمايت ڪري
 هر ڏرم ۽ ذات جي جيون جي واسطي پريو پگتيءَ جي هڪ
 ٽي ريت هلائي:-

گر گوهند ڪي باغ ۾ پلٽو ٿولي ٿول.

(پڇاڻولي)

پلٽو صاحب جن خود پنهنجي هڪ پرسد ڪنڊليءَ ۾
 اشارو ڪيو آهي ته پرماتما جي وصال جي واسطي صرف پگتي
 ۽ نمونا ٽي ضروري آهي، ذات پات، ۽-ڏرم مذهب سڀ
 بي معنيٰ آهن. پلٽو صاحب جن صاف چيو آهي ته مالڪ جا
 سڃا پگت نيچ ۾ نيچ ڏانهن ۾ به ٿيا آهن ۽ وڌر، پيلاڻي ۽
 سچ جا مثال ڏيئي سمجهايا آهن ته چاهي رهي سڀ نيچ ذات
 ۾ پيدا ٿيا، پر انهن پنهنجي پيار سان پگوان ڪي به وس ۾
 ڪري ڇڏيو:-

صاحب ڪي درٻار ۾ ڪيول پگتي پيار.

ڪيول پگتي پيار، صاحب پگتي ۾ راضي،

تجا سڪل پگوان ليا، داسي سڀ پاڇي.

جب ٽپ ٽپ آچار، ڪري بهتيرا ڪوٺي،

کائي سوري کي پير، مٽي سب رشي مٽي روئي.
 ڪيا پڌشتو پگه، پٿورا سڪل سماجا.
 مردا سب ڪا مان، سهج بن گهٽ نه باجا.
 پٿو اونچي جات ڪو، جن ڪوٺو ڪريء اهنگار.
 صاحب کي دربار ۾، ڪيول پگهتي پيار.

(پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۱۸)

پٿو صاحب جن هڪ گرهستي مهائما هئا. انهنجو وواھ
 به ٿيل هو ۽ کين اولاد به هو. پنهنجي پاڻيءَ ۾ هنن لانهيءَ
 ڳالهه ڏانهن اشارو ڪيو آهي ۽ جيڪا جي لاء پنهنجن بزرگن
 وانگر دڪانداري ڪندا هئا. فرمائين ٿا ”پٿو داس ڪو
 ٻانڀڙا رهي آوڻ کي پيچ“ پر سنساري ورتيءَ واري دڪاندار
 ۽ پٿو پگهت دڪاندار جي وچ ۾ بهت فرق هوندو آهي.
 پهرئين قسم جي دڪاندار جو دٻن ايمان ٿي ماها هوندي آهي
 ۽ ماها جوڙڻ جي واسطي هو انيڪ طرح جي هيرا ڦيري به
 ڪندو رهندو آهي. ٻئي قسم جو دڪاندار سڄي ڪرم يا
 اٽل ڪمائي ڪندو آهي ۽ من کي موهر ماها ۽ لوپ لالچ کان
 دور رکندو آهي. پٿو صاحب جن پنهنجي هڪ ڪنڊليءَ ۾
 سنساري ورتيءَ واري پٿي جو حال ٿا بيان ڪن ۽ فرمائين
 ٿا ته اهڙو شخص ڪڏهن به پنهنجي عادت کان باز ڪونه
 ايندو آهي. هو گهٽ نوريندو آهي، بي ايماني ڪندو آهي
 ۽ لالچي ۽ بي شرم هوندو آهي. لوپ جي وس ۾ اچي هو
 ائين ڪونه سوچيندو آهي ته پورو ۽ صحيح طرح سان ٿورو مان
 ڪهڙو فائدو آهي. کيس پنهنجي آڌ ڪرنا يعني اڪال پُرش جو
 به ڪو ڊپ ڪونه هوندو آهي ۽ نه ئي اها ڳالهه سمجهڻ جي
 ڪوشش ڪندو آهي ته هر هڪ جيءَ کي پنهنجي ڪيل ڪرم جو
 ڦل ملڻ جي واسطي ٻار ٻار چؤراسيءَ جا ڊڪ سهڻا پوندا آهن.
 هو چؤراسيءَ جا ڊڪ سهڻا لاه نه تيار ٿي ويندو آهي پر ڪوڙ
 ۽ فراب جي پري عادت ڇڏڻ لاه تيار ڪونه ٿيندو آهي:-

بيا بان نا چوڙيءَ، پسنگها ماري جاء.
 پسنگها ماري جاء، پُور ڪو مرم نه جاني!
 نس دن ترلي گهاٽ، ڪرءُ به پري پرائي.
 ڪيٽڪ ڪها پڪار، ڪها نهين ڪريءَ اناري!
 لالچ سي يا پٽ، سهيءَ لانا دڪ، پاري.
 به من ڪا نراج، لاج نهين ڪريءَ آپاني!
 جن هري پيدا ڪها، تاهه ڪا مرم نه جاني.
 چوراسي تر آه ڪيءَ، پليٽو جوئي ڪاءِ!
 بيا بان نه چوڙيءَ، پسنگها ماري جاء.

(پاڻو ۱، ڪنڊاي ۱۹۷)

ان جي ابتڙ جيڪي سڄا پوراءِ جا پڳت هوندا آهن اهي
 من جي آڌن تي جهوٽ، فریب، ڏيکي، بي ايماني ڪرڻ جي.
 بدران پمهنجي هوس ۽ روشنا ڪي قابوءِ ۾ رکندا آهن. هو من
 ڪي وس ۾ ڪرڻ جو پورو من ڪندا رهندا آهن. پليٽو
 صاحب جن فرمائين ٿا:-

سو بيا جو من ڪو نوليءَ.

من ڪي پيتر نسي بچار، من هين آب خريدن هار.
 من هين ۾ لين دن منهن دڪان، من هين ۾ من ڪي گذران.
 من هين ۾ لاديءَ آڌيءَ آلت نه جاء، منهن ڪي پيدا منهن ۾ ڪاءِ.
 من هين ۾ تراجو منهن ۾ سير، پليٽو داس سب من هين ڪا ڦير.
 (پاڻو ۳، شبد ۹۴)

زبان ڏيڻ لائق ڳالهه آهي ته پليٽو صاحب جن جا شش ڪين
 هر طرح جا پڌارٽ ڏيڻ لاءِ تيار هئا، پر هڪ سڄي سنڀ
 وانگر پليٽو صاحب جن هڪ پيسو به قبول ڪرڻ لاءِ تيار نه ٿيا.
 فرمائين ٿا ته امير شخص هت جوڙي مونکي انيڪ قسم

۱. پوري نورڻ جي ڪٽڻ جي ڪيس خبر ڪونهي.

۲. عادت.

جون پيتائون ڏيڻ چاهين ٿا پر مونکي صرف هڪ پرماڻا جو
ئي پروسو آهي:-

۱. هات جوڙ آکي مليءَ مليءَ پيت امير.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۹)
۲. اڪ پروسا ڪريءَ ٺهين ڪاهو سي مانگيءَ.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۷)

پورن سنت سدائين لشڪار پاو سان جيون کي پمارت
جي سکيا ڏيندا آهن. هو پنهنجي سڪ، دڪ، نفعي نقصان جي
پرواهه نه ڪري سڄي روحانيت جي ڪرڄين کي پرم ستيه جي
راهه ڏيکاريندا آهن ۽ انهيءَ آپڪار جي بدلي ۾ ڪابه پيٽا
سروڪار ڪونه ڪندا آهن. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته
سنسار جي هر جيو جو پنهنجو سڀاءُ يا ڌرم هوندو آهي جيئن
نه هنس موني ڪائيندو آهي، شينهن نه ڪاهه ڪائيندو آهي ۽
نه مردار ڪائيندو آهي. هو ڪڏهن به ڪائيندو آهي، پنهنجو
ماريل شڪار ئي ڪائيندو آهي. ساڳيءَ طرح سنت مهاتمائون
جيڪي سڄي سرشتيءَ جا ڪرٽار آهن، انهن جا به ڪي اصول
هوندا آهن، جن کي هو ڪڏهن به ڪونه ڇڏيندا آهن. سنتن
جي سدائين اها مرڻاڏا هلندي آئي آهي ته هو پنهنجي حق
حلال جي ٺيڪ ڪمائيءَ تي ئي گذران ڪندا آهن. سنت
اهڙا هنس آهن جيڪي نام جا موني ڪائيندا آهن ۽ نه ماڻا
جي گندگي. هو اهڙا شينهن آهن جيڪي پڙائي ڌن کي مردار
سمجهي ان کي هٿ ڪونه لڳائيندا آهن. هو پنهنجي ذاتي
سوارت جي واسطي ڪڏهن به ڪنهن جي اڳيان هٿ ڪونه
ٽنگيندا آهن. سنت جي پنهنجي اها آڌ ڇڪاڌ کان هلندڙ مرڻاڏا
ٽوڙين ته انهن جي سر تي ڪلڪ يا دوش لڳندو آهي:-

هنس چڱيءَ ٺا گهو گهي، سنه چريءَ ٺا گهاس.
سنه چريءَ ٺا گهاس، مار ڪچر ڪو کائي.

جو مردا هويء جاء، تاهه ڪي نڪت نه ڄاڻي.
 وي ناهه ڪاهه اُشد، ريت ڪل ڪي چل آڻي،
 ڪاڻي بنا مر ڄاهه، داغ ناهه سڪهن لڳائي.
 سنت سهن سرتاج، ڌرن ڌاري سو ڌاري،
 نئي ٻاٽ جو ڪرمانء، ملت هئء اٽڪو ڳاري.
 پيڪ نه مانگيء سنت جن، ڪه ڳڻي پلٽو داس،
 هنس چڱيء ناهه ڪهو گهي، سمنه چريء ناهه گهاس.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊاڻي ۲۴۰)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته سنتن وٽ ستنام جو آهو
 اموڪ ڏن هوندو آهي جنهن ڪي حاصل ڪري کين ڪنهن
 ٻئي ڌن جي ضرورت ٿي ڪونه پوندي آهي. فرمائين ٿا ته
 مالا به نام جي داسي آهي. جيڪڏهن نام روپي خسر يعني
 سوامي وس به اچي وڃي ته مالا روپي داسي پنهنجو پاڻي
 وس به اچي ويندي. مالا سنتن جي پٺيان پٺيان ڦرندي آهي
 پر سنت کيس پاڻ کان دور ٿي رکندا آهن، ڇاڪاڻ ته نام
 به لين ٿيل سنتن کي ڪنهن ٻي شيء جي لاءِ ٿي ڪونه رهندي
 آهي. انهن جي اندر سچو ستوش هوندو آهي ۽ ستوش جو
 ڌن جنهن وٽ به هوندو، ان کي اندر ٿي اندر دليري چٽيه
 پرڪار جي پڌارتن کان به وڌيڪ سواد ملندو رهندو آهي.
 اهڙن نام جي خماريء به رتل سنتن جي اڳيان وڏا وڏا راجا
 مهاراجا هڪ جوڙي حاضري ڀريندا آهن. اهي سنتن کي اٺيڪ
 طرح جون سوغاتون ۽ پڌارتن ڏيڻ چاهيندا آهن پر سنت جن
 ڪنهن جي هڪ پاڻي به سواڪار ڪونه ڪندا آهن. هو مالا
 ڏانهن بهرواهه هوندا آهن. سنتن وٽ چاهي هڪ ڪوڙي به
 نه هجي ته به هو شاهن جا شاهه هوندا آهن.
 ڪوڙي گائڪ نه راکهي، ههه نيا مت ڪاه.

۱. اٺم پڌارتن. اٺم پڌارتن ڪاٺيندا آهن، اٺاڪ اٺر
 جا روحاني آند ماٺيندا آهن.

هما نيامت ڪاء، ٺهين ڪڇ جڳ ڪي آسا،
 چتيس لينجن رهي، صبر سي حاجر ڪاسا،
 جي ڪر هٿ ستنام، نام ڪي چيري مايا،
 جوڙو ڪهوان جاء، محرم جب قيد م آيا،
 مايا آويء چلي، رٿن دن مڙ دريا وون،
 ستگرو داس ڪهء، ٺهين مڙن مانگن جاوون،
 راجا اڙ امراو، هات سب بالڏي آوين،
 دواڙي سي ڦر جائين، ٺهين ڦر مڇرا پاوين،
 جنگل ۾ مگل ڪريء، پلٽو بيهر واه،
 ڪوڙي ڪاٺ نه راکڻي، هما نيامت ڪاء.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۴۴)

جهڙيء طرح سنڌ مھائمائون پنهنجي حق جي ڪمائيءَ جو
 ڌن ڪاٺيندا آهن، ٺهڙيءَ طرح هو ڏرڻن پوڻين ۽ ويدن شاسترن
 مان نقل ڪيل پرمارٽ ڪونه بيان ڪندا آهن. هو هميشه
 پنهنجي ذاتي انڀرو پنهنجي ڪمائل پرمارٽ جو پرچار ڪندا
 آهن. دادو صاحب جن فرمائين ٿا ته دليا جا ماڻهو نه ٻڌل
 ٻڌايل ڳالهين جو ورنن ٿا ڪن پر مان نه اڳين ڏٺل سچ ٿو
 چوان: ”دادو ديڪا ديدا، سب ڪوئي ڪهت شيدا“ ساڳيءَ
 طرح پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته منهنجو ڀرم جو ڀردو هتي
 ويو آهي ۽ ڀرم ستيه جو ساڪيات ڏرڻن ٿيڙ اٿم، هاڻي مون کي
 سچ کي لکائي رکڻ ۽ ڪوڙ ڳالهائڻ جي ڪهڙي ضرورت
 آهي. مون جهڙيءَ طرح ڀرم ستيه جو ساڪيات ڪار ڪيو آهي.
 ٺهڙيءَ طرح ٽي صاف صاف چئي ڏيندس:-

بوجھي بات گل آب ڏيڏا، ڪيون ڪر ساڄ چپاڙون هرو،
 جڏهن ڏيکون لڏهن ڀاڱون، مڻن نسا جهوپ ڪهاڙون هو.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۱۹)

ڪيترن ٻين سنتن وانگر پلٽو صاحب جن به ٺاهيءَ ڳالهه

ڏانهن اشارو ڪيو آهي ته ڪيئن نه هو پرمانا ۾ ملي هڪ
 ٿي ويا آهن ۽ سندن ۽ پرمانا جي وچ ۾ ڪو به پيد ڪونه
 رهيو آهي. ڪير صاحب جن به فرمايو آهي ته ”رام ڪير
 اٿس پتي هٿ“ (آد گرنت، صفحو ۹۶۹). نامدو جن به فرمايو
 آهي ته ”نامي ۽ نارائن ٺاهين پيد“ (آد گرنت، صفحو ۱۱۶۶).
 پلٽو صاحب جن به ساڳي ٻالھ ٿا چون ته هو ان انادي شڪتيءَ
 سان ملي هڪ ٿي چڪا آهن جيڪا آد کان وٺي جڳت جي
 ڪرڻا ڏرڻا رهي آهي. فرمائين ٿا ته سنت انهيءَ اُگم، انادي
 مندل جا واسي هوندا آهن. جيڪو ٻارڻه، مها ٻارڻه کان پري
 ۽ مٿي آهي. انهيءَ دڙشتيءَ سان آهي ڪرڻا جا به ڪرڻا
 آهن. ٽنهي ڪنن، پنجن نٿن، برهما، وشنو، مهيش، من، مايا
 وغيره سڀني کي ناس ٿي وڃڻو آهي. پر سنت انهيءَ اُمر،
 انادي مندل جا واسي آهن. جيڪو ڪڏهن به ناس نه ٿيڻو
 آهي ۽ آد اُنٿ کان به پري ۽ مٿي آهي:-

آد اُنٿ هم هي رهي، سب ۾ ميرو باس.
 سب ۾ ميرو باس، اڙ نا دڙجا ڪوئي.
 برهما بسن مهيس، روپ سب همريءَ هوئي.
 هم هي اُنٿ ڪرڻه، هم هي سنهارا،
 گهٽ گهٽ ۾ هم رهينءَ، رهينءَ هم سب سي نيارا.
 پار برهم پگوان، اُنٿ همريءَ ڪهوائي،
 هم هي سوهنگ شيد، جوت هوئيءَ سن ۾ آئي.
 پلٽو ديهه ڪي ڌري سي، وي صاحب هم داس،
 آد اُنٿ هم هي رهي، سب ۾ ميرو باس.
 (پاڳو ۳، ڪنڊلي ۱۷۸)

فرمائين ٿا ته سنت جن اُڪال پرش سان اُپيد آهن ۽
 اُڪال پرش سڀني ۾ ويهڪ آهي. اُهي گهٽ اُڪال پرش
 جو پرگهت روپ آهن. انهيءَ ڪري نه ڪو اُڪال پرش کان
 وڏو آهي ۽ نه ٿي ستن کان:-

سنگا ٺاهڻ ڪرڻون ڪاهڻ ڪي، هم سي ٻڙهم ڪوڻو ٺاهين هو.
 پلٽو داس ڪون هم دوجا، هم هي هم سب ماهين هو.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۱۹)

پلٽو صاحب جن اهو به اشارو ڪيو آهي ته سنت جن نه
 صرف پرماتما وانگر سرور واپاڪ آهن، پر ان وانگر نرليپ
 به آهن. فرمائين ٿا:-

آءُ آنت هم هي رهي سب به ميرو باس.
 سب به ميرو باس اڏر نا دوجا ڪوئي.

.....

هم هي آنت ڪرين، ڪرين هم هي سنهارا.
 گهٽ گهٽ به هم رهي، رهي هم سب سي نيارا.
 (ڀاڱو ۱، ڪندي ۱۷۸)

اهڙا ٻيون سنت، پرماتما وانگر نروپر ۽ نرپڙ به ٿيندا
 آهن. اهي نه صرف سچ جي ساڪيات مورت هوندا آهن پر
 اصلي روحاني سچ جو پرچار ڪرڻ وقت ندر ۽ بيرواھ به
 ٿي ويندا آهن. هو ڪنهن کي ٻه چار ٻنڌا يا ڌمڪائيندا
 ڪونهن پر ڪنهن کان ٻه چنڊا به ڪونهن. جيڪي ڪچ به ڪين
 چوڻو هوندو آهي اهو ندر ۽ پرپر سان چوندو آهي پر ندر ٿا
 ۽ دليريءَ سان. پلٽو صاحب جن به ڏاڍي بي خوفيءَ سان
 سڄي روحانيت جو پرچار ڪيو. هڪ طرف ته انهن جيون کي
 پرماتما سان ملائڻ جي واسطي، پرماتما دواران وڃيل آنترمڪه
 مارڪ ڏيکاريو ته ٻئي طرف ڪين هر طرح جي ٻاهر مڪي وهن ۽
 پرمڻ مان ڪڍڻ جو پتن ڪيائون. پرماتما کي حاصل ڪرڻ
 لاءِ شيد يا نام جو مارڪ به ڏسيائون ۽ ساڳئي وقت هر قسم
 جي ٻاهر مڪي ڪرم ڪانڊن جو زوردار ڪنڊن ڪيائون. پليل
 جيون کي سمجهيائون ته پرماتما ندر ۽ مورتين به ڪونه آهي

۽ اهو اُپديش ڏنائون ته جيءَ ويچارا اُنِيڪَ پرڪار جي نيرتن
 ۾ ٿا پئڪن ۽ اُنِيڪَ طرح جي مورنين جي پوڄا ٿا ڪن، پر
 مورنيون جڙ آهن ۽ نيرتن جو جل من جي مٿل کي ڏوڻي ڪونه
 سگهندو. هن کي ڏوڻ وارو ۽ مالڪ سان ملائق وارو اصلي
 ساڌن نام يا شبد نه سندن وٽ آهي پر جيءَ ويچارا هر هنڌ ٻاهر
 پيا پئڪن ۽ اهڙي طرح ڀرمارت کان خالي رهجي ويا وڃن:-

سات پري هر دٻڪيا، دٻڪي چارون ڌام.
 دٻڪي چارون ڌام، سڀن مان پاڻ پاني،
 ڪرمن کي بس پڙي، مڪتي کي راه پلاني.
 چلت چلت پگه ٿڪي، چين پئي آهني ڪاها،
 ڪام ڪروڙ ٺهين مٽيءَ، بٽ ڪر بهت ٺاهيا.
 اوڀر ڊالا ڌوءَ مٿل دل بيچ سمانا،
 پاڻ ۾ ڪيو پڙل، سنت ڪا مرم نه جانا.
 پلٽو ناهي ٻچ پئي، سندن ۾ هٿ نه نام،
 سات پري هر دٻڪيا، دٻڪي چارون ڌام.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۰۸)

پلٽو صاحب جن پنهنجي طرف اشارو ڪيو آهي ته نيرتن
 مورنين ۾ بيهڪ ڪڙج ڪير پر ڪٿي به پوڙو جو درشن ڪونه
 ٿي. ورت به رکير، گرنتن ۽ شاسترون جو پاٽ به ٻڌم، جوڳ
 به ڌاريم ۽ چپ ٽپ به ڪير پر مولڪي پياري ڀرتيم جو ڏيندار
 ڪونه ٿيو. مالهه به ڦيريم ۽ ڇهن شاسترون ۾ به ڪوچيم، پر ڪڇ
 به هڙ پلٽ ڪونه پيو. پر جڏهن سندن جي شوق ورتيم ته سهج
 ۾ اهو پيارو مولڪي ملي ويو:-

نيرت ۾ بهت هر ڪوڄا، آهان ٿو ناه ڪڇ ٻاهه
 مورت ڪو پوڄ پڇتائي، نظر ۾ ناه ڪڇ آهه.
 مٽي هر ورت ڪي ڪري، پيد ڪو سنا چٽ لائي،
 جوڳ اوڙجڪ ڪر ٿا ڪي، سڄن کي خبر ٺهين پائي.

ڪيٽا جب ٽپ ڦير مالا، ڪوڄا ڪٽ درس ۾ ڄاڻي،
 ڪوئي نا پيد بٽلاوي، سڀي ست سنگ گهرائي.
 پڙي جب سنت کي دواڙي، سنت ئي آپ سب ڪينها،
 داس پلٽو جهي پايا، ڳرو کي چرن چٽ لاپا.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۰۰)

پلٽو صاحب جن جيون کي ٻين ڀرن مان به ڪڍڻ جي
 ڪوشش ڪئي. هندو پنهنجي مندرون جو منهن اڀرندي ڏانهن
 وڪندا آهن ۽ مسلمان پنهنجي مسجدن جو منهن اُلهندي ڏانهن.
 اهڙيءَ طرح مسلمان قبرون بڻائيندا آهن ۽ هندو سماءُيون ۽
 مورتيون بڻائيندا آهن. پر جڙ پڌارتن جي پوڄا يا آراڌنا وٽس
 آهي. پر ماٿما جنهن کي به مليو آهي اندر مان ئي مليو آهي.
 ٻاهران ڪڏهن ڪنهن کي ڪڇ به ڪونه مليو آهي. پلٽو
 صاحب جن بيهند سندر مثال ٿا ڏين ته جهڙيءَ طرح مٿل بٿل
 ڳاهه ڪونه ڪاڻي سگهندو. تهڙيءَ طرح ڪنهن جڙ وستوءَ مان
 روحاني گيان حاصل ڪونه ٿي سگهندو:-

ڀورب ٺاڪر دواڙا ڀڄم مڪا بنا،
 هندو او ترڪ دوءَ ڏائيا.
 ڀورب مورت ٻني ڀڄم ۾ قبر هٿ،
 هندو او ترڪ سر پٽڪ آيا.
 مورت او قبر نا ٻوليءَ نا ڪاءِ ڪڇ،
 هندو او ترڪ ٽم ڪها پايا.
 داس پلٽو ڪه پايا تن آپ مين،
 مٽي بٿل ني ڪب گهاس ڪايا.

(ڀاڱو ۲، رڳتا ۸۶)

پلٽو صاحب جن جيون کي دٻون پٿرن ۽ ڳوٺن ڀرئين
 موهين جي پوڄا جي خلاف به خبردار ڪيو آهي ۽ فرمائين
 ٿا:-

۱. د یو پتر سب جهوت سکل من کړي پر مټ،
په پټي پټي م پټا لگا هټه جیون مرنه.

(پاڼو ۱، کنډلي ۲۰۶)

۲. پوځت پوت پټتال موني پو پوني هوني.

(پاڼو ۱، کنډلي ۲۰۶)

جیون کي انهن شخص کان به ساوډان کيانون جی کي
خود نه سچي گمان کان خالي يعني کورا آهن پر پښتو پات
کي گروء جي روپ م لږ پيش کن. سوجهائين لږ نه اهڙا
شخص پښتو سوارت جي لاء مټ پټائي جیون کان انيک
طرح جون شيواون ۽ پټائون لږ وټن. اهي ”سټ“ جي ذاتي
انپو کان خالي آهن ۽ سنتن مهالمان جي سچي پاتي م هير تير
کري ان م پښتو پاتي جوڙي چڱا پيدا آهن. پښتو پات کي
پورن مهالما سڏائيندا آهن. پر حقيقت م انهن جي هٿ پټه
کچ به کونه هوندو آهي:-

سنتن کي پيچ م نيد رهين.

مټ پات سسار وجاهوتي هټه.

دس پيس شش پرموت ليټا.

سب سي وه گور ډراوتي هټه.

سنتن کي پاتي کات کي جي.

جوڙ جوڙ کي آپ بناوتي هټه.

پلٽو کوس چار کي کور م جي.

سوئي چکروري کهلوتي هټه.

(پاڼو ۲، جهولنا ۲۱)

پلٽو صاحب جن کرم کاندي پښن جي به سخت آروچنه
کټي. پرمټن ڏانهن اشارو کري فرمائين لا نه اي پرمټو!
نوهين پښتو اوچي ذات جو مان لږ کور، پر نوهان جي
وهلي کاسائن جهڙي آهي. پيت جي خاطر جيو هتيا لا کور

۽ جيون تي ذرو به ترس ڪونه ٿو اچيو. مٿي ئي وڏا وڏا
 ٿڪل لنگائي سڄي ڀڳت هٿ جو ڏيکاءُ ٿا ڪريو، پر توهانجي
 اصلي ورثي يا رهڻي بگلي ڀڳت وانگر آهي. رام نام کي
 ڇڏي بيڪار ديهوي ديوتائن جي پوڄا ۾ ڦاٿا پيا آهيو. ڪانءِ
 جي ماس کي نه پوتر ٿا سمجهو، پر گگدام رڍن ۽ ٻڪرين جو
 ماس هضم ڪيو ڇڏيو. ايترو به ڪونه ٿا سمجهو ته سڀ جيو
 برابر آهن ۽ ڪنهن به طرح جو ماس کائڻ پاري پاپ ۽ آڳاٽا
 جي نشاني آهي. هر ڪنهن جي اندر هڪ ئي پرمانا جو نواس
 آهي ۽ جيو جي بهتري لاهي ۽ ڳالهه ۾ ئي آهي ته هو هر طرح
 جي ماس کان پرهيز ڪري. جي توهانکي لاهي ۽ باري ۾ ڪو
 شڪ هجي ته پگوت گيتا تي چڱيءَ طرح سان ويچار ڪري
 ڏسو:-

پل مت هرل تمهار پاندي برهمن.

سڀ جانن ۾ اتم ته هي ڪراب ڪرو ڪسائي،
 جيو مار ڪي ڪاها پوسو، تن ڪو درد نا آئي.
 رام نام سن جوڙي آويءِ، پوڄو درگا چندي،
 لمبا ٽيڪا ڪانڌ جيتو، بگلا جات پڪندي.
 بڪري پيدا مچلي ڪائو، ڪاهي ڪاهي پڙهائي،
 روڏر مانس سڀ اڪي پاندي، ٿو توري برهمنائي.
 سڀ گهٽ ۾ صاحب اڪي جاني، نه مان پل هٿ تورا،
 پگوت گيتا بوجهه بچارو، پلٽو ڪرت نهورا

(پاڻو ۳، شبد ۱۴۰)

اهڙيءَ طرح جي ٺڌر ٿا ۽ صاف گوئيءَ جو نتيجو اهو نڪتو

۱. جوڙي يعني سرديءَ ۾ جيڪو بخار چڙهندو آهي.
 سڄي نام جي ڪمائي ڪرڻ جو نالو ٻڌندي ئي توهانکي جڻ
 بخار ٿو چڙهي، پر ديهوي ديوتائن جي پوڄا لاءِ ته سدائين
 تيار ٿا رهو.

جو سڀني ڌرم ۽ فرقن جا پروهت ڀلتو صاحب جن جا دشمن
 بڻجي ويا. جيئن جيئن ماڻهن تي ڀلتو صاحب جن جي سڃي
 روحانيت جو ۽ سوارت رهن آڀڙيش جو اثر پوندو ويو، تيئن
 تيئن ڪڙپنڻي خود غرض انسان ۽ پنهنجو پاڻ کي ڌرم جا
 رڪوالا سڏائڻ وارا پندت، پروهت ۽ مؤاري ڀلتو صاحب جن
 جي جان جا دشمن بڻجندا ويا. ڀلتو صاحب جن اشارو به ڪيو
 آهي ته مان نه هندو مسلمان ٻنهي کي برابر سمجهي ٻنهي کي
 هڪ ئي سچ جو گمان ٿو ڏيان، پر ٻنهي ڌرم ۾ منهنجا دشمن
 پيدا ٿي ويا آهن. فرمائين ٿا ته مون سڃي نام جي ڀڳتيءَ جو
 اهڙو مارڻ هلايو آهي جو ننڍا وڏا سڀ منهنجي پٺيان پٺيان
 هلندا ٿا اچن. پر ده نشين عورتن به منهنجي نام جو سڏ ٻڌي
 ڊوڙن ڏيون ٿيون اچن. جيرو شبد جي نرنتراپياس جي ذريعي
 ٽنهي ڪٽن جي قيد مان آزاد پيا ٿين ۽ انهن ۾ سچو وٽراڳ ۽
 نياڳ پيدا ٿي رهيو آهي. پيا ته سڀيئي مون مان خوش آهن،
 پر وٽراڳي، پندت ۽ قاضي منهنجي جان جا دشمن ٿي پيا آهن:-

اٿسي ڀگت چلاويءَ، مڃي نام کي ڪيچ.
 مڃي نام کي ڪيچ، ٻوڙها او بالا گاويءَ.
 پرديءَ ۾ جو رهيءَ، شبد سڻ روڙت آويءَ.
 ڀگت ڪريءَ نرڌار، رهيءَ ترڳن سي نيارا.
 آويءَ ديه لٽاءِ، آپ نا ڪريءَ آهارا.
 من سب ڪو هر ليءَ، سڀن ڪو راڪيءَ راضي.
 تين دٻڪ ناسڪيءَ، ٻڙاڳي او پندت قاضي.
 ڀلتو داس اک باليئا، رهي آوڙ کي پيچ.
 اٿسي ڀگت چلاويءَ، مڃي نام کي ڪيچ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۵۸)

سنت نسوارت پاو سان اصلي روحانيت جو پرچار ڪندا
 آهن ۽ ڪنهن کان هڪ ڀائي به ڪونه وٺندا آهن، پر پندت،

مؤلري ۽ پيڪي ساڌو انهن کي پنهنجي رستي جي سڀ کان وڏي رڪاوٽ سمجهندا آهن. ڇو ته سمن جي انٽرمڪ اڀڀڻ سان سندن دڪانداريءَ تي ٻرو اثر پوندو آهي. انهيءَ ڪري پلٽو صاحب جن جو وروڌ ڪرڻ سڀاويڪ هو. جيئن جيئن پلٽو صاحب جن جي ناموس ۽ مهيا ڇڏي طرف ڦهائجندي ويئي، تيئن ڪڙپنٿين جي مخالفت به وڌندي ويئي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته سڀ وٽاڻي، جوڙي ۽ مهنت وغيره ڪنا ٿي منهنجو وروڌ ڪري رهيا آهن. انهن کان منهنجي ناموس برداشت ڪونه ٿي ٿئي. ڇو ته اسين سڀني کان وڏا مهنت آهيون پر ڪير به اسان وٽ ڪونه ٿر اچي ۽ هن ڪلهوڪي بنجي جي پٺيان سڄي دنيا ڏوڙندي پيئي وڃي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته ڇڏن ٿي ورڻ جا چيز منهنجي ورهايل ڀرمارت جو مال ٿيندا پيا وڃن پر جوڙي، وٽاڻي ۽ مهنت وغيره منهنجي جان جا دشمن بڻجي ويا آهن:-

سڀ بٽراڱي بٽر ڪي، پلٽو هه ڪيڏا آجات.
 پلٽو هه ڪيڏا آجات، پر پوڻا ڏيکي نه ڄاڻي.
 ٻائيٽا ڪا لڪ پڪت، پڪت پا سڀ دنياڻي.
 هم سڀ ٿڙي مهنت، تاهه ڪو ڪوٺو نه ڄاڻي.
 ٻائيٽا ڪري پڪت، تاهه ڪوٺو سڀ ڪوٺو ماني.
 اٽسي اڀر شا جان، ڪوٺو نا آويءَ ڪاڻي.
 ٻائيٽا ڀول ٻڄاڻي، رسوئي ڏيڻا لٽاڻي.
 مال پوا چار ٻرن، ٻانڌ لپٽ ڪڇ ڪاٺ.
 سڀ بٽراڱي بٽر ڪي، پلٽو هه ڪيڏا آجات.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊيلي ۲۵۵)

اٺين ڇيو وڃي ٿو ته پلٽو صاحب جن کي پيڪي ٽنگ ڪيو ويو پر تنهن هوندي به هو پوري دليريءَ سان نام جو پرچار ڪندا رهيا. جڏهن مخالفت ڪرڻ وارن جي ڪوڙيءَ طرح

به دال نه ږري نه انهن هڪ ڏينهن موقعه پائي، پلٽو صاحب جن جي ڪتبا ۾ آڱهه لڳائي ڇڏي ۽ کين زندهه جلائي ڇڏيائون. پلٽو صاحب جن سان به اهڙي سلوڪ ڪيو ويو جيڪو سقراط، حضرت عيسيٰ، شمس تبريز، گرو ارجن داس ۽ گرو تيج بهادر جن سان ڪيو ويو. ڇو؟ صرف انهيءَ ڪري جو انهن به ٻين سڀني سنتن وانگر دنيا کي سچ جي راهه ڏيکارڻ جي ڪوشش ڪئي. ڪهڙي نه اچرج جي ڳالهه آهي ته جيڪي سنت انسان ذات جا سچا سچا ۽ گهڻڪهرا آهن ۽ جيڪي انسانن جي سڀ کان وڌيڪ لشڪار شيوا ٿا ڪن، اسين انهن سان اهڙيءَ طرح جو سلوڪ ٿا ڪريون.

ڏيان ڏيڻ لائق ڳالهه آهي ته سڀني ڌرمن جا پروهت سنتن جي مخالفت ٿا ڪن، پر سنتن جي وچ ۾ ڪان پوءِ آهي پروهت ئي سنتن جي نالي تي نوان نوان ڪرم ڪانڊ شروع ڪري جيون کي گمراهه ڪرڻ ۾ لڳيو وڃن. سوچيو وڃي ته جڏهن پورن سنت پرماتما جو ئي روپ آهن، جهڙيءَ طرح ڪبير صاحب، گرو نانڪ صاحب، گرو ارجن داس جن، دادو صاحب، پلٽو صاحب جن هئا، ته انهن جي نه ڪا ذات پات ۽ قوٰم مذهب ٿي سگهي ٿو ۽ نه ئي انهن ممڪن ٿي سگهي ٿو ته هو ڪنهن خاص ذات يا ڌرم کي گهڻو پيار ڪن ۽ ڪنهن کي گهٽ. پورن سنتن جي سڀ کان وڌيڪ نشاني ئي اها آهي ته هو سر درسي، لسوارت ۽ پر آپڪاري هوندا آهن.

حقيقت ۾ انهن جي مخالفت انهيءَ ڪري ڪونه ٿي ٿئي ڇاڪاڻ ته سندن مارگ غلط آهي، بلڪه انهن جو انترمڪ مارگ جيون جي خيال کي ٻاهر جي بناوٽي ساڌن کان مٿي وٺي ٿو وڃي. اها ڳالهه ڪنهن ڌرم جي پروهت کي منظور ناهي. انهيءَ ڪري هر ڌرم جا پروهت چاهي پاڻ ۾ هڪ ٻئي سان لڙندا رهن، سنتن جي مخالفت جي وقت گڏجي هڪ ٿي ويندا

آهن. پر جهڙيءَ طرح خود غرض انسان جو پنهنجي قسم جو
سپاءُ هوندو آهي. تهڙيءَ طرح سنڌن جي به پنهنجي مرڻاڊا
هوندي آهي. اُهي ديا، ڪميا، سڀيتلا ۽ ٻرلم جي زندهه تصور
هوندا آهن. سنسار جي لاهاس ۾ ڪڏهن به ڪنهن ٻورن سنڌ
ٻرائي ڪرڻ وارن ۽ جان وٺڻ وارن کي سراپ ڪونه ڏنو ۽ نه
ٿي دل ۾ ڪنهنجي لاءِ ٻرو سوچيو. سنڌ گيان سروب هوندا
آهن ۽ سڀني ۾ هڪ ئي پرماتما جو نور ڏسندا آهن، انهيءَ
ڪري ويري مٿي يعني دشمن ۽ دوست سڀني سان هڪجهڙو
ورتاءُ ڪندا آهن. جهڙيءَ طرح چنڊن مان سڳند ٺڪرندي
آهي، تهڙيءَ طرح سنڌن مان ٻر اڳاڙ جي خوشبوءِ ٺڪرندي
آهي. جيڪڏهن ڪروڙين منجهه يا آسٽ مخالفت ڪن ٿڏهن
به سنڌ پنهنجي سڀيتلا روپي سڳند جو ٿياڻ ڪونه ڪندا آهن.
هو هر طرح جا ڪشت سهي به گيان جي سڳند هر طرف
ڦهلائيندا رهندا آهن. ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا:-

ڪبير سنڌ نه ڇاڙهي سنڌي جڏه ڪوٺڪ ملهه آسٽ.

مليا گر پينگر بيدڙ نه سڀيتلا نه آجنت.

(آد گرنت، صفحو ۱۳۷۳)

پلڙو صاحب جن ڪوهه جو مثال ڏيئي ۽ پنهنجي زندگيءَ
۾ خود مثال بڻجي اهاڻي ڳالهه سمجهاڻي ته سنڌ جن اهڙا
اٽل ٻر اڳاڙي آهن جيڪي خود ڪشت سهي به سچ جو
روستو ۽ جن ڪلياڻ جي پاونا کي ڪونه ٿياڳيندا آهن. اڳيانا
جو شڪار ٿيل پنهنجي ٻيل پٽڪيل سنڌن جي اڏار جي خاطر
ٻرپوءِ جا زندهه روپ سنڌ ٿي جي لائين نه ڪندا نه ٻيو
ڪير ڪندو؟

سنڌ سامنا سهت هٿ، جڏسي سهت ڪپاس.

جڏسي سهت ڪپاس، لاءِ چرخا ۾ اوٽيءَ.

رڻي ڌر جب ٺهي، هات سي دوڙو ٺوٺي.

روم روم آلاڭاء ، پڪڙ ڪي . ذنبيئا ڏوئي .
 پٿولي نه ڏي ڪٽ ، سؤت لي جولاها بولي .
 ڏوئي پٺي پر ڌري ڪنڊيگر مگري ماري ،
 درجي ٽڪ ٽڪ قار ، جور ڪي ڪيئا تپاري .
 پر سوارڪ ڪي ڪارني ، دڪ سهيء پلٽو داس .
 سنت سامنا سهت هٿ ، جڻسي سهت ڪپاس .

(پاڻو ۱ ، ڪنڊلي ۲۶)

پاشا ۽ شاعري

ان ۾ ڪو به سنڌيھ ڪونهي ته پلٽو صاحب جن هڪ مهان سنت ڪوي ٿيا آهن. سندن پاڻي ڪبير صاحب، دادو صاحب، ٽڪارام وغيره مهان سنتن جي درجي ۾ اچي ٿي. جيڪا روحانيت انهن سنتن جي پاڻيءَ ۾ ڀريل آهي، اها ئي ساڳي روحانيت پلٽو صاحب جن جي پاڻيءَ ۾ به آهي. ڪنهن به سنت جو راجو مدد ڪونه ٿو ڏئي ته هُو شاعريءَ جي ڪمال پنهنجي پاڻيءَ ۾ ظاهر ڪري ۽ نه ئي پلٽو صاحب جن جو راجو مقصد هو. نه ئي انهن لائين تي چاهيو ته سندن ڪلام کي صرف دل بهلائڻ يا رانگهه جي وسيلو سمجهي وڃي. نه ئي ڪوٽا يا ڪلا ڪنهن به سنت جي مهانن جو ڪارڻ هوندي آهي. سنتن جي مهانن ته سندن اديت روحاني الهو جي ڪري هوندي آهي. ان الهو کي هُو ڪوٽا، وارا يا آپديش وغيره جي ذريعي ڪنهن نه ڪنهن روپ ۾ پرگهت ڪندا آهن. ”ساڌن جي وچن وارا ۾ به ڪوٽا هوندي آهي“، چو ته انهن جي اصلي وڏائي شين جي سرلٽا ۽ پاو جي گهٽتائي ۾ ئي هوندي آهي. انهن جو مکيه مقصد هوندو آهي روحانيت جو پرچار ڪرڻ. انهن کي ٻڌڻ وارن يا انهن جي پاڻيءَ کي پڙهڻ وارن ۾ ساڌارڻ انسان ۽ ودوان ٻئي شامل هوندا آهن. اها ڳالهه پلٽو صاحب جن جي پاڻيءَ جي باري ۾ به چئي سگهجي ٿي.

پلٽو صاحب جن ٻين سنتن وانگر ڪنڊلين، جهولتن، شيد، آرل، راکتا، ڪڪهرا، بارهه، ماسا، آلت، باسيٽا، ساکين وغيره ڪوٽا جي انيڪ روپن ۾ پيدن ۾ اُٿل درجي جي پاڻيءَ جي رچنا ڪئي پر انيڪ ڪاويءَ ڳڻن سان ڀرپور لاهيءَ پاڻيءَ جي اصلي مهما ته لاهيءَ ۾ ورلن ڪيل مهان روحاني آپديش جي ڪري آهي. پلٽو صاحب جن لاهيءَ آپديش کي

سرل، سندر ۽ لوڪ پريه ڏنگ سان پڙگهت ڪيو آهي، جيئن
 پڙهيل ۽ اڻ پڙهيل ٻئي آسانيءَ سان ٻاڻيءَ کي سهڻي سگهن
 ۽ ان مان گهڻي ۾ گهڻو لاڀ حاصل ڪري سگهن. جيئن ته
 ٻاڻي ڪافي پراڻي وقت جي لکيل آهي انهيءَ ڪري سندن
 پاشا جي ڪم ۾ شين کي سمجهڻ ۾ شايد ڪنڌاڻي هوس
 ٿئي. پر ان وقت اها پاشا سڀني کي سولائيءَ سان سمجهڻ ۾
 ايندي هوندي. گهڻو ڪري پلٽو صاحب جن جي ٻاڻي لنڊي
 آڪار جي ڪرنا جي روپ ۾ رچيل آهي جيترو ٿڪ وڌي
 آڪار وارا ”ڪڪهرا“ ۽ ”ٻارهه ماهه“ به رچيا اٿس.
 ڪڪهرا، ٻاون اڪري وانگر آهن جنهن ۾ ڪنهن ورڇ مالا
 جي اڪرن کي آڌار بڻائي ڪونه ڪر روحاني اپديش ڏنو
 ويندو آهي. اهڙيءَ طرح ”ٻارهه ماهه“ ۾ سال جي ٻارهه
 مهينن کي آڌار بڻائي ڪڪههه جي ذريعي ڪونه ڪر پرمارڻي
 انهي ظاهر ڪيو ويندو آهي. پلٽو صاحب جن جي ”ڪڪهرا“
 ۽ ”ٻارهه ماهه“ ۾ پرمارڻ جا لڳ ڀڳ سڀئي انگ اچي
 لا وڃن ۽ تمام سرل سان گهير روحاني وشين جو بيان ڪيو
 ويو آهي. ”ڪڪهرا“ ۽ ”ٻارهه ماهه“ ٻئي ڳائي به سگهجن
 ٿا ۽ جن ساڌارڻ کي بهت پيارا هوندا آهن.

اهڙيءَ طرح پلٽو صاحب جن جي رچنائن ۾ ”آلت باسپٽان“
 ۾ ٽيون ملن. پلٽو صاحب جن کان اڳ ڪير صاحب جن ۽
 ٻين سنتن ڪرنا جي انهيءَ روپ کي ڪافي ڪم آندو آهي.
 ”آلت باسپي“ جي اها خاصيت آهي ته سرسري طور
 ڏسڻ سان اهي بد فضول ۽ غلط لڳندا آهن پر حقيقت ۾
 انهن جي ذريعي گهير روحاني پيد سمجهايا ويندا آهن.
 ڪيترائي دفعا ڏٺو ويو آهي ته انهن ۾ اهڙيون ٻارڪهه روحاني
 رمزون ۽ پيد بيان ڪيل هوندا آهن جو بنا ڪنهن ٻورن.
 سنت ستگروءَ جي سهائتا جي انهن جي اصلي پاو کي سهڻي
 سگهڻ ناممڪن ٿي پوندو آهي.

پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ کي سرسري طور پڙهڻ سان
پتو ٿو لڳي ته سندن سمجھائڻ جو طريقو بيحد سڌو ۽ سول
پر زوردار آهي. عام طور هُو هڪ ڪنڊليءَ يا هڪ شبد
۾ ڪنهن هڪ ڀاو جو ورنن ٿا ڪن. پر انهيءَ هڪ ڀاو
يا هڪ ويچار کي ايترو ڀنگن ۽ روپن سان بيان ٿا ڪن ۽
ان جا ايترا ته پهلو سامهون ٿا رکن، ايتريون ته اُڀمائن،
روپڪ ۽ نشانيون ٿا ڏسجن جو پڙهڻ ۽ ٻڌڻ وارن جو چٽ نه
من ٿي لڏي ٿو وڃي. اهڙن ڀاون کي پرگهت ڪرڻ جي
واسطي خاص طور سان ڪنڊليءَ جو استعمال ڪيو ويو آهي.
ڪنڊليءَ ۾ اها هڪ خوبي آهي ته ان جي شروع جي ست
جو ڀاو پيءُ ست ۾ به جاري ٿو رهي ۽ لڳ ڀڳ پهرين ست
ٿي پيءُ ست ۾ دهرائي ويندي آهي. اهڙيءَ طرح هڪ ئي
ويچار کي هڪ ئي ڪنڊليءَ ۾ بار بار ڪيترن ئي ڀنگن سان
بيان ڪيو ويندو آهي ۽ اهو ويچار هردي ئي هڪ گهري
چاپ هڻي ڇڏيندو آهي. ساڳيءَ طرح ”اُڙل“ چئن ستن جو
هوندو آهي. پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ ۾ چوٿين ست ”اري
هان پلٽو“ سان شروع ٿيل آهي ۽ ان ۾ پهرين ست واري
ويچار ئي خاص زور ڏنو ويو آهي.

پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ ۾ اهڙي ليه ۽ سهج رواني
آهي جو جيڪو به انهيءَ ٻاڻيءَ کي پڙهي يا ٻڌي ٿو، اهو
خود بخود ٻاڻيءَ ڏانهن ڇڪجندو ٿو وڃي. تمام گهري ۽ گهير
ڳالهه کي بيحد آسان روپ ۾ بيان ڪرڻ، وڏي يا ننڍي ڳالهه
کي ٿورن اکرن ۾ چوڻ، هڪ ئي ڳالهه کي اٽڪل طريقن سان
بيان ڪرڻ، رهسپور رمزن کي لوڪ جيون مان ڪيل اُڀمائن
۽ نشانين جي ذريعي سمجھائڻ ۽ ذاتي انهن مان نڪتل سچائيءَ
کي بنا ڪنهن چل ڪٽ جي، دليريءَ ۽ بي خوفيءَ سان چوڻ،
اهي سڀ پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ جون خاصيتون آهن.
انهيءَ ٻاڻيءَ ۾ ڪوبه ڏيکاءُ ۽ ڪنهن به قسم جي بناوٽ

ڪانهي. انهيءَ جي اندر اهڙي سڀيتا، اهڙو بل ۽ ڀروسو آهي، جو ڪڏهن به اهڙي انسان جي ڪو نه ڪو نه ملندو جنهن کي اندرين روحانيت جو ذاتي انور ڪونهي. پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ جا به مکيه مقصد آهن. اڳيانا ۽ پيرم جي اندري کي دور ڪرڻ ۽ سچي گمان جو پرڪاش ڏيکارڻ.

ٻاڻيءَ ۾ ڀرمارت جو سندر، رمڻ ۽ ڪلياڻڪاري ورنن آهي. انهيءَ ڳالهه جو ثبوت اڻ ملي نه هڪ ڀورن سنت جي ڪيڏي نه آڀار روحاني پهچ آهي ۽ ڪيتري نه ادب ڪاوه ڪهلتا سان ان روحانيت کي پيش ڪيو وڃي آهي. انهيءَ ڪري اها ڪا حيرانيءَ جي ڳالهه ڪونهي ته هيترو دن صديون گذرڻ کانپوءِ به ٻاڻيءَ جو سچو انور ۽ نرول روحانيت اهڙي پياري ٿي لڳي. اڄ به اها ٻاڻي دل جي اندر گهڙي ٿي وڃي ۽ جيڪو به هڪ دفعو انهيءَ ٻاڻيءَ کي پڙهي يا ٻڌي ٿو، اهو ٻاڻيءَ جي رچنا ڪرڻ واري کي پيار ڪرڻ کانسواءِ رهي نٿو سگهي. پلٽو صاحب جن جي ٻاڻيءَ جو هڪ هڪ لفظ انمول رتن آهي. هر ڪوٽا ۾ انيڪ ڀاو، انيڪ راز ۽ پيا آهن. جيئن جيئن ڌيان سان ٻاڻي پڙهجي ٿي، تيئن تيئن انيڪ راز سامهون ڪلندا ۽ وڃن. جيڪڏهن انهيءَ ٻاڻيءَ تي عمل ڪيو وڃي ته پوءِ باقي ڇا گهرجي! سموري ٻاڻي پيار ۽ رس سان ڀريل آهي ۽ پلٽو صاحب جن جي مهاتما کي ظاهر ٿي ڪري. اها ٻاڻي انسان ذات کي نه صرف آند ٿي بخشي، پر روحاني راهه جي پاتريءَ جي رهنمائي به ٿي ڪري.

آپديش

بين سهڻي سنڌن وانگر پلٽو صاحب جن جو آپديش به
 پيڪر سڌو ۽ سڀل آهي. هو هڪ ئي ڀير ڀتا پرمالما جا
 آپاسڪ آهن ۽ ان ڀرپوءِ کي ڪل ڪائنات جو ڪرڻا، ڌرتي ۽
 هر ٿا مهين ٿا. سرشتي ۽ کي ان ڀرپوءِ جي قدرت ٿا چون ۽
 ان جي ڪرڻا کي رچنا جي ڪرڻ ڪرڻ ۾ ويهڪ ٿا ڏسن.
 فرمائين ٿا ته اهو صاحب خود ڌرتي ۽ آڪاش جا ڪيل رچائي
 رهيو آهي. هو ٽرلوڪي ۽ روپي ڦلواڙي جو گهٽ مالهي
 آهي. هو خود ئي چئن ڪاٺين، چوڏهن لوڪن ۽ چؤراسي لکن
 جوڻين کي پيدا ڪرڻ وارو آهي. اها سندس اچوج ڀيري
 ڪلا يا ڪار پگري آهي ته سنسار ان ۾ سمايل آهي ۽ پاڻ
 سنسار ۾ سمايل آهي. خود ئي سنسار جو ڪيل رچايو اٿس ۽
 خود ئي ان جو نماشو ڏسي رهيو آهي. اهڙي پياري ڀرپور
 جي قدرت بيان ڪرڻ ۽ ٻڌڻ کان نياري آهي:-

اٿس قدرت ڀيري صاحب، اٿس قدرت ڀيري هٿ.
 ڌرتي ڀي ڏي پيت اٿاها، نس ۾ گهر لڪ چايا هٿ.
 نس گهر پيتر هات لڳايا، لوڪ تماڻي آيا هٿ.
 نين لوڪ ڦلواڙي ڀيري، ڦول رهي بن مالي هٿ.
 گهٽ گهٽ ٻڌنا آبي، سينچي، تل ڀر ڪهين نه خالي هٿ.
 چار ڪاٺي اوڙن چتر دس، لڪ چؤراسي باسا هٿ.
 عالم توه، توه ۾ عالم، اٿس عجب تماڻا هٿ.
 نتوا هو، ڪي باجي لايا، آپ ئي ديکن هارا هٿ.
 پلٽو داس ڪهون مٿن ڪسي، اٿس بهار همارا هٿ.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۹)

اهو پرمالما جهڙو سهڻو جو ڪرڻا آهي، سهڻي ۾ اراجمان

آهي، اهر ڪرنا پرش سرو واپڪ آهي. ڄاڻي ڄاڻهار آهي.
 اهر خالق سڄي ڪائنات جي ڪا ڪا به زميل آهي. رستري
 پرش، ديواري ديو، پشوپتي، انسان حيوان، نيڪ بد،
 مورڪ سڀاڻي، ڪرو چيلي، مطلب نه سڀني جي اندر ان
 هڪ ئي پرمت جو جلوو آهي. ڪو به رستمان ان پرمت کان
 خالي ڪونهي:-

صاحب آپ براڇيه سڪل گهٽ، چار ڪاڻي بچ راجيه.
 ناري پرس ديو او دانو، باغ قول او مالي.
 هاڻي گهرڙا بل اوت به، ڪتھون رهي نه خالي.
 مڇ ڪڇ گهرڙا ل اچر چر، آڱ پون او پائي.
 تيمر باج سنگھ او هرن، پورن چار ڪاڻي.
 گياني موز ڪرو او چيلا، چور ساهو پر پونا.
 بسوا^۱ بسني^۲ پيڙ ڪسائي، ناهين ڪرني گهر سونا.
 به سرور ناسڪ^۳ هٿ پائي، جيو ڪي ناس نا هوني.
 پلٽو داس جڪت سب پولا، پيد نه ڄاڻي ڪوني.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۶)

اهر پرمانا هر گهٽ به واپڪ آهي، پر ڪنهن کي به نظر
 نٿو اچي. هو سڀني جي اندر اهڙيءَ طرح سان لڪل آهي
 جهڙيءَ طرح ڪير به گيه، قول به سڳند، مينديءَ لالچي.
 لڪڙيءَ به اڱڻيءَ ڌرتيءَ به پاڻي هوندو آهي. اڳيائي پرش
 اندر به ويٺل پرمت کي ٻاهر ڳولهندو ٿو وٺي، انهيءَ ڪري
 ڪيس ڪڇ به هڙ پلٽ ڪونه ٿو ٿئي. جهڙيءَ طرح بچ وڻ به
 سڀاڻي هوندو آهي، لهڙيءَ طرح اهر پرمانا آتما به سڀاڻي
 آهي. آتما پرمانا وانگر ئي اچر، امر، آبناسي آهي پرمانا
 به لپٽ ٿي چڪي آهي. آتما ايتري قدر نه مانا به لپٽ ٿي
 چڪي آهي جو پنهنجو پاڻ کي به پاڻي وٺي آهي، پنهنجي

ڪرڻا جي به کيس ڪا سڌ ٻڌ ڪونه رهي آهي. انيڪ دڪن به گھيرجي ويئي آهي. جيستائين آتما ماما ڪان منهن موڙي پنهنجي اصلي گهر ڏانهن واپس ڪونه ويندي تيستائين پرماتما ڪان جدا رهندي ۽ انهيءَ جدائيءَ مان پيدا ٿيل دڪه کيس ڪونه ڇڏيندا:-

تو به هٿ ٿيرا رام بٽراگن، ٻول ڪيا ٿو ره ڌام.
 گهو جيون رهيءَ دؤڌ ڪي پيتر، مٿي بن ڪٿي پاويءَ.
 قول ماهن جيون باس رهت هٿ، جتن سڀني آڱاويءَ.
 منهندي ماهن رهيءَ جيون لالي، ڪاٺ به آڱن چپائي.
 ڪوڊي بنا نهين ڪوئي پاويءَ، جيون ڌرتي به پائي.
 اوڪ ماهن جيون ڪند رهت هٿ، پيڙ رهيءَ قل ماهين.
 ديس دستر ڀوليت قرب هٿ، گهٽ ڪي سڌ هٿ لاهين.
 ٻڙن برهم رهيءَ ٿو رهي به، ڪيون ٿو ڦريءَ اداسي.
 پلٽو داس آلت ڪيءَ ٿا ڪيءَ ٿو هي هٿ اباسي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۷)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته اهو پرماتما ضرور گهٽ گهٽ به واپس آهي. پر ماما پري طرح سان جيو ڪي پرماني ويئي آهي. ماما بيهڻ زوراور آهي ۽ سڄي سنسار کي پنهنجي وس به ڪري ڇڏيو اٿس. انهيءَ جي اڳيان ڪنهن جو به زور ڪونه ٿو هلي. ماما روپي ٺڳڻي انيڪ روپ ڌاري جيو ڪي پرماتما ڇڏي. ڪڏهن نه هوءَ سون چانديءَ جو روپ ڌاريندي آهي نه ڪڏهن سندر ناريءَ جو روپ ڌاري اچي پرگهٽ ٿيندي آهي. سڄو سنسار هن موهڻيءَ جو داس آهي. وڏا وڏا جهي ٺهي، جوڳي ۽ غفائن به واهي ڇپ ٿپ ڪرڻ وارا ٿياڳي، ماما جي مار ڪان بهي ڪونه سگهيا. سندن ڪانسواءِ اها سڄي سنسار ڪي ڏينهن ڏئي جو ئي ڪير ڪلاو لٽي ويندي آهي:-

۱. جهڙيءَ طرح ڪمند به مناس يا ڪند هوندي آهي.

مايا بڙي بهادري لڙت لها سنسار.
 لڙت لها سنسار ڪيهر ڪو مانيءَ ٺاهين.
 تنڪ اُچرا جو ڪريءَ تاه ڪو ڪچا ڪاهي.
 ڪهون ڪنڪ ڪهون ڪامي سندر پيش بناويءَ،
 ساڪيءَ جيڪري اور^۲ نجر سي مار ڪراويءَ.
 جوڳي جتي اڙ ٽپي گڏا سي پڪر منگاويءَ،
 ٻڃيءَ نه ڪوٺو پاڪ ديهريءَ لڙتا جاويءَ.
 پلٽو درٻيءَ سنڌ سي وي مارينءَ پٽجار^۳،
 مايا بڙي بهادري لڙت لها سنسار.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸۴)

مايا وانگر من به جيو جو زبردست دشمن آهي. اهو دشمن
 اندر ويٺو آهي، جنهن کان ٻڃي سگهڻ ڏاڍو ڪنڻ آهي.
 پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته من بيهڻ زوراور ۽ چنڊل آهي.
 بنا ٻرن جي اهو پل ڀر به هزارين ميلن جي فاصلي تي پهچيو
 وڃي. لکين ڪوششون ڪرڻ سان به اهو اندر وارو دشمن
 قابو ۾ ڪونه ٿو اچي:-

من نا پڪرا جاء بهادر جوان هته،
 ڪوت رهيءَ خر ڪنڌ^۴ ٿو سلطان هته.
 اٿسا ٻار حريفه رهيت من حڪم^۵ ۾،
 آري هان پلٽو اڙتا ڪوس هجار پنج بن^۶ پلڪ ۾.

(ڀاڱو ۲، اول ۱۱۶)

من شرير روپي ملڪ جو حاڪم بڻيو ويٺو آهي. لوڻ،
 موه ان جا آڳاٽا ڪاري نوڪر آهن. ڪام، ڪروڌ سندس

-
۱. اعتراض. ۲. جنهن ڏانهن. ۳. جتي. ۴. شرارئون
 - ڪندو ٿو رهي. ۵. دشمن. ۶. گلي ۾ يعني اندر ۾.
 ۷. بنا ٻرن جي.

ٻانڪا ساهي آهن جن جي مدد سان هو ڏهن ئي دشائن ۾ پنهنجو راج پيو هلائي. ٻاپ هنجو ٽئڪس وصول ڪرڻ وارو ۽ درمست سندس خزانچي آهي. پنجن اندر ۱۰۰ پنجن پنهنجن ٻار ڪرائين ڪي اهڙي چترائي سيکاري اٿس جو ڪنهن به طرح جيو سندس چار کان بچي نٿو سگهي :-

ملڪ سرور ۾ پيا نواب من .

لوپ اوڻ موهر دماران جاڪي .

آمل آڏس آڏس ڪها فوج ڪو راکه ڪي .

ڪام اوڻ ڪروڙ سپاهه ۲ ٻانڪي .

ٻاپ تحصيل وصول هوڻ لڳي .

ڪم خزانچي رهي ٿاڪي .

داس پلٽو ڪهي ۽ پانچ ٻچيس ڪو .

پيا اختيار بي ايمان پاڪي .

(ٻاڏو ۲، ريڪتا ۷۹)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته من ڪي مارڻ لڙهي ڪري به مشڪل آهي جو اهو سوکير کان سوکير آهي . من نه نه هڏن ۽ ماس جو بچيل آهي . نه ئي سندس ڪو روپ رنگ آهي . جيڪڏهن دشمن نظر نٿي نه اچي ته پڪڙجي ڪنهن کي ؟ اهو بيحد چنڊل آهي . سندس گتيءَ کي سهجي سگهڻ بيحد مشڪل آهي . هڪ ٻل به نه پورن وٺرائي بچي سگهي ڪڇ ڇڏڻ لاءِ تيار ٿيو وڃي ۽ اتي ٻل ۾ سڄي سنسار تي راج ڪرڻ چاهي ٿو . هڪ ٻل به روئي نه اتي ٻل ۾ کلي . ڪنهن ٻل به نه لکن ڪو هن جي فاصلي تي پهچي وڃي . مطلب ته لکين ڪوششون ڪرڻ سان به من ڪونه ٿو مري :-

من ماري مري نهين ڪنهي ڪوت اٻاهه .

ڪينهي ڪوت آيا نهين ڪوئي من ڪي جانيءَ،
 من ڪي من ۾ اڏر ڪوئي جن من ڪي مانيءَ.
 هاڙ ڇام نهين ماس، نهين ڪڇ روپ نه رپڪا،
 ڪٿي لاڳي هاڻ، نهين ڪوٺو من ڪو دٻڪا.
 ڇن ۾ ڪٿي بڌراڪه، ڇنيءَ ۾ هروڙيءَ راجا،
 ڇن ۾ روويءَ هٽيءَ، ڇنيءَ ۾ آب راجا.
 پلٽو پلڪيءَ ڀري ۾، لاکه ڪوس ٻيڙ جا به،
 من ماري مرنهه نهين، ڪينهي ڪوت آيا به.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸۲)

من بهروڙي آهي. ڪڏهن هائيءَ وانگر هڙميءَ يا آهنڪار
 ۾ ٻيو جهوليندو آهي نه ڪڏهن لومڙيءَ وانگر چالاڪيءَ ؟
 مڪاريءَ جي چال هلندو آهي. ڪڏهن ڪاٺو وانگر ڪنڊڪي
 ٻيو ڳولھيندو آهي نه ڪڏهن شينهن وانگر هٽڪ ۾ زوراور
 بڻجي نه ڪرڻ وارا ڪم ٻيو ڪرائيندو آهي. من جي چالاڪين
 کي سمجهي سگهڻ ڪو آسان ڪم ڪونهي :-

من هٽي من لومڙيءَ، مٽيءَ ڪاڪه من شير
 پلٽو داس ساڄي ڪهيءَ، من ڪي لائي ٿير.
 (ڀاڱو ۳، صفحو ۷۷)

من ڪمٽيءَ وارو آهي. سندس ورثي باهر ۾ لندرين
 ڏانهن آهي. چورن جو سرتاج آهي. پٿر وانگر ڪنور آهي ؟
 شپ ڪٿن کي نياڳي اوکڻ ڏانهن وٺي ويندو آهي :-

پلٽو به من اڏم هٽ، چورون سي ٻڙهه چور
 ڪن نچ اوکڻ گهٽ هٽ، نان تي ٻڙا ڪنور.
 (ڀاڱو ۳، صفحو ۷۷)

من ۽ ماڻها ٻئي منهن زور، نيچ، ڪمٽ وارا ؟ صدي
 ضرور آهن پر انهن کي نه وس ڪرڻ جو هڪڙو آواز آهي.

اهو آيا آهي پوري ستگروء جي شرط وانھ ۽ ستگروء جي
 ٻڌايل جڳتيءَ انوسار من کي اندر شيد يا نام سان جوڙڻ.
 پليٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته سنت ستگرو اڪال پُرش وانگر
 آءُ ۽ اڻاسي هوندا آهن. جڏهن اسين انهنجي ٻڌايل جڳتيءَ
 انوسار پنهنجي اندر نام جو ڏيئو ٻارينداسين ته آتما کي اندر
 نام جو امرت پيئڻ لاءِ ملي ويندو ۽ من ۽ مايا مان انهن ٿيل
 ڪام، ڪروڌ، لوپ، موه، وغيره سڀ جلي ڇاڪ ٿي ويندا.
 من مايا مان انهن ٿيل آڳيان، اودها، ڀرم ۽ سنسن جو اندازو
 به دور ٿي ويندو. ڳيان جو پرڪاش ٿي ويندو ۽ من روپي
 ڪارو نانگ وس ۾ اچي ويندو. اڻاسي ڀرپوءِ جو روپ
 سنت ستگرو ٿي من روپي نانگ کي جهلي سندس سسي
 مروئي سگهندو:-

ڪام اڻ ڪروڌ ڪو آءُ هن ڄار ڪيءُ.
 مها دل موه معدان ٿارا.
 پاپ اڻ ٿي ڀرم ڪو چوڙ ڪيءُ.
 لڳن ڪي پيچ لڪ چوڻ ٻارا.
 جيو امرت پويءِ چوڻيءَ آڪاس سي،
 جڳت سي ٿاڻيا نانگ ڪارا.
 داس پليٽو ڪه سنت سو امر هءُ.
 آلت ڪي پڪر نهون ڪال مارا.
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۸۹)

پورن سنت شاهن جا شاهه آهن، انهنجي اندر شيد جي
 غمبهي ڏن هروقت وڃندي رهندي آهي. هو ڳيان ۽ ڏيان
 ۾ پورن هوندا آهن. سن منڊل جا واسي هوندا آهن. اندر
 ڀرمائما سان مليا پيا هوندا آهن. سندن سر تي رب جي نور
 جو چمٽ چمڪندو آهي. لوڪ ڀرلوڪ ٻئي سندن در جا
 بڪاري هوندا آهن. جڏهن جيو به اهڙي قسم جي سمورن پُرش

جي در جو بڪاري بڻجندو آهي ٿڌهن کيس اهڙيون خاصيتون
بخشيون وينديون آهن، جيڪي جيو کي مالا جي مار کان بچائي
وٺنديون آهن. پوءِ من مالا جيو جو وار به ونگو ڪونه ڪري
سگهندا آهن:-

بادشاهه ڪا شاهه فقير هٿه جي ،
نؤبت غائب ڪا باجنا هٿه .
گيان ڌيان ڪي فوج ڪو ساڌ ڪي جي ،
صبر ڪي آفت ڀر ڪاجنا هٿه .
لاهوت ' خزانا معرفت ڪا ،
سر نور ڪا چتر براجنا هٿه .
ڀائو فقير ڪا گهر بڙا ،
دين دنيا دونر پيڪه مانگنا هٿه .
(ڀاڱو ۲ ، جهوليا ۸)

اهڙو ڀورن سنڌ شيد سروي، شيد اُڀاسي مهاڻا هوندو
آهي. سندس لٽو سدائين شيد سان جڙيل هوندي آهي. ان
ڪي سهج سماڙيءَ جي اوستا پراڻت ٿيل هوندي آهي. هو
پنهنجي شيروڪ جو ڌيان به اندر شيد سان جوڙي ڇڏيندو
آهي. جيڪڏهن شيروڪ سنڌ ستڪروءَ جي ٻڌايل اُڀدش تي
هلندو ته ان کي به پنهنجي ستڪروءَ واري سهج سماڙيءَ جي
اوستا حاصل ٿي ويندي ۽ هو به من مالا جي سوني وڪارن
کان مڪت ٿي ويندو:-

ڌن آنيءَ جو گگن ڪي سو ميرا گردانه .
سو ميرا گردانه سيرا مٿه ڪر هڻن واڪي ،
سيد به هٿه غلطان ' اوستا اُٿسي جاڪي .
نس دن دسا آروڙ لکيءَ نا پوک پياسا ،
گيان ڀومي ڪي ٻيچ چلت هٿه اُٿي سواسا .

هوندا آهن انهيءَ ڪري ئي ڀرپور واري ڪميا ۽ ديا پاو ستن
 ۾ به هوندو آهي. هڙ ڀرپور وانگر سوارت هوندا آهن ۽
 ڀرپور وانگر ئي سمدوشي ۽ ديار به هوندا آهن. هو چڱي
 مندي ۽ دڪ سڪ ۽ دشمن دوست جي دوست کان مٿي هوندا
 آهن، انهيءَ ڪري هر ڀرڪار جا ڪشت سهدي به ندي
 وڏي، دشمن دوست، مطلب ته سڀني کي هڪجهڙو پيار
 ڪندا آهن. سنت من ۽ مايا جي پيانڪ سمند ۾ ڦاٿل جيون
 کي پار لنگهائڻ جي واسطي سنسار ۾ ايندا آهن ۽ خود نرڀل
 جيون جي نردمڪ پهچي کين پنهنجو هٿ پڪڙائي پار اُتاريندا
 آهن:-

ڀر سوارت کي ڪار ئي، سنت ليئا اُٿار.
 سنت ليئا اُٿار، جگت ڪو راه چلاوين ۽
 پگت ڪرين اُڀدس، گيان دي نام سناوين ۽
 ڀريت پڙهاوين جگت ۾، ڌرتي ڀر ڊولين ۽
 ڪتو ڪهيءَ ڪنور، ڀڄن وي امرت ٻولين ۽
 اُنڪو ڪيا هٿ چاه، سهت هٿ دڪ گهيرا ۽
 جو تارن کي هيت، ملڪ ڦرتي بهتيرا ۽
 پلٽو ستگرو پاء کي، داس پيا نر وار ۽
 ڀر سوارت کي ڪار ئي، سنت ليئا اُٿار.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۴)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته حقيقت ۾ ته من مايا جي
 چار ۾ ڦاٿل جيون کي ٻنڌن کان مڪت ڪرڻ لاءِ اهو نراڪار
 ڀرمائڻا خود سنت ستگروءَ جو روپ ڌارڻ ڪري سنسار ۾
 ٿو اچي. ستن جو روپ ڌاري اهو ڀرمائڻا خود جيون کي
 پنهنجي ڀڳتيءَ جو سهڻو رستو ڏيکارڻ جو ڪارج ٿو ڪري.
 پورن ستگرن جو ٻاهران ته سرڪڻ روپ ڏسڻ ۾ ايندو آهي،
 پر اندر ۾ نرڪڻ سان اُڀد هوندا آهن، انهيءَ ڪري هريءَ ۽
 هريءَ جي جن کي به الڳ هستيون سمجهڻ ڀاري اڳيان آهي:-

هر هر جن ڪو دوء ڪهيءَ، سو ٺر ٺر ڪيءَ جاءِ.
 سو ٺر ٺر ڪيءَ جاءِ، هر جن هر انتر ٺاهين،
 ڦولن ۾ جيون ٻاس، رهيءَ هر هر جن ٺاهين.
 سنت روپ اوتار، آپ هر ٺر ڪيءَ آئي،
 يگت ڪريءَ اُڀدس، جگت ڪر راه چلائي.
 اڏر ٺري اوتار، رهيءَ ٺرگن سنجگتا،
 سنت روپ جب ٺريءَ، رهيءَ ٺرگن سي مڪتا.
 پلٽو هر ٺارڊ سڀئي، بهت ڪها سمجها،
 هر هر جن ڪو دوء ڪهيءَ، سو ٺر ٺر ڪيءَ جاءِ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۳۲)

پلٽو صاحب جن اشارو ٿا ڪن ته مڪتي يا پوپو پراپتيءَ
 جو ساڌن ته نام آهي، پر نام جا داڻا يا پنڊاري پورن سنت
 هوندا آهن. سنتن جو نام سان يا نام جو سنتن سان گهرو
 پيار آهي. نام سنتن جي اندر پرگهت هوندو آهي، انهيءَ
 ڪري هو ٻين جيون کي به نام سان جڙڻ جي جڳتي سمجهايندا
 آهن. پلٽو صاحب جن دعويٰ سان ٿا چون ته ڪو شخص
 ڪروڙن قسمن جا شپ ڪرم چوند ڪري، بنا ڪنهن سنت
 ستگروءَ جي سھائتا جي، ڪنهن کي به نام جي پراپتي ڪرڻ
 ٿي سگهندي. هن سرشتيءَ جي سرجهڻار جو راءِ اٿل ۽
 انادي قانون آهي ته سڄي نام جي ذات صرف پورن ستگروءَ
 موٽان ئي ملي سگهندي:-

سنت سنبھي نام هٿ نام سنبھي سنت.
 نام سنبھي سنت نام ڪو وھي ملاوين،
 وي هٿ واقف ڪار ملن ڪي راه ٻٽاوين.
 جب ٺپ ٺيرت ارجت ڪرين بهتيرا ڪرئي،
 بنا وسپلا سنت نام سي ٻيٽ نه هوئي.
 ڪوئن ڪريءَ اُڀا، پٽڪ سگرڻو سي آويءَ،

سنت دواڙي جا به نام ڪو گهر تب پاويءَ .
 پلٽو به هه پٿر ڀر آڏ سڀي اڙ انت ،
 سنت سڀي نام هه نام سڀي سنت .
 (پاڳر ۱، ڪنڊلي ۱۴)

جنهن شيد يا نام جي سنت جن مهما ٿا ڪن ، اهو لکڻ .
 پڙهڻ يا ڳالهائڻ جو دستور ڪونهي . ڪنهن پاشا يا ٻوليءَ جو
 ڪو خاص لفظ ڪونهي . پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته جنهن
 نام جي مان مهما ڪري رهيو آهيان ، ان جو ڪوبه نالو ڪونه
 آهي . اهو نام اناهي آهي ، نر آڪار آهي ۽ رنگه روپ کان
 نيارو آهي . اهو نام ٻاهرين اکين سان نظر ڪونه ايندو . انکي
 سنت جن اندر جي غمجي اڪ يا دويه درشتيءَ سان ڏسندا
 آهن . سنسار جي باقي هرڪا وستو ڪوڙ آهي ۽ ناسونت آهي .
 نام ئي هڪ سار وستو آهي ، نام ئي هڪ سچ آهي . اهو
 ڪٿي ٻاهر ڪونه آهي . جڏهن سرم ڳڻن کي چيري اندر
 مٿي چڙهندي آهي تڏهن کيس سهج سماڙيءَ جي الڙڪي
 اوستا حاصل ٿيندي آهي ، انهيءَ اوستا ۾ سرم کي شيد يا
 نام جي پٿر ڀر ڀڙ ۾ ايندي آهي ۽ نام جو اچر جميه
 پرڪاش به نظر ايندو آهي :-

جو ڪوئي چاهي ۽ نام تو نام انام هه ،
 لکن پڙهن ۾ ناهين نه اچر ڪام هه .
 روپ ڪهو الڙڪ پٿر الڙڪ ئي .
 آري هان پلٽو ، غمب درشتي سي سنت نام وهه دٻڪتي .
 نام دور هه گهٽ ڪوٺو نهين جائتا ،
 نه اچر نه روپ درست نهين آڙتا .
 درنگار آڪار پٿر ڪو دٻڪتا ،

۱. هڪ ڀڪو نير آهي جيڪو سرشتيءَ جي آڏ کان هلندو
 آهر آهي ۽ انت تائين هلندو رهندو .

آري هان پلٽو، ديمڪت هه اڪ سنٽ اؤر سب پيڪتا.
 قوت ڪيا آسمان سونڊ ڪي ڌمڪ ۾،
 لڳي لڳن ۾ آڱر سرت ڪي چمڪ ۾،
 سڀس ناگه اؤ ڪمٽ لڳي سب کانپني،
 آري هان پلٽو، سهج سماءُ ڪي دسا خبر نهين آڻندي.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۲، ۳، ۴)

پلٽو صاحب جن لاهيءَ سڄي نام ڪي ”نج نام“ به چيو
 آهي. شيد يا نام ڪي سنسار جو ڪرنا ٿا چون ۽ اشارو ٿا ڪن
 ته جيڪي ڪڇ نام پيدا ڪيو آهي اهو ناس ٿي وڃڻو آهي،
 پر خود نام يا شيد ڪي ڪڏهن به ناس ڪونه ٿيڻو آهي. سڄو
 سنسار هلڻ هار آهي. بنا نام يا شيد جي دنيا جي ڪابه وسڻو
 جيو سان گڏ ڪونه ويندي. لاهيءَ ڪري جيو ڪي گهرجي ته
 پنهنجو زبان هر طرف کان هٽائي صرف ”نج نام“ سان
 جوڙي:-

راڻو پرواهه تو اڪ نج نام ڪي،
 خلق ميدان ۾ ٻالڏ ٿاڻي.
 مير امراؤ دن چار ڪي ٻاهيا،
 چوڙ گهر مالھ دولت هاڻي.
 پڪڙ ٿي سيد جن توه پيدا ڪيا،
 اؤر سب هوڻي ڇاڪ ماڻي.
 داس پلٽو ڪهي ديمڪ سنسار گت،
 بنا نج نام نهين ڪوئي ساڻي.
 (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۶)

لاهيءَ نام ڪي پلٽو صاحب جن اهڙو ”مها ديمڪ“ چيو
 آهي جيڪو بنا ڪنهن نيل ۽ وقت جي هر هڪ جيو جي اکين
 جي پٺيان اڀري رهيو آهي. فرمائين ٿا ته جڏهن جيو ڀوري
 سٽڪروءَ جي ٻڌايل جڳهه تي موجب نٿن، اندر ۾ ۽ ٻر ڪرڻن

جي اوستا کان مٿي چڙهي وشيه وڪارن تي جيت حاصل ٿو
ڪري، تڏهن سرت پند جا ڇهه ڇڪر لنگهي اندر داخل ٿي
ٿئي. اُتي پهچي آما کي اندر اٺڪ چنڊرما، تارا ۽ سورج
نظر ايندا آهن. انهيءَ ديهڪ جو پرڪاش اڳيانا جي اندري
ڪي دور ڪرڻ وارو ۽ آما کي سڄي ٽرمل نور سان ڀرپور
ڪرڻ وارو آهي:-

گرو پورا مايءِ گيان ساڌن ڪريءِ،
ڀڪڙ کي پانچ پچيس ماريءِ.
آما ديڙ هٿ پند ڪا دٿهرا،
ڪام او ڪروڌ بن آڱه جاريءِ.
چند او سور تنه ڪوٽ تارا اڱيءِ،
ڀزان واهو سڀيتي نت ماريءِ.
لگن کي بڻج ۾ ايل ٻائي بنا،
داس پلٽو مها ديهڪ ماريءِ.
(ڀاڱو ۲، ريڪتا ۲)

نام جو اهو ڏيئرو هر ڪنهن جيو جي اندر اکين جي پٺيان
”اٻتي ڪوه“ ۾ اڀري پيو. پلٽو صاحب جن اسانجي سر کي
”اٻتو ڪوه“ چيو آهي. ڪوه جو ٿرو هيٺ ٿيندو آهي. پر
اسانجي سر جو ٿرو مٿي آهي. فرمائين ٿا ته انهيءَ اٻتي ڪوه
۾ بنا ايل ۽ بنا ڌرت جي هڪ اکر جو ڏيئرو ٽرٽر اڀري رهيو
آهي، پر بنا پوري ستڪروءِ جي رهنمائيءَ جي اندر جي سن
۾ اڀرندڙ اهو ڏيئرو نظر ڪونه ٿو اچي. انهيءَ ڏيئري جي جوت
مان شهد يا نام جي اکر ڏن وڃي رهي آهي. ستڪروءِ جي
ڏسيل راهه موجب سرت کي اکين جي پٺيان اڳاڙ ڪري
سن سماڏيءَ جي اوستا حاصل ڪرڻ وارو جهڙو انهيءَ ڏيئري
کي ڏسي به سگهندو ۽ پرم آند جي داتا دويءَ ڏن کي
ٻڌي به سگهندو:-

آلتا ڪوٽا گنگن ۾، نس ۾ جريءَ چراغ.
 نس ۾ جريءَ چراغ، بنا روغن بن ٻاڻي،
 چهر رخت ٻارھ ماس، رھت جرتي دن رالي.
 ستگرو ملا جو ھوءَ، ٿاھ ڪي لڄر ۾ آويءَ،
 بن ستگرو ڪوٺو ھوءَ، ٺھين واڪو در ساويءَ.
 نڪسيءَ اھڪ آواز، چراغ ڪي جو ٺھن ماھين،
 گيان سماڏي سنيءَ، اڙ ڪوٺو سڌتا ٺاھين.
 ڀلتو جو ڪوٺي سنيءَ، ٺاڪي پوري پاڪ،
 آلتا ڪوٽا گنگن ۾، نس ۾ جريءَ چراغ.
 (پاڳر ۱، ڪنڊلي ۱۶۹)

ھاڻرس جي مشهور سنت ٽلسي صاحب جن به اندر جي
 آيتي ڪرھ ڪي آلمڪ گيان ۽ آلمڪ پرڪاش جو پندار چيو
 آھي:-

لڪ آڪاس اوڻڏا ڪوٽا، ھوٽا نور ڪا ٺيڄ.
 ھوٽا نور ڪا ٺيڄ، جوت ۾ جھلڪ ڏکاوا،
 پيا پرڪاس آجار، جھلڪ آلم درساوا.
 مانسروڙر گھات ٻات، سوئي لڙڪ ٺھارا،
 سڪمن لڳي سماڏ، ساڏ ڪر اُٺريءَ پارا.
 ٽلسي جن جن لڪ ليٽا، اُن بانڏي پتي پٽيڄ،
 لڪ آڪاس اوڻڏا ڪوٽا، ھوٽا نور ڪا ٺيڄ.
 (شيداولي ۱، ڪنڊلي ۱۶)

ڪبير صاحب جن به اندر جي جوت ڪي ”اُگم جو ڏيئو“
 چيو آھي جيڪو بنا ٺيل ۽ وٽ جي سدائين هر ڪنھن جي اندر
 پري رھيو آھي: ”ڏيرا بليءَ اُگم ڪا بن ٻاڻي بن ٺيل.“
 ڪرو نائڪ صاحب جن به انهيءَ جوت جي پرڪاش ۽ انهيءَ
 مان لڪرندڙ شيد جي اُگم ڏن ڏانھن اشارو ڪيو آھي. فرمائين
 ٿا ته پنھنجي اندر انهيءَ پرڪاش ۽ ڏن (ٻاڻي) ڪي ٻڌ

سان آڪال پورش سان لنو لڳي ويندي آهي: ”انتر جوت
 نرنتر بائي، ساچي صاحب سٺو لاڳي“ (آد گرنت، صفحو
 ۶۳۴). دادو صاحب جن فرمائين ٿا: ”انهڊ باجي باجيئي،
 امرا پري نواس، جوت سروپي جڳهه مڱهه ڪوئي نرڪي نه
 داس.“ ڪنهن سنت مهالما انڪي پرڪاش مهه ٽن چيو آهي
 ته ڪنهن ٽن مهه پرڪاش. پر انتر مڱهه اڀياس ڪري آندڙين
 روحاني منڊلن ڏانهن وڃڻ واري هر مهالما ڪنهن نه ڪنهن
 روپ ۾ اندرئين شبد يا نام ڏانهن اشارو ڪيو آهي. پوري
 ستگروءَ جي اندر اهو پرڪاش يا شبد پرگهت هوندو آهي
 ۽ هو پنهنجي شش ڪي به انهيءَ سان جوڙي ڇڏيندو آهي.
 روحانيت جي ساڌنا ۾ سنت ستگروءَ جو مول ڪارج ئي اهو
 آهي ته هو شش جي آتما کي اندر نام جي پرڪاش يا شبد
 ٽن ۾ لين ڪرڻ ۾ مدد ڪري:-

پلٽو جو ڪوئي ڏيکي، جس ڪي سرنا پاڳهه

آتما ڪوڀ هٿه گمڻ ۾، جس ۾ جري چراغ.

(پاڳو ۳، ساکي: مشرت)

شبد جي ٽن سچڪند مان اچي رهي آهي | اکين جي پٺيان
 گونججي رهي آهي. جڏهن ڪو شش ستگروءَ جي آگيا اڻوسار
 پنهنجي سرت کي انهيءَ شبد ۾ لين ٿو ڪري ڇڏي، تڏهن
 اهو شبد يا نام، سرت کي پاڻ ۾ لين ڪري واپس سچڪند
 ڏانهن وٺي ٿو وڃي. اها اندر جي نردائي ٽن ٻنم ستيب جو
 پرڪاش آهي. ڪرو اورداس جن انهيءَ نام يا پاڻيءَ کي سهج
 پاڻي، سڪدايڪ ۽ گيان سان ٻيڙو ٻنم ستيب ڇڏي ورن ڪيو
 آهي. اها پاڻي هر طرح جي آشائن ترشائن کي شانت ڪرڻ
 وارو امرت آهي، هر قسم جي ٻنم ۽ اڳيانا جي انڌري کي
 ناس ڪرڻ وارو پرڪاش آهي ۽ پنهنجو پاڻ سچاڻ وارو
 سهج ساڌن آهي. اهو ٻنم ستيب ۽ شانتِيءَ جو دانا ٻنم
 ستگروءَ جي ڪرپا سان ئي ملندو آهي:-

پاء پوجن ستگر ٿئي ۽ پاڻي، انرس چوڪي هر رس من وسائي.
 سچ سنٽوڪ سهج سڪ باڻي، پوري گر ٿي پاوڻا.
 ستگر نه سڀوھ مورڪ اٿڻ گوارا، ڦراو ڪٿھ پائن موڪ ڏٺارا.
 سر سر جنمھ ڦر ڦر آوھ، جر در چوٽا ڪاوڻا.
 سبدي سبد جانھ ٻا آپ پڇاڻھ، نرمل باڻي سبد وڪاڻھ.
 سڄي سڀو سدا سڪ پائن، نو ٿڌ نام من وساوڻا.
 (مڪلا ۳، صفحو ۱۱۵)

انهيءَ مارڻ کي پزون سنٽن سرت شبد جو مڀلاپ به چيو
 آهي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته جڏهن منهنجي سرت
 شبد ۾ سمائجي ويئي ته جڏهن مونکي پرم آندو جي پراپتي ٿي
 ويئي ۽ آتما پرماتا ۾ اهڙي طرح سمائجي ويئي، جهڙي طرح
 بوند ساگر ۾ سمائجي ويندي آهي. جڏهن آتما شبد ۾ لين
 ٿي ويئي ته من اندر پون به وس ۾ اچي ويا، هر طرح جي
 بياني يا دويت من مان نڪري ويئي، من ماها جا سڀئي
 ڪشت ختم ٿي ويا ۽ آتما نرمل ٿي آواگون يعني چوراسيءَ
 جي چڪر مان هميشه جي لاءِ آزاد ٿي ويئي:-

سرت سبد کي ملن ۾، مڃھڪو پيا آئند.
 مڃھڪو پيا آئند، مڃا پاڻي ۾ پاڻي.
 دوتو سي پاسوت نهين، مل کي ڪي ڪاڻي.
 ملڪ پيا سلطنت، ملا حاڪم ڪو راجا.
 رعيت ڪريءَ آرام، ڪول کي دس درواجا.
 چوٽي سڪل پيا، مٽي اندر پٽن کي دٻيٽا.
 ڪو آب ڪريءَ پاڻ، چوراسي مل گئي ڪٽيٽا.
 پلٽو ستگرو صاحب، ڪاٺه ميري بند.
 سرت سبد کي ملن ۾، مڃھڪو پيا آئند.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۸۹)

ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته هر هڪ جيو جي اندر هر دم

شيد جي سهج ڏن وڃي رهي آهي. سرت کي ان شيد ڏ
سان جوڙڻ سان ئي من شانت ٿي ويندو آهي ۽ سرت شيد
ان ملي شيد جو روپ ٿي ويندي آهي، جن نه قطرو سمند
۾ ملي سمند جو روپ ٿي ويندو آهي. اهو سهج ڪارج
آهي، جنهن ۾ ڪنهن به قسم جي باهرمي ڪرم جي ڪا به
ضرورت ڪونه آهي:-

۱. سهجي هي ڏن هوت هئ، هر دم گهٽ کي مانه،
نام رنت رستر پيا، مک کي حاجت نانه.
(ڪبير ساکي سنگره)

۲. سرت سيد ميلا پيا، گيان ڪٽ پيا لين،
سرت سيد اڪو پيا، جل هي هويءَ گيا مين.
(ڪبير ساکي سنگره)

دادو صاحب جن به فرمائين ٿا ته شيد ئي سڀ جو ڪرڻا،
ڌرڻا ۽ هر ٿا آهي ۽ شيد ئي روحاني آڻي، نرمل گيان
نراڪار پريءَ جي پراپتيءَ جو هڪ ئي ساڌن آهي:-

۱. (دادو) سڀديءَ بند ٿا سڀ رهي، سڀديءَ سڀ هي جاءِ
سڀديءَ هي سڀ اوڀهي، سڀديءَ سڀي سماءِ.
(ڀاڱو ۱، شيد ۲)

۲. (دادو) سڀديءَ هي سوکڙ پيا، سڀديءَ سهج سمان،
سڀديءَ هي لرڳن ملي، سڀديءَ نرمل گيان.
(ڀاڱو ۱، شيد ۴)

گرو نالڪ صاحب جن به فرمايو آهي ته سهجي آڻڪ سڪه
جي پراپتيءَ جو هڪ ئي ساڌن آهي ته سرت کي اندر شيد
۾ لين ڪرڻو آهي. شيد ۾ لين ٿي آڻا ڀرم پتا پرماتما ۾ سمائجي
ويندي آهي ۽ ان جي اندر سچو سڪ ۽ سهجي شانتي پيدا
ٿي ويندي آهي. هن سنسار ۾ من ۽ اندرهن کي وس ۾

ڪرڻ جو ۽ سڃي سڳهه کي حاصل ڪرڻ جو نه ٻيو ڪو ساڌن
 يا رستو آهي ۽ نه ٻئي ڪنهن ساڌن جي باري ۾ سوچڻ جي
 ضرورت ئي آهي:-

رام نام من يڏڻا اُور ڪ ڪري واپار،
 سجد سرت سڳهه اوڀي ۽ ڀرپ رات سڳهه سار.
 (مڪلا ۱، صفحو ۶۲)

حقيقت ۾ سرت کي اندر شيد سان جوڙڻ، اهوئي سنتن
 جي روحاني اُپدش جو سار آهي. انهيءَ ڪري ئي سنتن
 جي مارگه کي شيد ڀرگه مارگه يا سرت شيد ڀرگه به چيو ويندو
 آهي. نلسي صاحب جن ”گهٽ رامائڻ“ ۾ فرمائين ٿا ته
 سوني سنتن جو مارگه اهوئي آهي ته سرت کي شيد ۾ لين
 ڪري ڀر ٻڌ جي پراپتي ڪريو:-

سرت مليءِ سجد ۾ جائي، ٻه سب سنتن پست بڻائي.

پلٽو صاحب جن سرت شيد مارگه جو هن ريت ٿا بيان
 ڪن ته اهو اهڙو قدرتي ۽ سهج ساڌن آهي جنهن ۾ ڪنهن
 به بناوٽي ڪرم ڪالڊ واسطي ڪابه جڳهه ڪونهي. فرمائين ٿا
 ته جڏهن اندر شيد جو جهڙو نڪري نروار ٿيندو آهي ته جيرو
 کي روحاني ترقيءَ جي لاءِ ٻئي ڪنهن ساڌن جي ضرورت
 ڪونه رهندي آهي. انهي اندر شيد جي چوٽ ڀرگهٽ ٿي
 ويندي آهي ۽ کيس سهج سماڏيءَ جي اها ارڪي اوسا
 ملي ويندي آهي جنهن ۾ آتما جي مٿان چڙهيل دوايت يا
 ٻيائيءَ جا سڀ ڀرڊا هٽي ويندا آهن ۽ آتما هميشه جي
 واسطي شيد يا ڀرماٿا ۾ سماڻجي ويندي آهي:-

جوگه جگت آسن نهين، ساڌن نهين بيڪ.
 ساڌن نهين بيڪ، ساڌن سب ڪيءَ ڪيءَ چوڻا.
 لاڳي سهج سماڏ، سجد برهمانڊ ۾ ڦرنا.

ڪنڊن ۾ هوءَ، ٿيل ڦل لڳي ڌارا،
 جوت نرنتڙ پريءَ، دسو دس پا اڃيارا.
 گيان ڏيان سب ڇوٽ، ڇوٽ سڄم چترائي،
 ٺن ڪي سڌ گئي بسر، ارڙو اوسڻا آئي.
 پلٽو مڻ ڇڏي پيا، رهي نه دوجي راک،
 جوڳ جگت آسن ٺهين، ساڌن ٺهين بيڪ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۹۰)

پلٽو صاحب جن ٻئي هنڌ فرمائين ٿا:-

سرت سهاڪن آلت ڪي ڪي سڀد ۾ جاءِ.
 ملي سڀد ۾ جاءِ ڪنڪ ڪو بس ۾ ڪينها،
 چليءَ نه سو ڪي ڪوڙ جاءِ جب سڪتي لينها.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۲۶)

پرو ۾ جي ٺهڻي مڪتي ڏاڻا شڪتيءَ کي ئي سنڌن رام.
 نام به چيو آهي. سنڌن جو رام، ڪيشو، ماڏو، مراري،
 گسائين يا پيو ڪو ٺاهڪ شخص ڪونهي بلڪ اهو تراڪار
 پرمالما يا رام نام آهي جيڪو رچنا جي ڪٽ ڪٽ ۾ واپاڪ
 آهي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته شيد، نام يا رام نام جو
 ورتل سڄو سنسار ٿو ڪري، پر جنهن نام کي سنڌ جن
 سڄو شڪتيمان، سڄو واپاڪ، سڄو گيان، آندو روپ، سهج
 روپ ۽ گيان روپ ٿا چون، ان نام کي حاصل ڪرڻ ڪو
 آسان ڪونهي. انهيءَ رام نام جي پراڻي ڪنهن ورلي گرمڪ
 کي ٿيندي آهي، جيڪو هر طرح جي آشا ترشنا ۽ هڙميءَ ممتا
 کي ماري پنهنجي ڏيان کي شرار مان ڪڍي اندر جي ”گگن
 غفا“ ۾ ڪٽي ٿو اچي. اهڙو گرمڪ سڄو ڪوڙ جي ڪرپا سان
 سنسار جي طرف سمهي ٿو پوي ۽ اندر ڏانهن ڄاڻي ٿو آئي.
 ان کي سماڏيءَ جي آها نهڄل اوسڻا پراڻي ٿو وڃي جنهن
 ۾ اندر ۾ ۽ پنهنجن پر ڪرڻن کي ٻار ڪري اندر شيد يا

نام سان ميلاپ ٿيو وڃي. انهيءَ اوستا ۾ پهچي ٿي ڪاٻا ڪلپ
ڪرڻ وارو سڄو نام ٿر ملي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته
انهيءَ شبد، نام يا ٻاڙيءَ جو رس چوڻ يا ٻڌڻ جي وس تو
ڪرڻهي، پر انهن جي وس تو آهي:-

نام نام سب ڪهت هت، نام نه پايا ڪو.
نام نه پايا ڪو، نام ڪي گت هت نيارِي.
وهي شخص ڪو مليءَ، جهون ٿي آسا ماري.
هون ڪو ڪريءَ خوس، هوش ٿان ڪو راڪيءَ.
گگن گگا ڪي پيچ، پيال پريم ڪا چاڪيءَ.
بسريءَ پوک پياس، جاءِ من رنگ ۾ لاڳيءَ.
پانچ پچيس وهِي وار، سنگ ۾ سوٺو پاڳيءَ.
آپتي رهيءَ اڪيل، برليءَ به مڙهي ٻائي.
سنتيءَ آب وهه بنيءَ، ڪها مٿن ڪهون بڪائي.
پلٽو ڪرو پرتاپ ٿين، رهيءَ جگت ۾ سو.
نام نام سب ڪهت هت، نام نه پايا ڪو.

(پاڻو، ڪنڊلي ۱۱)

جهن ڪي پلٽو صاحب جن اندر جو ”گگن“ يا ”گگن
غگا“ چيو آهي، ان ڪي ٿي ”ڪاٻا جي ڪاشي“ به چيو اٿن.
جڏهن جيو سمن ۽ ڌيان جي مدد سان اندر ٿو پهچي ٿڏهن
هو اندر جي ڪاشيءَ ۾ پهچي ٿو وڃي، جتي کيس ستگروءَ
جي نوري سروب جو درشن ٿيندو آهي. پر کيس اها
سوچي پوندي آهي ته ستگرو سدائين اندر سندس هر طرح
سان سهائتا ۽ سهيل ڪري رهيو آهي: ”ستگرو اهو ان پسيءَ
جهان ڪاٻا ڪي ڪاشي“ (پاڻو، ڪنڊلي ۹۷). پر ڪاٻا
جي ڪاشيءَ ۾ رهندڙ ستگروءَ سان ميلاپ ٿڏهن ٿيندو آهي
جڏهن جيو بهرحال به اندر پسن ڪي سادي ۽ آهن ڪي
ستگروءَ جي شيوا ۾ لڳائي.

ستگروء جي شيرا ڪهڙي آهي؟ من ۽ آتما کي هن سنسار ۽ شرير مان ڪڍي اکين جي پٺيان ڪٿي اچڻ ۽ من کي رستو ڪري اندر جي ڀرم تان سان چوڙڻ. جڏهن چيو اهڙي طرح جي ڀڳتي پوک جي ساڌبا ٿو ڪري ته ان جي اندر اهڙو سچو وٽرائڻ ٿو ڄاڻي، جنهن ۾ بنا گهر ٻار ڇڏڻ جي، ۽ بنا ڌرم، مذهب، ملڪ، ويس وغيره بدلائڻ جي، گهر وٺي ئي نام يا پرمانا جي ٻاري ۾ ڀرون گمان مليو وڃي:-

پهلي داسا تن ڪريء، سو بٽراڻه پرماني.
 سو بٽراڻه پرماني، سوا ساڌن ڪي ڪهجيء.
 تب چوڙيء سنسار، ٻُجهه گهر هي ۾ لهجيء.
 ڪاڏيء رس رس ڪوڙ، ڪڇڪ دن ڦري اداسي،
 ستگر آهوان بسينء، جهان ڪاها ڪي ڪاسي.
 آسن سي درڙ هوم، گهٽاويء نيند اهارا،
 ڪام ڪروڙ ڪرو مار، تڏو ڪا ڪريء بچارا.
 ڀڳت جوک ڪي پهچي، پلٽو اُڀجيء گمان،
 پهلي داسا تن ڪريء، سو بٽراڻه پرماني.

(هاڻوڪا، ڪنڊلي ۹۷)

اندرين ”پنور غفا“ يا ”ڪاها جي ڪاشي“، جنهن کي ستن مهاٽمان، تل، تيسرا تل، شو نيترا، موک دٿار، گهر در وغيره ائڪ نالن سان ياد ڪيو آهي، اُتي پهچي آتما جو اندرين روحاني سفر شروع ٿي ويندو آهي. آتما اندر شهد جي ڏوريء کي پڪڙي اندرين منزلن مان لنگهندي نچ گهر ڏانهن وڌندي ويندي آهي. نچ گهر کي ئي ستن نچ نام ۾ پرم پد يا سچڪند وغيره چيو آهي. نچ گهر جي راه ۾ آتما کي ائڪ روحاني نظارا ڏسڻ ۾ ايندا آهن. آتما کي من، مالا ۽ ڪال جي ائڪ رڪاوٽن کي به ٻار ڪرڻو پوندو آهي. آخر سهڻي منزلن ٻار ڪندي آتما شهد جي ذريعي سڌ لوڪ

دولي ساگر ۾ ٻهجي هميشه جي واسطي ان ساگر ۾ ملي هڪ
 ٿي ويندي آهي. پلٽو صاحب جن انهيءَ سموري ٻاٽرا جو
 وهسيو ٻارو ورتن هن ريت ٿا ڪن :-

جوڳ ڪو پاء ڪيءَ جگت ڪو ڌاء ڪيءَ،
 گيان آر ڌيان لڪ گهاٽ ڪرنا.

آسي سنگم مهينءَ ڪڙڪ ٻجڻي چٽيءَ،
 آسي ڪي سهس ٻر سرت ڌرنا.

سهس ڪوت اوڻج هٿ ٻيچ ۾ پاڻ هٿ،
 سانڀني پڪڙ ڪي ٻور مرنا.

سهس گنجار ۾ ٻرملي 'جهال هٿ،
 جهل مل آلت ڪي ٻڙن ٻرنا.

سنگني ڊنگني سور سب ڪرنگي،
 سور سن اهان سي ٺاهه ٿرنا.

ٻنڪ ٻهاڙ ۾ سانڪري ڪٽل هٿ،
 گلي ڪي کنڊ ڪي ٻيچ جهرنا.

حد انهد ڪي ٻيچ ۾ جهنگلا،
 سنه ڪو ڊيڪ ڪي ٺاهه ڊرنا.

ڪرمي ندي پٽ ٻرمي ٿال هٿ،
 ٿال ڪي ٻيچ ۾ رهتا اُرنا.

ڇوڪ -ي نڪر ڪيءَ جايه ٻاهر هٿا،
 لت ڪو پڪڙ ڪيون بٽ رهيا.

سانوڻ مهل ٻر لت ڪا جال هٿ،
 لت ڪي جال سي ٿرمت ڦرنا.

آنڊين مهل ۾ ڪهڪها ديوال هڻ،
ديوال ڪو جهانڪ ڪي ڪڍڻ پڙا.

داس پلٽو ڪي ڇوڙ من ڪسمسي،
ڀڃڻ درياو ديدار ڪرنا.
(ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۶۸)

پلٽو صاحب جن جيڪو اهو روحاني ياترا جو ورن ڪيو
آهي، لڳ ڀڳ اهڙو ئي بيان ڪيو صاحب جن جي شيد
”ڪر نئون ديدار مهل ۾ پيارا هڻ“ (سنتن جي ٻاڙي،
صفحو ۱۷۰)، ڀيٽي صاحب جن جي شيد ”لاڙا ٻنگلا اوڙ سڪمنا“
(آڊ گرنٽ، صفحو ۹۷۴) ۽ گرو نانڪ صاحب جن جي شيد
”ڪاها نگر نگر ڪڙه اندر“ (آڊ گرنٽ، صفحو ۱۰۳۳) ۾
به ملي ٿو ۽ اها ڄاڻ به پوي ٿي ته سڀني شيد مارڻي پورن
سنتن پنهنجي پنهنجي ڀنگ سان ساڳيو ئي اندرئين سفر جو
حال ورنن ڪيو آهي ۽ هڪ ئي ڀرم سچ جي پراپتيءَ جو
مارڻ ڏسيو اٿن.

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته سنت ستگرو موه مايا جي
چار ۾ ڦاٿل جيون ڪي ڀرم ستيه جو گيان ڏيڻ لاءِ ئي ايندا
آهن پر اڀاڳا جيو يا نه آهن ئي ڀروسو ئي ڪرڻ ڪندا آهن
۽ جي ٿورو گهڻو ڀروسو ايندو به اٿن ته تن من سان انهنجي
ڏسيل مارڻ جي ساڌا ڪرڻ ڪندا آهن. دنيا دار جيون جو
جهڪاءُ اندرمن جي ڀڙڳن جي چاهيا ڏانهن هوندو آهي ۽

۱. چين ۽ عرب ديش جي لوڪ ڪيائين ۾ هڪ ديوار ۽
کڙ ڪي ڀيري دريءَ جو ذڪر آهي، جنهن مان نهارڻ سان
پرستان نظر ايندو آهي ۽ نهارڻ وارو خوشيءَ وچان وس کان
ٻاهر ٿي ٿيو ڏيندو آهي ۽ غائب ٿي ويندو آهي. پلٽو صاحب
جن جو اشارو اُنامي لوڪ (اٺين لوڪ) جي مارڻ واري
دريءَ ڏانهن آهي.

انهن کي نام روپي امولڪ هيري جو قدر ڪونه هوندو آهي. ڪو به شخص انهيءَ امولڪ پدارت جي قيمت ڏيڻ لاءِ تيار ڪونهي. جيءَ، جن جي ورثي تي سنساري آهي، انهن کي نام روپي امرت ڪوڙو لڳندو آهي ۽ نام کان ڊڄندا آهن. ٻيڙي، ولس روپي روڻي ڪاٺ وارو شخص نام روپي هيرو ڪاٺ پسند ڪونه ڪندو آهي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته ستگرو نه سڄو ڪير آهي پر ڪير به انهي ڏنل دوا ڪاٺ لاءِ تيار ڪونهي. ستگرو نه چندن وانگر سڳند سان ٻيڙيل آهي. پر دنيا دار اهڙي بلس جي وٺ وانگر آهي جيڪو چندن جي پاسي ۾ رهندو آهي تڏهن به ان تي چندن جي خوشبوءِ جو ڪوبه اثر ڪونه پوندو آهي. ستگرو نه ٻارس آهي پر جيءَ روپي لوهه تي ڪوٺو آهي ڇو ته ان تي ٻارس جي سنگت جو ڪوبه اثر ڪونه ٿو پوي. پلٽو صاحب جن اشارو ٿا ڪن ته آهي جيءَ تي ستگروءَ وٽان نام روپي امولڪ ڏن حاصل ڪري ٿا سگهن جيڪي نسن، من ۽ ڏن جو پيار ڇڏي جيئري تي مڙ لاءِ تيار ٿي ٿا وڃن:-

ستگرو سب ڪو ديت هٿ، ليتا ناهين ڪو.
 ليتا ناهين ڪو، سڀس ڪو ڌريءَ اٿاري.
 وهي سڪس ڪو ملي، مريءَ کي ڪريءَ تباري.
 ڪڙو بهت ست نام، ديت کي ڌريءَ سرڀاري.
 روڻي ڪاٺن هار، ڪاٺيڪا ڪيون ڪر هيرا.
 انڌا هوويءَ نيڪ، ٻڌ ڪا پٽ جو ڪاويءَ.
 مليا گر کي باس، بانس ۾ نهين سماويءَ.

۱. لائين چيو ويندو آهي ته هيرو ڪاٺ سان مؤمت ٿيندو آهي. پلٽو صاحب جن جو اشارو آهي ته نام جي اپاس ۾ سنسار ڏانهن مڙو پوندو آهي. پر اندر ۾ جي ٻيڙي جو غلام چيو لائين ڪرڻ کان گهٽ ٿيندو آهي. ۲. ٺيڪ. ۳. دوا.

پلٽو پارس ڪيا ڪريءَ، جو لوها کڻا هروءَ
ستگرو سڀ ڪو دٻت هٿ، ايتا ناهين ڪرو
(ڀاڱو ۱، ڪڍائي ۸۷)

شاسترن ۾ اٺڪ پسرڪارن جي مڪتيءَ جو ورن آهي
پر پورو سمن، جهون جي سامهون سڀ کان اٽم مڪتيءَ جو
آدرش رکيو آهي، جنهن کي ”جهون مڪتيءَ“ جو نالو ڏنو
اٿس. اها مڪتي خود جهو کي ملندي ۽ ٽڏهن ملندي جڏهن
هو پورن ستگروءَ جي ٻڌايل جڳتيءَ جي مطابق سمن ڪري
۽ ڌيان جي مدد سان سرت کي شرار مان ڪڍي اندر شهيد
۾ لهن ڪندو. سٺ نامديو جن فرمائين ٿا ته ٻنڌت مروت
کانپوءِ مڪتي ڏيڻ جو واعدو ڪندا آهن، پر جيڪا مڪتي
اسانکي جيئري ئي ملي سگهي آهائي اعتبار ڪرڻ جوڳي
آهي، مروت کانپوءِ ملڻ واري مڪتيءَ جو ڪهڙو اعتبار؟:-

مؤني هؤني جڏهه ڏيهڪي مڪت نه جانيءَ ڪوٺلا.

(آڊ گرنت، صفحو ۱۲۹۲)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته گمان ڌيان جي سهائتا سان
من کي وس ۾ ڪري جيئري ئي مڪتي حاصل ڪرڻ گهرجي:-
مڪتي مڪت سڀ ڪوجھ، مڪتي ڪهو ڪنھ پائيتي جي،
مڪتي کي هات اڏ پانو نهين، ڪس پالت سهيتي ڏکلائي جي.
گمان ڌيان کي پات اوجھيتي، يا من ڪو خوب سمجھائي جي،
پلٽو مؤني پر ڪن ڏيکيا، جيوت هي مڪت هو جائيتي جي.
(ڀاڱو ۲، جهولنا ۵۳)

جيڪي شخص هر طرح جي ٻين ڪرمن ۽ ڌرمن مان من
کي ڪڍي ستگروءَ جي شرط ۾ پڪا ٿا رهن ۽ پنهنجي چست
کي نام سان جوڙي ٿا رکن، انهن کي جيئري ئي مڪت ٿيڻ
جي اٽم گتي حاصل ٿي ٿئي:-

ڪرم ڌرم سڀ ڇاڙ ڪري ڀري سون ۾ آءُ،
 پلٽو من جيئتي مٽا نام ڀروسا پاءُ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۵۴)

جيون مڪت ٿيڻ جي واسطي جيئري ٿي مرن جي ڄاڻ
 هٿ ڪڍي. پورن سنتن جي فرمان مطابق جيئري ٿي مرن جو
 مطلب آهي سهرن ۽ ڏهين جي مدد سان آتما کي شرار جي
 نون دٻارن مان سميتي شونيتري يا نئين نل ۾ اڳاڙ ڪرڻ.
 پلٽو صاحب جن ڪيترن ئي هنڌن تي چيو ڪي ”جيئست
 مريءَ“ جي ٽاڪيد ڪئي آهي ۽ انهيءَ اوستا کي سڃوڻ ٿياڻ.
 به ٿا چون ڇو ته انهيءَ طريقي سان آتما من ۽ اندرين کان
 دورڪت يا اداس ٿي نرليپ ٿي ويندي آهي. فرمائين ٿا:-
 جيئتيءَ مرن يا پلا هٿ، ٺاهه پلا بٿراڱ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۰۶)

اهڙيءَ طرح جيئري ٿي مرن سان چيو ڀوساڱر مان ٻار
 ٿي ويندو آهي ۽ هميشه جي واسطي سهج اوستا ۾ ٻهجي
 ويندو آهي:-

مرئي مرئي سب مري، مري نه جانا ڪوءِ
 پلٽو جو جيئتي مري، سهج ٻرائن هوءِ.
 (ڀاڱو ۳، ساکي ۹۹)

پر جيڪي انسان اڳيانا جي وس ۾ اچي لائين سمجهندا ٿا
 رهن ته اسين شپ ڪرم جي مدد سان مڪتي حاصل ڪري
 وٺنداسين، اهي هن ڀوساڱر ۾ غوطا کائيندا رهندا. ٻين پورن
 سنتن وانگر پلٽو صاحب جن به چيو ڪي خبردار ڪير آهي
 نه ڀڄ ۽ پاپ ٻئي چيو ڪي چوراسيءَ جي چڪر ۾ ٻڌڻ وارا
 ٻنڌن آهن. ڀڄ ڪرڻ وارن کي ٻجن جو چڱو ڦل ماڻڻ واسطي
 سمسار ۾ اچڻو پوندو آهي ۽ پاپ ڪرڻ وارن کي پاپن جو

برو ڦل پوڦڻ جي واسطي دنيا ۾ جنم وٺڻو پوندو آهي. مطلب
 تہ هر طرح جا ڪرم ٻڌڻن ۾ ٻڌڻ وارا آهن. جيستائين هي
 جيو ٻڄ ۽ پاپ ٻنهي جي حدن کي پار ڪري شيد جي ڀروسي
 تي ڏهن دوار ۾ نٿو پهچي ۽ بيشمار جنمن جي ڪرمن جي
 مٿل ڪسي نٿو ڏوٽي، تيستائين هو ڪڏهن به جنم مرن جي
 ٻڌڻن کان آزاد ڪونه ٿي سگهندو:-

پن جو ڪريءَ سو پن پاءِ هيءَ.

پن سي چن مرڻ لوڪ آويءَ.

ڪرم ڪو جيو سو سدا ڪرميءَ مهينءَ.

جنم او مرن ڦر ڪرم پاويءَ.

ٻڙا وه رهيا چؤراسي ڪي ڦير ۾.

چؤراسي ڪو چوڙ وه ڪهان جاويءَ.

داس پلٽو ڪهيءَ دٿار دسرين ڪيري.

راهه ۾ جاءِ سو مڪتي پاويءَ.

(ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۴۵)

نام يا شيد جي ڏوريءَ کي پڪڙي ڏهن دٿار ۾ پهچڻ
 جي جڳتي سنڌ سڱروءَ وٽان ئي ملندي آهي. پلٽو صاحب جن
 فرمائين ٿا تہ تقدير جي لڪي کي مٽائڻ، چؤراسيءَ جي ٻڌڻن
 کي ٽوڙڻ، پرمانا سان ملائڻ جي شڪتي صرف سنڌن ۾ ئي
 هوندي آهي، انهيءَ ڪري سنڌن جي شرط مضبوطيءَ سان
 پڪڙڻ ڪهي:-

داس پلٽو ڪهيءَ سنڌ ڪي سرن ۾.

لڪا نصيب ڪو ميت ڊالا. (ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۲۳)

پورن سنڌن جي سنگت ۾ وهڻ سان ئي نام جو پيد ملندو
 آهي، نام جي ڪمائي ڪرڻ جو شوق پيدا ٿيندو آهي ۽ آتما
 من مالا جا ٻڌڻ ٽوڙي نچ گهر ڏانهن وڃڻ جي لائق بڻجندي
 آهي. انهيءَ ڪري پلٽو صاحب جن ساڌن جي سنگت ۾

سنت شرط ۽ سڄي ستسنگه تي پيهد زور ڏنو آهي. فرمائين
 ٿا ته بنا ستسنگه جي نه من مالا مان چوڻڪارو ملندو آهي ۽
 نه ئي ڀرمن جو اٿڻو دور ٿيندو آهي :-

۱. بنا ستسنگه ٿا چوڻي مالا. (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۲۲)
۲. بنا ستسنگه ٿا ڀرم جاڻي. (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۱۲)

فرمائين ٿا ته اسين جهڙي قسم جي سنگت ۾ رهنداسين.
 اهڙا ئي بڻجنداسين. چندن سان گڏ وهڻ سان زهريلو نانگ به
 سبتل ٿيڻ لڳندو آهي. گهاٽين جي سنگت ۾ رهڻ سان مورڪ
 ڪنهن ڏينهن ودوان بڻجي ويندو آهي. گلن جي سڳند سان
 تون جو ٿيل به سڳند ڀريو ٿي ويندو آهي. ڀارس کي ڇهڻ
 سان لوهه به سون بڻجي ويندو آهي ۽ ٿڌي هوا ملڻ سان
 ڪٽيل ڪمند ۾ به پنگر پيدا ٿيڻ لڳندو آهي. ساڳيءَ طرح
 سنتن جي سنگت ۾ رهڻ وارا نيجن کان لڀڻ انسان به شرارڪ،
 مانسڪ ۽ اڌ ماتڪ روڳن کان مڪت ٿي ويندا آهن. سندن
 درمت يا من مت دور ٿي ويندي آهي ۽ هو گرمڪتا جي
 اوستا ۾ پهچي ڀرماتما سان ملڻ جي قابل ٿي ويندا آهن :-

۱. مليا ڪي ڀرسنگه سي سبتل هووت سانپ.
 سبتل هووت سانپ، ٽاپ ڪو ٿرت بجهائي،
 سنگت ڪي ڀرپاو، سبتلتا وا ۾ آئي.
 مورڪ گهاٽي هره، جاءِ گهاٽي ۾ پئنيءَ،
 قول الڪه ڪا الڪه، پاسا ٿل ۾ پئنيءَ.
 ڪنچن لوها هره، جهان ڀارس چئي جاڻي،
 پئنيءَ اڪنا ڪاٺ، جهان اُن سردي پائي.
 پليو سنگت ڪيئي سي، مٽي ٿيند ٽاپ،
 مليا ڪي ڀرسنگه سي، سبتل هووت سانپ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۸۰)

۲. جو جو گا ستسنگ ۾، سو سو بگرا جاء.
 سو سو بگرا جاء، قوئل سنگ ايل بسانا
 گيان ڪي سنگ پرا، گيان مورڪه ني جانا.
 پارس ڪي پرسنگ، بگر گا لوها جائي
 لوها سي پا ڪڪ، آڀي جات گنواڻي.
 سائتا گئي هٿ بگر، ملي گنگا ۾ جائي
 مليا ڪي پرسنگ، ڪاٺ چنڊن ڪهواڻي.
 پلٽو ڪاڳهه سي هنس پا، اوڙ ڪاڳهه پڇتائي
 جو جو گا ستسنگ ۾، سو سو بگرا جائي.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۸۵)

اهڙو خوش قسمت جيو سنڌن وانگر ئي من، ماما، ڪال
 آواڪن جي دڪن کان مڪت ٿي پرم سڪه جو پاڳيدار بڻجي
 ويندو آهي:-

سنڌن سنگهه آندو پرم سڪه.

جي ڪري سنگهه گيان هوت هٿ، مٿس سڪل دڪه ڏوند
 انڪي نڪت ڪال نهين آويءَ، نومت جات جمر ڦند.
 (پاڳو ۳، شهد ۲۰)

اها نڪه آهي نه سنڌن جي سنگهه ۾ گيان ۽ نام تو ملي
 ۽ نام جي ساڌا سان مڪتي ٿي ملي، پر جيستائين من ۾ پرم
 جو ڏيڻو ڪونه ٻرندو، جيو جو اندرو دور ڪونه ٿي سگهندو.
 سچو پرم سچي پگتي، سچي پرم سچو وڙاڳهه پرم پراڻي
 جو مها منتر آهي. پلٽو صاحب جن جي جيون ورتائت مان
 اهو ظاهر آهي ته انهن هر طرح جي باهرمي ڪرم ڪانڊ،
 پڇ دان، ٿيهرت ورت، جپ آپ، پوڄا پاٽ ۽ گيان ڌيان
 جي جڳهه تي شيد يا نام جي انترميڪه ساڌا ڪي ئي سچي پگتي

۱. هتي ”بگرا“ اکر سڌريل جي ارت ۾ ڪم ۾ آندو
 ويا آهي.

جو درجو ڏنو ۽ انهيءَ ڳالهه تي زور ڏنائون ته شيد ٻا نام
سان پريم ڪرڻ تي پرمائما سان پريم ڪرڻ آهي.

سنتن شيد ٻا نام جي ساڌنا کي پريم مارڻ يا پڳتي مارڻ
نه چيو آهي. اهڙي ساڌنا ڪرڻ وارو پريمي پرمائما کي
پرمائما جي خاطر ئي پيار ڪندو آهي. اهڙو پريمي نه سنسار
جي دکن جي ڊپ کان ۽ نه ئي دنياوي خواهشون پورائون ڪرڻ
جي خاطر، ان پياري پريمي جي پڳتي ڪندو آهي. ان جي
هردي ۾ نه پريمي جي جدائيءَ جو تير جهندو رهندو آهي ۽
جدائيءَ جي پيڙا ۾ هو ٽڙهندو رهندو آهي:-

پريم بان جاڪي لگا سو جائنگا پير.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۶۷)

انهيءَ پريميءَ کي پنهنجي پريمي کانسواءِ ٻيو ڪچ نه منو
ڪونه لڳندو آهي ۽ ان جو پريمي کانسواءِ زندهه رهڻ تي
مسڪل ٿي پوندو آهي. هو ڀل ڀل ۽ ڪن ڪن پريمي جي ديدار
جي واسطي ٽڙهندو رهندو آهي:-

آمان ميرا دل لگا، مجھ سي رها نه جاء.
مجھ سي رها نه جاء، بنا صاحب ڪو ڏيکي.
جان صدق ڪرڻن، لکيءَ صاحب کي ليکي.
مجھ ڪو پيا هٿ روڻ، جائنگا جيو همارا.
اڪر دارو ٻهي، مليءَ جو پريمي همارا.
پڙا پريم جنجال، ڏکڻ سيني ۾ لاڳي.
مٿن گر پڙي اجهوش، لوڪ کي لجا پاڳي.
پلٽو ستگر و بڻد بن، ڪون سڪيءَ سمجھاء.
آمان ميرا دل لگا، مجھ سي رها نه جاء.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۶۳)

اهڙو پرهمي، پرهم جي سهجي پرهم، انهي سهجي ڀڳتي،
 سهجي پوڄا ۽ آراڌنا کانسواءِ ٻئي ڪنهن به ساڌن ڏانهن ڪونه
 ٺهاري ٿو. کيس اها خبر آهي ته هٿ ٻوڙ ۽ پراڻا پام آڏي
 انهن ساڌن ۾ ڦاسجي ڪا به ڪي ڏکي ڪرڻ سان، سندس پرهم
 ڀرڻ ڪونه ٿيندو. هو هر طرح جي بناوٽي ساڌن کي ٺاهي
 سهجي دل سان پرهم سان پيار ڪندو آهي ۽ شيد يا نام جي
 سهائتا سان اندر پياري جو ديدار ڪرڻ جو متن ڪندو آهي:-

اڪ پگت مڻ جانن، اوڙ جهوڙ سب بات.
 اوڙ جهوڙ سب بات، ڪريء هٿ جوڳ اناري،
 برهم دوش وهه ليه، ڪا به ڪو راکيءَ جاري.
 ڀران ڪريء آلام، ڪوئي ڦر مدرا ساڌيءَ،
 ڌولي نيتي ڪريء، ڪوئي ليه سواسا بانڌيءَ.
 انهن لاويءَ ڏيان، ڪريء چؤراسي آسن،
 ڪوئي ساڪي شيد، ڪوئي ٺپ ڪس ڪيءَ ڏاسن.
 پلٽو سب پرهم هٿ، ڪريء سو ڦر پڇتات،
 اڪ پگت مڻ جانن، اوڙ جهوڙ سب بات.
 (ڀاڱو ۱، ڪڍائي ۵۶)

پلٽو صاحب جن بيحد سندر ڏيک ڏيک سان سهجهاريو آهي ته
 ان سرور سهرت پوماڻا کي ڪنهن به ٻي شيءِ جي ضرورت
 ڪونه آهي. هو نه صرف ڀڳتي، پيار ۽ عشق سان خوش
 ٿيندو آهي. پرهم، ڀڳتي ۽ عشق ئي آهو پروانو يا پاسهرت
 آهي جيڪو مالڪ جي درگاهه ۾ داخل ڪرائيندو آهي.
 پلٽو صاحب جن انهن مان مثال ٿا ڏين ته راهچندر جي
 مهاراج جن، جب ٺپ، پوڄا پاٽ ۽ گمان ڌيان جي اهڪار
 جي ماريل رشين مين وٽ وڃڻ جي بدران سهجي پيار ۾ مڱن،
 نيچ ذات جي ساڌارڻ ٻڌيءَ واري پهلويءَ وٽ وڃي جوڻا
 پير کائڻ وڌيڪ بهتر سهجهيو. پوماڻا جب ٺپ، پوڄا پاٽ،

پڄ دان ۽ گيان ڏيان سان نه، بلڪه سڄي پگتي، پيار ۽ عشق سان رجهندو آهي. دريوزن کي پنهنجي اوچي گل ۽ راج پامت جو ايمان هو، پر پڳوان ڪرشن هن جي مهلن کي ڇڏي غريب ودر جي جهوڙي ۾ ويو ۽ سندس غريبانو ڀرجن ڀر ۾ سان سويڪار ڪيو. ساڳيءَ طرح پرماتما اهڙي هردي تي دٻا ڪندو آهي جيڪو سڄي ڀر ۾ سڄي نمروٽا سان ڀريل هوندو آهي. پاندون جڏهن سڄي شردا ۽ نمروٽا سان ليڄ ذات جي ڀر سڄي ڀر ۾ پگت سڄي کي ڀرسن ڪيو تڏهن ئي سندن پگت سڦل ٿيو. مطلب ته ان پرماتما کي راضي ڪرڻ لاءِ سڄو ڀر ۾ پگتي ئي گهرجي :-

صاحب کي دربار ۾، ڪيول پگت پيار.
ڪيول پگت پيار، صاحب پگتي ۾ راجي،
تجا سڪل پڪوان، ليمنا داسي — پاڄي.
جپ ٽپ ٽپ ٽپ، ڪري بهتيرا ڪوئي.
کائي سڀري کي پير، مڙئي سب رسي مڙئي.
ڪيا پڌشتر پگه، پٿورا سڪل سماجا.
مردا سب ڪا مان، سهج بن گهٽ نه باجا.
پلٽو اونچي جات ڪو، جن ڪوٺو ڪري اهنڪار.
صاحب کي دربار ۾، ڪيول پگت پيار.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۱۸)

انهيءَ جو اهو مطلب ڪونهي ته ڀر ۾ ڪرڻ ڪو اهڙو آسان آهي. ڀر ۾ جو مارڻ پيچيدگي ۽ سوکڻ ۽ ڪنن آهي. انهيءَ مارڻ ۾ سڀ ڪچ اڀڻ ڪرڻو آهي: ”سڀس اٿاري هات سي سهج عاشقي ٿانه“ (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۶۴). عاشق ٻڌڻ جو خيال اهوئي ڪري جيڪو پنهنجن هٿن سان پنهنجي قبر کڻي سگهي ۽ جيڪو ئي مرن سگهي. عاشق اهو ٻڌڻ جيڪو ڏانهن رات جاڳندو رهي ۽ پنهنجي ڏٺو، جنهنجو ڏيان سدائين ڀر ۾ ڀر ۾ رهي :-

پهلي قبر گداه عاشق لب هوجيئي ،
 سر پر گفن باند پسانو لب داجيئي .
 عاشق ڪو دن رات تاهين هته سرونه ،
 آري هان پلٽو بي دردي ماسوق درد ڪب ڪرونه .
 (پاڳو ٢ ، آڙل ٥٤)

پورن سنه ستگرو پرماتما جو روپ هوندو آهي . انهيءَ
 ڪري ائين سنه والگر پلٽو صاحب جن به پرماتما جي پريست
 ڪي ساڳيو درجو ڏنو آهي . پرماتمن ٿا نه ستگروءَ سان اهڙي
 پريست هئڻ ڪهي جهڙي مڇليءَ جي جل سان هوندي آهي :-

جل او مين سمان ، گرو سي پريست جو ڪمجيءَ .
 جل سي بچڙيءَ ٽڪ ٽڪ ڪر ، چوڙ ديت هته پريان .
 مين ڪهمنءَ لاءِ چهر به راکيءَ ، جل بن هته حيران .
 جو ڪچ هته جو مين جل هته ، جل ڪي هات بڪان .
 پلٽو داس پريست ڪريءَ انسي ، پريست سوئي پرماتما .
 (پاڳو ٣ ، شهد ٤٨)

انهيءَ پريست جي راز کي کوليدي پلٽو صاحب جن پرماتمن
 ٿا نه مان ستگروءَ جو زرخيزد پالهر آهيان . مفت به ئي گروءَ
 جي هٿن به وڪامي ويو آهيان . منهنجي اندر سدائين ستگروءَ
 جي پيار جي مستي چانيل رهندي آهي . ان جي جدائيءَ به
 مونکي کانڻ پيٽڻ ، سمهڻ ، ڪچ به منو ٿيو لڳي . گروءَ جي
 ديدار جي واسطي مون ” گگن غفا ” جي ” ڪنج گليءَ ”
 (ڏهون دٿار ، نيسرا ٿل) به وڃي ڏارو ڄمايو آهي ، ڇو نه اُتي
 ئي منهنجي پريست جو اصلي ٺڪاڻو آهي . مان سهس دل ڪمل
 مان لنگهندو ، مانسروور ، آمرنسر يا ڏهين دٿار به وڃي پهتو

١. مڇليءَ کي کير به کڻي رکجي ، ٽڏهن به کيس ٽيـرج
 ڪونه ايندو . پاڻيءَ کانسواءِ ٿڙندي رهندي .

آهيان. شيد يا نام جي امرت جي مستي سدائين منهنجي
مر چانئي ٿي رهي. اها حالت اُن ئي پهر جاري آهي.

هن کان اڳ به ذڪر آيو آهي ته سنتن جي سڃي پيار ۽
سڃي پڳتيءَ جو مطلب ئي اهو آهي ته شيد يا نام به لين ٿي
اهم يا و ختم ڪري ڇڏجي يعني آما، دويت جو ڀردو هٽائي
هميشه جي واسطي شيد به سمائجي وڃي. شيد يا نام جي
پڳتي سڃي ڀرمار کي جنم ڏيندي آهي ۽ پڳتي. شيد يا نام
جي رنگ کي پڪو ڪندي آهي:-

ڀرمار دهرانا من پيار، گرو کي هات بڪانا.
نس دن لهر اُلت آپ انتر، بسرا پيغنا ڪانا.
گگن گفا به گنج گلي هت، تيه به جاءِ سماڻا.
سهس ڪمل دل مالسروور، تيه بهچ پندور لپانا.
ڀلتو داس امل بن امل، آت پهر مستانا.

(ڀاڱو ۳، شيد ۴۹)

اهڙي ڀرمار جڏهن هڪ دفعو لڳي ويندي آهي ته انهيءَ
جو جهڻي رنگ ڪڏهن به هڪو ڪونه ٿيندو آهي. جيڪڏهن
هڪ دفعو من، شرمار ۽ آما انهيءَ رنگ به رنگجي وڃن ته
پوءِ چاهي شرمار ٽڪرا ٽڪرا ٿي وڃي تڏهن به اهو رنگ
ڪونه لهندو:-

ڀلتو انسي ڀرمار ڪر، جهون جهيٺ ڪا رنگ.
اڪ اڪ ڪهڙا اڙي، رنگ نه چوڙي سگه.

(ڀاڱو ۳، ساکي ۲۴)

انهن مکيه دشمن کانسواءِ ڀلتو صاحب جن پي به ڪيتري پاڻي
گهرو پاڻ سان ڀريل روحانيت ۽ سداچار جي سببند ۾ لکي.
اهي وشيه گهڻو ڪري ڀلتو صاحب جن جي بستڪ جي ٻئين ڀاڱي
۾ ڏنا ويا آهن ۽ جڳياسن جي لاپ جي واسطي هر هنڌ سونهي
مخمن جي وشين جي ٿوري ٿوري واپڪا ڪئي وئي آهي.

ڪل مالڪ پرماتما

ٻين سنتن مهاتمان وانگر اڪال پرڪ پرماتما ۾ وشواس ۽
 اُن لاءِ پيار ۽ اُن جي پراپتيءَ جي ڪوشش پلٽو صاحب جن
 جي پاڻيءَ جو اُڌار آهي.

پلٽو صاحب جن انهيءَ پرماتما جي اليڪ گڻن جو ورن
 ڪيو آهي. انهيءَ پرماتما کي سِرَو شڪتيمان، سِرَو گيانا ۽
 سِرَو واپاڪ چيو اٿن. اهو پيار سڀني جو آڌ ۽ انس آهي ۽
 سڀ جو ڪرنا آهي. اهو ئي سڀني جي سار سنڀال ڪوڙ
 وارو آهي. هيءُ سنسار انهيءَ جي لاءِ ڪيل جو ميدان، ليلا يا
 بازي آهي. هو انوکو جادوگر آهي ۽ اڻڪتا ۾ اڻڪتا جو
 ڪيل رچائي ويٺو آهي. هو سموري رچنا جو سرچهار آهي ۽
 خود ئي رچنا جي ڪڙ ڪڙ ۾ سمايو پيو آهي، پر ساڳئي
 وقت رچنا کان نرليپ به آهي. هو الڪه ۽ اکر آهي ۽ جتي
 هو آهي اُتي بهو ڪير به ڪونهي. اهو نراڪار پرم پتا پنجن
 تن، ستن سرڳن، چند سورج، برهما، وشنو، مهيش وغيره
 سڀني کان پري آهي.

سڄي ڪائنات انهيءَ پرماتما جي حڪم ۾ ئي هلي. اُن
 پرماتما جي لڳا ۽ ديا مهر سان ئي جيو کي پرماتما سان ملڻ
 جو سؤاپاڪ حاصل ٿو ٿئي.

سنت، پرماتما جو پرگهت روپ آهن. سنتن ۽ پرماتما ۾
 ڪوبه پيد ڪونهي. اهو پرماتما خود سنتن جو روپ ڌارو
 ڪري جيون جي اُڌار لاءِ هن سنسار ۾ ٿو اچي. هو خود ئي
 جيون جي هردي ۾ پنهنجي ملڻ لاءِ پيار ۽ ٽوڙ پيدا ٿو ڪري
 ۽ خود ئي کين پاڻ سان ملڻ جي راهه به ٿو ڏيکاري.

انهيءَ پرماتما جو پرڪاش رچنا جي ڪڙ ڪڙ ۾ سمايو
 پيو آهي. ڪا به جڳهه سندس نور کان خالي ڪونه آهي. چئن
 ئي ڪاٿين، چوڏهن ڀونن، چوراسي لڪه جوڻين، سڀني ۾ اُن

هڪڙي ئي ڀر ۾ جو پرڪاش آهي. اهوئي ڀرمانا هندن جي اندر سمايل آهي ۽ اهوئي ساڳيو ئي ڀرمانا سڪن ۽ عيساين جي اندر به آهي.

ڀلتو صاحب جن پيار ۾ اچي انهيءَ ڀرمانا کي ڳهڻ ئي نالن سان ياد ڪيو آهي، جيئن ته صاحب، جڳديش، رام، هري، گوپند، جڳنات، خدا، رب، رحيم، ڪريم وغيره. انهن نالن سان ڀلتو صاحب جن جو مطلب ڪنهن خاص اوتار يا پيغمبر وغيره جي لاءِ ڪونهي پر اهي نالا ڪل ڀرمانا، نراڪار، نرليپ، سرووپاڻڪ ڀر ۾ جي لاءِ ڪم ۾ آندا ويا آهن.

سڀ ڌاري ڏيوتا، ڪال ۽ ماما وغيره انهيءَ ڀرمانا جي اڏين آهن. اهي سڀ انهيءَ ڀرمانا کي پيدا ڪيا آهن ۽ سندس گهر جا داس آهن. سڀ ڀرمانا جي بڻايل رچنا جا انڪر آهن ۽ رچنا والڪر ئي جنم مرڻ جي پنڌن ۾ ڦاٿل آهن. انهن جي پوڄا ڪرڻ وارا جيئو ڪڏهن به چؤراسيءَ جي چڪر مان آزاد ڪونه ٿي سگهندا. صرف اهي جيئو جيڪي هڪ نهڄل، اڏول ۽ اڻناسي ڀر ۾ يا ان جي پرگهت ۾ زندهه سروپ سنت ستگرن جي شيوا ٿا ڪن، رچنا جي مها جار کي ٽوڙي واپس پنهنجي نج گهر يا اصلي گهر ۾ پهچي سگهندا.

اهو ڀر ۾ هر هڪ جي اندر آهي ۽ ٿرڊيڪ کان ٿرڊيڪ آهي. اسان کي ڪي نه انهيءَ ڀرمانا کي پنهنجي اندر ۾ ئي ڳولهيون. ٻاهر ٿيرون، سروورن، لڏين، منڊرن، مسجدن، ٺاڪر دوارن، گرشن، پوئين ۽ شاستون ۾ ڀرمانا جي تلاش ڪرڻ بيڪار آهي. اهو مالڪ جنهن کي به مليو آهي، پنهنجي ئي اندر مليو آهي ۽ جنهن کي ملندو، اندر ئي ملندو.

ڀلتو صاحب جن آتما ۽ ڀرمانا جي رشتي تي به ڪافي روشني وڌي آهي. ڀرمانين ٿا ته جهڙيءَ طرح ڦل جو سنبڌ

۱۲ سان ، لهر جو پاڻي سان ، زورن جر سون سان آهي .
 ٺهڙي طرح آتما کي به پرمانا کان الڳ ڪونه ڪري سگهيو .
 آتما پرمانا ۾ ۽ پرمانا آتما ۾ سمايل آهي ، انهيءَ ڪري آتما
 به انهيءَ امر آبناسي ۾ ڀڙو ۽ وانگر آجر امر آهي . آتما جا سڀ
 دڪ انهيءَ ڪري آهن جو انهيءَ اڇل ، آبناسي ۽ آند روپ
 ۾ ڀڙو ۽ کان وڇڙيل آهي . منس ڏهڙي حاصل ڪرڻ جو مکيه
 مقصد ئي اهو آهي ته آتما پنهنجو پاڻ سڃاڻي ۽ پنهنجي ڀرڻ
 پتا پرمانا ۾ سمائجي ان جو روپ لي وڃي :-

انسي قدرت نيري صاحب ، انسي قدرت نيري هٿ .
 ڌرتي نيپ ده پيت آليا ، نس ۾ گهٽ لڪ ڇايا هٿ .
 نس پيتر هات لگايا ، لوڪ تماڻي آيا هٿ .
 نين لوڪ ڦلاري نيري ، ڦول رهي بن مالي هٿ .
 گهٽ گهٽ بڻا آبيءَ سمجھي ، تل ۾ ڪهڻ نه خالي هٿ .
 چار کان او پون چتر دس ، لڪ چوراسي باسا هٿ .
 عالم توه ، توه ۾ عالم ، اٿا عجب تماڻا هٿ .
 نتوا هوءَ ڪي بهاجي لاپا ، آڀه ڏيکن هارا هٿ .
 پلٽو داس ڪهڻون مڻ ڪاسي ، اٿا يار همارا هٿ .
 (پاڳو ۳ ، شيد ۹)

ڪومت هٿ بسنو جهان ڪومت سو ڪڙي هٿ ،
 ڪومت برهما ٺهان ڪٿين ۽ ٻائي .
 ڪومت ديري جهان ڪڙي هٿ چهران ،
 ڪومت قن سهس نا هرر جاني .
 ڪومت آڪاس پاڻال ڦر ڪومت هٿ ،
 ڪومت برهمانڊ سو ڪومت گياني .
 داس پلٽو ڪهيءَ ٻڙي دربار ۾ ،
 لندر هٿ ڪومت ٺهان ڀرين ۽ ٻائي .
 (پاڳو ۲ ، ڀڪتا ۸)

ساحت هُو سرگه آپرگه کي پار بر ،
 جهان مٿن رهون نا پون پاني .
 چاند نا سُر نا رات نا دوس هٿه .
 آهان کي مرم نا بيد جاني .
 گيان نا زبان نا برهما نه بسو هٿه .
 پهنچ نا سڪي کوٽو برهم گياني .
 داس پلٽو ڪهيء اڪه هي اڪه هٿه .
 دوسرا نهين کوٽو راڌ راني .
 (پاڳو ۲ ، ريڪتا ۷۵)
 پورن برهم رهيء گهٽ بر ، ست تيرت کانن ' کوجن جاني .
 ڪيت پتنگه رهي پر پورن ، ڪه تل اڪه نه هوت جداهي .
 نٿن ديو هر ديمڪن ڪو ، پلٽو سب بر پريو ديت دکائي .
 دوليت اند گرشن بر ، لڪ ڪا گج بر ڪهون رام لڪائي .
 (پاڳو ۲ ، ڪوت ۱)

پورب بر رام هٿه پچم خدايه هٿه .
 اتر او دکن ڪهر ڪون رهتا .
 صاحب وه ڪهان هٿه ڪهان ڦر نهين هٿه .
 هندو او ترڪ طرفان ڪرنا .
 هندو او ترڪ مل پري هٿه ڪنڊچ^۲ بر .
 آپني برگه^۳ دوٽو دين بهتا .
 داس پلٽو ڪهيء صاحب سب بر رهيء .
 جدا لا تنڪ مٿن ساچ ڪهتا .
 (پاڳو ۲ ، ريڪتا ۱۰)

-
۱. جهنگل .
 ۲. کيمچاڻائي . چڪتاڻ .
 ۳. فرقا يعني ٻئي نرم پنهنجو پاڻ کي چڱو ٿا سمجهن .

نجر مهين سب کي پڙي ڪوٺو ڏيکي ٺاهين.
 ڪوٺو ڏيکي ٺاهين سس پي سب کي چاچي،
 پورن برهمر اکند سڪل گهٽ آب وراچي،
 دوسي ڦري پلان رهي ٺرگن مهن مانا،
 ڏيک ڏيک ڏي چاڙ پندت پهن پوڄن جانا،
 پولا سب سسار پيد نهين جاني واکي،
 ڏيک هٿ ڏک سس گيان کي ڏيئي جاڪي،
 پلٽو خالي ڪهون ٺاه پڙگت هٿ جگ مانه،
 نجر مهين سب کي پڙي ڪوٺو ڏيکي ٺاهين.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۹۶)

جل سي آلت ٺرنگ هٿ جل هي مانه سماه،
 جل هي مانه سماه سوئي هري سوئي مالا،
 آر جها بيد پوان نهين ڪاهو سرجهالا،
 قول مهيه جيون باس ڪات ۾ آگ چپائي،
 دؤد مهيه گهٽ رهي ٺر گهٽ مانه لڪائي،
 جو ٺرگن سو سرگن اوڙ نه دوجا ڪوئي،
 دوجا جو ڪوئي ڪهي ٺاه ڪو پاتڪ هوني،
 پلٽو جيو اوڙ برهمر سي پيد نهين الگابه،
 جل سي آلت ٺرنگ هٿ جل هي مانه سماه،
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۷۶)

جوني جيو سوئي برهمر اڪ هٿ، درشتي اڀالي چرما،
 جو سي جاء برهمر لب هونما، جو بن برهمر نه هوني،
 قل ۾ بيچ بيچ ۾ قل هٿ، اوڙ نه دوجا ڪوئي،
 لير ۾ لهر لهر ۾ ٻائي، ڪسي ڪي الگاوِي،
 چاچا ۾ پوس، پوس ۾ چاچا، ده ڪهوان سي پاوي،
 آچر^۳ ۾ مسي^۲، مسي ۾ آچر، ده ڪهوان سي ڪهي

گهنا ڪڪڙ، ڪڪڙ، گهنا، سمجهه ڇپ ڪر رهيا.
 جيتوڻيڪ ٻرهر، ٻرهر ۾ جو هت، گيان سماڙي ۾ سوڙهيءَ.
 مائي ۾ گهڙا، گهڙا ۾ مائي، پلٽو داس ٻون ٻوڙهيءَ.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۹۲)

جڳناٽ جڳدس جڳ ۾ پياپ رها.
 چار کان ۾ لڪ چوراسي، اڙ نه ڪرئي دوجا.
 آيت ناکر آيت سهرڪ، ڪرت آيتي پوجا.
 آپ ئي دانا آپ ئي منگتا، آپ ئي جڙي پڙي.
 آپ ئي بسوا، آپ ئي بسني، آپ بڻد آپ روڳي.
 برهما بسنو مهيس آپ ئي، سر نر مني هرو آيا.
 آپ هي ٻرهر نروڙر گاويءَ، آپ هي ٻرهر مايا.
 آپ ئي ڪارن آپ ئي ڪارج، بسوروپ^۲ درساهيا.
 پلٽو داس درشت تب آويءَ، سست ڪريءَ جب دايا.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۰)

صاحب صاحب ڪيا ڪريءَ صاحب ٿيري پاس.
 صاحب ٿيري پاس باد ڪر هرويءَ حاجر،
 اندر دس ڪيءَ دٻڪ مليگا صاحب نادر.
 مان مني هر فنا^۶ نور تب نجر^۷ آويءَ،
 برقا^۸ ڌاريءَ نار خدا باحد^۹ ڏڪراويءَ.
 روح ڪريءَ ميراڄ^{۱۰} ڪفر ڪا ڪول ڪلاٻا^{۱۱}.
 ٿيسو روجا رهيءَ اندر ۾ سات رڪاٻا^{۱۲}.

-
۱. سون. ۲. ولسيا. ۳. وشيه ٻوڙ ڪرڻ وارو.
 ۴. سنسار. ۵. اندر وڃي. ۶. من ۽ مايا کي ناس ڪر.
 ۷. گهونگهت. ۸. پنهنجو پاڻيهي. ۹. چڙهائي.
 ۱۰. پڻڌن. ۱۱. سست روحاني منڊل.

لامکان^۱ ۾ رب ڪو پاويءَ پلٽو داس،
صاحب صاحب ڪيا ڪريءَ صاحب ٿيري پاس.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۹۳)

دل ۾ آويءَ هٿ نجر اُس مالڪ کا نور.
اُس مالڪ کا نور ڪهان ڪو ڏونڊن جاويءَ،
سب ۾ پُور سمان درس گهر ٻڌي پاويءَ.
ڌرتي ٺپ جل پون ٺيهي ڪا سڪل پسارا،
چٽيءَ ڀرم ڪي گائڪ سڪل گهٽ ٺاڪر دٿارا.
تل ڀر ٺاهه ڪهين جهان ٺهين سرجن هارا،
وو هي آويءَ نجر ڦرا^۲ وشواس همارا.
پلٽو ٿيري^۳ ساڄ ڪي جهڙي سي هٿ دور،
دل ۾ آويءَ هٿ نجر اُس مالڪ کا نور.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۹۴)

ڪيون ٿو ڦريءَ پلائي جوڳن، پيه ڪو مرم نه جاني.
اُٻي پيه ڪو ڪوڄن ٺڪري، هٿ ٿو چتر سڀاني.
ڪنٺ ۾ مالا ڪوڄيءَ ٻاهر، انجهون ليءَ پهچائي.
مرڻ ڪي ٺاپ مڏهين ڪستري، واکر پاس سڀاني.
ڪوڄت ڦريءَ ٺهين وهه پاويءَ، هوس نه ڪريءَ آڻائي.
لڙڪا رهيءَ بغل ۾ ٿيري، سهر ڏول دٿه چائي.
خسر رهيءَ پلٽا ڀر سؤٽا، پيه پيه ڪريءَ دوالي.
ساڄا ستگرو ڪوڄ جاءِ ٿو، دٿاونٺ ست گيائي.
پلٽو داس پيا پاوئڙي، ايهه ٻچن ڪو ماني.
(ڀاڱو ۳، شيد ۸)

-
۱. انامي. هتي سمجهائين ٿا ته سنت روحاني منڊلن کي
ڀار ڪري انهن استادن تي انامي سان مليا پيا هوندا آهن.
 ۲. سهر، پڪر.
 ۳. واهور، ٺوڍڪ.

هم لي به بات تحقيق ۱ ڪيا،
 سب ۾ صاحب ڀرپور هٿه جي.
 اڀي سمجهه ڪٿان ڪي پائي،
 ڪيا ٺهري ڪيا دور هٿه جي.
 غافل ڪي اور سي سوئي ڪيا،
 چيئن ڪو حال حجور هٿه جي.
 پلٽو اس بات ڪو نهين ماني،
 نس ڪي منهن ۾ پڙي ڏوڙ هٿه جي.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۷)

جو ڪيا صاحب ڪو ڪرڻي ڪو،
 سو آڻي ڪيا هيراه هٿه جي.
 سمندر ڪي پيچ ۾ بوند پرا،
 اُسي ۾ ڪيا سماه هٿه جي.
 پائي لهر لهر پائي،
 ڪو پيد سڪي ۽ الڳاه هٿه جي.
 پلٽو حرف^۲ مسي^۳ دوءِ دوءِ ٺاهين،
 به بات لي ٺيڪ ٺهراء هٿه جي.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۵۲)

پلٽو ڪوچي ۽ ڀور ٻي گهر ۾ هٿه جڳناٽ.
 گهر ۾ هٿه جڳناٽ سڪل گهٽ پياڳ سوني،
 پسو پنڇي ڇر اڇر اڇر نهين دوجا ڪوئي.
 ڀورن ڀرگڙي برهم ڏاهه ڏر سب ۾ آهي،
 ديا ڪرم ڪو آڙ پيد به برلن پائي.
 اڀي ۽ بستي ڏاهه جهو سو مرڻا ٺاهين،
 ڪهن سنن ڪو جدا رهت هٿه سب گهر ماهين.
 چلتي چلتي پڳ ٽڪا ٽڪا لاڳا نه هات.

پلٽو ڪوچيءَ پور ٿي گهر ۾ هٿه جڳناٽ.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۶۴)

ڪوچت ڪوچت ۾ گئي گهر هي لاڳا رنگ.
گهر هي لاڳا رنگ ڪينھ، جب ستن دايا،
من ۾ پا بسواس چومت گئي سهجيءَ مايا.
بستو جو رهي هران تاهه ڪا لڳا لڪانا،
آب چت چليءَ نه اٿت آب آف ۾ آب سمانا.
اٿتي لهر ٽرنگ هرده ۾ سهتل لاڳي.
اڙم گئي هٿ سونه بٽ ڪي چيٽن جاڳي.
پلٽو خاطر جمع پئي^۲ ستڪرو ڪي پرسنگه،
ڪوچت ڪوچت ۾ گئي گهر هي لاڳا رنگ.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۹۵)

صاحب ٽر سب ڪي والي،
ٽيري بن ڪهون نه خالي.
سب گهٽ ۾ ٽيرا ٽور ٻراجيءَ،
ڪهون چمن ڪهون گل ڪهون مالي^۳.
پلٽو صاحب جدا ٺهين هٿه،
مهڏي ڪي ٻان چهي جيون لالي.
(ڀاڱو ۳، شيد ۱۱)

-
۱. جيڪا شيءِ هئي ان جو پتو لڳي ويو.
 ۲. تسلي ٿي ويئي.
 ۳. ڪٿي باغ ۾، ڪٿي گل ۾، ڪٿي مالهيءَ ۾، مطلب ٽر هر هنڌ ٺهنجو ٽور آهي.

شبد، نام

پلٽو صاحب جن جي آپدش جي باري ۾ ذڪر ڪندي
 اها ڄاڻ حاصل ٿي ٿئي ته شبد يا نام سان، سندن جو مطلب
 انهيءَ لفظ يا اکر سان ڪونهي، جيڪو لکڻ، پڙهڻ يا ڳالهائڻ
 ۾ ايندو آهي. سندن جو شبد يا نام، اها شڪتي آهي جنهن
 جي ذريعي هن سرشتيءَ جي رچنا ڪئي ويئي آهي. اها
 شڪتي سڄي سرشتيءَ جي ڪرنا آهي ۽ سرشتيءَ جي
 ڪڍ ڪڍ ۾ واپڪ آهي. اها شڪتي ئي سڄي سنسار جو
 ڪاروبار هلائي رهي آهي ۽ اها ئي شڪتي جيءَ کي مالا جي
 چار مان ڇڏائي پاڻ سان ملائي سگهي ٿي.

انهيءَ ئي شڪتيءَ کي الڳ الڳ ملڪن ۾ الڳ الڳ
 وقتن تي الڳ الڳ نالن سان پڪاريو ويو آهي. اها ئي
 شڪتي هڪ نر نر آواز ۽ پرڪاش جي روپ ۾ سڄي سرشتيءَ
 ۾ سمائي پيئي آهي، انهيءَ ڪري ان کي دونه ڌن يا الاهي
 ٻاڻي چئي ياد ڪيو ويو آهي. اها شڪتي لادمي ۽ پرڪاشمي
 آهي، انهيءَ ڪري انهيءَ کي رشين مين ”ناد“ يا ”نرمل
 ناد“ به چيو آهي. پلٽو صاحب جن به پنهنجي ٻاڻيءَ ۾ جڳهه
 جڳهه ئي شبد يا نام جي لادمي ۽ پرڪاشمي ڳڻن جو ورلن
 ڪيو آهي.

انهيءَ شبد جي چوٽ ۽ پرڪاش کي ”انهد ناد“،
 ”انهد ٻاڻي“، ”انهد ڌن“ يا ”آڪاش ٻاڻي“ به چيو ويو
 آهي، ڇو ته بنا جهڻ جي ۽ بنا ڪنهن چوٽ جي انهيءَ مان
 هر وقت آواز پيو لڪري. مسلمان فقيرن انهيءَ کي ”ڪلمو“،
 ”ڪلام“، ”ڪُن“، ”ٻانگ“، ”آواز“، ”ڪلامي الاهي“،
 ”ندائي سلطاني“ ”اسمي عاظم“ (وڏو نالو) ”سلطان آزار“
 (سهرن جو شاهه) وغيرهه ائڪ نالن سان ياد ڪيو آهي.

ٻائيل ۾ به انهيءَ شڪتيءَ کي ”ورد“، ”لوگاس“، ”هولي
 گهوسٽ“، ”هولي اسپيرٽ“ وغيره چيو ويو آهي. ڪبير
 صاحب جن، گرو نانڪ صاحب جن، تاسي صاحب جن،
 سوامي جي مهاراج جن ۽ ٻين ائڪ سمن انهيءَ کي ”شيد“،
 ”لام“، ”مول ڪلام“، ”الحد جو باجو“، ”شيد جو ڏيئو“،
 ”شيد جي جوت“، ”اڪٽ ڪٿا“، ”هري ڪهرن“ وغيره
 ائڪ نالن سان ڀڪارو آهي. ڇهن وارن انهيءَ کي ”ٺالو“
 سڏيو آهي. سڀني جو اشارو انهيءَ هڪ ئي دونه ڏن ڏانهن
 آهي، جيڪا سڀني جي اندر، اکين جي پٺيان گولجي رهي
 آهي. پلٽو صاحب جن انهيءَ ڏن جا ائڪ نالا رکيا آهن،
 جيئن ته ”انام نام“، ”گهٽ نام“، ”گگن ڏن“، ”غبي آواز“
 ”رام نام“، ”الحد ٻاڻي“، ”شيد“، ”لام“ وغيره ۽ اشارو
 ٿا ڪن ته اِها ”غبي ڏن“ صرف سٽڪروءَ جي مدد سان ڏيان
 کي ”گگن غفا“ يا ”ڪنج گليءَ“ ۾ اڻڪار ڪرڻ سان ئي
 ٻڌڻ ۾ اچي سگهندي. شيد جو غبي ڀرڪاش صرف سماڏيءَ
 يا اڻڪارڻا جي پورن اوسٽا ۾ نظر ايندو آهي. پلٽو صاحب جن
 آما، پرماتما ۽ شيد کي هڪ ئي مڃيو آهي. فرمائين ٿا ته
 شيد کان وڇڙيل آما ڏهاڳو آهي ۽ آما يا سرت، سهاڳو
 ٿڌهن ئي سگهندي جڏهن شيد سان جڙندي. سسار جا سهڻي
 ڏن ڪوڙا آهن ۽ صرف شيد يا لام ئي سڃوڻ ڏن آهي. انهيءَ
 ”سڃي ڏن“ جي پراپتيءَ کانسواءِ ٻيو آما روپي استريءَ جي
 اندر سڃي شانتي ڪونه اچي سگهندي. پلٽو صاحب جن
 فرمائين ٿا ته سنت انهيءَ لام جي روحاني خزاني جا پنداري
 هوندا آهن. اهي نام ۾ سمائجي نام جو روپ ٿي ويندا آهن.
 اهي نام کي پيار ڪندا آهن ۽ نام انهن کي پيار ڪندو آهي.
 جيڪي شخص ڪنهن شيد سروي پورن سنت جي ڏسيل
 جڳتيءَ جي مطابق پنهنجي آما کي اندر شيد يا لام ۾ لپڻ
 ڪري ڇڏيندا آهن، اهي هميشه جي واسطي پرماتما ۾

سمائجي پرماتما جو روپ ٿي ويندا آهن. انهن جو من ۽ اندرون، ڪال، مايا ۽ چوراسيءَ جي ٻڌن کان هميشه جي واسطي مڪمل ٿي وينديون آهن. انهن کي سڃي ڪيان سڃي آند جي پراپتي ٿي ويندي آهي:-

جي ڪوئي چاهي ۽ نام، تو نام اُنام هٿ،
 لکن پڙهن ۾ ناهن، نه اچر ڪام هٿ.
 روپ ڪهه اُروپ، پون اُرمڪ ٿي،
 آري هان پلٽو غيب درشت سي سنت نام وه، ديمڪتي.
 نام دور هٿ ڪهت، ڪوئي نه، جانتا،
 نه اچر نه روپ، درشت نهين آوتا.
 درنڪار آڪار، پون ڪو ديمڪتا،
 آري هان پلٽو ديمڪت هٿ رک سنت، اُور سب پيمڪتا.
 (پاڳو ۲، آرل ۲-۳)

نام نام سب ڪهت هٿ نام نه پايا ڪويه.
 نام نه پايا ڪويه نام ڪي گت هٿ نياري.
 وهي سڪس ڪو ملي ۽ جنهون ئي آسا ماري.
 هون ڪو ڪري ۽ خموس هوس نا ڪو راڪيءَ.
 گمن گنگا ڪي پيچ پيال پريم ڪا چاڪيءَ.
 بسري ۽ پوک پياس جا به من رنگ ۾ لاڳيءَ.
 پاڻچ پچيس رهي وار سنگ ۾ سوئر پاڪيءَ.
 آبه رهي ۽ اڪمل بولي ۽ به مينڀي باني.
 سنتي ۽ آب وه بني ڪها مٿن ڪهون بڪاني.
 پلٽو ڪو ورتاپ نهين رهي ۽ جگت ۾ سويه.
 نام نام سب ڪهت هٿ نام نه پايا ڪويه.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۱)

ديڪ بارا نام ڪا مهل 'پويا اجمار.

۱. هتي اشارو شرار ڏانهن آهي.

مهل پيا اُجيار نام کا نهج برجا.
 سيد ڪيٽا پرڪاس مانسرو اوڀر چاڄا.
 دسو دسا پٽي سد بڌ پٽي نرمل ساڄي.
 چٽي ڪمب گانت سرت پرگت هوڻ ساڄي.
 هوت چٽيسو راڳ داڳ ترڪن کا چوٽا.
 پورن پرگتي پاڳ گرم کا ڪلسا قوٽا.
 پلٽو انڌاري مٽي ٻالي ديهي ٿار.
 ديهڪ ٻارا نام کا مهل پيا اُجيار.
 (پاڳر ۱، ڪنڊلي ۱۵)

دام ڪي نام سي ٻولنا ٺاهه هه.
 ڪالگا ٻار نون قبر غوطا.
 ڪام او ڪروڙ ۾ لکا دن رات تو.
 لوپ او موهم ڪا ڪمب جوتا.
 پٽي جاگير ناگير حجور سي.
 ڪال ني آه ڪي ليٽا پوٽا.
 داس پلٽو ڪهي پٽ ڪس خيال ۾.
 گهري پل ٻهر ۾ ڪوچ هوتا.
 (پاڳر ۲، ريڪتا ۲۶)

اڙي موري سيد بيڪي هسا هو، بڻو سيد ڪي ڌار.
 سبديءَ اوڙو سيد بچاڻو، سبديءَ پوک آهار.^۷

۱. مانسروڙر، جيڪو روحاني منزلن ۾ اسٽيٽ ٻار ٻهر کان
 مٽي آهي. ۲. ٻڌي. ۳. ديا جو پندار ڪلي وڻو.
 يعني ترڪتيءَ جي مٿان چڙهيل ڪرمن جا پندار ناس ٿي ويا.
 ۴. تقاضا. ۵. مال گذاري، ٽڪس. ۶. شيد ٿي انهن
 جو وڇاڻڻ جو ڪهڙو آهي ۷. شيد جي ٿي چادر مٿان وجهندا
 آهن. ۷. انهن کي شيد جي ٿي بک آهي ۷ شيد ٿي انهن
 جو ٻرجن آهي.

نس دن رهو سيد كي گهر ۾، سيد گرو همارا.
 لي هتيار سيد كي مارتو، سبديء ڪيت نهراڻو،
 ڪهون ڪچال جو هوءَ تمهاري، سيد ۾ پاڪ لڪاڻو.
 آڏ اُناد سيد هٿ پائي، سبديءَ مول بچارا،
 جنڪي چوت سيد كي لاڳي، آواڻون نوارا.
 سبديءَ مول هٿ سبديءَ ساڃا، سبديءَ سيد سمانا،
 پلٽو داس جو سيد بيهڪي، سيد كي هات ٻڪانا.
 (پاڻو ۳، شيد ۱۵)

سيد چڙاويءَ راج ڪو سبديءَ ڪريءَ فقير.
 سبديءَ ڪريءَ فقير سيد ڦر رام ملاويءَ،
 جن ڪي لاڳا سيد ٺهنهه ڪچو اڙ نه پاويءَ.
 مري سيد ڪي گهاٽو انهن ڪو سڪيءَ جيٺائي،
 هوءَ گا اُنڪا ڪام پري رويءَ دنياڻي.
 گهايل پا وهه ڦريءَ سيد ڪيءَ چوت هٿ پاري،
 جيٺي مرڪ هون جهڪيءَ ڦر اُئيءَ سنهاري.
 پلٽو جن ڪي سيد ڪا لاڳا ڪليجي نير،
 سيد چڙاويءَ راج ڪو سبديءَ ڪريءَ فقير.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۸۸)

مُٺي سونِي جيو ٺي پائي، جنهه لاڳي سيد ڪي چوت.
 اُنڪو ڪاڻو ڪڇ ڪهيءَ، اُن ٽپي هٿ جڪٽ ڪي لاج،
 وو سهج پرامن هوءَ گئي، اُن سڦل ڪيئا سب ڪاج.
 اُنڪو اڙ نه پاوئي، اڪ پاوت هٿ ست سنگهه.

۱. گرو نالڪ صاحب جن فرمايو آهي ته ”سيد گرو سرت
 ڌن ڇيلا.“ ٻين سونهي پورن سننن به ”شيد گروءَ“ جو اُپدش
 ڏنو آهي. ڇو ته پورو ستگرو شيد جو روپ هوندو آهي ۽
 هو جيو ڪي به شيد سان ملائي شيد جو روپ ڪري ڇڏيندو
 آهي. ۲. جڪٽ.

وو لوها سي ڪنهن پئي، لڳ ڀاڙس ڪي پر سنگهه .
 جنهن تي سيد ٻڌا، تنهن ٽچ لاڳي سنسار .
 وو آه پڙي ست سنگهه، سب ڀار دها سر پار .
 سيد چڙاويءَ راج ڪو، ڦر سڀديءَ ڪريءَ فقير .
 پلٽو داس وو نا جيءَ، جنهن لڳا سيد ڪا تير .
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۶)

پيوتا نام سو جگن جگه جيوتا،
 ناهن وو مريءَ جو نام پيريءَ .
 ڪال بڻايءَ نهين آمر وهه هونگا،
 آڌ او آلت وهه سڌا جيويءَ .
 سنس جن آمر هته آسي هر نام سي،
 آسي هر نام پر چٽ دويءَ .
 داس پلٽو ڪهيءَ سڌا رس چوڙ ڪي،
 پيا اڳيان تو چاچ ليويءَ .
 (ڀاڱو ۲، رڳتا ۵)

لهنا هته ست نام ڪا، چاهيءَ سو ليته .
 جو چاهيءَ سو ليته، جالڳي لوت اوڙائي^۱ .
 ام ڪا لتهو ڀار، گانو جب دهويءَ^۲ لائي،
 تاڪيءَ ڪها گنوار، موت پر ٻانڌ ستابي^۳ .
 لوت ٻر داري ڪريءَ، تاهه ڪي هوه خرابي .
 بهر نه آتسا دانو نهين ڦر مانس هونا،
 ڪيا تاڪيءَ تو ناز هات سي جاتا سونا .
 پلٽو مٿن آرن^۴ پٽا، مور دوس جن دٻهه .
 لهنا هته ست نام ڪا، جو چاهيءَ سو ليته .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲)

۱. آمرت . ۲. جلائي يا ساڙي ڇڏيندو . ۳. جلدي .
 ۴. سڦل ٿي ويس، ڀار ٿي ويس .

مینا بهت --- نام هت. پیئت لکاري جان.
 پیئت لکاري جان مريء کي کرانء لکاري.
 سو وهه پيالاً پييء سيمس کور ذريء اناري.
 آنکه موند کي پييء جيئن کي آسا لياگيء.
 قروهر هرويء امر، مونيء پر آب کيء جاگيء.
 هر سي وي هت بڙي. پيٽو جن هر رس جاني.
 برهما بسن مهيس. پيئت کيء رهي د لرائي.
 پلٽو ميري بچن کور، لي جگياسو مان.
 مینا بهت سم نام هت. پيئت لکاريء جان.
 (پاڳو ۱، کنڊلي ۱۳)

لاگي گالسي سبد کي پلٽو مونا ترنس.
 پلٽو مونا ترنس کيت کي اوپر جاني.
 سر پهلې اڙگيا رنڊا سي کريء لڙائي.
 نن بر تل تل گهاو پردا کل لٽکت جاني.
 هٿفء کاه سب لوگ لڙه بهر کن لڙائي.
 *ستگرو مارا نير بيچ چالي بر ميري.
 نير چلا هوو پون نکر گا تارو قوري.

۱. جيڪو جيئري ئي مرڻ لڳو سگهي. جيڪو اڀاس جي
 ذريعي جڏهن به چاهي سرس کي شري مان سميتي اندر نام
 سان جوڙي ڇڏي. جڏهن چاهي سرس کي شري بر واپس
 وٺي اچي. ۲. رنڊا يعني ڌڙ. ۳. آندا لکاري لٽڪي
 رهيا آهن. ۴. افسوس يا اچرج. ۵. تال.

*هن پرسنگ جو پاو ڪبير صاحب جن جي هيٺ ڏنل
 دوهن بر به ملي ٿو. سڀني سننن ساڳي مت ظاهر ڪئي آهي:-

گرو گرو بر پيد هت، گرو گرو بر پاو،
 سوني گرو لت بند پئي جو سبد بتاوي داو. (ڪبير)

ڪبير گولگا هئا باورا بهرا هئا کان،
 پاوه ئي پنگل پتيا مارڻا ستگر بان.
 ڪبير ستگر سورمي باهئا بان ج اڪ.

لاگت هي پٽ گر پرتا پرا ڪليجي چيڪ. (آد گرنت، صفحو ۱۳۷۴)

ڪهنِي والِي بهت هئ ڪٿي ڪٿي ڪٿي ڪٿي،
لاڳي ڳانڍي سڀد ڪي پلٽو موٽا ٿرنت.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۰۵)

هاڻي گهوڙا خاڪ هئ ڪهيءَ سنيءَ سو خاڪ.
ڪهيءَ سنيءَ سو خاڪ، خاڪ هئ ملڪ خجانا،
جورو پيٽا خاڪ خاڪ جو ساڇيءَ مانا.
مهل اٿاري خاڪ خاڪ هئ باغ بغيچا،
سميت سڀيڏي خاڪ خاڪ هئ حقا نءِچا.
سال دسالا خاڪ، خاڪ هئ موئن ڪيءَ مالا،
نوٽ خانا خاڪ، خاڪ هئ سسرا سالا.
پلٽو نام خدايه ڪا بهي سدا هئ پاڪ،
هاڻي گهوڙا خاڪ هئ ڪهيءَ سنيءَ سو خاڪ.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸)

سڀد سڀد سب ڪهت هئ، ڪيا سڀد ڪهاڻي.
ڪيٽڪ ٻرهما لڪ ڳي، سو هم هي ڀاڻي.
ايڪ جوت بادساهه پئي، ٽينيون لوڪ پٿارا
ٽيه ڪو مار گرائيا، سر چتر همارا.
بهت سمادي سو ٿڪي، وهان پون نه پٿارا
ڪيٽڪ جگ پرليءَ ڳي، ٽب ڪي هم پٿارا
چاند سورج ايڪو ٺهين، ڌرتي ٽب ساڻا
رام ڪر سن ڪوئن مٽي، ڪهون ٽب ڪي پاڻا.
اڀرت بنسٽ ڳيا سب، پيس چار اٿسارا
سو سب پلٽو ڏيکيا، هم جڻسي ڪا ٿسارا.
(ڀاڱو ۳، شبد ۱۵۶)

۱. آئي ڪول بهجي سگهو.
۲. $۲۰ + ۲ + ۲۸ = ۵۰$. يعني باولجاھ اکرن جي چڪر يا

ڀڪڙ لي سڀد جن ٿوھ پيدا ڪيا،
 اڙ سب ھونگي خاک ماڻي .
 داس پلٽو ڪھي دھڪ سسار گت .
 بنا اڃ نام ٺھين ڪوئي ساڻي .
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۶)

نام ڪي ري پرتاپ سي پي ان ڪيھ ان .
 پي ان ڪيھ ان ٻڙي ڪي پالو پڙونگا،
 ڪا ٻهرا تل ٺيل ڦول سنڪ بڪتا مھنگا .
 سنڪ ھٿ ٻڙي دھال آپ سر موڪو ڪينھا،
 جڻسي پرنڪي ڪيت سچا ڪچ انسي دھنھا .
 راني ڪھا سمير، اجيا گج راج چڙھائي،
 ٿلسي ھونگا رهند سرن ڪي پئج ٻڙائي .
 پلٽو جائن نيچ مٿن، سب اوڳن ڪي ڪان،
 نام ڪي ري پرتاپ سي، پئي ان ڪيھ ان .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۶)

اک نام اموڪ مل ڪيا،
 پرگت پي مھري ڀاڱ ھٿ جي .
 گگن ڪي ڊار پھنھا ٻولي،
 سووت اُٺي مٿن جاگي ھٿ جي .
 چراغ ٻريھ بن ٺيل ٻائي،
 ٺھين ديتا ٺھين آڱ ھٿ جي .
 پلٽو دھڪ ڪي مگن پيا،
 سب چومت ڪيا لرگن داغ ھٿ جي .
 (ڀاڱو ۲، جھولنا ۶)

۱. سڪيا . ۲. ھاڻي ۽ ٺي ٻڪريءَ جي سواري ڪرائڻ .
 ۳. ڇا ھوس ؟ ڇا ٺي ويس، يعني نيچ مان مھان ٿي

بُوڙي جات جهاج هٿ نام نورڪ^۱ بول.
 نام نورڪ بول هات سي ٿيري جاني.
 مانجه ڌار ۾ ڦٽي سؤم ڪي چوڪويءَ ٿاڻي.
 انسي مورڪ لوڳ لالچ ۾ جنم گنواويءَ.
 گئي هات سي چيچ ٽيهو ٻر ليڪ لاوانءِ.
 ڪنڊا رُوڌن پي^۲ موهر ۾ لاڱا آجهون.
 ڪينهي ٻران ٻران^۳ نام نا سمري ٽيهون.
 پلٽو نو ٽن رٿن سڀ يا ڪوڙي ڪي مول،
 بُوڙي جات جهاج هٿ نام نورڪ^۴ بول^۵.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۵۵)

سرت سبد ڪي ملن ۾، مڃه ڪو پيا آند.
 مڃه ڪو پيا آند، ملا پاني ۾ پاني.
 دوئر سي پا سؤت ٺهين مل ڪيءَ الڪائي.
 ملڪ پيا سلطنت، ملا حاڪم ڪو راجا.
 رعيت ڪريءَ آرام ڪول ڪي دس درواجا.
 چوڻي سڪل بهاد^۶ مٽي اندون ڪي دٻيا.
 ڪو آب ڪريءَ آڀاڙ چوراسي مل گئي ڪتيا.
 پلٽو ستگر صاحب، ڪاڻو ميري بند.
 سرت سبد ڪي ملن ۾ مڃهڪو پيا آند.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۸۹)

سرت سهاگن آلت ڪيءَ ملي سبد ۾ جاءِ.
 ملي سبد ۾ جاءِ ڪنت ڪو بس ۾ ڪينها،
 چليءَ نه سؤ ڪيءَ چور جاءِ جب سڪتي لينها.

-
۱. بچائڻ وارو.
 ۲. ڪنت يا گلي ۾ روئڻ پيو اچي.
 ۳. ٻراڻ ٺڪري ويا.
 ۴. جهاز هلندو پيو وڃي.
 ۵. ڏهون دٿار، جيڪو اندر جي روحاني جڳت ۾ ٽين منزل آهي.
 ۶. مصيبت.

ٿر سڪتي نا رهي ملي جب سو ٻر جاني،
 سو ٻي ٿر نا رهي سڪتي سي سو ڪهائي.
 انهي من ڪي ٿر اڏر نا دوجا ڪوي،
 سڪتي سو هن اهڪ نام ڪهن ڪو دولي.
 ٻلتو سڪتي سو ڪا پيد ڪيا الڪاهه،
 سرت سهاڪن آلت ڪي ملي سمد ٻر جابه.
 (لاڳر ۱، ڪندلي ۲۲۶)

جب لب ليرت برت هن، جوڳي جوڳ اچار،
 ٻلتو نام پهي بنا، ڪوئو نا آريه بار.
 (لاڳر ۳، ساڪي ۷)

ٻلتو ٻارس نام ڪا ميه رساين هره.
 ميه رساين هره ڪريه ٻا تن ڪي سيسي،
 سميت ديه گرو گمان بسواس دوالي پيسي.
 دسو دسا سي مؤلدا جوڳ ڪي ميني ٻاريه،
 تيه ٻر ديه چڙهه ٻرهم ڪي اگني سي جاريه.
 ايندن لاويه زمان ٻرهم رس ڪريه ٿياريه،
 سمد سرت ڪي پچ تهان من راڪيه ماري.
 جڙي ٻوئي ڪي ڪوجني گئي سڌ ٻائي ڪوه،
 ٻلتو ٻارس نام ڪا ميه رساين هره.
 (لاڳر ۱، ڪندلي ۲۲۶)

ديو جيئ ڪي ڪوه ڪو ٿر ٿر غوطا ڪاهه.
 ٿر ٿر غوطا ڪاهه لڪ نا لجا آويه،
 پڙگا وهي سواو چتيه نا لاه چتاويه.

۱. خيال ڪي هر طرف کان هٿائي اندر نام سان جوڙي
 ڇڏي. ۲. جيتوڻي عادت نه ٿي، جو هر جنم ۾ دڪ ٿو
 ٻائي، تڏهن نه چوراسيءَ جي چڪر ۾ پتڪن کان باز ٿو اچي.

نمڪ پري ڪي خوشي، جنم ڪوئن دڪ پاويءَ،
 چوراسي گهر جا، آب ۾ آب ٻنڌاويءَ.
 سوان لاکه جو ڪاهه دها چائينءَ ٻه چائيءَ،
 چٽيءَ نه جڻه ڪي ڪونه پڪر ڪي پر جي ڪائيءَ.
 پلٽو پڇيءَ نه نام ڪو مورڪه ار تن پاهه،
 دٻڪو جڻه ڪي ڪونه ڪو ڦر ڦر غوطا ڪاهه.

(پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۲۹)

چنٽا روپي اڳن ۾، جريءَ سڪل سنسار،
 جريءَ سڪل سنسار جرت لڙيت ڪو دٻڪا،
 بادشاهه امراو جرت هٿه سٿيد سٿيڪا،
 سر نرمني سب جريءَ جريءَ او جتي سنڀاسي،
 پنڊت ڪياني چتر جريءَ ڪن ڦٽا اُداسي،
 جنڪم سؤرا جر جريءَ ناڪا بڙاڪي،
 نپسي دؤنجا جرينءَ پڇيءَ نهين ڪوئو پاڪي،
 پلٽو پڇيءَ سبب جن جيڪري نام اُڌار،
 چنٽا روپي اڳن ۾ جريءَ سڪل سنسار.

(پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۳۱)

ڪر جيت هيرا ڪو ڦريءَ نهين پوت ڪو دام،
 نهين پوت ڪو دام جو هر ڪي گالت ڪلاويءَ،
 ٻانن ڪي بڪواد جو هري ڪو بلماويءَ.

۱. پل پري جي خوشيءَ جي واسطي ڪروڙين دڪ ٿو پائي.
۲. ڪرو صاحب جن به فرمايو آهي ته: ”نمڪ ڪام سٿاد ڪارڻ ڪومت ڏنس دڪ پاوهه“ (آڊ گرنٽ، صفحو ۴۰۳). ۲. راجا.
۳. حضرت محمد صاحب جي وٽس جا ماڻهو.
۴. هميشه ڀرڻ ڪرڻ وارا انسان.
۵. هٿ ۾ ڪجهه به پيسو اٿس ڪونه ڀري ڀرڻ چاهي ٿو هيرا.

لمبي ٻولت ٻام ڪريءَ ٻالن ڪي ادنيءَ .
 ڪوڙي گالت ٺاهن ڪرڻ هٿ ٻانهن ادنيءَ .
 لها جوهرِي نازا ڦرا هٿ گاهڪ خاليءَ .
 ٿيلي لٽي سميت دها گاهڪ ڪو ٺاليءَ .
 لوڪ لاج چوڻيءَ ٺهڻ پلٽو چاهيءَ نام .
 ڪوجت هيرا ڪو ڦريءَ ٺهڻ پوڻ ڪو دام .
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۲۸)

نن من ڏن سب ان آڳيءَ ڌريءَ .
 ٺيهو ڪو ٺاهڻ انڪار ڪيهيءَ .
 گيانِي اوچتر ڪو سيد نا دانهيءَ .
 ماما ڪي جيو ڪي شيد چيهيءَ .
 جهان گونءَ ملا ڦر آلت ڦر جاڳا .
 ٻاريت ڪتنو ڪرڻ پوک لجهيءَ .
 داس پلٽو ڪهيءَ پريمي جو سيد ڪا .
 ٺيهو ڪو پوک ڪيءَ سيد دجهيءَ .
 (ٻاڳو ۲، ريکتا ۴۸)

مهاڻمر^۲ جاليءَ ٺهڻ ، مينڊڪي گنگا ٻيڇ .
 پلٽو سيد لکيءَ ٺهڻ ، ڪتنو رهڻي لکيڇ^۳ .
 (ٻاڳو ۳، ساڪي ۵)

گيان ديم مورو ڪهڻءَ ، پلٽو ڪريءَ ٻام .
 بندر ڪو آڏي^۲ ديا ، ڪڇ نا ڪهيءَ سواد .
 (ٻاڳو ۳، ساڪي ۱۱۲)

۱. جوهرِي سمجهي وار .

۲. مها، وڏائي .

۳. ويجهو، نرديڪ .

۴. آدرڪ .

* ستگر پيرا ' کيا کريء، چيلا کريء نه هوس |
 پلٽو پيڇيء موم نا، جل کو ديجيء دوس .
 (پاڳر ۳، ساکي ۱۲۵)

* گيان ڏلش ستگر و لهي، سيد چلاويء بان |
 پلٽو تل پر نا ڏسيء، جيتي پيا پشان .
 (پاڳر ۳، ساکي ۱۲۶)

* گانسي چوئيء سيد کي، مورک کريء نه گيان |
 پلٽو ستگر کيا کريء، هردي پيا پکان ۲ .
 (پاڳر ۳، ساکي ۱۶۵)

۱. ويچارو . ۲. پٿر .

* كبير صاحب جن به فرمايو آهي :-
 كبير ساڃا ستگر کيا کريء جئن سکن مه چوڪ،
 انڌي اڪ نه لاڳئي جئ مانس بجاڻيئيء ڦوڪ .
 (آد گرنت، صفحو ۱۳۷۲)

سنت سنگرو

سنت، ساڌو، هريجن، فقير، سنگرو

پلٽو صاحب جن پرماتما جي نه بيهڻ اڀا ڪئي آهي، پر
سنتن جي مهما ۾ به ڪا ڪسر ڪرڻ رکي اٿس. سنتن کي
پرماتما وانگر ئي الڪ، اکر چئي ورتل ڪيو اٿن ۽ فرمائين
ٿا ته سنتن جي گت زبان سان چوڻ ۽ ڪنن سان ٻڌڻ کان
ٻاهر آهي. سنت سرور سموت آهن ۽ من، مايا ۽ ڪال جي
دائري کان مٿي آهن هُو شرط ۾ ايل جيون کي به من، مايا،
ڪال ۽ چوراسي جي چڪر مان آزاد ڪري ڇڏيندا آهن.

پلٽو صاحب جن سنتن جي مهما ڳانڍي انهن جي سڀيتا،
سهن شيلتا ۽ ڪميا وغيره جي ڪنن تي بيهڻ زور ڏنو آهي.
سنت دها جو روپ هوندا آهن، انهيءَ ڪري هُو نه ڪنهن
جا اوڳو ڏسي گهٻرائيندا آهن، نه ئي ڪنهن سان نفرت يا
دشمني رکندا آهن ۽ نه ئي ڪنهن کي پرو سهجهندا آهن هُو
سر درسي هوندا آهن ۽ سڀني جيون کي هڪجهڙو پيار ڪندا
آهن. انهن لاءِ نه ڪو ننڍو وڏو هوندو آهي، نه اُهو غريب،
نه استري پرش ۽ نه ئي هندو، مسلمان، عيسائي يا پارسي.

سنت مهاتمون هر طرح جي ٻاهر مڪي ساڌن، رسمن رواجن
۽ ڪرم ڪانڊ وغيره کان مٿي هوندا آهن. انهن جي نه ڪا
خاص قسم جي پوشاڪ هوندي آهي ۽ نه ڪنهن خاص قوم
مذهب ۽ ملڪ جي دائري ۾ ٻڌل هوندا آهن. هُو آلم درشي
هوندا آهن ۽ بنا ڪنهن به قسم جي ٻاهري ڏيکاو جي، الترمڪ
ساڌنا جو طريقو سهجهائيندا آهن.

سنت سڄا پراڻڪاري هوندا آهن، جيڪي جيون ئي رحم
کائي انهن کي پوپ پراڻتيءَ جي جڳتي سڃاڻيندا آهن ۽ خود
هر طرح جا ڪشت سهي به جيون جي مدد ڪندا آهن.

سنت نام جو رس پيڻ وارا ۽ نام جا اڀاسي هوندا آهن. هُو نام ۾ سماڻجي نام جو ئي روپ ٿي ويندا آهن ۽ پوساگر ۾ ڦاٿل جيزن کي نام جي جهاز ۾ وهاري سڃڪند پھچائڻ جي واسطي ايندا آهن. چاهي ڪير لکين اُٻارو ڪري ۽ لکين هنڌن تي نام جي تلاش ۾ پڙهي ٻيا سنتن جي، نام جي سوچهي پاڻ يا ڄاڻ حاصل ڪرڻ ۽ نام سان ملي هڪ ٿيڻ، نامڪن آهي.

سنت جن سڃا ٿياڳي هوندا آهن ۽ و نه هنن جي آتما سنسار ۽ شرار مان نڪري شيد يا پرماتما ۾ لين ٿي ويندي آهي. هُو سنسار ۽ اُن جي پدارثن جي موهر کان پري هوندا آهن. ماها هنن جي داسي هوندي آهي ۽ هُو جيون مڪت هوندا آهن.

سنت گيان جو روپ هوندا آهن. هُو پنهنجي ستسنگ جي ذريعي جيون کي هر طرح جي وعمن ۽ ڀرمڻ مان ڪڍي سڄي ٻاڙو ڀڳتيءَ ڏانهن ڇڪي ايندا آهن.

سنت جن داتا هوندا آهن، منگتا ڪونه ٿيندا آهن. هُو پنهنجي حق حلال جي نيڪ ڪمائيءَ تي گذران ڪندا آهن ۽ پنهنجي ذاتي لاپ جي واسطي ڪنهن کان به هڪ پائي ڪونه وٺندا آهن. هنن وٽ نام، ٻرپر ڀڳتي، ٻرپرءَ جي رضا ۽ ٻرپو شيوا جو امولڪ ڌن هوندو آهي، جنهن جي ٻاڙتيءَ جي لاءِ سڄو سنسار هنن جي چاڪري ڪرڻ لاءِ تيار رهندو آهي. ڪيترا شيوڪ ڪنهن سڀ ڪچ ڏيڻ چاهيندا آهن پر سنت ڪنهن کان به ڪچ وٺڻ ڪونه چاهيندا آهن. هُو باخبر، بي غرض ۽ بيهرهه هوندا آهن ۽ نه ڪڏهن پنهنجي بخشيل گيان يا نام جي ڪابه قيمت گهرندا آهن. هُو ٻنهي هٿن سان نام جو ڌن مفت لڌائيندا آهن.

سنت جن سنسار ۾ ڀرل يا نام جو ٿورڙ ڦهلائيندا آهن ۽

اھو ڪارج پورو ڪرڻ لاءِ کين ڪيتريون ئي ٽڪليفون سھي
 ديش وديش وڃڻو پوندو آھي. اھو ڪارج ھو پرستيا پورو ڪ
 ڪندا آھن. جڏھن انھن جي مخالفت ٿيندي آھي ۽ اڳيائي
 جيڪو کين انيڪ طرح جا ڪڻڪ پھچائيندا آھن تڏھن بہ ھو
 صبر ۽ شڪر سان خوشيءَ خوشيءَ سان پورو ڪرڻ جي پياسي
 آلمان جي پيار پري شيوا ڪندا رھندا آھن. ھو پورو ڪرڻ جو
 روپ ھوندا آھن ۽ ھن وانگر ئي ٽڪيٽ، ٽرويزر، ديا ۽
 ڪميا جو روپ ھوندا آھن:-

پر سوارٿ ڪي ڪارني، سنٽ ليا اوتار.
 سنٽ ليا اوتار، جگت ڪو راھ چلاوينءِ،
 پگت ڪرين اڀريس، گيان دي نام سناوينءِ.
 پرمٽ پڙھاوينءِ جگت پر، ڌرتي پر ڏولينءِ،
 ڪترو ڪهيءَ ڪنور، ٻچن وي آمرت ٻولينءِ.
 انڪو ڪيا ھم چاھ، سھت ھم ڏک گھنيرا،
 جيئو تارن ڪي ھيت، ملڪ ڦرئي بھتيرا.
 پلٽو ستگرو پاڻ ڪي، داس پيا ٽروار،
 پر سوارٿ ڪي ڪارني، سنٽ ليا اوتار.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۴)

سپتل چندن چندرما، ٽنسي سپتل سنٽ.
 ٽنسي سپتل سنٽ، جگت ڪي ٽاپ اڃھاوينءِ،
 جو ڪوئي آويءَ جرت، مڌر مک ٻچن سناوينءِ.
 ڌارج سيل سڀا، چما نا جات بکائي،
 ڪرمل آت مرد بتن، ٻڌو ڪو ڪرئي پائي.
 رھن چلن مسڪان، گيان ڪو سگند لگاوينءِ،
 ٽين ٽاپ ست جاھ، سنٽ ڪي درسن پاوينءِ.
 پلٽو جوالا ادر ڪي، رھيءَ نہ مٽيءَ ٽرنٽ،
 سپتل چندن چندرما، ٽنسي سپتل سنٽ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۳)

سڀل سڀيه سڀتل ٻڃن .

اڀي سڀتن کي رڀت هڻ جي .
سڀت کي ڀران جراه جاويءَ .

سڀ سي ڪرڻ وي ڀرڀت هڻ جي .
ڇتون چلن مسڪان ٺون .

نهن راکه دوش هار جيٽ هڻ جي .
ڀلتو چما سڀتوش سرل .

ٺن ڪو ڳاويءَ سر ٺي اڀت هڻ جي .
(ڀاڱو ۲، جهولنا ۱۰)

سڀت برابر ڪومل دوسر ڪو ڇت ٺانه .

دوسر ڪو ڇت ٺانه ، ڪرڻ سڀ هي ڀر ديا .

هت اڀت سڀ اڀڪ ، اڀ سڀ هات ٻنڀا .

ڪومل ڪسمي چاهه^۱ نهن سڀني ۾ دوکن .

ڊيڪيءَ ڀر هت لاڳه ڀر ڀر رس چوڪين اوکن^۲ .

مانسار مسڪان ٻڃن مرد بولي مڻي .

ڀلڪت سڀتل گات سڀوگه رڻاري ڊڻي^۳ .

ڀلتو ڪوٺو ڪڇ ڪهيءَ ٺنڪو ٺا اڪتاهن .

سڀت برابر ڪومل دوسر ڪو ڇت ٺانه .

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۴)

سڀت دربار تحصيل سڀتوش کي ،

ڪڇهري گيان هري نام ڊنڪا .

رڌ او سڌ دوڻو هات بانڌي ڪڙي ،

بيڪ ٺي مار ڪيءَ دها ڌڪا .

مڪت سر ڪول ڪيءَ ڪريءَ فرهاد ڪو ،

دها دڌڪار به عدل ٻڌڪا^۴ .

۱. ڪسم جي قول سمان ورڻي يعني ڪومل دل وارا . ۲. ڪمند .

۳. درشتي . ۴. بانڪا انصاف ، يعني عجب قسم جو انصاف .

مار مايا ڪهين = عمل اٿسا ڪها.

داس پلٽو آهي ۽ حرف 'پڪا'.

(ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۱۸)

ڪام ڪروڙ جن ڪي ٺهين لڳي نه ڀوڪ پياس.
لڳي نه ڀوڪ پياس رهي ۽ ٽوڙن سي لپارا.
لوپ موھ اھڻڪار ٺيڻ ڪي ڪردن مارا.
ستر متر سب اڪ اڪ هٿ، راجا رنگا
دڪ سڪ، جيوت مرن ٿنڪ نا ويا ٺي ۽ سنڪا.
ڪنڇن لوها اڪ، اڪ هٿ ڪومي پالا
آست ٺندا اڪ، اڪ هٿ لکن دسالا.
پلٽو ان ڪي درس سي، هوت ٻاپ ڪو ٺاس.
ڪام ڪروڙ جن ڪي ٺهين، لڳي نه ڀوڪ پياس.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۳۴)

نا ڪاهو سي دشتا، نا ڪاهو سي روچ.
نا ڪاهو سي روچ ڏوٽو ڪو اڪ رس جانا.
بٽر پاو سب اڃا روپ اپنا پهچانا.
جو ڪنڇن سو ڪانچ ڏوٽو ڪي آسا ٺيا ڪي.
هار جيت ڪڇ ٺانھ، ڀرپٽ اڪ هري سي لاڳي.
دڪ سڪ سمهتي وٽ پاو نا به سي ڏوڄا.
جو بامهن سو سهڄ^۳ درستي سر ڪي ڀرجا.
نا جيئي ڪي خوشي هٿ پلٽو مٺي نه سوچ.
نا ڪاهو سي دشتا، نا ڪاهو سي روچ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۳۵)

بگٽ راڳ^۲ جو هو به ڪيان ۾ ڇڪوي.
ٺريا سي اٺيت ڀڄن ۾ پڪوي.

۱. دشمن. ۲. رڇي. ۳. هڪ ٺيڇ ذات.

۴. لڇا کان رهت.

رهنی گهني اڪ سید بهچانی،
 آري هان پلٽو اٿسا جو ڪوئي هوند ڪرو ڪر مانی.
 (ڀاڱو ۱، آرل ۱۴)

آسن دڙي جو هوند نپند آهار ۾،
 اٿون لوڪا ڪي ٻاٽ ڪهي ٽڪسار ۾.
 اٿون ٻهر اسوچ رهيءَ دل خوشي ۾،
 آري هان پلٽو، ان هن دن سب وار دار هون آسي ۾.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۱۵)

ڪهو پيش ۾ نانھ رهيءَ اڙبنگ ۲ هٿ،
 ديو منهيءَ ڪساد ڪا به ۾ تنگ ۳ هٿ،
 جگه سي رهيءَ اداس مرحمي ۲ انت ڪي،
 آري هان پلٽو، اٿسي رهنی رهيءَ سو لچن سنٽ ڪي.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۱۳)

سنٽ سنٽ سب ٻڙي هٿ، پلٽو ڪوٺو نه چومت،
 آٿم درسي مهين هٿ، اوڙ چاٺر سب مومت.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱)

گنگن ڪ دن جو آئي، سوني ڪرو ميرا،
 وهه ميرا سرتاج هٿ، مٿن واکا چيرا.
 سن ۾ نگر بساوتي، سونٽ ۾ جاگيءَ،
 جل ۾ اگن چهاوتي، سنگرهه ۾ نياگينءَ،
 جنتر بنا جنتري بهيءَ، رسنا بن گاويءَ،
 سوهنگ سید آلاپ ڪيءَ، من ڪو سمجهاويءَ.

۱. ست لوڪ.

۲. پيرواهه.

۳. ٻين کي ڏيڻ ۾ ادارتا : خود تنگيءَ ۾ گذارڻ.

۴. پيڊي.

سرت دور امرت ڀريءَ، جنھ ڪوٺ ۾ اُڙمڪه*
 آئيءَ ڪلهن گگن ۾، تب مليءَ ڀرم سڪه.
 ڇهن اکين لاکڙي، جس تيل ڪ ڌارا،
 پلٽو داس دلدوت ڪر، ٽيهه ٻارمهارا.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱)

بوجه ڀار گرو ڪڇڙي، جو ڪرم سي لپارا
 ڪرم بند هري دور هٿ، پوڙهو منجهڙارا.
 ڪام ڪروڙ جنڪي ٺهين، ٺهين پوک پياسا
 لوپ موھ اڪو ٺهين، ٺهين جگ ڪي آسا.
 جيون ڪنڇن ٽيون ڪانچ هٿ، آستت سو ننڍا
 سترؤ متر دوٿو اڪ هٿ، مردا ٺهين زندھ.
 جوک پوک جنڪي ٺهين، ٺهين سنگره ٽياڳي
 بند موش اڪو ٺهين، ست سبد ڪي داڳي.
 پاپ پني جنڪي ٺهين، ٺهين گرمي پالا
 پلٽو جيون مڪت ٿي، صاحب ڪي لالا.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۲)

سات ٻچن ساڇا سدا جو دل ساڇا هويءَ.
 جو دل ساڇا هويءَ رهيءَ نا دٻڙا ڀاڳيءَ،
 جو چاهيءَ سو مليءَ بات ۾ ولتب نه لاڳيءَ.
 من ڇن ڪرم لگا به ست ڪي سيرا لاويءَ،

* ڪبير صاحب جن به فرمائين ٿا ته اندر جي سن ۾ نام
 روپي امرت جو آلتو ڪوه آهي، ڀر ڪو وري گرمڪ ٻا
 ساڌو آهيءَ امرت ڪي پي سگهندو آهي. نڪرا جيءَ اهو
 امرت ڪو پي سگهندا آهن:-

گگن منڊل ٻچ اُڙمڪ ڪوٽيا، گرمڪ ساڌو ڀر ڀيٽا.
 نڪري پياس مري بن ڪيٽا، جا ڪي هي انڌارا هٿ.
 ۱. جن جي مٿان سڄي نام جي مهر لڳل هوندي آهي.

اُڪنا^۱ ڪاٺ پياس^۲ ساڄ جو دل ۾ آوي.
 جنڪو هٿ ٻسواس تي هي ڪو ٻڃن ڦرائي^۳،
 هوٺڪا اُنڪا ڪام سنٽ ڪي مهما جاني.
 پلٽو گائٺ ۾ بانڌي خالي پڙي نه ڪونه،
 ساڌ ٻڃن ساڇا سدا جو دل ساڇا هونه.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۳۵)

ڪوئي ڪوئي سنٽ سڄان، جانيءَ بستو آڻي.
 جن جانا ٽن هي سڪ پاياءِ، اڙ سڀيءَ حيران^۱،
 سنگره تياگ نهين ڪڇ اڪو، نهين مان اڀمان.
 سنڀت وڀت آستنت نندا، نا ڪڇ لاپ نه هان^۲،
 پلٽو داس ڪوجت سب مرگا، ڀرا رهي ڇوگان^۳.

(ڀاڱو ۳، شيد ۱۵۲)

پلٽو اٿسي داس ڪو، ڀرم ڪريءَ سنسار.
 ڀرم ڪريءَ سنسار، هرو آسن سي ڀڪا^۱،
 ڀلي ڀري ڪوٺو ڪهيءَ، رهيءَ سهر سب ڪا ڌڪاه.
 ڌارج ڌيءَ سنٽوش^۲، رهيءَ ڌڙڍ وهيءَ ٺهراڻي^۳،
 جو ڪڇ آويءَ ڪاءِ ٻڇيءَ سو ڏيئڻ لڏائي.
 لڳيءَ نه ماڀا موه، جگت ڪي چوڙيءَ آسا^۴،
 بل ٽچ ٺرڀل هويءَ، صوڙ سي ڪريءَ دلاسا.
 ڪام ڪروڌ ڪو مار ڪيءَ، ماريءَ نيند آهار^۵،
 پلٽو اٿسي داس ڪو، ڀرم ڪريءَ سنسار.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۴۰)

آستنت نندا ڪوٺو ڪريءَ، لڳيءَ نه ٿيهر ڪي ساڌ^۱

۱. سڪل. ۲. اڀرڻ. ۳. يعني سڪل ٺڪڙي سائي ٿي
 ويندي آهي. ۴. سڇا. ۵. ميهڊان. ۶. سڀني جي
 چوٽ يا زهادتي برادشت ڪري وٺندو آهي.

پلٽو اٿسي داس ڪو، سب ڪو ٺاويءَ ماٺ.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۵۲)

دشت مٿر سب اٺڪ هٿ، جيون ڪڍڻ آيون ڪانچ،
پلٽو اٿسي داس ڪو، سهڻي لڳي نه آنچ.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۵۶)

نا جيئي ڪي خوشي هٿ، پلٽو مٽي نه سوچ،
نا ڪاهو سي دشتا، نا ڪاهو سي روچ.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۵۷)

آٺ پهر لاڳي رهيءَ، ڀڄڻ ليل ڪي ڌار،
پلٽو اٿسي داس ڪو، ڪوٽو نه پاويءَ پار.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۵۳)

سٺه جو پوکا رهيءَ چريءَ نه گهاس ڪو،
هنس پيويءَ نا نير ڪريءَ اهو اس ڪو.
ستي اٺڪ او سور پانچ هٿ ڪام ڪي،
آري هان پلٽو سٺ نه مانگي پيڪ پروسِي رام ڪي.
(ڀاڱو ۲، آرل ۶۵)

هنس چڱينءَ نا گهوڙگهي سٺه چريءَ نا گهاس.
سٺه چريءَ نا گهاس، مار ڪنڊر ڪو ڪاڙي،
جو مردا هويءَ جاءِ، تاهه ڪي نڪت نه جائي.
وي نا ڪاهن اسڌ، ريت ڪل ڪي چاڻي آڻي،
ڪاڻي بن مر جانهر، داغ نا سڪهن لڳائي.
سٺ سڀڻ سرتاج، ڌڙن ڌاري سو ڌاري،
نٽي ٻاٺ جو ڪرپنءَ، ملت هٿ انڪو گاري.
پيڪ نه مانگي سٺ جن، ڪهه گهي پلٽو داس،
هنس چڱيءَ نا گهوڙگهي سٺه چريءَ نا گهاس.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۴۰)

صاحب وهي فقير هٽ جو ڪوئي پهتيا هونءِ .
 جو ڪوئي پهتيا هونءِ، نور ڪا چتر پراجيءِ ،
 صبر تخت پر بٽت نور اٽڪ پهرائا جيءِ .
 تمبو هٽ، آسمان زمين ڪا فرس بچايا ،
 چما ڪيا چر ڪاو خوسي ڪا مسڪ لڳايا .
 نام خزانو پرا ذڪر ڪا نيجا چلتا ،
 صاحب چوڪيدار دٻڪ لابل سهن ۲ ڊوڙا .
 پلٽو دنيا دٻن ۾ اُن سي پڙا نه ڪونه .
 صاحب وهي فقير هٽ جو ڪوئي پهتيا هونءِ .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۸)

بادشاهه ڪا شاهه فقير هٽ جيءِ ،
 ثوبت غيب ڪا باجتا هٽ .
 گمان دٻان ڪي فوج ڪر ساذ ڪي جيءِ ،
 صبر ۳ ڪي تخت پر گاجتا هٽ .
 لاهوت خزانو معرفت ڪا ۲ ،
 سر نور ڪا چتر پراجتا هٽ .
 پلٽو فقير ڪا گهر پڙا ،
 دٻن دنيا دوڙو پٻڪ مانگتا هٽ .
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۸)

ڪهڙي فاقا فڪر هٽ ڪهڙي لاکه ڪروڙ .
 ڪهڙي لاکه ڪروڙ غمي سادي ڪڇ ناهين ،
 جيون خالي نهيون پرا صابر هٽ من ڪي ماهين .
 ڪهڙي ڦرلن سڀج هاڻي ڪي هٽ اسرارِي .
 ڪهڙي سرويءَ پٽين پيادي منزل گذاري .

۱. سمرون . ۲. شيطان به ڊڄي ٿو . ۳. سمنڊوش .
 ۴. مسلمان فقيرن دواران رکيل اندر جي هڪ روحاني دٻش
 جو نالو . ان ڪي "سن منڊل" به چيو وٺار آهي .

ڪٻهي مامل جري اوڙي سال دسالا،
 ڪٻهي ناپيءَ آڱ اوڙ رهندي مرڻ ڇالا.
 پلٽو وهه بهه اڪ هٿ پراڻو لهن زور،
 ڪٻهي نانا مڪر هٿ ڪٻهي لاک ڪروڙ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۳۰)

دءِ پاسا هي^۱ فقر^۲ ڪي، اڪ دنيا لاک دين.
 اڪ دنيا لاک دين، دوٿو ڪو راکيءَ راضي،
 سب ڪي مليءَ مراد غائب ڪي نؤبت باجي.
 هات جوڙ مهتاج، سڪندر رهندي نازي،
 حڪم بجاوهن پوپ، زبان^۳ سي ڪڇ ڪاڙي.
 چليءَ فهم^۴ ڪي فوج دروغ^۵ ڪي ڪوٽ ڊهاڻي،
 بي داعوا اصيل، صبر ڪي طلب لڳائي.
 پلٽو اٿسي صاحبي، صاحب رهي ٽپن^۶،
 دءِ پاسا هي فقر ڪي، اڪ دنيا لاک دين.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۳۸)

نانا^۷ ذڪر^۸ قنات^۹، بي ٽپن^{۱۰} بابت جاگير.
 ٽپن^{۱۱} بابت جاگير، خوشي ڪي ڪڍي ڏاري،
 دل ڪي ڪريءَ ڪساد^{۱۲}، آڻي پي روزي ٽاري،
 عبادت^{۱۳} دن رات، باد^{۱۴} ۾ آڻي رهيا،
 خودي^{۱۵} خوب ڪو ڪو، جنازا جيتي ڪرنا،
 سڪندر اوڙ گدا^{۱۶}، دوٿو ڪو اڪي ڄاڻي،
 تب پاويءَ ٿڪ نسا، نسا ڪا پالا ڄاڻي^{۱۷}.

-
۱. ٻڻي پاسا. ۲. فقير جا. ۳. زبان. ۴. ويچار.
 ۵. ڪوڙ. ۶. ناپيدار. ۷. ورت. ۸. سمون.
 ۹. منتوش. ۱۰. اُدار. ۱۱. بندگي، ڀڄن سمون.
 ۱۲. اُهم. ۱۳. بادشاهه ۽ بڪاري. ۱۴. موت، يعني
 جيڪو هڻيءَ ڪي ماري.

پلٽو مست جو حال ۾، تسڪا نام فقير
فاقا ن ڪر قنات، بي تينون بات جاگير.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۹)

واجا رنگ ڪو ايڪه جانيءَ، نسي ڪا نام فقير هٿ جي.
ڪڍڻ اڏر ڪانچ ۾ پيد نهين، لکيءَ اڏر ڪي پيڙ هٿ جي.
سادي غمي ڪڇ ايڪه نهين، سنٽوش ڪا ملڪه جگير هٿ جي.
پلٽو آستت لندا ايڪيءَ، سوئي روسن - ضمير هٿ جي.
(ڀاڱو ۲، جهولنا ۱۲)

دل ڪو ڪرھ فراق^۲ فقيرا^۳ صاحبي^۴ پاڪ.
جو آويءَ سو ديه لٽائي، ڪيا ڪوڙي ڪيا لاک.
ڪاهه ڪٿا وه مڪن رهڻ ٿر، سب سي رهه بيباڪ.
عورت جو درسن ڪو آويءَ، نجر سي ٿا ڪه پاڪ.
سونا رڻ ڀا لال جواهر، ٽهري ليکي خاک.
ماها ڪو چرڪين^۵ لڪو ٿر، ديه ڪيءَ موندو ناڪ.
جب آويءَ لب ديه چلائي، ٽڪ نه رکيو ٿاڪ.
سنت چڪور ڪو سنگرهه ٺاهين، سنگرهه ڪريءَ هلاڪ^۶.
پلٽو داس ڪهڙن مٿن سب سي، بار بار ديه هاڪ^۶.
(ڀاڱو ۳، شهد ۱۹)

ڪوئي جوک جگت ڪي ساڌن ۾،
ڪوئي بٽراڪ ليه ڀوانڍ ٿا هٿ.
ڪوئي ساڪي سيد بنايه ڪهيءَ،
جور جور بٽ ڪي گولتتا هٿ.
ڪوئي ڀانگه ٿورا ڪاء ڪي جي،
گڏا ۾ بٽ ڪي جهرمٽا هٿ.

۱. التريامي. ۲. اُدار. ۳. حساب ڪتاب کان ٺري.
۴. گندگي. ۵. ماري ڇڏيندو آهي. ۶. هو ڪو ڏيئي.

ڪوئي ويد ايران سڌانت پڙهيءَ،
 ڪوئي بئٽ ڪي نرگن گونتا هٿه.
 ڪوئي اداسي بن بن ڀڻ ڀڻ ڀڻ ڀڻ،
 ڪوئي گهاٽل هوڙ ڪي گهوڙا هٿه.
 ڀلتو فقير ڪي راهه جدي،
 ان ٻائون ڪي اوڀر ٿرڪتا هٿه.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۱۴)

ڀڙيءَ لڪ جوڳي نگر ڀلانا، چڙهڪا مهل ديوانا.
 نا وهه ڪاويءَ نا وهه ڀيريءَ، نا وهه ڀڄا ڄاڇيءَ،
 نا وهه ٻوليءَ نا وهه ڊوليءَ، بنا نڄاڻي ناڇيءَ.
 سڪمن ڪي گهر ڀاڻي چوويءَ، پييءَ بندڪي ڀالا.
 جب ڊيڪو ٽب ڀر ڀر چڪا هٿه، جهٽا اڄها مالا.
 گگن گڏا ڀر سنگي ٿيڙيءَ، جاگرت ڪي گهر جاڳيءَ.
 نريني ڀر آسن ماريءَ، ڀار ڀرهم انراڳيءَ.
 سن مهنه مڙلي هوڙ ڀڻيءَ، انهد نور ڀڄاويءَ.
 ٿريا چڙهه گدگد هوڙ ٻوليءَ، لنبڪا سرليءَ ڪاويءَ.
 سڀديءَ سڀد ملاويءَ جوڳي، گل گا گگن رکانا.
 ڀلتو داس ڪون الڪاويءَ، ڀوند سمنڊ سمانا.

(ڀاڱو ۳، شيد ۱۲۹)

ڊيڪ ري گرو گم مستانا، جالپڪا ڪوئي سادو سپانا.
 جيتي مريءَ سوئي ڀڄائيءَ، غائب نگر سهڄيءَ چڙهه جانا.
 انگلا پنگلا چنور ڀراويءَ، سڪمن نس دن هنت نسانا.
 ٿريا چڙهه جب گر جن لاڳي، جب ڊيڪت سر پوپ لڄانا.
 گرو گروند ماسوق ملي هٿه، عاشق هوڙ ڀلتو ڀوڙانا.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۳۰)

۱. نه بکيا گهري. ۲. اندر جي مارڪ ڀر هڪ ڏنگي
 ۳. سوکهر سرلڪه جهن مان آيا ڪي لنگهڙو ڀوندو آهي.
 ۴. ڏهون دٿار. ۵. راجا اندر.

مرسد جات خدايه ڪي، درگاهه بسايا.
 پرور پاڪ دگارا ڪو، دل پيچ ملایا.
 بندگي دم دم ڪي ٻارئون، دانست^۲ دکایا.
 تنکا اوت بهار هه، بن چسر^۳ لکایا.
 قدرت دانه صبان ڪي، دل هوڙ هه ميرا.
 موجود رهيءَ وجود ۾، بن تسبيح ڦيرا.
 نضت چڙهي درويس هه، ٻائين آڦر ٻني^۴.
 مڙجڙ^۵ هه آسمان ۾، او سافا سيني^۶.
 چتر ڦريءَ سر نور ڪا، سب بزرگ هاري.
 پلٽو داس مل حاڪم ۾، هم کوچ لڪاري.

(ڀاڱو ۳، شيد ۱۴۲)

سنت چڙهيءَ ميدان ۾ ٽرڪس ٻانڌي گيان.
 ٽرڪس ٻانڌي گيان موه، دل مار هٽائي،
 مار پانچ پچيس دها گڙهه آڱه لڪائي.
 ڪام ڪروڙ ڪو مار قيد ۾ من ڪو ڪينها،
 نو درواجي چوڙ سرت دستين ۾ دينا.
 انحد باجيءَ نور اٿل سنباسن پايا،
 جيو پيا سنتوش، آه گرو نام لکايا.
 پلٽو ڪفن ٻانڌ ڪي ڪينڙو سرت ڪمان،
 سنت چڙهيءَ ميدان ۾ ٽرڪس ٻانڌي گيان.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۰۰)

ٽين لوڪ سي جدا هه ان سنتن ڪي چال.
 ان سنتن ڪي چال ڪرم سي رهتي لياري،
 لوپ مرهه هڪار تاهه ڪي گردن ماري.

-
۱. پاڪ پروردگار، پالن ڪرڻ وارو پور پرورد.
 ۲. الهو، گيان. ۳. اڪيون. ۴. تعريف جي قابل.
 ۵. عزت وارو. ۶. شد هردو.

ڪام ڪروڙ ڪڇ ٺاهڻ لڳي ۽ نا پوک پياسا،
 جيتي ۽ مرڻڪ رهين ۽ ڪرين ۽ نا جڳه ڪي آسا.
 رڌ سڌ ڪو دٻڪ دٻت هڻ ۽ خاڪ چلائي،
 ماها سي نوروت ڀڄن ڪي ڪرين ۽ ٻڙائي.
 سڀي ۽ چيٽنا ڪال ڪا پلٽو ۽ انهي ۽ نه ڪال،
 ٽين لوڪ سي جدا هڻ ۽ ان سندن ڪي چال.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۸)

سب ۾ ٻڙي هڻ سندن دوسرا نام هڻ،
 تيسري دس اوتار ۽ نهين پر نام هڻ.
 برهما ۽ سن مهيس سڪل سنسار هڻ،
 آري هان پلٽو، سب سي اوڀر سندن مڪت سردار هڻ.
 (ڀاڱو ۲، آڏل ۷)

انهيءَ پرگاس ڀيا جس ڪو،
 ٽس ڪي هي بات پر مان هڻ جي.
 پيتر ڪي سب ڪل گهي پٽ،
 پڪا اُسي ڪا گيان هڻ جي.
 ڪل لوڪ پر ورت ڪي بات ڪهي،
 وا ڪا ٽيڇ ڪٿا جڻسي پان' هڻ جي.
 پلٽو جڳت سي پيٽ داري،
 آسان ۲ نهين سندن هونا هڻ جي.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۹)

ٽيڙ سورجھ منهن آڀا، اٽسا ۳ ٽيڙا ٺاهڻ.
 اٽسا ٽيڙا ٺاهڻ، ٽيڙ ڪو ٽيڙي ۽ سوجهي،
 جو ڪوئي دٻڪي ۽ سوجھ، ٺاه ڪو سوجهي ۽ بوجهي،
 جا ڪو ڪڇ نهين پيد، پاوانا آڀي ۽ درسي،
 جا ڪو جڻسي پريت، موروت سو ٽڻسي ۽ رسي.

دَر جن کو در بَد، پاپ سي اپني چر ني،
 سجن کي هٿ سمٽ، سمٽ سي اپني نو ني.
 پلٽو اٿنا سمٽ هٿ، سب دٻکي ٿيھ مانھ،
 ٿيڙ سوجه منھن آپنا، اٿنا ٿيڙا نانھ.

(پاڳر ۱، ڪنڊلي ۱۱۳)

گيان نا ڏيان نا جوڳ نا جگت هٿ،

مڪتي چھري پٽي دوار ناڙي.

ٿيرٽ نا برٽ نا دان نا پن هٿ،

پري جھراج پر چوت گاڙي.

پوڄا آچار نا نيم نا ڌرم هٿ،

لين کو آئي بٽڪٽ باڙي.

داس پلٽو ڪهيءَ راه سب چوڙ ڪي،

سهج ڪي راه اٽڪ سمٽ گاڙي.

(پاڳر ۲، ريڪتا ۹۱)

ٺڪ من پر بسواس ڪر، هوءَ هوءَ پيءَ هوءَ.

پلٽو سمٽ او اڳن جل، چوت ڪهي مٽ ڪوءَ.

(پاڳر ۳، ساڪي ۷۰)

پلٽو سمٽ او اڳن جل، چوت ڪهي مٽ ڪوءَ.

جو چاهينءَ سوئي ڪرينءَ، ان سي سب ڪچ هوءَ.

(پاڳر ۳، ساڪي ۷۱)

پلٽو چاهينءَ سو ڪرينءَ، ان سي سب ڪچ هوءَ.

رام ڪا ملنا سهج هٿ، سمٽ ملا جو هوءَ.

(پاڳر ۳، ساڪي ۷۲)

رام ڪا ملنا سهج هٿ، سمٽ ڪا ملنا دور.

پلٽو سمٽ ڪي ملن بن، رام سي پريءَ نا پور.

(پاڳر ۳، ساڪي ۷۳)

پلٽو سنت جو ڪم ڪئي، سوئي بات هٿ ٺيڪ،
 ٻچن سنت ڪي ۽ نهين ٿري، جيون گاڙي ڪي ليڪ.
 (ٻاڳو ۳، ساڪي ۹۱)

سپنهن ڪي ۽ اٽهڙا ڪن ڏيڪا، وسڏا ٻرهي اٿڪ،
 اٽسي سنت ڪوئي اٿڪ هٿ، اوڙ رنگي سب پيش.
 (ٻاڳو ۳، ساڪي ۱۵۸)

نهين هيرا بڙون چلي، سمنه نه چلين جمات،
 اٽسي سنت ڪوئي اٿڪ هٿ، اوڙ مانگت سب کات.
 (ٻاڳو ۳، ساڪي ۱۵۹)

ڪهي سي ڪيا ٻيا ڀائي، جب گيان آپ سي هوءَ.
 آل ٻچ ڪي ۽ چيٽڪا، واکو ڪوڻ ڪري اُڀڙيس،**
 آلت ملي ٻروار ۾، وا سي ڪوڻ ڪهي ۽ سنديس.
 جيون سس 'هوت مرال' ڪي، وا ڪو ڪوڻ سڪاوي ۽ گيان،
 نير ڪنهي ۽ الڪا ڪي، وه چير ڪرت هٿ ٻان.^۳

ڪبير صاحب جن به فرمائين ٿا ته شينهن جون قطارون
 ڪونه هونديون آهن، هسن جا ٻيڙ ڪونه هوندا آهن ۽ نه
 ئي لالڻ جون ڳوٺيون ٻرل هونديون آهن. سمنن جون به ٽوليون
 ڪونه هونديون آهن ارتاٽ پورخ سنت ڊرلپ ٿيندا آهن:-
 سپنهن ڪي لهڙي نهين، هسن ڪي نهين بات،
 لالڻ ڪي نهين ٻروار ۾، ساڏا چلين جمات.

** آل ٻچ: اهڙو ٻچي جيڪو آڪاش ۾ بيحد مٿي اڏامندو
 آهي. آڪاش ۾ ئي انڊا ڏيندو آهي ۽ ان جو اندو آڪاش
 ۾ ئي ٿئي ٿو. ان مان جيڪو ٻچو نڪرندو آهي،
 اهو به ڪدم مٿي اڏامڻ شروع ڪري ڇڏيندو آهي.

۱. ٻچو. ۲. هنس. ۳. هنس پاڻيءَ کي الڳ ڪري
 صرف کير پيئندو آهي.

سینهن کیه ایا گر پرار، وه کیلت نرت سکار،
 وا کو کون سکاوئی، وو هستی داریت مار.
 سنت کو کون سکاوت، آنهین انور پا پرکاس،
 سکتی بد کیه، کام کی، جو هردي نه پلئو داس.
 (پاږو ۳، شهید ۹۰)

سنت نه چاهینه مکتی کو نهین پدارت چار.
 نهین پدارت چار مکتی سنتن کی چیری،
 رت سد پر توکینه سورگ کی آس نه هیری.
 نیرت کرهن نه برت نهین کچ من بر لچا،
 نیمه نیچ پرتاپ سنت کو لگی، انچا.
 نا چاهینه بکنت نه آواگون نوارا،
 سات سورگ آپورگ نیچ سر تاهم بچارا.
 پلئو چاهیه هر بکت انسا متا همار،
 سنت نه چاهینه مکتی کو نهین پدارت چار.
 (پاږو ۱، کنبدلی ۵۷)

رت سد سی بتر سنت دریاوئی،
 اندراسن بکنت وشتا سر جالتي.
 کرئی اورل' پگتی پیاس هر نام کی،
 آری هان پلئو، سنت نه چاهینه مکت نیچ کیه کام کی.
 (پاږو ۲، آرل ۹)

سات مهاتر پڑا هته، جئسو هرې جس هره،
 جئسو هر جس هره، تاهم کو گرهن کیچیه،
 آن من دن سب وار، چرن پر نیکری داجیه،
 نام سی آنپت رام سنت انام^۲ سمالي،
 سب سی بڑا انام نام کی مهما جانی.

سنت بولتي برهم چرن کي پوين ۽ پکارن،
 پڙا مها پرساد سیت سنتن کر چاڙن.
 پلئو سنت نه هروڙي نام نه جانت ڪونه،
 ساد مهانم پڙا هته جيسو هر جس هوند.
 (پاڳو ۱، ڪنڊاي ۳۱)

ڏن جنڊي جن جايا هته، سنت سنت سکي ري.
 لن من ڏن ان پيءُ ليه داهي، سنت لام جن پايا هته.
 مالا جاڪي لڪت نه آويءَ، ترڪن دور بهايا هته.
 ڪنڇن ڪانچ اڙ سترو متر ڪو، پيد لهين بل ڳايا هته.
 سهج سماڙ اڪندت جا ڪي، جگ مڻيا لهرايا هته.
 پلئو داس سوني ستولتي، سنت ڪو ڪوڊ ڪلايا هته.
 (پاڳو ۳، شيد ۱۷)

پلئو صاحب جن سنتن کي ڪرڻار جو روپ ۽ خود ڪرڻار
 کان به وڏو چيو آهي. فرمائين ٿا ته اهو پرماتما ئي ڪرو ۽ جو
 روپ ڌارڻ ڪري سسار ۾ اچي ٿو، انهيءَ ڪري ستڪرو ۽
 پرماتما ۾ ڪوبه پيد نه سهجهڻ ڪهي. سنت ستڪرو ۽ هري
 اهڙي طرح سمائل آهي، جيئن لڪڙيءَ ۾ اگني، گلن ۾ سڳند،
 ڪير ۾ گيهه ۽ مينهڊيءَ ۾ لالي. سنت ستڪرو سڙو سهرت
 هوندو آهي ۽ سدائين ان جي آڳيا ۾ ئي رهڻ ڪهي:-

پڙا هوءَ ٽيهه پوڄيئي، سنتن ڪيئا ويچار.
 سنتن ڪيئا ويچار، گيان ڪا ديهڪ لينها.
 ديوتا تختس ڪومت، نجر ۾ سب ڪو چينها.
 سب ڪا ڪندن ڪيئا، ڪوچ ڪي ٽين لڪارا.
 ٽيڙن ۾ ده صهيح، مڪتي ڪا اڪي دوارا.
 هر ڪو ليئا لڪار، بهر ٽن منتر اچارا.
 هر هته ڪن ڪي پيچ، سنت هته ڪن سي ليارا.

پلتو پرتي سنس جن، دوجي هٿ ڪرنا،
 بڙا هوءَ آهه، پوءِ جيئي، سنس ڪيٽا وڃار.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۲)

هرجن هر هٿ اڪ، سيد ڪي سار ۾*
 جو چاهين سو ڪرين، سنس دربار ۾.
 نرس ملاوين نام، اڪ هي باس ۾،
 آري هان پلتو، لالي مينهندي بيچ، جهي هٿ پان ۾.
 (پاڻو ۲، آرل ۲۲)

جو تون چاهي نام بٽ ستنس ۾،
 سنس ملا جو هوءَ ڪي هوءَ ڪي رنگ ۾.
 ان سي سب ڪچ هوءَ ڪلي ۾ قول هٿ،
 آري هان پلتو، هر جن هر ۾ رهي باس جيون قول ۾.
 (پاڻو ۲، آرل ۲۳)

سنس هماري ديهه اڙ نا ڪوٺو هٿ،**
 پوريه پسينا سنس پوريه مور لو هو هٿ.

* پلتو صاحب جن هري ۽ هريجن ٻنهي جو سار، شيد ڪي
 مڃيو آهي. هري شيد روپ آهي ۽ سنس يا هريجن شيد
 جو پرگهت روپ آهي. حضرت عيسيٰ ڪي ديهه ڌاري شيد
 (Word made flesh) چيو ويو آهي. سڀ پورن سنس شيد جو
 روپ ئي هوندا آهن يا لئين چئجي ته گهٽ شيد سنس جي
 روپ ۾ پرگهت ٿي، جيون ڪي شيد سان جوڙڻ جو ڪم ٿو
 ڪري. انهيءَ ڪري گروه ڪي شيد سروي ۽ شيد ڪي سڄو
 ڪرو سڏار ويو آهي.

** هنن ڪچ شيدن ۾ پوما اما چوي ٿو ته سنس ئي منهنجي
 ديهه ۽ ڀاڙ آهن ۽ مان خود سنس کان ٻڌندو آهيان. انهيءَ جو
 صرف اهوئي پاو آهي ته سنس جن سڙو سهرت هوندا آهن.

دونون اڤك سراز د پكت كي د ذريه،
آري هان پلتو، هر اوډو سي كهين دشت راني كرون.
(پاڅو ۲، آرل ۱۸)

سنت او رام كر اڤك كي جانيئي.
دوسرا پيد لا نك آني.
لالي جيون چوي هڅه مينهډي كي پاك بر.
دوډ بر كهيو به گيان ناني.
قول بر باس جيون كات بر آڅه هڅه،
سنت بر رام بهي پاك جانيه.
داس پلتو كهيه - سنت بر رام هڅه،
رام بر سنت به ستيه مانيه.
(پاڅو ۲، ريكتا ۱۷)

سنت هماري پاران وهون مڼ ساف بر،
نين لوک سب رهي سنت كي هاف بر.
موهون داريه پيچ اچر مڼ لا كرون.
آري هان پلتو، هر اوډو سي كهين سنت سي مڼ درون.
(پاڅو ۲، آرل ۱۷)

جسي كات بر آڅن هڅه، قول بر جيون باس،
هر جن بر هر رخت هڅه، اسي پلتو داس.
(پاڅو ۳، ساكي ۴۹)

مينهډي بر لالي رهي، دوډ مانه كهو هوه،
پلتو نسي سنت هڅه، هر بن رهين نه كوه.
(پاڅو ۳، ساكي ۵۰)

سات هماري آما، هر ساتن كي سات،
پلتو جو دشت كريه، هوه لوك بر باس.
(پاڅو ۳، ساكي ۶۳)

رام سمجھي سنٺ هئ. وي جو ڪرڻ سو هوءَ.
 وي جو ڪرڻ سو هوءَ. حڪم ۾ اٽڪي صاحب.
 سنٺ ڪهين سوئي ڪرڻ، رام نا ڪرڻي باب.
 رام ڪي گهر ڪي پيچ، ڪام سب سنٺي ڪرڻي.
 ديوتا ٽنٽس ڪومت، سنٺ سي سب هي ڏرڻي.
 رائي پربت ڪرڻ، ڪرڻ ۾ پربت ڪو رائي.
 رام ڪي گهر ڪي پيچ، ڦرڻ هئ سنٺ دهاڻي.
 پلٽو گهر ۾ رام ڪي، اڏر نه ڪرڻا ڪونه.
 رام سمجھي سنٺ هئ، وي جو ڪرڻ سو هوءَ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۲۵)

عدل هوءَ بئڪڻ ۾، سب ڪوئي پاويءَ سڪ.
 سب ڪوئي پاويءَ سڪ، امل هئ پيچ تمھارا.
 پوڻاگر ڪي پيچ، لڳي نا اُڙت ٻارا.
 ليئ تمھارو نام، تاه ڪو ٻار نه ٻالڪيءَ.
 ڪلي - بند^۲ وه جاء، ٽنڪ ڄم دوت نه ٽاڪيءَ.
 برهما بسن مهيس نام سن آلي ڏيرائي.
 ٽين لوڪ ڪي پيچ ڦريءَ نا آن دهاڻي.
 پلٽو ٽيري صاحبي جيءَ نه پاويءَ ڏک.
 عدل هوءَ بئڪڻ ۾، سب ڪوئي پاويءَ سڪ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۲۰)

ديت ليت هئ، آپ هين پلٽو پلٽو سور.
 پلٽو پلٽو سور، رام ڪي اٽڪي اڇا.
 ڪوڙي گهر، نانھ، آپ مٿن مانگون اڇا.
 رائي ٻروٽ ڪرڻ، ڪرڻ ۾ ٻروٽ ڪو رائي.
 عدنا ڪي سر چتر، پيچ^۳ ڪي ڪرڻ ٻڙائي.

۱. اعتراض. ۲. بنا ڪنھن روڪ جي.

۳. شرط ۾ اچڻ واري جي.

ليلا اڱم اپار، سڪل گهٽ انٽرجامي
 ڪانه ڪلاونه رام، ديهن ڪو هم بدنامي.
 هم سرن پيا نه هونگا، صاحب ڪرنا اڏر
 ديت ليت هٿ آپ هيٺ، پلٽو پلٽو سور.
 (پاڳو ۱، ڪڍاي ۲۱)

جيو جو بيهڻ اٽل پاڳ هجي تڏهن ئي کيس اهڙن ٻڙن
 سنڌن جي شرط حاصل ٿيندي آهي. اهڙن سنڌن جي شيوا ۽
 پڳتي ڪڏهن به وڻڻ ڪونه ويندي. هنن جي شيوا ۽ پڳتي
 ڪرڻ ۽ سندن آڳاٽا به رهڻ سان جيو جو لاپ ئي لاپ آهي.
 اهڙن ٻڙن سنڌن جو درشن ڪرڻ سان جيو جا اليڪ پاپ
 ناس ٿي ويندا آهن ۽ هنن جي چرن ڪمن ۾ مٿو ٽيڪڻ سان
 ئي جنم مرڻ جي پنڌن مان مڪتي ملي ويندي آهي. تڏهن
 آهي اهو سر جيڪو ڪروء جي چرن ۾ ٿر جهڪي. جيڪو سر
 ڪروء جي چرن ۾ ٿر جهڪي، اُن ۾ ۽ ڪدوء ۾ ڪوبه فرق
 ڪونهي.

ٻڙن سٽڪرو پاڻ ۾ وڪارن کي ناس ڪندو آهي. هو
 نصيب جي ليڪه کي بدلائڻ ۾ به سمورڪ هوندو آهي. سٽڪروء
 جي قلعي ۾ رهڻ سان ئي جيو جي رکيا ٿيندي آهي. ٻڙن
 سٽڪرو اهڙو ڏوٻي آهي جيڪو جيو جي جنم جنم جي مٿل
 کي ڏوٻي آتما کي لرمڻ بڻائي ٿو ڇڏي. سٽڪرو اهڙو جهاز
 آهي جيڪو سهج ۾ ئي جيو کي ڀرسان مان پار وٺي ٿو وڃي.

ٻڙو سٽڪرو سڄي نام جو دانا هوندو آهي. هو نام جي
 ذات بخشي، جيو جي باري ۾ پيڙهڻ ڪونه ٿي ويندو آهي
 بلڪ هميشه جي واسطي جيو جي اندر اکين جي پٺيان پراجمان
 رهندو آهي. سٽڪرو سدائين شوقيت ۾ ويهي جيو جي سهائتا،
 سهال ۽ رهنمائي ڪندو رهندو آهي. انهيءَ شوقيت کي
 پلاؤ صاحب جن ڪايا جي ڪاٺي به چيو آهي.

سسار ۾ ڪوڙا ۽ پاڪنڊي ڳرو نه گهٽي آھن. پر سڄا
ڳرو درلپ آھن. سڄي ڳروءَ کي من ٻڌيءَ جي ذريعي ڄاڻي
سگهڻ مشڪل آھي، پر سندن خود، جيڪي سندن جا ڳو بيان
ڪيا آھن، انھن کي سامھون رکي من ۾ پوري تسلي ڪرڻ
کڀي. پوري ڪڙج ۽ تسليءَ کانپوءِ ئي پنھنجو پاڻ کي ڪنھن
مھانما جي سمريٺ ڪرڻ کڀي.

پوري ڳروءَ سان ميل پاڳن سان ٿيندو آھي ۽ جن کي
پورو ستڱرو ڪونه مليو آھي، ان جو بہ اھوئي ڪارڻ آھي
تہ ھنن جي قسمت ۾ ئي لکيل ڪونه آھي. پر جيڪڏھن
مالڪ جي ڪرپا سان پورن ڳرو ملي وڃي تہ ھن جي مٿان
نن، من، ڏن سڀ واري پنھنجو پاڻ کي پوريءَ طرح ھنجي
حوالي ڪري ڇڏڻ کڀي ۽ پوريءَ شرڏا ۽ پرام سان ھنجي
ٻڌايل راھ تي ھلڻ جي ڪوشش ڪرڻ گھرجي :-

پورا ستڱرو مليءَ جو، پوڄيءَ من کي آس.
پوڄيءَ من کي آس، پيٽا ڪو ديس ملائي.
چوٽا سب جنجال، بهت سک ھر ئي پائي.
دٻڪ پيه ڪا روپ، ڦرا اھيات ھمارا.
بهت دنن کي راند، مانگ پر سيندر ڌارا.
ساسو نندا ڪو مار، عدل^۳ مٿن دھا چلائي.
ان کي چليءَ نہ زور، پيٽا ڪو مٿن ھي سھائي.
پيٽ جو اس ۾ پي، پيٽا ڪو جادو ڪينھا.
انسِي لاڳي ليه، پيٽا تب موڪو چينھا.
پرساد پيٽا ڪو پاڻ کي، ملي ڳرو پلٽو داس.
پورا ستڱرو مليءَ جو، پوڄيءَ من کي آس.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱)

گرو پورا مليء گيان ساڌن ڪريء ،
 پڪڙ ڪيء پانچ پچيس ماريء .
 آتم ديو هء پند ڪا ديهرا ،
 ڪام او ڪروڌ بن آتم جاريء .
 چند او سور تھان ڪومت تارا اڳيء ،
 پاران وارو سميتي لت ماريء .
 گمن بيمچ ۾ تيل بائي بنا ،
 داس پلٽو مها ديب ماريء .
 (پاڳو ۲ ، ريڪتا ۲)

ستگرو ڪي پرتاپ سي ، پڪڙا پانچون چور .
 پڪڙا پانچون چور ، نگر ۾ عدل چلايا ،
 ترگن ديا نڪار ، آن ڪيء پگتي بسايا .
 لوپ موھ ڪو پڪڙ ، تاه ڪي گردن ماري ،
 ترسنا او هنڪار ، پيت ديو انڪو ٽاڙي .
 درمت دئي انڪار ، سميت ڪا چاڪ دهنيا ،
 چڙهي سپاهي سميت ، آمل ڪاها گڙھ ڪينها .
 پلٽو سنجھ مڻ ڪيا ، پرا ملڪ ۾ سور ،
 ستگرو ڪي پرتاپ سي ، پڪڙا پانچون چور .
 (پاڳو ۱ ، ڪنڊلي ۲۵۸)

جو صاحب ڪا لال هء ۲ ، سو پاوئنگا لال ۳ .
 سو پاوئنگا لال ، جاء ڪي غوطا ماريء ،

۱. ڪاها روپي قلعي تي راڄ قائم ڪري ڇڏيو اٿم .
۲. پهرئين لال جو ارڪ آهي پت . هتي لال شيد شش جي لاء ڪم ۾ آندو ويو آهي . شش ڪي ستگروء جو پتر چيو ويو آهي .
۳. ٻئي لال جو ارڪ آهي جواهر . هتي نام روپي جواهر لاء لاهو شيد ڪم ۾ آيو آهي .

مر جيوا^۱ هويءَ جاء، لال^۲ ڪو ٿرمت لڪاريءَ.
 نس دن ماريءَ مڙج، ملي آب وسٽو آبائيءَ
 رڌ سڌ اوڻ مڪت، ڀرمت هٿ ان گهر پائيءَ.
 وي ساهن ڪي ساهه، اُنهن هٿ آس نه دوجا
 برهما بسن مهيس، ڪرپنءَ سب اُنڪي پوجا.
 پلٽو ڪرو پگتي بنا، پيش پيا ڪنگال
 جو صاحب ڪا لال هٿ، سو پاوڻگا لال.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۶)

ستگرو سڪليگر^۳ ملينءَ، تب چٽيءَ پراڻا داغ.
 چٽيءَ پراڻا داغ، گڙا من مرچا ماهينءَ
 ستگرو پوري بنا، داغ به چوڻيءَ ناهين.
 جهان لپويءَ جوگ، نيڳ^۴ ڪو مليءَ بنائيءَ
 جوهر دٻه نڪار، سرت ڪو رند چلائيءَ.
 سبد مسڪلا ڪريءَ، گيان ڪا ڪرندءَ لڪاويءَ
 جوگ جگت سي مليءَ، داغ تب من ڪا جويءَ.
 پلٽو سٽف^۵ ڪو صاف ڪر، پاڙ ڌريءَ بٽراڱءَ
 ستگرو سڪليگر ملينءَ، تب چٽيءَ پراڻا داغ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲)

ڌبيا ڦر مر جاڳا چادر لپجيءَ ڌوبه.
 چادر لپجيءَ ڌوبه مٿل هٿ بهت سمائيءَ.

۱. غوطا خور. سمنڊ مان موٽي ڪڍڻ وارو موٽ جي خطري جو مقابلو ڪندو آهي. اهڙي طرح اڀياسِي به جيئري ٿي مرنڊو آهي.
۲. جواهر يعني روحاني موٽي حاصل ڪري.
۳. جيڪو چاڪو، تلوار وغيره تان داغ لاهيندو آهي. ستگرو ڪرمن جي مٿل ڪي صاف ڪندو آهي.
۴. تلوار.
۵. هڪ قسم جو پٿر جنهن تي چاڪو گهرو آهي ۽ صاف ڪبو آهي.
۶. تلوار.

چل ستگرو ڪي گھات پرا جهان نرمال پائي.
چادر پئي پرائي دنون دن بارا نه ڪجيءَ،
ست سنگت ۾ سڙند گيان ڪا صابن ڏجيءَ.
چوڻيءَ ڪل ڏاغ نام ڪا ڪلف لڳاويءَ،
چلمئي چادر اوڙ بهر نهين پوڄل آويءَ.
پلٽو اٿس ڪيجهڙي من نهين مسئلا هونءِ،
ذبيها ڦر ڦر جاڳا چادر ليڇيءَ ڏونءِ.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۷)

چادر ليهر ڏوا ھڻ، من مٿل پيا ھڻ.
ستگرو پورا ڏويي پايا، ست سنگت سڙدائي ھڻ.
ترڪن ڏاغ پريو چادر ۾، مل مل ڏاغ چڙائي ھڻ.
انچ دهن بٽراڱ ڪي، پائي سرون من گهمائي ھڻ.*
نرڪ پرڪ ڪيءَ چادر ڏوٽن، صابن گيان لڳائي ھڻ.
پلٽو داس اوڙ چل چادر، بهر نه پوڄل آئي ھڻ.
(ڀاڱو ۳، شيد ۴)

گرو درياڙ نهايا ھڻ، تاڪي درمت ڀاڳي.
گرو درياڙ سدا چل نرمال، پٽنٽ اڇيءَ گھيان ھڻ.
آٺ ست ٿيرت گرو ڪي چرلن، سري مک آپ بکالا ھڻ.
جب لڳ گرو درياڙ نه پايءَ، تب لڳ ڦري پلانا ھڻ.
پلٽو داس ھم بٽ نهائي، مت ڪا آنا جانا ھڻ.
(ڀاڱو ۳، شيد ۳)

۱. ڏاڍو.

■ شرون جو ارت آهي ”ٻڌڻ“ ۽ من جو ارت آهي
”گهٽو ٿا سان ويچار ڪرڻ.“ هتي مطلب آهي نام ڪي ٻڌڻ
■ نام جي رنگ ۾ رنگي وڃڻ. گرو نانڪ صاحب جن جب
صاحب جي ”سڀيءَ“ ۽ ”مئيءَ“ وارن پاڙين ۾ اندرئين نام
جي ٻڌڻ ۽ من جي بيهڻ مهما ڪئي آهي ۽ فرمائين ٿا ته
”اٿس نام نرنجن هو.....“

ناؤ ماري ڪيرت نھين ، ڪٿي اُٿري ٻار .
 ڪٿي اُٿري ٻار ، پٽڪ ڪو بسواس نه آويءَ .
 لڳيءَ نھين بٽراڱهه ، ٻار ڪٿي ڪيءَ پاويءَ .
 من ۾ ٿوريءَ نه گھيان ، نھين سٺ سنگت رھي .
 بابت ڪرمان نھين کان ، ٻر پٽ بن ڄڻي ڪھڻي .
 چوٽ ڏگمگي لائون ، سٺ ڪو ٻچن نه مانيءَ .
 مورڪه تڃيءَ بيڪهه ، چتر ئي اپني آئيءَ .
 پلٽو ستگر و سھڊ ڪا ، اٽڪ نه ڪريءَ ٻچار .
 ناؤ ملي ڪيرت نھين ، ڪٿي اُٿريءَ ٻار .
 (ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۶)

ڀؤ سنڌ ڪي ٻار جو چاهيئي جان ڪو ،
 ڪيرت پيڊي ٿلاس ڪيڇيءَ .
 گھات او بابت ڪي پيد ڪا مھرمي ،
 اُسي ڪي ناؤ ٻر ٻانو ڏيڇيءَ .
 سھڊ ڪي ناؤ ٻر چڙهيءَ جو ٿاڻ ڪي ،
 جاءِ وهه ٻار نھين ٻانو پيڊي .
 داس پلٽو ڪھيءَ ڪوڻ ملاح هٿ ،
 ٻار ڀؤ سنڌ ٽپ اُٿر ليڇيءَ .
 (ڀاڱو ۲ ، رڳو ۱)

پلٽو ڄپ ٽپ ڪي ڪيئي ، سريءَ نه اٽڪر ڪاڇ ،
 ڀؤ ساگر ٽرن ڪو ، ستگر و نام جھاج .
 (ڀاڱو ۳ ، ساڪي ۸)

ٻرچا ٻڙ ٻو سوار ٿي ، ڦريءَ اوڙ ڪي ڪاڇ ،
 ڀؤ ساگر ٽرن ڪو ، پلٽو سنڌ جھاج .
 (ڀاڱو ۳ ، ساڪي ۶۲)

سنت سنسار ۾ آه پرگت پهي،
 نام درڙاهه کي جگت ٿارا.
 ڀڄن پگوان ڪو ڪوٽو نا ڄانتا،
 سنت ۽ هم هيٺ اوتار ڌارا.
 رام کي نام پر عدل چلاهه کي،
 ڪال کي سڀس پر ڏول مارا.
 داس پلٽو ڪهي رهي سب ڏوٻتي،
 سنت لي ڪڙ ڪي ڪيٽا پارا.
 (هاڻو ۲، رڳو ۱۶)

نيرت سنت سماج، آلهه گنگهه هته،
 نيت هته سيل سنهه، روڏيا نرينگهه هته.
 نرمل نير گنپير، گيان ڌارا بهي،
 آري هان پلٽو، ڪرو درياڙو نههه تو درمس نا رهي،
 (هاڻو ۲، آرل ۹۰)

سو سڪتي کي ملن ۾، موڪو پيو آئند.
 موڪو پيو آئند، مليو پائي ۾ پائي،
 دوئو سي پا سوٽ، نهين مل کي آلهه گاني.
 ملڪ پيو سلطنت، مليو حاڪم ڪو راجا،
 رعيت ڪري آرام، ڪول ڪي دس درواجا.
 چوئي سڪل بيهه، مٿي اندرون کي دٻيا،
 ڪو آب ڪري آهه، چور سي مل گئي ڪتيا.
 پلٽو سترگو صاحب، ڪاٺو ميري بند،
 سو سڪتي کي ملن ۾، موڪو پيو آئند.
 (هاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۵۳)

ڪرم بنڌا سنسار بنداويءَ آپ سي،
 ڄم پر بانڌا ڄاهه ڪرم کي ڦانس سي.

ڪوئي نه سڪيءَ ڇڙاهه رسا به، موت هئڻ،
آري هان پلٽو، سمنن ڏارا ڪاٺ ٺام ڪي اوت سي.
(ڀاڱو ۲، آرل ۱۴۴)

تل ڪو تيل بساهه ڦول ڪي سنگهه ۾،
سلتا گنگا هوم پريه جب گنگه ۾.
لوهه ڪنڇن هويه پارس ڪي پرس سي،
آري هان پلٽو، مورڪه ڪٽي گيان سمن ڪي درس سي.
(ڀاڱو ۲، آرل ۲۰)

پرائي چنٽا ڪي آڱهه مهينه، دن رات جريه سسار هئڻ جي.
چوراسي چارءِ کان چراچر، ڪوئو نه پاويءَ پار هئڻ جي.
جوکي جتي ٽهي سنڀاسي، سب ڪو ان ڏارا جار هئڻ جي.
پلٽو مٿن هون جرم رها، ستگرو لپنها نڪار هئڻ جي.
(ڀاڱو ۲، جهولنا ۵)

ڪو ڪوليءَ ڪهٽ ڪوربا هو، ستگرو بن صاحب.
ٽهرا ۾ ڪڇ گن نهين سيڪيو، سسري ۾ پٽي ڦهريئا هو.
آپني من ڪي بڙي ڪاروتتي، چٽي نه پاويءَ گگريا هو.
پالڇ پچيس رهيءَ گهٽ پيتر، ڪون بتاويءَ ڊگريا هو.
پلٽو داس چوڙ ڪل جتيمان، ستگرو ملي سنگهتيا هو.
(ڀاڱو ۳، شيد ۷۰)

ڪام ڪروڙ جيڪي نهين، لگيءَ نه پوک پياس،
پلٽو انڪي درس سي، هوم پاپ ڪو لاس.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۵۸)

ٽڙپيءَ بجلي گگن ۾، ڪلس جات هئڻ چومت،
پلٽو سمن ڪي لاو سي، پاپ جات هئڻ چومت.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۶۷)

پلٽو ٿيرت ڪو چلا، ٻيچ مل گئي سنڌ،
 اڪ مڪت ڪي ڪوچتي، مل گئي مڪت انٿ.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۶۴)

چلتي چڪي ديهه ديتا مٿن روئي هٿ،*
 پيس ڪيا سنسار ٻڃا نا ڪوه هٿ.
 اڌ ٻيچي ۾ ٻڙا ڪوٺو نا نر ٻاها،
 آري هان پلٽو، ٻڃا ڪوٺو سنڌ جو ڪوٺي لڳ رها.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۸۷)

پورب پن ٻي ٻرگت،
 سنڌ سنڌ ڪي ٻيچ ۾ جاءِ ٻري.
 آند پيو جب سنڌ ملي،
 وهي سڀ دن وهي سڀ گهڙي.
 درس ڪرت ٿريءَ تاب مٽي،
 بن ڪوڙي دام مٿن جاءِ ٿري.
 پلٽو آواگن چوٽا،
 رڃ چرلن ڪي جب سڀس ٿري.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۴)

ٻهلي داسا ٽن ڪري، سو بٿراڻه ٻرمان.
 سو بٿراڻه ٻرمان، سهوا ساڌن ڪي ڪهڙي.
 ٽب چوڙي سنسار، ٻوڙجه گهر ۾ هي ليهي.
 ڪاڙي رس رس ڪوڙ، ڪڇڪ دن ٿريءَ اداسي.

* ڪير صاحب جن به فرمائين ٿا :-

- چلتي چڪي ديهه ڪي ديتا ڪهرا روه،
 دو ٻائڻ ڪي ٻيچ ۾ ثابت رها نه ڪوه.
۱. پورب جي ٺيڪ ڪرم ڪارڻ ستنسنگ مليو آهي.
 ۲. مڇڻ لائق.
 ۳. ٿري ٿري قدم وڌائي.

ستگرو آهوان بسينء، جهان ڪاها ڪي ڪاسي.
 آسن سي ڊريهه هوءَ، گهٽاويءَ نيند آهارا،
 ڪام ڪروڙ ڪو مار، لتو ڪا ڪريءَ بچارا.
 پگتي جوڳ ڪي پيچي، پلٽو اُڀريءَ ڪيان،
 پهلي داسا تن ڪريءَ، سو بٿراڻ پرماني.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۹۷)

مڱن ميدان ۾ ڏيان ڏوئي ڌريءَ،
 من ۾ لڪ ڪرو ڪا ڪيا چالا.
 چنڊر سر تلڪ هٿ ٿٽ سهرن ڪريءَ،
 جهيءَ هر نام اوڏوٽ بالا.
 پرام پوئي وويڪ ڪي ڦاڙي،
 گودڙي خوسي آر آڙ مالا.

۱. ڪاشي، هندن جو ٿيڙو. هتي ڪاشيءَ جو مطلب
 آهي اکين جي پنهنجا ”شو نيتري“.
 ۲. هن ڀڄ ۾ پلٽو صاحب جن سڄي جوڳي يا اوڏوٽ جي
 وصفن جو بيان ٿا ڪن. فرمائين ٿا ته سڄو جوڳي پاهرين
 پيڪ جي بدران انٽرمڪ ساڏا ۾ لڳي ويندو آهي. هو چٽ
 ڪي اندر ۾ ستگروءَ جي سروب ۾ لڳائي، ڏيان جي ڏي
 لڳائيندو آهي ۽ ستگروءَ جي اُڀڻيش يعني گرمتر جو آسن
 لڳائيندو آهي ۽ نام جي ڄڻ سان اندر ۾ چنڊرما کي پرگهٽ
 ڪندو آهي، جيڪو چنڊرما سندس مٿي تي تلڪ جو ڪم
 ڏيندو آهي. هو پرام جي پوئي ۾ وويڪ جي پاهوڙي
 ڪٽيندو آهي. رب جي رضا ۾ راضي رهڻ جي گودڙي
 پائيندو آهي. سندس مالا آهي شيل، سنٽوش ۽ شپ گڻ.
 ۳. اهي خاصيتون اهڙو لوڙهر اٿس جيڪي کيس پاپ ڪرم
 کان بچائي رکندون آهن. اهڙو جوڳي ڪنهن ڀرون -
 جي شرط ۾ وڃي، ان جي ٻڌايل راهه تي هلي پنهنجي ٿڌاڻ
 تي بدلائي ڇڏيندو آهي.

داس پلٽو ڪهيءَ سنت ڪي سون ۱۰
 لڪا نصيب ڪو ميت ڏالا.
 (ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۲۳)

پلٽو لڪا نصيب ڪا، سنت ڏيپ هٿ ڦير
 ساڄ نهن دل آڀنا، ٿا سي لاڳيءَ ڏار.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۶)

اُڻ ڦراوان ڳاڙ، رڻ ڪو دن ڪرمان
 بانجهن پيٽا ڏيند، پيد ڪونگا پڙهين.
 پاهن جل اُترانه، درس پايي ٿرمان
 آري هان پلٽو، لڪا ڪرم ڪو ميت سنت جن ڦر ڪرمان.
 (ڀاڱو ۲، آڏل ۱۴۵)

گرو ٿو ڪهڙي بوجهه ڀڄار ڪي،
 ڪرم آر ڀرم سي رهت ڀيڙا.
 ڪرم ڪو بند ڄم ڪال ڪو ڦند هٿ،
 پڇ مري گرو شمشير ڏوٽو سپس ڌارا.
 ڌلي ڪو پيد ليءَ وستو ڪرويءَ نهن،
 رڻ بن ڏيپ ڪي مهل سارا.
 پانچ پچيس ڪو پڪڙ ست ڦيد ڀر،
 لاه ڪن ٽين نه ٿيڻ مارا.
 بهيڪ جانيءَ نهن ڪان ڦوٽ ڦريءَ،
 بنا ست سهد ڪن ڪال ٿارا.
 داس پلٽو ڪهيءَ سدا وهه پاڪ هٿ،
 گرو ٿو وهي جن ٿيڻ گارا.
 (ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۳)

۱. جيڪا سار وستو ڪو آهي يعني من، ماما.

۲. سار ڪڍي ورتو آهي.

سان پُرکيئي رهن ۾، چور پُرکيئي رات !
 پلٽو سونا کسي ۾، جهوت پُرکيئي بات .
 (ڀاڱو ۳، ساکي ۶۱)

شش شش سڀهي ڪهيءَ . شش ڀيا نه ڪو .
 پلٽو گرو کي وستو ڪو، سيکي شش تب هو .
 (ڀاڱو ۳، ساکي ۱۴۹)

ستگرو سب ڪو ديت هئ، ليتا ناهين ڪو .
 ليتا ناهين ڪو، سڀس ڪو ڌريءَ اُتاري .
 وهي سڪس ڪو مايءَ، مريءَ کي ڪريءَ تياري .
 ڪڙو بهت ست نام، ديت ڪي ڌريءَ سرار .
 روئي ڪاڻ هار، ڪائيگا ڪيون ڪر هيرا .
 انڌا هرويءَ نيڪ، بڌ ڪا پت جو ڪاويءَ .
 مليا ڪو کي باس، بانس ۾ نهين سماويءَ .
 پلٽو پارس ڪيا ڪريءَ، جو لوها ڪوئا هو .
 ستگرو سب ڪو ديت هئ، ليتا ناهين ڪو .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۸۷)

سنت جن، صرف ڏکي جيون جي اُڌار يا ڪلياڻ جي
 واسطي ئي نچ ڌار يا سڃڪند جو سڪ، نياڳي، هن مرنير لوڪ
 ۾ ٿا اچن. هُو هر طرح جي لالچ ۽ سڌارڪ کان مڪت
 هوندا آهن. سنتن کي انيڪ قسمن جون ٽڪليفون به ڏنيون
 وينديون آهن پر هُو ڪڏهن به پنهنجو سڌاءُ ڪونه بدليندا
 آهن. ڪنهن مهاڻا جو سر لائو ويو، ڪنهن جي جيتري ئي
 ڪل لائي ويئي نه ڪنهن سان ڪو ٻيو ٻرو ساڙڪ ڪيو ويو.
 پلٽو صاحب جن کي سندن ئي ڪٿا ۾ بند ڪري ڪن زندهر
 جلايو ويو، پر سنتن ڏهن به سڀ ڪچ شائنيءَ ڀوروڪ
 برداشت ڪيو. سنتن جي ڪها آهن جي مهاڻا جو جيترو
 ڄاڻندو نهوت آهي :-

پر دڪ ڪارن دڪ سهي، سن ا' سنٺ هٿ اڪ.
 سن ا' سنٺ هٿ، اڪ، ڪات ڪي جل ۾ ساري،
 ڪونهي ڪينجي ڪال، اوڀر ۾ منگري ماري،
 ٽيڪر ٻٽ ڪي پالڇ، پالڇ ڪي پريءَ رسرا،
 ٺر ڪي ٻانڌيءَ مڪ، ٻانڌ ٺي گڏو اور ٻهرا،
 اُمر جال ٿر هرو، ٻهراويءَ جل چر' جاني،
 ڪڪ مرڪ جيو جيتو، ٺهڻي ۾ بهت ٻهائي،
 جيو دي جيو سنٺاڙسي، ٻانڌو اُن ڪي ٺيڪ،
 پر دڪ ڪارن دڪ سهي، سن ا' سنٺ هٿ اڪ.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۳۷)

ذني هٿ سنٺ ٺڄ ڌام سڪ چاڙ ڪي،
 اُن ڪي ڪاڇ ڪو ڏيهر ڌارا،
 گيان سمير ليءَ ٻٽ سنسار ۾،
 سڪل سنسار ڪا موهر ٿارا،
 ڀرپٽ سب سي ڪرانه مٿر اوڏشت سي،
 ٻلي آر پري ڊوئر سوس ڌارا،
 داس ٻانڌو ڪهيءَ رام ٺهين جانهون،
 جانهون سنٺ جن جڪٽ ٿارا،
 (پاڳو ۲، رڳو ۱۵)

سنٺ سا سنا^۲ سهت هٿ، جڻسي سهت ڪپاس،
 جڻسي سهت ڪپاس، ناء چرڪا ۾ اوئي،
 رڻي ڌر جب ٺهي، هات سي ڊوئر ٺوئي،
 روم روم الڪاء، پڪڙ ڪي ڏوئيٽا ڏوئي،
 پٽي^۳ نه^۴ ديءَ ڪات، سوٽ لي جها ٻوئي.

-
۱. ا = اُس، آهڙا. ۲. پاڻي ۾ دھڻ وارا جيو جيتو.
 ۳. پشو، پکي وغيره. ۴. ڪشت. ۴. ڪٽهه جي
 ۵. ٺهن.

ڏوٻي پٺي پڙ ڌري، ڪنڊهگر منگري ماري،
 درجي ٺڪ ٺڪ ڦاڙ، جوڙ ڪي ڪيٽا ٿياري.
 پڙ سوارٽ ڪي ڪارني، دڪ سهيءَ پلٽو داس،
 سنٽ ساسنا سهت هٿ، جڻسي سهت ڪپاس.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۶)

برچا ڦري نه آپڪو، ٺڌي نه انڇوي ٺيرا،
 پڙ سوارٽ ڪي ڪارني، سنٽن ڌري سر-ر.
 (پاڻو ۳، ساڪي ۱۱۱)

پڙ سوارٽ ڪي ڪارني، سنٽ ليا اوتار.
 سنٽ ليا اوتار، جگت ڪو راهه چلاوينءِ،
 پگتي ڪرينءِ اُڀدڻش، گيان دي نام سناوينءِ.
 پڙ هاوين جگت ٻر، ڌرتي پڙ ڏولينءِ،
 ڪتو ڪهين ڪنور، ٻڃن وي امرت ٻولينءِ.
 اٺڪو ڪيا هٿ چاهه، سهت هٿ دڪ گهنيڙا،
 جيڙ تارن ڪي هيٺ، ملڪ ڦرئي بهتيرا.
 پلٽو ستگرو پاڻ ڪي، داس پيا نروار،
 پڙ سوارٽ ڪي ڪارني، سنٽ ليا اوتار.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۴)

انهيءَ ڪري پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته پوساگر مان
 پار ٿيڻ جو هڪڙو ئي ساڌن آهي ۽ اهو آهي سنٽن جي
 شرط. انهيءَ ڪري مون هر طرف کان خيال ڪڍي صرف
 ستگروءَ جي چرن ڪملن سان پاڻ ڪي جوڙي ڇڏيو آهي. مون
 ستگروءَ سان ئي بازي لڳائي آهي ۽ انهيءَ کيل ۾ مون ڪي
 لاپ ئي لاپ آهي. بازي جيتڻ ۾ نه لاپ آهي ئي، پر هارائڻ
 ۾ نقصان ڪونهي، ڇو ته مان وري به ستگروءَ جو ئي داس

چوانيندس. فرمائين ٿا ته چاهي سڄو سنسار ناراض ٿي وڃي
پر جيڪڏهن ڪرو خوش آهي ته مونکي ڪا به پرواهه ڪونهي.
ڪرو خوش ٿي وڃو ته سمجهو ته سڀ ڪڇ ملي وڃي. ■

ڀائرو صاحب جن فرمائين ٿا ته سمون جي واسطي، ڏيان
جي واسطي، پرام ۽ ڀڳتيءَ جي واسطي صرف ستڪرو ئي
آهي ۽ هڪ من ۽ هڪ چٽ سان ستڪروءَ کي ڏيان ٿو ڏهن
ٽي سڻاڻا حاصل ٿيندي :-

سڪل نچ ڪرو سي هي ڏيان لڳتھون.

برهما بسو مهيس نه پوڄ هونءَ.

نا مورٽ چٽ لڳتھون.

جو پيارا ميري گهٽ مان بست هٿ.

واهي ڪو مات نريءَ هون.

نا ڪاسي پر ڪروٽ لڳتھون.

نا ڀڳوس پر جڳتھون.

پراڻه ڄاڻ نه رت نهين ڪرھون.

ڄڳر نه سمس ڪڳتھون.

اڄا اوڙ اناھو سادو.

ٽرڪٽي ڏيان نه لڳتھون.

* سوامي جي مهاراج جن نه پنهنجي ڀائيءَ ۽ ڀائيءَ ڳالهه
ٿي زور ڏنو آهي ته پهرين ڏاڪو آهي ڪرو ڀڳتيءَ جو ۽
ٻيو ڏاڪو آهي نام جي ڪمائي. فرمائين ٿا ته ڪروءَ جي شيرا
ڪري ڪروءَ کي پوسن ڪرڻ کڻي: ”ڪرو ڀڳتي ڪر ڪرو
ڀڳتھو“. ڪروءَ جو خوش ٿيڻ ڪا گهٽ ڳالهه ڪونهي. ڪروءَ
جي خوشي اڪال پش جي پوسنا ۽ دڻا جي نشاني آهي :-

ڪرو ڪا خوش هونا هٿ ڌاري.

ست پش لڄ ڪرنا ڌاري. (سار وچن)

پدم آسن کينچ لہ ٻنن،
 انھن لائھ ٻڌھون.
 سھي جاب چوڙ ڪي ساڙو،
 ڪرو ڪا سھون لئھون.
 ڪرو مودھ ھري ۾ چائي،
 واھي ڪو ڌيان لڳھون.
 دلي ڪري ھستي جب مپتي،
 نراڪار ڪھ لئھون.
 مگن ٻري ۾ راج ھمارو،
 اٺل ڪن ٿو مڃھون.
 پلٽو داس ٻري ڪي ٻاري،
 ڪرو ھي سي دانو لڳھون.
 جيتون ٿو مڃن ڪرو ڪو پاوون،
 ھارون ٿو اٺڪي ڪھڻھون.
 (ٻاڳو ۳، شھد ۵)

ڪٿا ۲ ڪي ھري اور ٿاڪر،
 سٿڪرو ڪرو دايما ھن جي.
 جڙ چيتن دوٿو لاڪ رھي،
 جبر ٿري ماما ھن جي.
 ڪڇ جوڳ جگت بٽلائي داجي،
 جا سي سوڌئون مڃن ڪا پائھن جي.
 پلٽو ٿر دین دبال ٻڙي،
 سٿڪرو سٿي سب پاما ھن جي.
 (ٻاڳو ۲، جھولنا ۳)

۱. اھم برھم اسمي، ارٿات مان ٿي پرماتما آھيان.
 ۲. ڪرپا.

هن بلهاري جائون، جيھ مک هر جس اچريء. *
 جائن نيچ هو به فر ڪشئي، سر بر ڪريء نه ڪوئي،
 ڪوت ڪلين هو به برهما سر، تا سر ٿئيء نه ڪوئي.
 جيڪنهيء سو سڪاد ڪوچينء، سر مٺي ڏان لگاوانء.
 سو هر انڪي پيچي پيچي، سڪ ڇڪر لپي ڏاوانء.
 ڪوئن ٿيرت انڪي چرلن، مڪتي هء انڪي چيري.
 پهنچت هء بٽڪن سوني، پد رڄ جٽ جٽ ڪيري.
 جو سڪ هر گهر دراپ ڏيکار، سو انڪي گهر ماعين.
 پلٽو داس سبت گهر هر هن، هر ڪي گهر آب ناهين.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۴۴)

واهه ڏاڙا ڪو پوچيئي، سب ڏاون ڪيء ڏاڙو.
 پلٽو چاهيء پکتي جو، ستگرو اپنا سيو.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۳)

جل پکان ۲ ڪو چوڙ ڪيء، پوڄو آتم ڏاڙو.
 پوڄو آتم ڏاڙو، ڪائي او بوليء پائي.
 چائي ڏيء ڪيء پانو، پٿر ڪي مورب بنائي.
 تاهه ڏوئي آندرائي، بدن ليء پروگ لکائي.
 ساچا ۳ پگران دوار سي پروکا چائي.
 ڪاهه لپي پٿراڪ، جهوت ڪيء بانڌيء پانا.
 پاڻ پکتي ڪي مرم هء ڪوئي برلي جالا.
 پلٽو دوڻو ڪو چور ڪيء، گرو سبتن ڪو سيو.

* هن شيد ۾ سڄي پکيت جي مهما ڪندي فرمائين ٿا ته
 چاهي هو گهٽ ذات جو، دک، غريبي ۽ بيماريء جو ماريل
 چون هجي تڏهن به هو برهما کان به آتم آهي. هنجي چرلن
 ۾ انيڪ ٿيرت آهن. جنهن پرماتما ڪي ڳولھڻ مشڪل آهي.
 اهو پرماتما اهڙن سبتن جي پٺيان پٺيان ڦرندو آهي.

جال پکان کو چور ڪي، پوڄو آتم ڏيو. ●
(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۶۸)

ٻڌڻ سٺو، نرجيو مورئين ۽ نيرن جي ڀڳتيءَ بدران
مهاڇيٽن ستگروءَ جي ڀڳتيءَ جو اڀڏيش ڏنو آهي. ڪير
صاحب جن پنهنجي هڪ شيد ۾ ستگروءَ کي جهرو جاڳندو
پر ماڻا ٿا چون: ”ستگرو جاگتا هئڻ ڏيو.“ فرمائين ٿا ته جن
گلن کي اڳيائي جهرو نرجيو نيرن جي مورئين تي ڇاڙهي ڏندا آهن.
انهن گلن ۾ ئي ڏيولائن جو واسو آهي. فرمائين ٿا ته مورئينون
ناهڻ وارا ڪاريگر پير تي پير رکي مورئينون ٺاهيندا آهن.
جي انهن مورئين ۾ ڪا طاقت هجي ها ته پهرين ته پنهنجي
ٺاهڻ وارن کي ئي کائي وڃن ها. جيڪو ڀڳت مورئين تي
ڇاڙهو آهي ان کي نه ڀندا کائي ويندا آهن. مورئيءَ جي
منهن ۾ نه ڪجهه به نه ويندو آهي ڪير صاحب جن افسوس
ٿا ڪن ته سڄو سنسار مورئي پوڄا جي اڳيان ڇو شڪار آهي
پر مان پريءَ جي ڪرپا سان ستگروءَ جي ڀڳتيءَ ۾ لهي رهيو آهي
پر ڪان مڪت ٿي ويو آهيان :-

ٻائي ٿوڙي مالني ٻائي ٻائي جيءَ ،
جس ٻاهن ڪن ٻائي ٿوڙي سو ٻاهن نر جيءَ . ۱ .
ٻولي مالني هٿ اهٿ ، سٽڪرو جاگتا هٿ ڏيٿ . رهاڻ .
برهم ٻائي بسن ڌاري ، قول سنڪر ڏيٿ ،
ٽين ڏاڙ ٻارنڪ ٿورو ڪرهم ڪس ڪي سيٺ . ۲ .
ٻاڪان گڏ ڪي مورت ڪهڻي ڏي ڪي چائي ٻاڻ ،
جي اٿم مورت ساڇي هٿ ، ٿڌ ڪڙهن هاري ڪاڻ . ۳ .
ڀات ٻهت آر لاپسي ڪرڪرا ڪا سار ،
ڀوگن هاري ڀوگتا اس مورت ڪي مک چار . ۴ .
مالن ٻولي جڳ ڀلانا هم ڀلاني ٺاه ،
ڪپور هم رام راڪي ڪرڀا ڪر هر رام . ۵ .
(آڊ گرنت ، صفحو ۴۷۹)

جگه کڇهيءَ ٿو ڪا پيا، راجهيءَ سٿگرو - سنت .
 راجهيءَ سٿگرو سنت، آس ڪڇ جگه کي ٺاهين،
 اڪ دوار ڪر چوڙ، اڏر ٺا مانگن جاهي .
 جڻ مهرو ٻر جابه، جنم ٻر جابه ٺاهي .
 ڪرون نه دوسر آس، سنت کي ڪرون دهائي .
 ٽين لڙڪ رسياه، سڪل سر ٿر اڏر ٺاري،
 مور نه ٻانگي ٻار، پنڌگا ٻايا ٻاري .
 پلٽو سب روويءَ پڙا، مور پيا سلطنت .
 جگه کڇهيءَ ٿو ڪا پيا، راجهيءَ سٿگرو سنت .

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۰)

آرٺ کڇهيءَ سنت چرن کي، ٻهي آڀاه نه آن ٿرن کي .
 سنت ڪو جس هر سري مڪه گاويءَ،
 سنت کي رڃ^۲ برهما ٺهين پاويءَ .
 سنت چرن ٻڪڪٺ هٿ لوچن، سنت چرن ڪو ٿيروت سوچت .
 سنت رام سي انتر ٺاهين، اڪ رس ديکت دوٿو ماهين .
 لڄمي هٿ سنتن کي داسي، رڃ^۲ چاهت ڪئلاس کي باسي .
 ڪوت مڪت سنتن کي چيري، پلٽو داس مول هم هيري .
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۳)

سبس ٺاويءَ سنت ڪو، سبس بڪار سوء .
 پلٽو جو سر ٺا نريءَ، ٻيهر ڪڍو هوءَ .
 (ڀاڱو ۳، ساکي ۹۰)

پلٽو جو سر ٺا نريءَ، ٻيهر ڪڍو هوءَ .

۱. رسي وڃي، ناراض ٿي وڃي .
۲. منهنجو وار به ونڪر ڪونه ڪري سگهندو .
۳. سلطنت، راج .
۴. برهما ۽ شو ديوتائون به چرنن جي ڌوڙ لاءِ واجهائين

ٻيهر ڪڍو هوندو، سندس سي ٺيڪه ۱ ڪي چليئي،
 جريءَ سو آڳي ٿريءَ، ڪوڙ ٿي سڀوا ڪرائي.
 آڀن جيون جنم، سڦل ڪم وهن دن جانيءَ،
 ديمڪ لئن جڙا، سهيتا من ۾ آئي.
 انتر ٺاهين ڪريءَ، من ٻچ ۲ سي لويءَ سڀوا،
 برهما بسن مهيس، سندس هٿ ٺهون ڏيوا.
 سڀس نراويءَ سندس ڪو، سڀس بکاڙو سورءِ،
 پلٽو جو سر لا ٿريءَ، ٻيهر ڪڍو هوندو.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۱۱۶)
 جيءَ جيءَ ڪرو ڪوبند، آرتي تمهاري. ■

۱. هيٺ جهڪي، ٺوڙا سان. ۲. وڃن.
 ۳. پلٽو صاحب جن جي ڪروءَ جو نالو.

* هن شبد ۾ پنهنجي ڪروءَ شري ڪوبند صاحب جن جي
 مهما ٿا ڪن. فرمائين ٿا ته ستگرن جي چرن ڪملن جي درشن
 سان ڪروڙن ٻائي ٿري ويندا آهن. ستگرن جي آرتيءَ جي
 واسطي ڪهڙا ٿيڻا ٻاربان، جڏهن ستگروءَ جي اندر ئي
 ڪروڙن سورجن جو پرڪاش آهي، انهن جا چرن ڪهڙي
 پاڻيءَ سان ڌوئان، جڏهن سهيئي سمند انهنجي چرن ڪملن
 ۾ سمايا پيا آهن. انهنجي اڳيان ڪهڙا قول چاڙهيان، جڏهن
 ٽيئي لوڪ ۽ سموري سرشتي سندن ئي ڦلواڙي آهي. انهن
 ئي ڪهڙي شيءِ جو ڀرڻ لڳايان، جڏهن سندن دروازي ئي
 چارئي پڌارت حاضر آهن، ڪير جن جو پنڌاري آهي ۽ ماڻا
 جن جي پاڻي ڀرڻ واري آهي، انهن جي آرتيءَ جي واسطي
 ڪهڙا ٻاجا وڄايان، جڏهن هو خود ٿريا اوستا کي ڀار ڪري
 سن شڪر ٿي پوهي ويا آهن، جتي هر دم شبد جو شاهي ٻاجو
 وڃي رهيو آهي؟ فرمائين ٿا ته مون پنهنجو سڀ ڪچ ستگرن
 تان ڦران ڪري اهو ڄاڻي ورتو آهي ته ستگرو ئي سڀني
 اوکڻن کي مٿي ڀرڻ سان ملائڻ وارو سچو داتا آهي.

لڙڪت پڌ ڪنڇ ڪمل، ڪوٽ ڀٽت ٿاري.
 ڪرمت ڀان اُڏي ڇاڪي، دڀڪ ڪي ٻاري.
 چير هٿ سمنڊر ڇاڪي، چرن ڪا پڪاري.^۱
 لڪ چؤراسي ٽين لڙڪ، ڇاڪي ڦلاري.
 پھپ لي ڪي ڪا چڙهاوون، پٺور ڪي ڇناري.
 ٻال ڀوڳ ڪها دڀي، دواڙي پڌار ڇاري،
 ڪير جي پڌاري ڇاڪي، دڀي پٺاري.
 سن سکر پٺون ڇاڪي، ٿرپيا اسواري.
 آت پھر باجا ڀي، سڀ ڪي جهنگاري.
 ڪام ڪروڌ لوپ موھ، ستڱرو ڏي ڇاري،
 پلٽو داس دڀڪ ليٽا، ٽن من ڏن واري.^۲

(ڀاڱو ۳، شيد ۱۲)

سنت پلٽو صاحب جي اُتم رسائي ۽ نمونو

پلٽو صاحب جن سنتن جي اُتم ڪٿي ۽ ڇو به ورنن ڪيو آهي ۽ ڪيترن ئي هنڌ انهيءَ ڳالهه ڏانهن به اشارو ڪيو اٿن ته هو پاڻ به ٻيڙم پتا پرماتما سان ملي انهيءَ جو روپ ئي چڪا آهن، جيئن بوند سمند ۾ ملي سمند جو روپ ئي وٺندي آهي. فرمائين ٿا ته بيشڪ مان لوهه وانگر يا تيل وانگر هوس، پر هاڻي پنهنجي پياري پوئتم سان ملي، مان سون وانگر، يا هٿس يا عطر وانگر بڻجي ويو آهيان. فرمائين ٿا ته مونڪي لاهه اوستا ٽڏهن حاصل ٿي، جڏهن مون رام نام جو سچو واپار ڪيو يا رام نام روپي شطرنج جي بازي لڳائي. شطرنج جي انهيءَ ڪيل ۾ شرط اهو هو ته جي رام هارايو ته رام پاڻ کي منهنجي حوالي ڪري منهنجو ٿي ويندو ۽ جي مون هارايو ته مان رام جو ٿي ويندس. اهڙي طرح منهنجي ٻنهي هٿن ۾ لڏون هئا. هاڻي ماڻها منهنجي داسي ٿي چڪي آهي ۽ مونڪي وڌيڪ پڪائي ڪرڻ سگهندي.

جهڙي طرح ڪو شخص ٻيٽ تي چڙهي سڀ کان اوچي چوٽيءَ تي پنهنجو جهنڊو کڙو ڪندو آهي ۽ اها جهڙي طرح ڪنهن ملڪ تي فتح حاصل ڪرڻ واري فوج، جيت جي خوشيءَ ۾ پنهنجو جهنڊو لهرائيندي آهي، ساڳي طرح پلٽو صاحب جن حد، بيهڪ کان پار، اکر جي ديش ۾ پهچي اُتي جي اچوڙ ۽ ٻي اوستا جو ورنن ڪندي فرمائين ٿا ته اهو اديت ديش چوڻ ۽ ٻڌڻ کان پيارو آهي يعني حقيقت به ته اهو ورنن ڪرڻ کان ٻاهر آهي. اُتي اکر جو ناد وڃي رهيو آهي ۽ اکر جو نور جهلڪي رهيو آهي. اُتي سرت ٻيڙم ستر ۾ سمائجي اُچر روپ ٿي ويندي آهي. اهو اهڙو آڪهه (ورنن کان ٻاهر) منڊل آهي، جو ٽرگڻي گمان جي بهنج کان ٻاهر آهي. چوڻي، جهي، ٽهي، ديري دوتلا، اوتار

پيغمبر به انهيء الڪه، اڪرم اوستا کي ڪونه ڄاڻي سگهيا. ڪو
ٻرون سميت ئي انهيء پيد کي ڄاڻي ٿو.

ڪيترن ئي اندر روحاني سفر ڪرڻ وارن مهاتمان پهرئين
روحاني منڊل سهس دل ڪنول کان وٺي سميت لوڪ يا سڄڪند
ٽائين پدجن روحاني منڊلن جو بيان ڪيو آهي. ڪيترن مهاتمان
سميت لوڪ کي چئن حصن سڄڪند، الڪه، اڪرم، انامي ۽ ورهاڻو
آهي. ڀلاؤ صاحب جن سڀ کان مٿين روحاني اوستا کي
”انام“ يا انامي ٿا چون، يا انهيء منڊل کي ”اڙون لوڪ“
چئي به ٿا ڀڪارين ۽ پنهنجي باري ۾ فرمائين ٿا ته ”ڀلاؤ
اڙون لوڪ ۾ پڙا ديتا ٿا.“

انهيء ”اڙگهت گهائيء“ کي ٻار ڪري ئي ڀلاؤ صاحب
جن پنهنجو پاڻ کي سڀ جو آد انت ۽ سڀني جو ڪرڻا ٿا
چون. ”آد انت هر هي رهي سڀ ۾ مهورو ٻاس“ يا ”هر
هي آنت ڪرينء، ڪرينء هر هي سنهارا“. انهيء اوستا
پهچي پنهنجو پاڻ کي ”ڪرڻا دي ڪرڻا ٿا چون.“

فرمائين ٿا ته سڄو سنسار انهي ڪٽن، پدجن ٽنن، سڄي
ٿر لوڪي ۽ ديوئي ديوتائن سميت ناسونيت آهي، پر پاڻ انهيء
انامي پڙهڻ ۾ سماڻجي آڻڻ روپ ٿي وٺو آهي. ٻرون سميت
ڪڏهن به ڄمڻ-مرڻ ۽ ڇوڙاسيء جي چڪر ۾ ڪونه ايندا
آهن. انهن کي جيئري ئي اڇل، اڏول اوستا حاصل ٿي
ويندي آهي ۽ انهيء اوستا ۾ پهچي من ماما، ڪال ۽ ڪرم
جا هر طرح جا بدن سمائيت ٿي ويندا آهن. جيڪو مهاتما
انهيء اوستا ۾ پهچي ويندو آهي، اهو زندهه فرمائتا جو زندهه
روپ هوندو آهي. اهو خود جيون مڪت هوندو آهي ۽
ٻين اليڪ جيون کي به پوساگر مان ٻار ڪرڻ ۾ سمريت هوندو
آهي :-

جهنڊا گاڙها هٿ جا، ڪي، حد بيهڊ ڪي پار.
 حد بيهڊ ڪي پار، نور جهان اهد باجيءِ.
 جگ مگ جوت جڙاو، سيس ڀر چتر پراجيءِ.
 من بد چت رهي هار، نهين ڪوئو وه گهر پاويءِ.
 سرت سبد رهي پار، پيچ سي سب ڦر آويءِ.
 بيد ڀران ڪي گر سڪيءَ نا اهوڻ جائيءِ.
 نهين لوڪ ڪي پار، نهان روشن روسنائيءِ.
 پلٽو گيان ڪي پري هٿ، ٺڪيا نهان همارا.
 جهنڊا گاڙها هٿ جا، ڪي، حد بيهڊ ڪي پار.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۷۴)

هم باسي اس داس ڪي پوچتا ڪيا هٿ،
 چاند نا سورج نا دوس رجني.
 نهين ڪي گر نهين نهان ڪوئا ڪريءِ،
 لوڪ نا بيد نا پون پاني.
 سيس پهڄيءَ نهين ٽڪت پئي ساردا،
 گيان نا ڏيان نا برهم گيانيءِ.
 پاپ نا پن نا سرگ نا لوڪ هٿ،
 سرت نا سبد نا نهين ٽائيءِ.
 آڪل^۱ نا لوڪ هٿ نهان پر جنت^۲ هٿ،
 حد اهد نا آئيءِ پانيءِ.
 داس پلٽو ڪهيءَ سن پي نهان هٿ،
 سميت ڪي پات ڪوئو سميت مائيءِ.
 (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۶۷)

سادو پائي اهوڻ ڪي هم باسي، جهوان پهڄيءَ نهين اباسي.

۱. ڏارو. ۲. ٽي گڻ. ۳. اکيد. ۴. حد.

* الاهيءَ کان پوءِ لکيل ٻن ڪوٽائن ۾ سب لوڪ ۽ ان
 کان به مٿي انامي لوڪ ڏانهن اشارو آهي.

جهوان جوکي جوک نه پاويء، سرت سبد نهين ڪوئي.
 جهوان ڪرنا ڪريء نا پاويء، هر هي ڪرڻ سو هوني.
 برهما بس ناهن ڪم سو ڪي، نهين نهان اها سيء
 آد جوت اهان عمل نه پاويء، هر هي پوک بلاسي
 ٽرڪٽي سن ناهن هٿ اهان، دند مهر نا ڳرورء
 سڪن اچا اڪو ناهين، بڪ نال نا سرورء.
 جهوان پانچ تب نا سواسا، جک مگ جهل مل ناهين
 پلٽو داس ڪي اڙگهت گهائي، ٻرلا گرمک جاھي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۸۳)

چاند سورج پائي پٽن، نهين دوس نهين رات.
 نهين دوس نهين رات نهين اٽهت سنسارا
 برهما بس مهيس ناهن تب ڪيا پسارا.
 آد جوت بٽڪن سب ناهين ڪٽلاسا
 سيس ڪم ڊگھال ناهن ڌرتي آڪاسا.
 لوڪ بيد پلٽو نهين ڪهون مٿن تب ڪي بات
 چاند سورج پائي پٽن نهين دوس نهين رات.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۷۲)

حد الحد دوئر گهي، ٽرپم پد هٿ گاڙ
 ٽرپم پد ڪي پيچ ۾، پلٽو ڊيڪا ناڙ.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۴۴)

آد انت هر هي رهي سب ۾ ميرو باس.
 سب ۾ ميرو باس اڙ نا دوجا ڪوئي،
 برهما بس مهيس روپ سب هوريء هوني.
 هر هي اٽهت ڪرڻء، ڪرڻء هر هي سنهارا
 گهت گهت ۾ هر رهينء، رهين هر سب سي نيارا.
 پار برهر پڳوان انس هوريء ڪهواسيء
 هر هي سوھنگر سبد جوت هويء سن ۾ آهي.

ڀلتو دهر، ڪي ٿري سي وي صاحب هر داس،
آد انت هر هين رهي سب ۾ ميرو باس.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۷۸)

اُس ديس ڪي بات مٿن ڪهتا هون .
آسمان ڪي ٻيچ سلاخ^۱ هٿ جي .
باد ساهه اُسي ڪي ٻيچ ٻٽنا .
سوجه ٻريءَ بن آنڪ هٿ جي .
سروخ ٿو اُسڪا چهره هٿ ،
آفتاب تصدق لاکه هٿ جي^۲ .
ڀلتو وهن هوَ هوَ آواز آويءَ .
اُس ۾ ميرو دل مستاق^۳ هٿ جي .
(ڀاڱو ۲، جهولنا ۵۵)

ڌجا ڦر ڪي سيم ۾، اند گڙا نسان،
ڀلتو جوجها ڪيت ڀر، لڳا ڌڪر^۴ ڪا بان .
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۷)

لڳا ڌڪر ڪا بان هٿ، ڦڪر پٽي چيڪار،
ٻرجي ٻرجي اڙ ڳيا، ڀلتو جيت همار .
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۸)

نؤيت باجيءَ گيان ڪي، سيم ڌجا ڦهرانه،
گگن نسانا مار ڪيءَ، ڀلتو جيتي جابه .
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۹)

۱. چيد، ٺنگه .
۲. ٿرڪڻيءَ جو مالڪ، جنهنجو لال رنگ آهي ۽ جنهنجي معان لکهن سورج قربان ڪري سگهجن ٿا .
۳. چاهيندڙ، مستان .
۴. سورن .

ڪوئن جڳ ڀرليہ گئي هم هين ڪرني هار .
 هم هي ڪرني هار هم هم ڪرنا ڪي ڪرنا ،
 جيڪر ڪرنا نام آڊ ڀر هم هي رهتا .
 مرهينءَ ڀرهما بسن مرنيو نا هوڀ هماري ،
 مرهينءَ سڀا ڪي لال مرنگي سو ڪي ناري .
 ڌرلي اڳن اڪاس موا هت ڀون اڏر پالي ،
 آڊ جوت مر گئي رهي نه ديونن ڪي ناري .
 پلٽو هم مرني نهين گياني ليه پچار ،
 ڪوئن جڳ ڀرليہ گئي هم هين ڪرني هار .

(ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۱۷۷)

ماڻا تو جڳت ڀياري وي ، همري ڪام ڪي ناهين .
 دواڙي سي دور هو لنڊي ري ، پٺت نه گهر ڪي ماهين .
 ماڻا آپ ڪڙي پئي آگي ، نهن ڪاجر لامي .
 ناچيءَ گاويءَ پاو بناويءَ ، موئن مانگ ڀرائي .
 روويءَ ماڻا ڪاه پچارا ، تنڪ نه غافل پائون .
 جب دٻڪو تب گيان ڌيان ڀر ، ڪسي مار گرائون .
 وڌ سڌ دوتو ڪڪ سماجي ، بسن ڊگن ڪو پڇاڻ .
 نين لوڪ عمل تمهارا ، گهر لڳي نه ٿيڃاڻ .
 تو ڪيا ماڻا موهن نچاويءَ ، مٿن هڻن ٻڙا نچيان .
 اهوڻ بانڪه لڳ نه ٿيري ، مٿن هڻن پلٽو بيمان .
 (ڀاڱو ۳ ، شمد ۱۳۳)

۱. سڀتا .

۲. داسي .

۳. قاسائڻ يا ڪيرائڻ وارو .

۴. ٻل .

۵. چل .

سنتو بسن آئي و سياره، مايا ڪن جيتيا •
 مايا ڪو ليا بلاه، ڪود ليه پوچن لاڳي،
 نين لوڪ ڪي باس، پرگت ڪو موري آڳي،
 مايا روون لاڳي، ڪول ڪو موند دڪاويءَ،
 ديه جون ڪي مار، موهر بيا درياويءَ،
 دها اندر ڪو لراس، اُپسرا ترس پتاوو،
 نانا روپ بيا، جاء ڪي ترس دڪاوو،
 اُتري اُپسرا آه، اُڏپڙ جهنوا بيا،
 سورهو ڪي سنگار، چندر مک مدر بچيا،
 چدر گهٽڪا ۲ پائل، باجي رن جڙائو،
 رت بست ڪي آئي، مون سي مانگ برائون،
 ناچي دڪاويءَ راک، پار ڏي بهالو بياويءَ،
 بيا لاه سماڏ، دگي نا لاک دڪاويءَ.

• هن شجدر پليٽر صاحب جن يهد سندر ڀنگ سان
 سهجهايو آهي ته ڪهڙيءَ طرح مايا کين ڪيرائڻ واسطي آئي
 پر پليٽر صاحب جن مايا جي ڏوڪي ۾ ڪونه آيا. ڪير صاحب
 جن جي باري ۾ مشهور آهي ته جڏهن مايا کين لڳڻ لاه آئي
 ته پاڻ مايا جو نڪ ۽ ڪن ڪاٺي ڇڏيائون. شري آڌ گرنٽ
 ۾ درج ٿيل پنهنجي پاڻيءَ ۾ فرمائين ٿا ته ٿيئي لوڪ مايا جا
 پوجاري آهن، پر سنت جن مايا جي ڏوڪي ۾ ڪونه ايندا آهن:-
 ناکه، ڪاٺي ڪانه ڪاٺي، ڪاٺ ڪاٺ ڪي ڀاري،
 ڪه ڪير سنتن دي بڙن، نين لوڪ ڪي پياري.
 (آڌ گرنٽ، صفحو ۴۷۶)

مهاراج ساون سنگهه جن انيڪ مثالن جي ذريعي فرمايو
 آهي ته مايا سڄي سنسار کي لڳيو آهي ۽ صرف ڀورن سنت
 ئي انهيءَ کان بچيل آهن.

ڪيا ام پئي فقير، نار ٿر سندر بل سؤ،
 سونا روپا ليه، مايا ڪو جن ٿر ٿر سؤ.
 اندر لوڪ ٿر ليه، هوڻ بٽڪٽ ڪي راجا،
 ٿاڪو همري اور، امهين هم بهت نوجا.
 وڌ سڌ ٿر ليه، مڪتي ٿر ليه، اڳهائي،
 ٽين لوڪ ٻر ڦري ٿي، نا آن دهائي.
 هم سب دابهن ڳوڙ، ڦولن ڪي سيج ٻڃائي،
 مانو ٻڃن همار، ٽمهن هٿ رام دهائي.
 بنيا هسا ٺٺا، پلڪ ڪو ٺاه، اڳهاري،
 ٿوري بهت پٽار، رهڻ نا ٿي ڪٿاري.
 اڪ لکي بٽڪٽ، ٺوڏي هٿ مڪتي هماري،
 اها سي هوڻ ٿو دور، مايا ٿو پئي ٿاري.
 هم جڙي بيڪام، خصم ٿو ڪو جو موٽا،
 برهما بن مهيس، ٽمھاري لائق ڦوٽا.
 همري سيد بيڪ، لکھ چوٽو ٻر سونٺا،
 آبرو ٿا ٿي پاڪ، پڪڙ ڪي ڪاٺوڻ جهونٺا.
 چلي آپرا هار، جاءِ بٽڪٽ ٻر پاڳي،
 برهما بن مهيس ڪي، رهي ڪچھري لاڳي.
 آپرا ڪهي پڪار، سندر سب ٻڃن همارا،
 بنيا ڊڳي ڪو ٺاه، اهان ٿا عمل همارا.
 اپنا چاهو پلا، جاءِ ڪي لاوه سيوا،
 آلت ديت بٽڪٽ، اچي نا سر مٺي ڏاوا.
 پلٽو داس آپار، پار نا پاوي ڪوئي،
 ڪري آپرا سندر ديو ٿو اٿرن هونئي.
 (پاڳو ۳، شهد ۱۳۴)

۱. عزت. ۲. چوٽو پڪڙي ڪٿري ڇڏيندو سان. ۳. زور يعني اُٺي منهنجو زور هلي ڪونه سگهندو. ۴. پار.

* بار بار بتي ڪريءَ، پلٽو داس نه ليته.
 پلٽو داس نه ليته، رهيءَ ڪر جوڙي ٺاڙي،
 سر ٺا گتي مٿن رھون، سرن ٻن لاڳيءَ گاڙي.^۱
 ڪوڙ داب مٿن ديتون، چرون ٻيءَ سيرا ڪرھون.
 چوڪا ديتھون لپ، ٻھر مٿن ٻائي ٻرھون.
 پندرا^۲ ديتون بهار، سمن ڪيءَ جوت اٺائون،
 جن درٿاوه موهه^۳، رهيءَ مٿن اھوان ٻاوون.
 مڪتي رهي دواڙي ڪڙي، لت سي جھاڙون ديتي.
 بار بار بتي ڪريءَ، پلٽو داس نه ليته.

(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۲۵)

چاھو مڪت جو ھر ڪر سھرو، ھر تر ھر ٻسرايا ھو.
 سمن نام ٻھت دن بتي، ٺاھي جنم گدوايا ھو.
 مڪتي ٻجاري ڪريءَ خراسي، پٽ ڪو ھر اپنايا ھو.
 صاحب ميرا مجھ ڪو سھريءَ، مٿن ٺا سھس نواوئون ھو.
 ٻھنا رھون سوڪ^۴، اٻئي، ڪيڪر داس ڪھاوون ھو.

• ھن کان اڳ واري شبد ۾ مايا جي چرٿون جو ورنن
 آھي نه مايا ڪيئن ڪيرالڻ جي ڪوشش ٿي ڪري. ھن شبد
 ۾ مايا سنتن جي اڳيان ھٿ جوڙي مڪتيءَ لاءِ ٻاراڻا ٿي
 ڪري. پلٽو صاحب جن بتي ھنڌ به انھيءَ ڳالھ جو ذڪر
 ڪيو آھي:-

سنت نه چاھين مڪتي ڪر، ٺھين ٻڌارڻ چار.
 ٺھين ٻڌارڻ چار، مڪتي سنتن ڪي چيري.
 رڌ سڌ ٻر ٿوڪين، سورگ ڪي آس نه ھيري.
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۵۷)

۱. دڪي. ۲. آڱڻ. ۳. جي مولڪي ڦٽڪارين يا
 جھٽڪين. ۴. شوق.

بۇجھي بات كلا آب ۾ ڀردا، ڪيون ڪر ساڄ چهاوون هو،
جئسن ڏيکون ٿيئن ڀاڳون، مٿن نا جهوٽ ڪهاوون هو.
سڌا ٺاهن ڪرڻ ڪاهر ڪي، هر سي ٻوڙ ڪرڻ ٺاهين هو،
ڀلڻو داس ڪون هٿ ڏوڄا، هر هي هٿ سب ماھين هو.
(ڀاڱو ۳، شيد ۱۱۹)

سڌ چؤراسي ٺاٺ ٺو^۱ ٻيڙي سڀي^۲ ڀلان.
ٻيڙي سڀي^۲ ڀلان پگتي ڪي مارڻ چوڻي.
هيرا دهن هٿ ڏار لهن لڪ ڪوڙي^۳ ڦوڻي.
وانڊ مانڊ ۾ ڪسي جگت لائي ۾ راجي.
لوڪ ٻڙهائي ٽچ لوڪ ۾ اٽڪي باجي.
جهوٽ سماڌ لڳايه ڦري^۴ من اٽي^۵ پٽڪا،
آهان نه پهنجا ڪريه اچ ۾ سب ڪوه اٽڪا.
ڀلڻو اٽي^۶ لوڪ^۷ ۾ ٻڙا ڏيئا ٿان.
سڌ چؤراسي ٺاٺ ٺو^۱ ٻيڙي سڀي^۲ ڀلان.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۳۹)

هرلي رهي^۸ سو هري^۹ گئي^{۱۰} روه مري^{۱۱} سنسار.
روه مري^{۱۱} سنسار ڪاڄ ڪڇ ان سي ٺاهين.
گئي^{۱۰} هاٺ سي لڪ^{۱۲} ٿي هي سي سب پڇتاهين.
پٽي ڪاڳ سي هنس ڪاڳ سب ٺنڊا ڪرئي.
لوها سي پي ڪڪ سوچ سب لوها مري.
گهاني آب هر پي^{۱۳} روهن سب مورڪ سنڱي.
ٺل سي پي^{۱۴} ڦليل^{۱۵} ٺيل سب مار ٺلنگي.
ڀلڻو اٽري^{۱۶} ٻار هر ٻار^{۱۷} جهوٽ^{۱۸} سب ٻار.
هرلي رهي^۸ سو هري^۹ گئي^{۱۰} روه مري^{۱۱} سنسار.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۵۲)

۱. چؤراسي سڌ ۽ ٺو ٺاٺ. ۲. اٽامي لوڪ.

۳. نڪري وڃو. ۴. عطر.

مکن آهني خيال ۾ پاڙ پريءَ سسار.
 پاڙ پريءَ سسار ٺاهن ڪاهو سي ڪاما،
 من اچ ڪرم لڳاءِ جان هڻ ڪيول راما.
 لوڪ لاج ڪل ٺيڪه جڳت ڪي بوجه ٻڙائي،
 ننڍا ڪوٺو ڪيءَ جاءِ رهڻ سنڌن سرنائي.
 چوڙو دن دن سنگ سڄو نا بيد پراڻا،
 نان آهني نان آن نا ڪر هڻ ڪانا.
 پلٽو سسئيءَ چوٽ گئي مليا پورا مار،
 مکن آهني خيال ۾ پاڙ پريءَ سسار.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۷۷)

ڪڙڙي گانگ نه راکڻي حما نيامت^۲ ڪاه.
 حما نيامت ڪاه نهين ڪڇ جڳ ڪي آسا،
 چتيس لينجن رهي سهر سي حاجر ڪاسا.
 جيڪر هٿ ستنام نام ڪي چيري ماما،
 جوڙو ڪهوان جاءِ خصر جب قيد ۾ آيا.
 ماما آويءَ چلي رڻ دن مٿن در يا وون^۳،
 ستکرو داس ڪهايه نهين مٿن مانگن جاوون.
 راجا اڻ امراڻ هات سب بانڌي آوين،
 دواڙي سي ڦر جاءِ نهين ڦر مجرا پاوين.
 جنگل ۾ منگل ڪريءَ پلٽو پيو رواه،
 ڪڙڙي گانگ نه راکڻي حما نيامت ڪاه.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۴۴)

جو مٿن هارون رام ڪي، جو جيتون تو رام.
 جو جيتون تو رام، رام سي ٽن من لاڙئون،
 ڪيلئون اٿس ڪيل، لوڪ ڪي لاج بهاڙئون.

۱. وچن. ۲. چتيسن پرڪارن جا پوڄن.

۳. ٽٽڪار پان ٿو.

پاسا ڦيڻڪئون گيان، نرد بسواس چلاوئون.
 چوراسي گهر ڦريءَ، اڙي پڙ ٻارھ ٺاڙون.
 پڙ ٻارھ سر والہ، امڪ گهر پيٽر راکڻون.
 ڪڇي مارئون پانچ، دن دن سترھ پاڪڻون.
 پلٽو باجي لالھئون، دوتر ٻڌ سي رام،
 جو مٿن ھارئون رام ڪي، جو چيٽئون نو رام.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۷۴)

بببا پورا سولي ھٿ، جو ٽوليءَ سٺ نام.
 جو ٽوليءَ سٺ نام، چما ڪا ٺاٺ بچاويءَ.
 پريم نراجو ڪريءَ، ٻاٺ بسواس بناويءَ.
 بيڪ ڪي ڪريءَ دڪان، گيان ڪا لينا دينا.
 گادي ھٿ سمنوش، نام ڪا ماريءَ ٽينا.
 لاديءَ آديءَ پجن، پجن ڦر ميني ٻوليءَ.
 ڪنجي لاويءَ سرم، سڀد ڪا ٺالا ڌوليءَ.
 پلٽو جس ڪي بن پري، آسي سي مھرا ڪام.
 بببا پورا سولي ھٿ، جو ٽوليءَ سٺ نام.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۲۳)

ڪون ڪري بببائي آب موري، ڪون ڪريءَ بببائي.
 ٽرڪٽي م ھٿ پرتي مھري، سڪمن م ھٿ گادي.
 دسوين دواڙي ڪولي مھري، بٽنا پرش اٺادي.
 انگلا پنگلا پلڙا دڙون، لاگ سرم ڪي ڇولي.
 سٺ سڀد ڪي ڊانڊي پڪڙون، ٺوٺون پير پير مولي.

۱. پڙ ٻارھ، چوڙ جي ڪيل م شپ سمجھو ويٺو آھي.
 ۲. ھن ڪنڊليءَ ۾ نام مارڻ تي ھلڻ واري سڄي بٽي جي
 ڪن جو وزن ڪير وٺو آھي. پلٽو صاحب جن به بببا ذات
 جا ھئا. ۳. تارازيءَ يا ساھميءَ کي آڱرين سان لڪائي
 دٻائڻ ۾ مال گھٽ ٿورو.

چاند سورج دوئر ڪريءَ رڪواري، لڳي ٿي ڪي ڏياري،
 ٿريا چڙهه ڪي ٻيڇن لاڳي، اٿسي صاحبي مهري.
 سٽگرو صاحب ڪها سهارس، ملي رام مودائي،
 پلٽو ڪي گهر نوبت باجيءَ، ٿي اٺ هفت سڀائي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۸۱)

سمجھ ڏيک من ماني، پلٽو ٺرڪن ٻڌيا
 چار ٻيڊ هٿ ٿاٺ ٻڄاوت، ٿيهر چڙهه ڪرڻ ڏکيان.
 سٽيه سڀر من ڀرام ٺراڄو، نام ڪي مارڻ ٿينيان.
 سرت سهد ڪيءَ بقل لڌائن، گيان ڪيءَ ڪون ۲ لڌ نيان.
 سهر جلال پور موند مڌائن، اوڏ ٺورن ڪر گهنيان.
 پلٽو داس سٽگرو ٻلهاري، پائن پگتي اُ منيان.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۱۸)

هاڻ جور آڳي مليءَ ليءَ ليءَ پيت آمير.
 ليءَ ليءَ پيت آمير نام ڪا ٿيڄ برابا،
 سب ڪوٺو رگريءَ ٺاڪ آءُ ڪيءَ ڀرڄا راجا.
 سڪلدار ۳ مٿن ٺهين ٺيڄ ڦر جات هماري،
 گوڙ ڌو، شت ڪرم ٻون پيوپيءَ ليءَ چاري ۴.
 بن لسڪر بن فوج ملڪ ۾ ڦري دهائي،
 جن مهما ستنام آپ ۾ سرس ٺڙائي.
 سب نام ڪي لهي سي پلٽو پيا گهيري،
 هاڻ جور آڳي مليءَ ليءَ ليءَ پيت آمير.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۹)

۱. مودي پٿو: مودي، راجا جي پنداريءَ کي چوندا آهن.
 هتي مطلب آهي ته مان رام جي گهر جو پنداري بڻهي وڃان.
 آهيان ۽ نام جي دولت سهڻي کي ورهائي رهيو آهيان.
 ۲. ڳوٺيون. ۳. سندر. ۴. ڇهن ڪرمن وارا ۵. چئن ئي
 مورتن وارا انسان جنهنجو چرنا مرم پيئندا آهن.

هوا ڪنهن ڪاموس^۱ ڪريءَ .
 ناک آئڪ کان مڪوٽو موند پائي .
 لب لور ٽچلي^۲ ديد ڪريءَ ،
 آسمان ڪو ڪرڪي ڪول ٺاڻي^۳ .
 ڪرڪي ڪي راهه لڪر جاويءَ ،
 سٺي حق حق! آواز پائي .
 پلٽو ڊيگر ڪو ٺيس^۴ ڪريءَ ،
 هروءِ خود آخده اس پالٽ جائي .
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۴۴)

اُس گهر ڪا پيد نه ڪوٺو جانيءَ .
 جهوان سڀني جيو آوڻا هٿ .
 سب ڪرچت ڪرچت مٿ ڪٽي ،
 اُس گهر ڪا پيد نه پاوڻا هٿ .
 اڌ بيچ سڀني سب لوڪ ڦري ،
 اڪٽي سڀني ٺهراوڻا هٿ .
 پلٽو هر ئي ٺهڻي ڪيا ،
 سب اڏرڪا اڏر بناوڻا هٿ .
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۵۸)

انسي پگتي چلاويءِ مڇي نام ڪي ڪيچ .
 مڇي نام ڪي ڪيچ بڙاها او بالا ڪاويءِ .
 پردي ۾ جو رهيءَ سهد سن روڙس آويءِ .
 پگتي ڪري ٺاڏار رهي ارڪن سي ٺيارا .
 آويءِ ديه لٽايه آهنا ڪريءِ آهارا .

۱. چپ ڪري يا روڪي . ۲. روشني . ۳. ڪولي ٽچڙي .
 ۴. پيائيءَ ڪي يا دويت ڪي دور ڪري . (ڊيگر = دويت ،
 ٺيس = دور ڪرڻ) . ۵. اه-ڙي لوڪ مڇي ، جتي
 سڀ هڪ آهن . هتي اشارو سب لوڪ ڏانهن آهي .

من سب ڪو هر ليبر سون ڪو راڪي راجي.
 ٽين دٻڪ ٿا سڪي پٿراڳي پندت قاجي.
 پٿو داس ڪا بانيا رهي آون ڪي پيچ،
 اٽسي پگتي چلاوي مڃي ٿا ڪي ڪيچ.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۵۱)

اٽڙي رسائي ۽ اٽر روحاني منڊلن تي پھچڻ کان پوءِ به
 پٿو صاحب جن ٺهڻا ڪونه ڇڏي آهي. حقيقت ۾ ٺهڻا،
 پورن ستنن جو سڄو سينگار آهي. انهيءَ ٺهڻا جي جهلڪ
 اسانکي پٿو صاحب جن جي پاڻيءَ ۾ هرهند ئي ملي. هو
 پنهنجو پاڻ ڪي ”پٽ“، ”پانڪي“، ”اُشپ ڪرم ڪرڻ
 وارو“، ”پيچ“، ”داس“، ”بيدام غلام“ وغيره ٺاهين چئي
 ٿا ڀڪارين ۽ انهيءَ آڪال پُرش پرماتما کي صاحب، سوامي،
 شاهه، شهنشاهه، پٽ پاون ٿا سڏين. فرمائين ٿا ته پاپين جو
 اُڌار ڪرڻ انهيءَ مالڪ جو سڀاءُ آهي، انهيءَ ڪري هو
 پنهنجي ٻڙ يا وچن جي لاج رکي مون جهڙي ٺيڪ ۽ ڪڪرميءَ
 کي ضرور ڀرسان مان پار ڪندو. پٿو صاحب جن ٺاهين به ٿا
 چون ته مان نه ڪنهن به ڪم جي لائق ڪونه هوس ۽ جيڪي
 ڪجهه به ٿيو آهيان، ستگروءَ يا آڪال پُرش جي ديا مهر سان
 ئي ٿيو آهيان. جيڪو ڪجهه ڪري ٿو، اهو پرماتما خود ئي
 ٿو ڪري، پر مهلتا جو تاج ستنن جي سر تي ٿو رکي ۽ خود
 پرماتما پنهنجي مهلتا ٿو چاهي:-

ٿا معن ڪيٽا ٿا ڪر سڪون، صاحب ڪر ٿا مرون
 ڪر ڪراوت آپ هٿ، پٿو پٿو سور.
 (پاڳو ۳، ساڪي ۴۷)

چرڪ جگت ٿا گيان ڪڇ، ڪرو داسن ڪو داس.

۱. سڀني جو من موهيت ڪري ڇڏيندو آهي.
۲. ڪروءَ جي داسن جو به داس آهيان.

گرو داسن ڪو داس ستن ني ڪينهي داما،
 سهج بات ڪچ گهن چرائن هر ڪي ماما،
 ٽاڪن ٽڪ ڪٽاڇ^۱ پگتي پوئل آر جاڳي^۲،
 سوسٽا^۳ من ۾ آئي جگت ڪي پرمنا پاڳي،
 پگتي ايه پد دهنه سنان مارگ واڪي،
 اُٻل اونڪار نام لکي^۴ نا ڪهن ٽاڪي،
 پلٽو گيان نه ڏيان لب مها پرش ڪي^۵ آس،
 جوگ جگت نا گيان ڪچ گرو داسن ڪو داس،
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۶۳)

صاحب مور ڪچ اڪ ٺاهين،
 جو هٿ سو سڀ ڪچ نور هٿ جي،
 مڃهڪو اس بات ڪي ٺاهين خبر،
 آڳي پرا مڃهي پور^۲ هٿ جي،
 اس همتا ممتا ڪي ڪارن،
 نر سي پي هم چور هٿ جي،
 پلٽو آب مڃهڪو چمن پرا،
 تيرا نهين ڪهي^۵ من مور هٿ جي،
 (پاڳو ۲، جهولنا ۴۱)

جاء مٺائون مٺن ساڄن ڪو، ڪيه پالت سڪي ري،
 پوئي ڦرڻ راه نه پائون، ستگرو چاهي سنگ لاڳن ڪو،
 مٺن مورڪ من ملن پيو هٿ، گيان چاهي نسن مانجن ڪو،
 پوک پياس چئي^۵ نهين ميري، پانچ پوس چاهي ٽياڳن ڪو،
 موهر ماما ندرا رهي^۶ گهيري، آب پهر جاڳن ڪو،
 پلٽو داس ساڌ ڪي سنگت، آب آب من چاهي^۷ پاڳن ڪو،
 (پاڳو ۳، شهد ۸۹)

۱. ديا سان ٺهاريائين. ۲. اندر سموري پوئري پري جي
 ۳. شانتِي. ۴. پل.
 ۵. پگتي جاڳي آئي. ۶. رهي. ۷. چاهي.

پشت پاون بالا ڌريو نمهن ڀري هٿ لاج .
 نمهن ڀري هٿ لاج بام بهم هر ني بوجهي .
 جب نم بالا ڌريو ٺاهن لب نم ڪهن سوجهي .
 آب تو ٺاري بيء نهين تو بالا اٺارو ،
 ڦر ڪاهي ڪو ٻڙا ٻاج جو ڪهڪي هارو .
 آگهن نم گئي چوڪ دوش نهين داچي مورو ،
 نم به جانٺ ٺاهن پشت هو هٿن بهتورو .
 پلٽو مٿن تو پشت هوڻ ڪيئي آسپ سب ڪاج ،
 پشت پاون بالا ڌريو نمهن ڀري هٿ لاج .

(ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۱۵۹)

دوسر پلٽو لڪ رها پگتي دئي ٺيه جان .
 پگتي دئي ٺيه جان لام پر پڪريو موڪهن ،
 ڪرا ٻڙا ڏن پام چهاون مٿن لي اوڪهن .
 لڪا رها ڪڇ آن ڪرم ڀر دينا آليء ،
 جالون مهين اڪيل ڪوٺو دوسر نهين جانيء .
 پاچي پا ڦر چيت ديه پر ٺاهين لينها ،
 آخر ٻڙي ڪي چوڪ جوئي لڪا سولي ڪينها .
 پلٽو مٿن پياپي ٻڙا ٻڙل ڪيا پگوان ،
 دوسر پلٽو لڪ رها پگتي دئي ٺيه جان .

(ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۱۶۴)

دام نام چيه مڪن ٺين ، پلٽو هو به پر ڪاس .
 تن ڪي پل بدن ڪوٺون ، وه صاحب مٿن داس .

(ڀاڱو ۳ ، ساڪي ۲۱)

نم ٽچ دينا لاک جي ، ڪريء ڪون ڪي آس ،
 پلٽو جو دوسر ڪريء ، تو هو داس ڪي هانس .

(ڀاڱو ۳ ، ساڪي ۴۶)

۱. جيڪو پنهنجو واعدو ڀرو نه ڪري سگهي .

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته مان ڪڇ نه ڪونه آهيان.
 مان گوڻند صاحب جي باغ جو هڪ تمام ننڍڙو گل آهيان،
 سڀ انهيءَ ستگروءَ جي ئي دٻا مهر جو ڦل آهي:-

چار ٻرن ڪو ميت ڪيءَ، پگتي چلايا مڙ،
 ڪرو گوڻند ڪي باغ ۾، پلٽو ڦولا ڦول.
 (هاڻو ۳، ساڪي ۱۴۳)

وڻ پنهجو ڦل ڪونه کائيندو آهي، ڪوهه ڪي پياس ڪونه
 لڳندي آهي، پر سوارت جي واسطي آهي ڦلجندا ڦولجندا
 آهن. ساڳيءَ طرح:-

جهاڙ نهين ڦل ڪام هٿ، نهين ڪوٺ ڪو پياس،
 پر سوارت ڪي ڪارني، جسي پلٽو داس.
 (هاڻو ۳، ساڪي ۱۵۴)

ستسنگ، سنت سپا، ست - سنگت

جتي سنتن جو سنگ پراپت ٿئي، انهن جا وچن، اُڀدڻش يا ٻائي ٻڌڻ جو موقعو ملي. ان کي پلٽو صاحب جن ستسنگ سڏين ٿا.

سنتن جو ستسنگ پرم آندڻ سڄي سڪ جو پندار آهي. هنن جي ستسنگ ۾ درمت دور ٿيندي آهي ۽ ٻڌي نرمل ٿيندي آهي. ستسنگ ۾ جيو جو اُڌار ٿيندو آهي ڇاڪاڻ ته سنتن جي سنگت ۾ رهڻ سان نام جي پراپتي ٿيندي آهي ۽ پرماتما سان ميلاپ ٿيندو آهي.

ٻاهريون نيرت پيٽڻ سان من جون مدامون مٽجي نه سگهندون. ستسنگ سڄو نيرت آهي جتي ٻهجي من نرمل ٿئي ٿو ۽ پنهنجي اندر ئي پرماتما سان ميلاپ ڪرڻ جو مارڪ هٿ اچي ٿو.

ٻيا ستسنگ جي نه سندن ۽ پرم دور ٿي سگهندا آهن. نه ئي مالا جا ٻڌڻ چئي سگهندا آهن. پلٽو صاحب جن اُڀدڻش ٿا ڪن ته سڄي ستگروءَ جي سنگت ئي مڪتي ۽ پُر پراپتيءَ جو اصلي ساڌن يا سڄو مارڪ آهي. تنهنڪري ٻري صحت کي ڇڏي، ستسنگ ۾ وڃڻ ۽ ڪڏهن به ڏاڍ نه وجهجي:-

سنتن سنگ آندڻ پرم سڪ.

جيڪر سنگت گيان هوم هٿ، مت سڪل ڏک ڏوند
اڪي لڪت ڪال نهون آوي، ٿوٽ جات ڄم ٿند.
ڦول سنگ سي ٿيل ٻڪارا، سب ڪوئي ڪرم پسند
پارس چئي لوهه پا ڪڍن، درمت سڪل هرنند.

۱. گل سان گڏ رهڻ سان ٿيل عطر بچي ويو.

۲. دور ٿي وئي.

ظواني جيون اومت جار ڪي، ڪرمت ڪاند سي ڪند،
 پلٽو داس بهه ٻنهي موري، اجهون چيٽ مٿي مٿي.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۲۰)

ٻيا سٺ سٺ، نا ڪتا هو نام ڪي،
 ٻيا هو نام نا موهر ڀاڱي.
 موهر ڀاڱي ٻيا مڪتي نا مليڪي،
 مڪتي ٻن لالهه انراڻه لاڳي.
 ٻيا انراڻه سي پڪتي نا مليڪي،
 پڪتي ٻن ٻارن ار نهمن جاڳي.
 ٻارن ٻن نام نا نام ٻن سٺ نا،
 پلٽو سٺ سٺ ڀر دان مانڪي.
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۲۱)

ڀارس ڪي ڀر سٺ سي لوها مهنڪ ڀڪان.
 لوها مهنڪ ڀڪان چٽي سي قيمت لڪري،
 چندن ڪي ڀر سٺ چندن پٽي ٻن ڪي لڪري.
 جيئي تل ڪا ليل ٿول سٺ مهنڪ ڀڪائي،
 سٺ سٺ ٻه ٻڙا سٺ پا سدن ڪسائي.
 ڪنگ ٻه هٿ سٺ ڪنگ ملي جو لارا سونڀي،
 سٺ ٻيچ جو پٽي ٻولند سو هوويءَ مولي.
 پلٽو هو ڪي نام سي ڪنگا چڙهيءَ ومان،
 ڀارس ڪي ڀر سٺ سي لوها مهنڪ ڀڪان.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۸۱)

مليا ڪي ڀر سٺ - سي سٺل هووت سانڀ.
 سٺل هووت سانڀ ٽاپ ڪو ٽوت ڀڄائي،
 سٺ ڪي ڀر ٻاڙو سٺل وا ٻه آئي.
 مورڪه ڪيائي هو، ڄاه ڪيائي ٻه پٽي،

۱. ڪنگا ٻه ملي ڪنڊي نالي ٻه ڪنگا جل ٿي ويندي آهي.

قول آڱر ڪا آڱر باسبا تل ۾ پئني .
 ڪنهن لوها هون جهان پارس چٽ جاني .
 پنهني اڪنا ڪا جهان ان سردي پائي .
 پلٽو سنگ ڪي سي مٽي ٿيند ٿاپ^۲ .
 مليا ڪي پوسنگ سي سهتل هوڙت سانپ .
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۸۰)

مني ۾ مروت ڪري ٿي ڏيول بنا ،
 لڪت ۾ چوڙ ڪهن دور ڏاوي .
 جل پاشان ڪڇ ڪا به ٻولي نهين^۳ ،
 بن ست سنگ سب پٽڪ آري .
 به نه ٿي^۴ ڪر ٻولتا ڪون هٿ ،
 بهي هٿ رام چو لت کاوي .
 داس پلٽو ڪهي ٻولتا پوڄي^۵ ،
 ڪري سب سنگ تب پيد پاوي .
 (پاڻو ۲، ريڪتا ۲۴)

لڙڪا چولهي ۾ لڪا ڏوڏيت ڦري بهار .
 ڏوڏيت ڦري بهار نهين گهر ڪي سڌ جاني .
 جپ تب ٿيڙت ٻرت جا به ڪي تل تل چاني .
 گهي آب ڪو ڀول اڙ ڪي بات نه ماني .

۱. ڪٽيل ڪٽيل ڪمند ٿڌ ۾ وڌڻ لڳندو آهي .
 ۲. ٽي ڏک: شرارڪ، مانسڪ ۽ آلمڪ . ۳. پاڻي ۾ پٿر
 نه ڪڇ ڪا ٿيندا آهن ۽ نه ڳالهائيندا آهن . ۴. ڪوچ .
 ۵. پلٽو صاحب جن جي هڪ ساڪي آهي :-

هيدو پوڄي ڏيوارڪا، مسلمان مهجود
 پلٽو پوڄي ٻولتا، جو ڪاه ڏيد ڀر ڏيد .
 (پاڻو ۳، ساڪي ۱۴۱)

چولهيءَ لڙڪا رهيءَ چتر تي اڀي ٿاليءَ.
 ڀرمي ڦريءَ پلان جاءِ ڪيءَ ديس ديسانتر،
 لڙڪا سي لهن پست ملت هڻ پالي پاڻر.
 پلاؤ ست سنگت ڪريءَ پڙل ۾ واهي سارا،
 لڙڪا چولهي ۾ لڪا دؤلدت ڦريءَ ٻهاڙ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۰۳)

مريءَ سر پتڪ ڪيءَ ڏوڪ ڏلڏا ڪريءَ،
 جاءِ ٿو ڪهان ڪڇ هوس ٺاهين.
 پتڪ ستنگ ۾ پات ڪو پڙجه. لي،
 پتا ستنگ ٺا ڀرم چاهين.
 سب هڻ رام ڪا رام ڪا وهي هڻ،
 دؤر ڪيءَ رام جب ڌريءَ ٻاهين.^۲
 داس پلڙو ڪهيءَ جهين ٿو ڪوجنا،
 سولي رام هڻ ٿي ٻاهين.^۳
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۱۲)

بستو ڌري هڻ ٻاجي آڳي لهن.^۴ لڪاءِ.
 آڳي لهن لڪاءِ ٻاجي ڪي مرم نه جاني،
 جهون جهون آڳي جاءِ دلون دن اڌڪ دراني،
 ڦر ڪر ٽاڪيءَ ٺاه. بستو ڪهوان سي ٻاويءَ،

۱. سنڌيہ مٿان جي واسطي ستنگ تي سارا آهي.
۲. انهن نه سمجھي جيو رام (پرماتما) جي انش آهن، پر خاص
 آهولي جيو رام جو آهي جنھجي ٻالھن پرماتما خود پڪڙي ٿو.
۳. تنھجي اندر.
۴. وٺڻ لاءِ.
۵. ڏسڻ ٿو، يعني شيءِ تنھجي اندر آهي؟ ان کي
 ڳولھڻ يا وٺڻ لاءِ ٿون ٻاهر ڀرم پتڪين.

* جيون مرگا ڪي ۽ باس ڀرم ڪي ۽ جنم گنواوي ۽
 آرؤ جها بيد ڀران گيان بن ڪو سرجهاوي ۽
 ست سنگت سي بمڪ وستو ڪهران سي ڀاوي ۽
 ڀائو چوئي ۽ ڪرم لا ڪسي سڪي ۽ آنا ۽
 بستو ڌري هت ڀاڄي آڱي لهن نڪا ۽
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۲۰۱)

ڪهن ڪرڄن ڪر جاني ڪهر هين لاڳا رنگ ۽
 ڪهر هين لاڳا رنگ چتي نورت ورت دانا ۽
 جل پشان سب چتي آپ ۽ آت سمانا ۽
 ڪام ڪروڙ ڪو چوڙ ڀرم سک ملا آندا ۽
 لوپ موهر ڪو چار ڪرم ڪا ڪا ڦندا ۽

* ڪرو آمداس جن به فرماين ٿا نه شيد يا نام روپي
 ڪستوري هرڻ جي پنهنجي اندر هوندي آهي پر هرڻ جيئن
 ان کي ٻاهر ڳولهندو آهي، ساڳيءَ طرح ممڪن ڪيو ٻاهر پيا
 نام جي تلاش ڪندا آهن. پر جيڪي ڪيو ستگروءَ جي ڪرڻا
 سان پنهنجي اندر ئي نام جو امرت پيئندا آهن، اهي ٻار ٻهر
 به سمائجي ويندا آهن ۽ هميشه جي واسطي شائتي حاصل
 ڪندا آهن:-

ڪهر هي مه امرت ڀرپور هت ممڪان ساد نه پائتا ۽
 جت ڪستوري مرگ نه جاتي ۽ ڀرمدا ڀرم پلاٽتا ۽
 امرت نج بک سنگرهي ۽ ڪرلي ۽ آب خنائتا ۽
 گرمڪ وولي سوچهي پئي نيا اندر ٻهرم دکائتا ۽
 تن من سبتل هوڻا رسنا هر ساد آتا ۽
 سڀدي هي ناء اڃي ۽ سڀدي ميل ملاٽتا ۽
 بن سڀدي سڀ چڪ ٻڌانا ڀرڻا جنم ڪرائتا ۽
 امرت اڪو سڀدي هت ناک ڪرمڪ پائتا ۽

(آد ڪرنت، صفحو ۶۴۴)

لکيءَ نه پوک پياس جگت ڪي آسا نياگا،
 سهد مهڻه غلطان^۱ سرت ڪا پرهيه ڏاگا.
 پلٽو ڏڍ هوءَ لڳ رهيءَ چٽيءَ لهڻ سنسڪ،
 ڪهن ڪوڄن ڪيءَ جائي گهر هي لاڳا رنگ.
 (هاڱو ۱، ڪنڊاي ۲۲۷)

چوڙ ڪٽي ڪهڻ ڪيان^۲ سي جدا ره،
 رڻن اوڏوس ڪيا پڙهيءَ ڪيتا.
 ڪيڪ پندت مٿي لڙڪ ۾ سڌارئي،
 لوپ اوڏوس بس رها ريتا^۳.
 بنا رهندي رهي مڪتي نا مليگي،
 ڪام اوڏوس ڪو ٺاهه جيتا.
 داس پلٽو ڪهڻ بهت سنسڪ ۾،
 آپ ۾ ڏيک لپءِ رام سهيتا^۴.
 (هاڱو ۲، ويڪتا ۶۶)

قر ڦر لهڻ ڊواريءَ ڏيئا ليجيءَ بار،
 ڏيئا ليجيءَ بار مهل^۵ ۾ هويءَ اڃبارا،
 اڏيه هويءَ سس پان^۶ اماوس مٿي انڌيارا،
 ڪيان هويءَ پوکاس ڪمف جوتا ۾ هاريءَ،
 ڏيئا^۷ ڪنڊن ڪريءَ اڪ ڪو بهت بچاريءَ،
 ڊچ ڊچ ٿڪو سڪي آپوشن^۸ پڙم بنائي،
 گوپونڌن ۾ پوڄ پهر سب گهر ڪو آئي.

-
۱. مس. ۲. واچڪ ڪيان. ۳. خالي.
 ۴. پنهنجي اندر ئي پرماتما ۾ سڳروءَ جا درشن ڪري وٺ.
 ۵. ديوالي، ڏياريءَ جي ڏينهن ڏيئا پاربا آهن. پلٽو صاحب
 جن لڙدهيءَ کي ڏياري سڏيو آهي، جنهن ۾ شيد يا نام جو
 ڏيئو پاربا ڪهي. ۶. شرار. ۷. چندرما ۾ سورج.
 ۸. دوبيت. ۹. زلور.

پلتۇ — سىڭىت ەلا كىل لىھە دن چار،
 قر قر نەھن دواري دىنا لىھى ە بار.
 (ياگو ۱، كىندى ۸۲)

بىراڭن پۇلى آپ ەر جل ەر كوجى رام.
 جل ەر كوجى رام جاھ كى ە نىرت چانى ە،
 پۇمى ە چارون كولت نەھن سىز آھىي آني.
 قول ماھن جەون باس كات آگ چەاني،
 كىردى بن نەھن ملى ە اھى ە ذرى ە پاني.
 جىسى دۇد كەرت چەا چەي مەندى ە لالي،
 آنسى پورن برھم كەون ئل پىر نەھن خالي.
 پلتۇ — سىڭىت بىچ كىلى اپنا كام،
 بىراڭن پۇلى آپ ەر جل ەر كوجى رام.
 (ياگو ۱، كىندى ۷۹)

جەن پاپا بن پاپا ەت، — سىڭىت سىكى رى.
 نىرت بىرت كرى ە كىو كىتۇ، لاق جىر گىواپا ەت.
 جىپ ئىپ جىگى كرى ە كىو كىتۇ، قر قر غوطا كاپا ەت.
 پىد پۇھ پۇھ پىد بىرگا، قر چۇراسى آپا ەت.
 پلتۇ داس بام ەت سەھى، سىتن پىد پاپا ەت.
 (ياگو ۳، شىد ۲۲)

چىتون سى ەر دور، كەت اۇدو سى شى مكا.
 نىرت بىرت جىگى جىپ ئىپ ە، مون سى نە پىد سەي ە كىتۇ دى.
 گىان كىي ە بىش بىاوي ە، اھۇ بام سىب كىم ۲.
 نىر آچار كرى ە كىو كىتۇ، كىب كىو سىب كىم ۳.
 نىر دىدى سىر بىگى لىكا ۴، مەري ە پەسا اۋ پىك.
 نىچ پاكىد كرى ە سىب سىڭىت، جەان پىچن ە سىك.
 پلتۇ داس ەر كە اۇدو سى، — سىڭىت ە سىك.
 (ياگو ۳، شىد ۲۱)

۱. پىگوان كىشەن. ۲. نىچ. ۳. ئوئا، خالي. ۴. جوىچىن جا قىر.

بن گامي چٽ چئن نهين گامي آلس هوء .
 گامي آلس هوء ڪهڙ ڪٿي وڌ ڪهڙي .
 دوئو وڌ سي بهت دوس ڪا ڪو هم ڏاڙهي .
 من بهري هٿ پڙا ڪهي ۾ اڀري ناهين .
 ڀن ۾ ڪرنا پاپ پاپ ۾ ڀن ڪراهي .
 سڀ آسپ ڪي بهچ پڙا هٿ جهڙ بچارا .
 دوئو ۾ وه ملا بافت سب وهي بگارا .
 پلٽو --- سنگت دوئو چٽي ڪري جو ڪو .
 بن گامي چٽ چئن نهين گامي آلس هوء .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۸۴)

ڪڙن نو سڪس هٿ چٽ ڪر آپ ڪو ،
 ڪهان نو آء ڪي ۾ من لايا .
 ڪيٽڪ پير نو ڪيا نڪار هٿ .
 آڀنا پيد نو ناهن پايا .
 پٽڪ به منيگي ڪام تب هوڳا ،
 ڪيٽڪ پير نو پٽڪ آيا .
 داس پلٽو ڪهي هوء سنسڪار جب ،
 بنا سب سنگت نا چٽي مالا .
 (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۲۲)

پاڳ ري پاڳ فقير ڪي بالڪي ، ڪڪ او ڪامي باڳه لاڳا .
 مار توهه ليهڻي پڙا چلاڳا ، پڙا يقوف تون نهين پاڳا .
 سنگي رشي هڙسي نو مار لپي ، بهي لا ڪوئو جو لاک لپاڳا .
 داس پلٽو ڪهي بهيگا سوني جو ،
 بٽ سب سنگت دن رات جاڳا .
 (ڀاڱو ۲، ريڪتا ۸۵)

بهتا پاڻي ڄام هٿ ڏوڻ ستاڻي^۱ هات.
 ڏوڻ ستاڻي هات ڪرڻ ڪڇ ليڪي ڪرني^۲،
 پيس سام^۳ هٿ ٺڪ ملي النين^۴ بٿري.
 ٿوه سي پره سو پيراه ڄم ڌڪريه پاڻي.
 سوارٿ ڪي سب لوگ اوڻر ڪي ڪوٺو نه ساڻي.
 آڳي اُوجهه اچار ڪرڻ ڊر وه دن ڪيري.
 سنٽ سڀا ۾ بٿ پريه ٺهين ڄم ڪي پيري^۵.
 پلٽو هر جس گاه لي^۶ هي تهري سام،
 بهتا پاڻي ڄام هٿ ڏوڻ ستاڻي هات.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۰)

امرت ڪو ساگر ڀرڻو ڏيکي پياس نه ڄاه.
 ڏيکي پياس نه ڄاه، پي بن ڪوٺن بتاوي^۱.
 ڪلب ٻڇ ڪو ڏيک ڪامي بن ڀوک نه جاوي^۲.
 اوڻر ڪي دولت ڏيک ڊر ڊر ٺاهن نياڻي،
 انڌا پاوي^۳ آنڪ ساڄ وا ڪي بڌائي.
 لوها ڪنڇن هوڻه پارس ڪي ڪريه سرهيا^۴،
 ڪيا مليا ڪي صفت ڪاٺ ڪو ڪاليه رهيا.
 سد ڪرو تهري ٻڇن ڪو پلٽو نه پتيا^۵،
 امرت ڪو ساگر ڀرڻو ڏيکي پياس نه ڄاه.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۳۳)

-
۱. ڄالدي. ۲. ليڪ ڪرم. ۳. ٺڪ ۲۷ قسمن جا
 - ڄيا ويا آهن. ۴. اٺاوهين وٿري لڏي آهي، جيڪا ڄيو
 - ڪي ٻار ڪرڻي ٻولندي آهي. ۵. ٺهن ڄيو ويٺو آهي نه وٿري
 - ڪنڊڪي سان ٻريل اهڙي پيانڪ لڏي آهي جيڪا دشت
 - ڄيو آلتا ڪي ٻار ڪرڻي ٻولندي آهي. ۵. واري.
 ۶. بدن، ڏاهرون. ۷. ساراه، تعريف.

په سي مان نه ڪجهه رچي^۱، سڄي هٿ ٻج ڏيڻي.
 جو ٿون پيا ڪو چاهي پياري، سٺ سنگت ٻج ڏيڻي.
 پلٽو داس ٿن من ڏن ڏي ڪي، پر ٻي پيالا پيڻي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۴۳)

رنگ لي رنگ، ڪراري هٿ، ڦر چڻي نه ڏولي.
 ڪيان ڪو مات تاه ٻج ٻرو، من ٻڌ چٽ رنگ ڏاري هٿ.
 ٿن من ڏن سب ڏي رنگائي، رنگ مڃي^۲ ڏاري هٿ.
 رنگ بهت بهت سوک لڻي، بهت ڏن ڪي ساري هٿ.
 سٺ سنگت بهت رنگاوي، سولي پتو ٿا ناري هٿ.
 پلٽو داس بهر ڪي نڪري، اٻي به ڪي پياري هٿ.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۵۹)

پلٽو ميري بن پري مڊا^۳ هٿا تمام.
 مڊا هٿا تمام پري سٺ ماھين،
 نس دن ٽولي پور گھات^۴ آب سھيھ ٺاھين.
 پونجي ٻائي ساڄ ڏن دن هولي پڙهتي.
 ستگرو ڪي پرتاب پئي هٿ ڏولت چڙهتي.
 ڪوئي دسوان دوار^۵ سھج ڪي ڪمپ چلاو،
 ڪوئي نه ٽوڪن هار ٺفا گھر پئي ٻاوو.
 ڏونون پالو پيار ڪي نس دن ڪرو آرام،
 پلٽو ميري بن پڙي مڊا هٿا تمام.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊاي ۸۶)

پلٽو صاحب جن اڀدش ٿا ڪن نه اهڙي ستسنگ ۾ وڃو،
 جتي ڪيان جو پرڪاش حاصل ٿئي ۽ ٽرم ٻڌي جي ذات
 ملي. جتي وڃڻ سان پرمارت ۾ نقصان ٿئي يا ڪڏي آهن
 ٿئي، ان هنڌ نه وڃڻ ئي بهتر آهي:-

۱. رات. ۲. پڪو لال رنگ. ۳. مقصد. ۴. ڪمي.
 ۵. دسوان دوار، اندر جي منڊلن جو هڪ اسٽان.

سنگت انهي ڪڍجي، جهران اڀريءَ ڳيان،
پلٽو تهاڻ نه بڻبي، گهر ڪي هوم جيان'.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۸۲)

سنگت ۾ جاءِ ڪيءَ، من ڪو ڪهجيءَ سڏ،
پلٽو اوهاڻ نه چالي، جهران اڀريءَ ڪنڊ.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۸۳)

هوميء جو ٽياڳ ڪرڻ ۽ شرن ۾ رهڻ

جيڪو ڪي ڪهي نه مان وڌائي ۽ من ٻڌيءَ جي هر طرح جي
اهڪار جو ٽياڳ ڪري پوري سٽگروءَ جي شرط ۾ ڀڳو
رهي مان وڌائي ۽ ٻل ٻڌيءَ جي ايمان سان اڄ ڏينهن تائين
ڪنهن کي نه پرمانا جي پراپتي ڪونه ٿي آهي. جيڪو جيڪو
سنتن جي سنگت ۾ وڃي نه اهڪار جو ٽياڳ ڪونه ٿو ڪري،
ان جي حالت اهڙي اڀاڳي شخص وانگر آهي جيڪو سمنڊ
جي ڪناري تي پهچي نه پياسو رهجي ٿو وڃي. پر جيڪو
شخص هوميءَ يا خوديءَ جو ٽياڳ ٿو ڪري اهو سنتن جي
ٻڌايل راهه تي هلي، هڪ ڏينهن سچو درويش، سچو فقير
ٻڌجي ٿو وڃي. شرن جو مطلب ٿي اهو آهي ته جيڪو جي اندر
مان ”مان منهنجيءَ“ جو پاڻو ٿي ختم ٿي وڃي ۽ ”تون ٿي
تون“ رهجي وڃي.

جيڪو شخص سٽگروءَ جي شرن وٺڻ ٿو چاهي، ان جي
لام ضروري آهي ته گروءَ جي رضا تي راضي رهي ۽ سڪهه
ٻنهي کي گروءَ جي مڙج سڻهي پنهجو پاڻ کي پوري طرح
سٽگروءَ جي حوالي ڪري ڇڏي. کيس بنا ڪنهن حجت يا
شرط جي سٽگروءَ جو حڪم مڃڻ کپي. جڏهن هو پوري طرح
سان سٽگروءَ جي حڪم جي اندر اچي ٿو وڃي ته سڪهه
جي دائري کان هميشه جي واسطي مڪمل ٿي ٿو وڃي. پوءِ
هو اڻڻو سچو گرمه يا پريو ڀڳت ٿيو پوي جيڪو سدائين
خوشي ۽ غم کان بيهرواهه هوندو آهي:-

ٻڙهتي ٻڙهتي ٻڙهه گهي جڻسي ٻڙهي ڪجور.
جڻسي ٻڙهي ڪجور ٻڙهه ڇا-يا ٺهين پاويءَ،
ٺهين ٺهين کي جو ڦريءَ تاهه ڪڻسي ڪوٺو کاويءَ.

پات ۾ ڪاٺا رهيءَ چوٽ ڪي لوهو آويءَ،
 پيڙ سونو پيڪام ڪو ڌون بناويءَ،
 سميت ۾ پڙه جا به ديا بن پلا پڪاريءَ،
 جا ته ۾ پڙه جا به ڀڪتي بن پلا چماريءَ،
 پلٽو سوڀا دور ڪي ديا ڀڪتي سي پور،
 پڙهتي پڙهتي پڙه گهي جهڙي پڙهي ڪجور.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۶۸)

پڙا پيا تو ڪيا پيا، چوڌل ڪا ٺاهن اُدار هٿ جي،
 پڙا سب سي سمندر پيا، ٻائي پڙا وو ڪار هٿ جي،
 سمندر سڀيئي اک ڪڙپ پلا، ٻيئي سڪل سسار هٿ جي،
 پلٽو سب سي چوٽا پيا، سونئي سب ڪا سردار هٿ جي.

(ڀاڱو ۲، جهوليا ۴۷)

پڙي پڙهائي ۾ پوٽي، چوٽي هٿ سردار،
 پلٽو مينو ڪڙپ جل ۲، سمندر پڙا هٿ ڪار.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۱۴)

سب سي پڙا سمندر هٿ، ٻائي هويگا ڪار،
 پلٽو ڪار جان ڪي، لينهو رتن ڪار.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۱۵)

همنامتا ڪو دور ڪريءَ،

وهي تو مول جنجال هٿ جي.

چاهه آچاهه ڪو چوڙ ڏاريءَ،

مدي سهج سهاو ڪي چال هٿ جي.

مور او نور بڪار چوٽيءَ،

سب سي ملي هر حال هٿ جي.

۱. نونڌي امير کان دٻاوان پڪاري چڱو آهي.

۲. ڪوهه جو پاڻي.

پلٽو جن پاسا پيچ پوئا،
 وو هي صاحب ڪا لال هٿ جي.
 (ٻاڳو ۲، جهوليا ۴۲)

مان بڙائي ڪارلي پيچ موئا سسار.
 پيچ موئا سسار جتي هڙي سنڀاري،
 الهڙن ڪو هٿ چاهه ڪلڻا ڪي پيتر پاسي.
 سڌ سڌ لي ڪريه پريتا ڪارن جائي،
 ڪوڙ ڏراڙن هٿ هٿ اهدس چلائي.
 راجا رلڪ ڏيهر ٿريه هر حاڪم لڳائي،
 سب ڪي من ۾ چاهه هٿ هڙي بڙائي لائي.
 پلٽو هر ڪي پگت سي ڪئي پريتا هار،
 مان بڙائي ڪارلي پيچ مٿا سسار.
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۶۵)

ميري ميري ٿون ڪيا ڪريه،
 ميري ميري ۾هه ۾ اڪاج هٿ جي.
 صاحب سب ڪام سنڀار ليري،
 ميري سي آري ٻاج هٿ جي.
 جسڪا ٿون داس ڪهاڙ ٿا هٿ،
 نس ڪو اس ٻاٽ ڪي لاج هٿ جي.
 پلٽو ٿون ميري ڇوڙ ڏيري،
 ٿين لوڪ ٿيرا راج هٿ جي.
 (ٻاڳو ۲، جهوليا ۴۳)

۱. پڳل پيچ وري اسرندو ڪين آهي. پلٽو صاحب جن
 سمجهائين ٿا ته جن جيون آڻائن، ترشائين ۽ وشيه واسنائين
 ڪي لاس ڪيو آهي، اهي پريو جا سڃا پگت آهن. ۲. مهما.
 ۳. باز اچڻ، ڇو ته پريو ”مٿن ميري“ وارن جيون کان
 دور رهندو آهي.

خودي کوني ڪو ڪروي، سوني هٿ درويس^۱.
 سوني هٿ درويس، روح کي ڪري صفائي^۲.
 دل اندر ديدار، نبي^۳ ڪا درس پائي.
 بن بادل برسات، انر بن برست پائي^۴.
 گرمي آس^۵ بنا، زبان بن بولت پائي.
 لامڪان^۶ پهچون، لاهوت^۷ ڪر دل دؤڙاوي^۸.
 فنا^۹ ڪو ڪريءَ قبول، سوني ڪاها^{۱۰} پاوي.
 پلٽو جاريءَ فڪر ڪو، رهي ذڪر^{۱۱} ۾ پيس^{۱۲}.
 خودي ڪو، ڪو ڪروي، سوني هٿ درويس.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۱۶۱)

پلٽو نيچ سي اوچ پا نيچ ڪهيءَ نا ڪو.
 نيچ ڪهيءَ نا ڪو، کڻي جب سي سرلائي،
 نارا به ڪي مليو کنگ ۾ کنگ ڪهائي.
 پارس ڪي پرسنگ لوه سي ڪڪ ڪهاوي،
 آڱ مهيه جو پري جريءَ آڱيءَ هو، جاوي.
 رام ڪا گهر هٿ پڙا سڪل اوکڻ چپ جائي^۱.
 جڻسي تل ڪو نيل قول سنگ باس بسائي.
 ڀڄن ڪي پرتاپ تي تن ۾ لومل هو،
 پلٽو نيچ سي اوچ پا نيچ ڪهيءَ نا ڪو.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۱۶۲)

-
۱. اهڪار کي تهاڳ وارو ئي سڃاتو آهي. ۲. ڪرو.
 ۳. اڪني. ۴. اڏامي پڌ. ۵. جيڪو مڪان بنا ڪنهن چولي
 - هي بڻيل هجي. هتي مطلب آهي ته اهو منڊل جتي ماڻا نه
 - پهچي سگهي. ۶. سن. ۷. پنهنجو پاڻ کي مثالي ڇڏڻ.
 ۸. مسلمانن جو تيرف استقامت، هتي مطلب آهي سست لوڪ.
 ۹. سهرن.

ڪرم ڌرم سب ڇاڙ ڪي ٻڙي سرن ۾ آه .
 ٻڙي سرن ۾ آه لاهي بل ٻڌ چترائي .
 چپ ٽپ ٺهر آچار ٺهين جالو ڪڇ پائي .
 ٻوڄا گيان نه ڏيان ٿلڪ ٺهين ڏي-ويءَ جاڙو .
 جوک جهڪ ڪڇ ٺهين ٺهين ٺهرڪ ٻرڪ مانو .
 اٺڪ ڀروسا پاڻ ڏيا سر پار لرائي .
 ٻنڀي ڪو ٻڄ^۲ ڪيا رها اڪ نام سهائي .
 ٻلڻو مٿن جهيٺ مٿا نام ڀروسا پاڻ .
 ڪرم ڌرم سب ڇاڙ ڪي ٻڙي سرن ۾ آه .
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۵۴)

چپ ٽپ گيان ٻڌراڻو جوک نا مان هونءَ .
 سرڪ ٺرڪ ٻڌڪٽ ٻڄ سب جان هونءَ .
 لوڪ ويد نا سرونءَ آڀني ڪهنگا .
 آري هان ٻلڻو اٺڪ پکتي سر ڌرتون سرن هويءَ رهونگا .
 (ڀاڱو ۲، آرل ۶۶)

صاحب ميرا سب ڪڇ ٺيرا، آب لاهين ڪڇ ميرا هٿ .
 ٻيهر همٿا مٿا ڪي ڪارن، چوڙاسي ڪها ٿيرا هٿ .
 مرڪ-جل ٺرڪ ڪي ٺرڪا ٻيهر ٺهين، سوکي اٺڪا ٻيرا^۳ هٿ .
 ٻيهر سنسار وٺن ڪا سهنا، روپا ڀرم سهي ڪيرا هٿ .
 ٻلڻو داس سب آرپن ڪينها، ٺن من ڏن اوڏ-را هٿ .
 (ڀاڱو ۳، شهد ۷۲)

ڪوٺو ڪٽيو چڱي ڪريءَ، سٺيءَ نه پاس^۲ همارو .

۱. بار لاهي ٿيو ڪيو .
 ۲. پکيءَ جا ٻر يا پنڪ .
 ۳. ٻيڙي، ناؤ .
 ۴. شڪايت .
 ۵. چاهي ڪير ڪيتري
- به شڪايت ڪري، منهنجو سگرو منهنجي خلاف ڪا به
 شڪايت ڪونه ٻڌندو آهي .

سېيە نە بات ھمار گېي جب سي سرنائي،
 سب اوگن كر معاف لهن موگهن آبائي.
 كرت قره آلباه كام نا كروت بچارا،
 كتسيه پوت كهوت پتا كو آخر پيارا.
 لويي لهت چور ككرمي جالن ليجا،
 آبني سرن كي لاج جان پند ديهيه اونجا.
 پلتو ھر سي رام سي السونھا بيوھار،
 كونوكتدو چيلي كريه سني نە بات ھمار.

(ياگو ۱، كندلي ۱۵۶)

پلتو سرويە مكن ۾ صاحب چوكيدار.
 صاحب چوكيدار مكن ھرە سرون لاگي.
 دواون پاؤ پيار دټك كيە دسمن پاگي.
 جاكې سر ۾ رام تاهه كو بارن بانگيە،
 غافل ۾ متن رهتون آبني آيت تاكې.
 ھر كو تاهه سون سونچ سب اكو پاري،
 چن پسر پريە نە پور لهت هت خېر ھماري.
 لاج تها چن رام پسر دار دھا سر پيار،
 پلتو سرويە مكن ۾ صاحب چوكيدار.

(ياگو ۱، كندلي ۱۵۵)

جيئري ئي مرط

جيئري ئي مرط سنتن جي روحاني اُپديش جو اصلي انگ آهي. مؤت جي وقت پهرين هڪ ڀير ٿڌا ٿيندا آهن، پوءِ سڄو شرار ٿڌو ٿيڻ لڳندو آهي. آخر جڏهن آتما اکين جي پٺيان اچي ويندي آهي تڏهن هن شرار کي ڇڏي هڪ پاسي تي ويندي آهي. ساڳيءَ طرح سٺ مھالائون سمجھائيندا آهن ته سرت کي سھرن جي ذريعي ۽ زبان جي مدد سان اکين جي پٺيان نئين ل اعني شونيت ۾ اڪاڱر ڪريو. جڏهن اڀياسي سنتن جي اڌال طريقي موجب سھرن ۽ زبان ٽر ڪري نه هن جي آتما اندر ۽ نئين روحاني منڊل ڏانهن سمجھڻ شروع ٿي ڪري. جڏهن سرت شرار کي ڇڏي پوريءَ طرح سان اکين جي وچ ۾ اڪاڱر ٿي ويندي آهي ته شرار پوريءَ طرح سان سُن ٿي ويندو آهي. ان وقت آتما اندر روحانيت جي طرف جاڳرت ٿي ويندي آهي، پر شرار سان به سندس سڀني دائر رهندو آهي. جڏهن اڀياس جي سمپتيءَ کان پوءِ سرت يا آتما وري اکين کان هيٺ شرار ۾ اچڻ لڳندي آهي ته شرار وري چيٽن تي ويندو آهي. انهيءَ طريقي کي ”زندهه مؤت“ جي نالي سان پڪاريو وڃي آهي. پليو صاحب جن انهيءَ باري ۾ سمجھايو آهي، ”جيئي جيئ ۾ رائجي، موليٰ پر اٺ چاڪيءَ“.

سنتن انهيءَ ساڏنا جي بيهڻ مهيا ٿي آهي، ڇو ته حقيقت ۾ جيڪا به روحاني ٽرقي ٿيندي آهي، انهيءَ ساڏنا جي ذريعي ئي ٿيندي آهي. اها ساڏنا بيهڻ ڪنن آهي پر پوري ستگروءَ جي سڪ واسطي اها ڳالهه ناممڪن ڪونهي. جڏهن مرشد جي مهر ٿيندي آهي ته جيرو آتما جلد ئي ”ڪن منڊل جي ڪڙڪي ڪولي“ اندر جي روحاني منڊل ڏانهن هلڻ لڳندي آهي ۽ انهن منڊلن جي ٽر وڃڻ واري شھد ڏن.

آڪاش ٻاڻي يا انحداد سان جڙي ويندي آهي. انهيءَ اندر مان آتما کي اديت آندو حاصل ٿيندو آهي. آتما جو اندر ستگروءَ جي نوري سروب سان ميلاپ ٿي ويندو آهي. اڳيان سڄي روحاني سفر ۾، رشد يا ستگرو آتما سان گڏوگڏ هوندو آهي. انهيءَ اندر جو ورتن پلٽو صاحب جن هنن شين ۾ ڪم آهي ته ”تب جاءِ ستگرو پاڻ جي“.

پلٽو صاحب جن اهڙي طرح جهيڙي ٿي مرن کي مڪتيءَ جو سچو ساڌن ڏيکيو آهي. فرمائين ٿا ته مرن کانپوءِ واريءَ مڪتيءَ جي ڪنهنڪي خبر؟ ان مڪتيءَ جو ته ڪوبه ڀروسو ڪونهي. پر ستگروءَ جي ٻڌايل راءِ موجب جهيڙي ٿي مرن جو اڀياس ڪري جهيڙي ٿي سڄي مڪتي حاصل ڪري سگهجي ٿي :-

جهتيءَ مرن پلا ههه ناهه پلا بهراڻه.
 ناهه پلا بهراڻه آستر^۱ بن ڪريءَ لڙائي،
 آت بهر ڪي مار چوڪي سي نور نه پائي.
 رهيءَ ڪيت پر ناهه سس ڪو ليهه اٿاري،
 دن دن آڳي چليءَ ڪيا جو ٿريءَ پڇاري.
 پائي مانگي ناهه ناهه ڪاهو سي بوليءَ،
 چڪيءَ پيالا ڀر ڀر ڳن ڪي ڪڙڪي^۲ ڪوليءَ.
 پلٽو ڪري ڪسڙئي چڙهيءَ داغ ڀر داغ،
 جيتيءَ مرن پلا ههه ناهه پلا بهراڻه.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊاڻي ۱۰۶)

۱. هٿيار.

۲. هتي نئين ٿل يا شولٽر ڏانهن اشارو آهي. جهڪو
 ڏهڻي اکين جي پٺيان مستڪ ۾ آهي.

صاحب کي گهر پيچ کيا جو چاهي،
 سر ڪو ڌريءَ اُٿار قدم ڪو ٺاهي،
 جيتي جي مر جا به سوني بهرايگا،
 آري هان ري پلٽو جهڪري جو کي چاهه سو به ڀڳ جاڳا.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۶۲)

دام کي گهر کي بات ڪسڻي ڪري هٿ،
 جهڙا ٺڪيءَ نه ڪو، آڄ کي گهري لڀ،
 جيتي جو مر جا به سمس لڀ هات،
 آري هان پلٽو اٿسا مرد جو هو به پري بهي بات.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۶۰)

مرئي مرئي سب مري، مريءَ نه جانا ڪو،
 پلٽو جو جيتي مريءَ، سهج پرامن^۲ هو،
 (ڀاڱو ۳، ساکي ۹۹)

بات بات ڪيءَ آيا^۳ لٽاهه ڊريءَ،
 پاڇي ٽوليءَ ڀراس هيءَ جي،
 ڪڍي ٻانس مهينءَ جب ڦر لاڳا،
 ڦر نهين ڪڇ اسڪي آس هٿ جي،
 جيت مريءَ تن ٽياڳي ڊريءَ^۲،
 سهيءَ جڪٽ اُڀاس هٿ جي^۴.

۱. جيتري ئي مرڻ وارو ٻاڙي کڻي ويندو ۽ جيتوڻي جي
- آس رکڻ وارو هارائي ڇڏيندو.
۲. پراڻو يعني ٻار ئي وڃڻ.
۳. خودي، اهنڪار.
۴. سرف شرار مان سمجهي اندر روحاني مدد ڏانهن
- وڃڻ لڳي.
۵. دنيا جون ننڍيون ۽ طعنا برداشت ڪري.

پلٽو پھلي ۾، ڪر ليريءَ،
 لب جا، سترگو ڪي پاسو هٿ جي.
 (ڀاڱو ۲، جهوليا ۴۸)

مڪتي مڪتي سب ڪر چٽ هٿ،
 مڪتي ڪهر ڪهر، ڀائي جي.
 مڪتي ڪي هٿ اوڻو ڀانو ڏهن،
 ڪس ڀالت سڀني ڏکلائي جي.
 ڪيائون ڏيان ڪي ڀالت ٻوڙهي،
 يا من ڪر ڪر سڄاڻي جي.
 پلٽو مٿي ڀر ڪن ڏيکار،
 جيوت هي مڪت هو جاني جي.
 (ڀاڱو ۲، جهوليا ۵۳)

عاسق ڪا گهر دور هٿ پهنجيءَ ٻرلا ڪونه،
 پهنجيءَ ٻرلا ڪونه هونءِ جو ڀورا جوکي،
 بند ڪري جو چار ڏاڍ ڪي گهر ۾ ڀرڻي،
 جيتي جي ۾ جاني مٿي ڀر اٽ جاگيءَ،
 اٽيا جو ڪوئي هونءِ سوئي ان ٻالن لاڳيءَ،
 ٻرجيءَ ٻرجيءَ اڙيءَ ان بن وستر ڀائي،
 اٽسي ڀر ٺهراءِ سوئي مهروب^۳ بکائي،
 پلٽو آب ٿا وهي ڪلا منهن جب هونءِ،
 عاسق ڪا گهر دور هٿ پهنجيءَ ٻرلا ڪونه،
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۷۲)

-
۱. ٺڏهن وڃي سترگوءَ جي لوري سروب جو درشن ٿيندو.
 ۲. جيڪو ڪام ڪي جلائي خاک ڪري ڇڏي ۽ اندر جي
 ٺهند شبد جي ڏاڍ جو رس ماڻي.
 ۳. پيارو.

* پھلي فنا^۱ تر سيخ هروي،
 قدم مرشد ڪو پاڻ ڪي جي.
 تب فنا فلاح^۲ هروي،
 معرفت مڪان نهره ڪي جي.
 مرشد مرشد ٻر مهر ڪري،
 لاهوت ڪو ديت پهنچا ڪي جي.
 پلٽو هو هو آواج آوي،
 روح خاص ديدن^۳ اهان ڄاه ڪي جي.
 (ٻاڳو ۲، جهولنا ۳۸)

* فنا (گروءَ ۾ لهن ٿيڻ) ۾ بقا (امر جيون) حاصل ڪرڻ،
 اهو صوفين جو مکيه سڌانت آهي. پلٽو صاحب جن اشارو ٿا
 ڪن ته اڀاسي پهنچي سرت ڪي مرشد ۾ لهن ڪري اندر
 جا روحاني منڊل ٻار ڪرڻ شروع ڪري ٿو ڇڏي. لاسوت،
 ماکوت، جهوت ۽ هاهوت ڪي ٻار ڪرڻ سان کيس حق،
 سچ يا پرمانا جو ساکيات درشن ٿو ٿئي. دادو صاحب جن
 انهيءَ اوستا کي ”خودي کوه آڀا پت چينها، نان هر گستا
 ديدم ديدا“ فرمايو آهي. پلٽو صاحب جن انهيءَ کي ”روح
 خاص ديدن اهان ڄاه ڪي جي“ چئي فرمايو آهي. انهن جي
 چوڻ جو پاڻ اهو آهي ته جيئري مرڻ سان ئي ستگروءَ جي
 نوري سروب ۾ لهن ٿيڻ جو سڀاڳ، پراپت ٿو ٿئي. جيئري
 مرڻ سان ئي اندر جو روحاني سفر طئه ٿي سگهندو آهي
 ۽ جيئري مرڻ سان ئي پراپت جي پراپتي ٿي سگهندي آهي.

۱. نسبت ٿيڻ يا ناس ٿيڻ.
۲. وجه، سڦلعا. يعني جيئري ئي مرڻ ۾ ڪاميابي حاصل ڪرڻ.
۳. درشن ڪري.

پيد اندر جي مارگ جو، روحاني چڙهائي ۽ آخري مقام

جڏهن ساڌڪ جيتري ئي مرڻ جو اڀياس ڪندو آهي ۽ سندس آتما اندر چڙهائي ڪرڻ لڳندي آهي تڏهن کيس گهڻن ئي قسمن جا روحاني اهو حاصل ٿيندا آهن. پلٽو صاحب جن پنهنجي ٻائيءَ ۾ گهڻن ئي هنڌ انهن اندر جي گهٽ پيدن جو ورنن ڪيو آهي ۽ انهن جو ڪجهه اشارو ”پلٽو صاحب جن جي رسائي ۽ نمونا“ واري اڌاءِ ۾ به ڏنو ويو آهي.

سنتن سمجهايو آهي ته اسان جي روحاني سفر جون ٻه منزلون آهن، هڪ ٻيون جي ترين کان وٺي اکين تائين ۽ ٻي اکين کان مٿي سر جي چوٽيءَ تائين ۽ ٻين سنتن مهاڻائن وانگر پلٽو صاحب جن به شرار جي اکين کان مٿئين حصي کي ”آتما ڪوٽان“ چئي ڳاريو آهي. اُتي پهچي آتما کي شيد جو نوراني پرڪاش نظر اچڻ لڳي ۽ شيد جي نوراني ڌن به ٻڌڻ ۾ ٿي اچي هيءُ اهو نرمل امرت سا پرام رس آهي جيڪو سڄي آند ۽ سڄي گيان جي بخشيش ڏيڻ وارو آهي. ڪو وري پاڻ وارو جيو ٿي آهي، جنهنکي پرماتما جي اپار ڪرپا سان اها املاڪ ذات حاصل ٿي ٿئي.

ٻين سنتن وانگر پلٽو صاحب جن به اندر جي روحاني منزلن ڏانهن گهڻيءَ اشارا ڪيا آهن. انهن ڪٿي سڀس دل ڪنول (پهرتون روحاني منڊل) ڪٿي ٽرڪٿي (ٻيون روحاني منڊل) ڪٿي سن (ٽيون روحاني منڊل) نه ڪٿي لائڪان (چوٿون لوڪ يا سڃڻند) جو ذڪر ڪيو آهي. ڪٿي ڪٿي نه سڀ کان اتم روحاني اوستا يعني اامي لوڪ ڏانهن به اشارو ڪيو اٿن. ڪٿي ڪٿي انهن منڊلن جي ورنن ۾ عربي ۽ ڀاشا جا نالا به ڪم ۾ آندا اٿن. جيئن ته لاهوت، لاسوت، جبروت وغيره.

ٻليو صاحب جن پوري ٻائرا جو سلسلو وار ورتن نه گهٽ
 ئي ڪيو آهي. پر الڳ الڳ مڊلن جا ورتن اسانڪي گهٽن
 ئي هنڌ ٿا مان. ڪجهه ٻڌن به رهي ورتن وڌاڪو وستار سان
 لکيا ويا آهن. پر رهي اهڙا گهٽ پيد آهن جنڪي سهجهائڻ
 جي واسطي به ڪنهن پورن گهائيءَ يا پورن سٺ سٽگروءَ
 جي ضرورت آهي، جيڪو خود انهن روحاني مڊلن تي
 سفر ڪندو هجي. پنهنجي اندر جي آڌار تي انهنجي گهري
 پيد کي سهجهائي سگهي.

ٻليو صاحب جن اهڙي سوکهر مڊل جو به ورتن ڪيو
 آهي جتي ديري، ديرا، ڌرتي، آڪاش، چنڊرما ۽ سورج
 جي به پهچ ڪانهي. اهو مڊل انوکو آهي ۽ اتي هيٺين
 مڊلن وارو شهد، جيئن ته اولڪا يا سوهنگ به ڪونهي.
 اهو انامي لوڪ آهي، جنهنڪي ٻليو صاحب جن ”اَنوان لوڪ“
 سڏيو آهي. فرمائين ٿا ته اهو روحاني سفر جو آخري
 مقام آهي، جنهن جو لفظن ۾ ورتن ڪرڻ ناممڪن آهي.
 ”گهٽ ٻاٺ گهٽي رهي، ٻليو اڻڀا (ٻي ڪي چڏيو) ڏيک.“
 فرمائين ٿا ته مون انهيءَ گهٽ پيد کي گهٽ ئي رهڻ ڏنو
 آهي ۽ اُن جي مٿان ٻي ڪٿ وڌي چڏيو آهي:-

* دادو صاحب جن به انهيءَ اوستا کي اُچرج، اُڪه،
 اَنامي چيو آهي. فرمائين ٿا ته اها اوستا پنجن آتن، ڌرتي،
 آڪاش، چنڊرما، سورج، سن، مهاسن، ديري ڌرتائن،
 جوڳين، گهائين، اوتارن ۽ پنهنجن جي به پهچ کان ٻاهر آهي.
 انهيءَ اوستا جو پيد ڪر ورتل سٺ ڄاڻي سگهي ٿو، پر ڪو
 نه انهيءَ راز کي سهجهي سگهندو ۽ نه ئي انهيءَ اوستا جي
 رسائيءَ جي هام پري سگهندو هيءَ اها اوستا آهي،
 (وڌاڪو صفحي ۱۷۱ تي ڏسو)

هت ڪوئي سڀيا سڀائي، چليءَ ڀنگهڻو ڀائي.
 ستڪرو گهاٽ گهر بڙ ساگر، مارڻ هت موري جاني،
 ليجري سرت سڀد ڪيءَ گهڻن، پر هٿ ڇهه ڪل ڪائي.
 نهر ڪي پريءَ گهمل لهن ڦوڙيءَ، سو ڏن پرام ڊڙائي،
 چاند سورج ڊولو اٽچل سو هينءَ، بيسر لت ارجهائي.
 چال چليءَ جس مگر هائي، آت پهر مستائي،
 پلٽو داس جهڳ پير آلي، لوڪ لاج نا ماني.
 (هاڱر ۳، شهيد ۱۱۶)

(صفحي ۱۷۰ جو رهيل)

جنهن ۾ آتما روپي بولد پرم ستيه روپي سمند ۾ ملي ڀرمالما
 جو روپ ٿيو وڃي انهيءَ اوستا جي پيد ڪي بيان ڪرڻ نه
 صرف مشڪل آهي، پر ناممڪن به آهي:-

جانيءَ انترجامي، اچرج اڪٽ اٽامي.
 نؤ لڪ ڪنول جگل ڏل اندر، دوا دس صاحب سڀامي،
 سرت ڪڙڪ ڪنول دل لپ پڙ، جهڳ جهڳ ٿر ٿامي.
 سورت شيد شيد ۾ سورت، اکر اکر چر ڌامي،
 ڪا سي ڪهون پيٽا سڪ سارا، جيون ٿر پٽا مسڪائي.
 لهن پيهه جوڪ گٽان ٿر پٽا ٿي، پيهه گٽ اڪهه ڪهائي،
 چند نه سور پون نه پائي، ڪيون ڪر ڪرون بڪائي.
 ڏن نه گگن ڌرت لهن ٿارا، الله رب لهن رامي،
 ڪها ڪهون ڪهري ڪي ٺاهين، جالت سبت سڄائي.
 بيد نه پيد پيمڪ لهن جالت، ڪوٺو ڊپت نه حامي،
 دادو درڪ ڊڊار هيئي ڪي، سورت ڪرت سلامي.
 مٿن پيٽ پٿاري پيٽا آڀي، مل رهي اڪ ٺڪائي،
 سورت سار سنڌ لڪ پائي، پيهه گٽ ٿرلي جاني.

۱. مسٽ هائيءَ والڪر.

آلتا ڪوٽان گگن ۾ نس ۾ جريءَ چراغ.
 نس ۾ جريءَ چراغ بنا روغن بن ٻائي.
 چهر رت ٻارھ ماس رھت جرتيءَ دن رائي.
 ستگرو ملا جو ھو نہ ٺاھ ڪي ٺڄر ۾ آويءَ،
 بن ستگرو ڪوٺو ھو نہ ٺھن واکو درساويءَ.
 نڪسيءَ اڪ آواز چراغ ڪي جو ٺھن ماھين،
 گمان سماڏي سنيءَ اؤر ڪوٺو سڀتا ٺاھين.
 پلٽو جو ڪوٺي سنيءَ نا ڪي پوري پاڪ،
 آلتا ڪوٽان گگن ۾ نس ۾ جريءَ چراغ.

(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۶۹)

۱. پلٽو صاحب جن سر ڪي ”آلتا ڪوٽان“ چئي سمجھايو آھي. جڏھن ساڌڪ لھيءَ منڊل ۾ داخل ٿو ٿئي تہ کيس اتي انادي جوت جو درشن ٿو ٿئي. کيس دويءَ يا نوراني ڌن ۾ پٽڻ ۾ ٿي اچي. ڪير صاحب جن ۾ اشارو ڪيو آھي تہ اُمرت جو پراڻ اُٻتو ڪوھ اندر گگن منڊل جي وچ ۾ آھي، پر سرت روپي پنھاري يعني پاڻي پراڻ واري پاڻال ۾ ارڻات پھرن جي ترين ۾ ھيٺ لھي آئي آھي. ڪا گرمڪ آلتا ٿي اندر مٿي وڃي اھر اُمرت پي سگھي ٿي :-

آڪاس مڪي اؤنڌا ڪٿا، پاڻالي پنھاري.
 نا ڪا پاڻي ھسا پھويءَ، پر لا آڏ بھاري.

(ڪير ڪر ٿاڙولي، پرچا ساڪي ۴)

لڪ آڪاس اؤنڌا ڪٿا، ھٿا نور ڪا ٽيڇ.

(ٿلسي شيداڙولي، ٻاڳو ۱)

ھمري ديسوا آرڌمڪ ڪٿيا.

(ٿلسي شيداڙولي، ٻاڳو ۱)

ٻارن کي گهٽا ۾ پوند پريءَ پتا پٽ .
 گرج آڪاس برسات هوندي .
 گگن کي بيهج ۾ ڪوٺ هٿ اڏومڪ .
 ڪوٺ کي بيهج اڪ بهيءَ سوندي .
 اٺت گنجار هٿ ڪڇ کي گلي ۾ .
 ڦرر آڪاس ٺٺ چلي چوندي .
 مان سرونڌر ۾ سهس دل ڪنول هٿ .
 داس پلٽو هٿس چڱي موندي .
 (ٻاڳو ۲ ، ريڪٽا ۳۰)

ڌرم ڪرم سب چوڙ دها .
 چوڙي چڪت کي آس هٿ جي .
 اڙ ڪچو آب نهين پاويءَ .
 سنئين کي سنگ ولاس هٿ جي .
 آستت ننڍا ڪو پٽ دها .
 سنمڪ سپد ۾ باس هٿ جي .
 پلٽو اڏومڪ ڪوٺ منهيءَ .
 دٻيا چريءَ آڪاس هٿ جي .
 (ٻاڳو ۲ ، جهولنا ۱۷)

اڪ ڪوٺ گگن کي بيهج ٻارو .
 جهان سرف کي ڏور لڳاوتا هٿ .
 ڪرومڪ هروئيءَ سر ڀر پيريءَ .
 لڳرا نهين جل ڀاوتا هٿ .
 بن هات سي ٺال مردنگ ٻاجيءَ .
 بن چنڌري چنڌر ٻجاوتا هٿ .
 پلٽو بن کان سي هر سنا .
 بنا ڪوئي سڪس ٻجاوتا هٿ .
 (ٻاڳو ۲ ، ريڪٽا ۷۳)

چمڪ ڇمڪ اٿي ۽ بجلي هڻي، باد ڏڙا ڄاڻي ۽
 ڪهڙن لال ڪهڙن پير هڻي، سڀي سڀي اٿي ۽ گهراڻي.
 جيون جيون ٻڙن جهڪو ره هڻي، ٿورن ٿورن گهڻا گهڻو ۽
 ٻڙن ٻڙي ۽ ٽپ اڙسي ۽ هڻي، سڀي گنگن سي ٽرمل ٿوري.
 سس اوڙ پان ٿارا گڻ هڻي، ٽرمل پير اڪاس ۽
 پلٽو داس هر جهولهن هڻي، سڀي اٿي ۽ پير ڪي پاس.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۱۲)

دڍ ڀر دڍ ٺڄر آوي ۽،
 ٽس ڪو ساڄ ڪو چالي ڇي
 اس دل سڀي ٺهر ۱ ڪري ۽،
 اس ڪو ٽپ ڄاڻي ڇي.
 اس دل ڪي روح آسمان مهين ۽،
 لاهوت ۲ ڪي پير ۽ اٿي ڇي.
 پلٽو نا ظاهر ٻاٽ ڪري ۽،
 اسڪي ٻاٽ ڪو ماني ڇي.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۱۶)

ساڙو پائي وه پڌ ڪر هڻي ڀڄاڻا، جوتين لوڪ سي ٺهرا.
 ڇر اڇر چوٽيس ۽ ڪهڙي، سس نام ٺهن ماهين ۽
 ٺه اڇر وه جدا رهت هڻي، لڪي پڙهي ۽ ٺاهين.
 سن گنگن ۽ سڀ اٿ هڻي، سو سب ٻڙل ۽ آوي ۽
 ٺه سڀي وه ٻولي ٺاهين، سو سڀ سڀ ڪهاوي ۽.
 رهندي رهي ۽ ڪٿي ڦر ڪٿي، اٿڪر ڪهڙي گيالي ۽
 رهندي ڪٿي دولتون چوٽي ۽، سو پورا وگيالي.
 سرت لڪاوي ٽپان ٽري ڇو، سو سب آپ ۽ آوي ۽
 سرتي ٽپان اٿڪو ۽ ٺاهين، سو اڇا ڪهاوي ۽.
 جرگ ڪري ۽ سو وڙو مٿا هڻي، هڪٿي مهين سب آوي ۽

چوڙيہ رُوڙ آرُوڙ ڪر پاويہ، ساڇي ڪٽي ڪهاويہ۔
 حد پھد ڪو آئيہ ڪھي، نر آئيہ ھويہ جاويہ۔
 پلئو داس پھد ۾ پٺئي، سر وھم پد ڪو پاويہ۔
 (ڀاڱو ۳، شھد ۸۵)

مھري من ٽن لک ڪٽي پھ ڪي مھني ٻول۔
 پھ ڪي مھني ٻول سٺ مٿن پٽي ڊهرائي،
 پٺور ڪٿا ڪي پھچ آئت ھٿ سونھنگ ٻائي۔
 ديکا پھ ڪا روپ روپ ۾ جاءِ سمائي۔
 جب سي پھا ملاپ ملي پھر نا ا لگائي۔
 پريست ٻرائي رھي لھا ھر ئي پھچائي۔
 ملي جوت ۾ جوت سھاڪ سرت سمائي۔
 پلئو سھد ڪي سٺ ھي ڪھونگھت ڊارا ڪول۔
 مھري من ٽن لک ڪٽي پھ ڪي مھني ٻول۔
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۵۹)

جھان نہ جب ٽپ ٿيہ ڪيہان نا ڏيان ھٿ،
 ٻائي پون آڪاس ٺاھ سس پان ھٿ۔
 جوک جگتي نا سرت ٺاھ دن رات ھٿ۔
 آري ھان پلئو من پد چٽ نا جاءِ تھان ڪي ٻاٽ ھٿ۔
 (ڀاڱو ۲، آرل ۱۰۷)

جوت نا جگت نا پراڻاڻام نا،
 سن ۾ ڏيان نا ڌرت ڏيائي۔
 ٺاھ ڪچ ڪيہان ھٿ ٺاھ پٿراڪ ھٿ۔
 جاءِ نا سڪيہ تھان پون ٻائي۔
 لڙا نا پنگلا ٺاھ ڪچ ساڏنا،
 سرت نا سھد نا آئت ٻائي۔
 جھل ملي جوت نا ٺاھ ھٿ آئيہ،
 چاند نا سرور نا ٻرھم ڪيائي۔

سڀڻا ٺاهڻ ڪڇ پانچ مدرن ٺهڻ،

ڇت ٺا ٻڌي ٺا ٺٽ چاڻي.

موني ٺا هٿس ٺا ڪنول ٺا پٿور ٺا،

حد انحد دوٿو ٺاهڻ ماني.

گرا ٺا لڊڪا بٺڪ ترپا ٺهڻ،

اڃا جاپ ٺهڻ ٺيڻ ٺاڻي.

سهج سمان ڪي پري ڪي ٻام هٿ،

داس پٿو ڪوئي سٺ چاڻي.

(ٻاڳو ۲، رڳو ۷۶)

طبق چار دهر اندر هٿ آسٽل بي درپاؤا.

آسٽل بي درپاؤ عرش ڪرسي خود ديدن،

ٿرپا درخت از حد شهر ٺيڻ مهرا خردن.

نور تجلي روح لاهوت رسيدا نادر،

۱. چوڏهن پٿون ٻا مهل اندر آهن. اُتي ٻا پاڻيءَ جي

ڌرتي آهي. اُتي ٻهجي عرش يعني خدا جو تخت ۽ زمين

آسمان جا سڀئي پيد پرڪش ٿي ٿا وڃن. اُتي هڪ اهڙو

ڪلب ورڪش آهي جنهن جا ٻهڪ سواڊي ۽ مٺا ٿل ڪاٺ لاه

لاهوت يعني سَن مٺل ٺاڻين پٿل آتما جو پرڪاش

ادب آهي ۽ بيان ڪان ٻاهر ٿيو وڃي. اُتي ٻهجي روح

انترامي (روشن ضمير)، ارم (بيچون)، پوتر (صاف-سٺا)،

سوامي (ڦاڇي) ۽ سروسڪتمان (قادر) ٿيو وڃي. اُتي

اولڪار (هڙ هڙ) جو شبد وڃي رهيو آهي. اهوئي الله جو

پوتر اسمان (پاڪ الله مقام) آهي، جتي آتما پنهنجو ٺڪاڻو

بڻائي ڇڏيندي آهي. پٿو صاحب جن فرماين ٿا ته ڪيائيءَ

(عارف) کي ڪي نه اهو به اندر وڃي ٺهڻ مٺل جو لواسي

ٻهجي دهر ۽ دهر ٿي وڃي.

روشن ضمير پيچون سينا - صاف قاضي قادو .
 هو هو گشتن فنا روح کي سوني بانن ،
 پاڪ الله مڪان تھان ڪري ورو ساڪن .
 پليو عارف سي ڪهيءَ نرو پي چاهو جاو ،
 طبق چار دھ اندر هـ آسٽل بي درياؤ .
 (پاڳو ۱ ، ڪنڊلي ۲۴۸)

چڙهيءَ چؤ مهلي مهل پر ڪنجي آويءَ هات .
 ڪنجي آويءَ هات سيد ڪا ڪريءَ تالا ،
 هات مهل کي باد مليءَ النئين اڃيالا .
 بن ڪر باجيءَ تار ناد بن رسنا گويءَ ،
 مهاديپ لڪ ٻريءَ ديب ۾ جاءِ سماويءَ .
 دن دن لاڳيءَ رنگ صفائي دل کي اڀري ،
 رس رس مطلب ڪريءَ ستاڀي ڪريءَ نه سهڻي .
 پليو مالڪ نرو هي هـ ڪوئي نه دوجا ساءِ ،
 چڙهيءَ چؤ مهلي مهل پر ڪنجي آويءَ هات .
 (پاڳو ۱ ، ڪنڊلي ۱۷۱)

گگن کي پيچ ۾ ان ميدان هـ ،
 ان ميدان کي پيچ کلي .
 سهس دل ۾ پورو گنجار هـ ،
 ڪنول کي پيچ ۾ سيب کلي .
 لاڙا او پنگلا سڪمنا گهاٽ هـ ،
 سڪمنا گهاٽ ۾ لکي نلي .
 سن ساگر پرا سب کي نام سي ،
 تيه کي پيچ ۾ سرم هلي .
 اڇيءَ لڪ ٻڙج هـ تيه کي دار ،
 پڙا هندولنا پرام جهلي .

آهي دس چويء سوء ٻيٺ لڪ ناگني،
 ناگني مار ڪيء بند رلي.
 بڪ ڪي نال پر تھان لڪ اوڻج هٿ،
 تيهن ڪي سڀس چڙھ جوت بلي.
 جوت ڪي ٻيچ ۾ تھان لڪ راھ هٿ،
 راھ ڪي ٻيچ ۾ ناد چلي.
 ناد ڪي ٻيچ ۾ تھان لڪ روپ هٿ،
 روپ ڪو دٻڪ ڪيء رھن سلي.
 داس پلٽو ڪهيء هوء آروڙ جب،
 سڀت ڪو سهج سماء پلي.
 (ٻاڳو ۲، ريڪٽا ۷۱)

دن ڪا چڙھنا سهج هٿ مسڪل ڪرنا جوڪ.
 مسڪل ڪرنا جوڪ چٽ ڪو آلت لگاويء.
 وشيء واسنا تھيء پٻان برھمند چڙھاويء.
 ساڌيء واپر پٻان ڪنڊلي ڪريء آٿينا،
 اشت ڪنول دل آلت ڪنول دواڊس لکنا.
 انگلا پنگلا سوڌ بڪ ڪي نال چڙھاويء.
 چار ڪلا ڪو توڙ چڪر شت جاہ ٻڌاويء.
 پلٽو جو سنجھ ڪريء ڪريء روپ سي ٻوڪ،
 دن ڪا چڙھنا سهج هٿ مسڪل ڪرنا جوڪ.
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۴۶)

پون پالي ڪھنء اڪن سي جور ڪيء،
 لاء مائي ڪھري مھل چايا.
 پانچ هٿ ٽٽ سوء پانچ پوٽالما،
 اندري دس ڪيان او ڪرم لاما.

۱. شائتي. ۲. ڪنڊلي ٺاڙيء جو منهن مٿي ڪري.
 ۳. جنهن مان پنج ٽٽ لھندا آھن.

من پرکرتي^۱ هڊڪار ڦر چيو هئڻ .
 مها نيت سولي هويءَ برهم آيا .
 داس پلٽو ڪهيءَ دوسرا ڪڙن هئڻ .
 ٻڙم ڪو چوڙ ڏي دوست ماما .
 (ٻاڳو ۲، رڳتا ۱۳)

چوڙ ڪي گمان ڪر هوءَ وڳيان جب .
 سبت ڪي سبت ڪا سولي ڏاڳي .
 سن سماءَ ۾ تڏيان ڪو لاءِ ڪي .
 سهج ڪا خيال سو ويٺ راکي^۲ .
 مڪن ڪي ٻيچ ۾ نيت ۾ مڪن هئڻ .
 اٻرل^۳ ٻڳتي آر^۴ جاس جاڳي .
 تريا نيت هويءَ چت جب لڪ پيو .
 رتن دن مڪن هئڻ ٻڙم ٻاڳي^۵ .
 جاڳتي جوت ۾ رهيءَ گر ڪاب^۶ هويءَ .
 سبت ڪي ٻيچ ۾ سرت لاڳي .
 داس پلٽو ڪهيءَ سبت سو چڪروي^۷ .
 ٻيا آڏو نيت جب ٻڙم ٻاڳي .
 (ٻاڳو ۲، رڳتا ۶۵)

سهس ڪمل دل ڦولا هئڻ . نهران چل پورا .
 ٻهر سمسار رتن ڪا سهنا ڪها ڦريءَ تو ڦولا هئڻ .
 پلٽو داس اٽڪا پورا . جاءِ مڪن ٻيچ جهولا هئڻ .
 (ٻاڳو ۳، شبد ۷۵)

جب ڏيکڙ نيت سادي نوبت^۸ آئو ٻهر .
 نوبت آئو ٻهر غتب^۹ ڪي نس دن جهرتي .

۱. روتل، کلڻ وغيره ٻيچ پرکرتيون آهن . ۲. راڳ
 دوست کان آزاد . ۳. نرت، هڪ نڪ . ۴. آندو .
 هودي ۾ . ۵. ٻڙم ۾ رتڻيل . ۶. مڪن . ۷. چڪروي .
 ۸. نهارو . ۹. گهٽ .

پڄرنگ، چوڙا خوسي درواس کي سادي چڙهتي.
 آفتاب^۱ پا سور^۲ روسني دل ۾ آئي،
 قر غائب کا چتر ذکر^۳ کي مسڪ^۴ لڳائي.
 آندر جهولي فيل^۵ خاب ۾ خطرا ناهين،
 خور هٿ پهنئي پلنگ سهدرا نام لاهي.
 پلٽو جلوا نور کا جهون درياو ۾ لهو،
 جب ديو کي تب سادي نوٽ آئو پهر.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۴۵)

پڄمڪ جو هرو، سو پڄن ڪري،
 پڄمڪ کي پڄ ۾ هر^۶ ناهين.
 پڄن ۾ جاء کي بٽ رهي،
 آب ڪڙن ڪري آوا چاهي.
 لون کي دوري^۷ قر ڪڙن کاوي،
 جب جاء، پري وه سڌ ماهين.
 پلٽو ڪهڪها* جن جهانکا،
 ان ڪو آب آوا ڪيا چاهي.
 (پاڻو ۲، جهوليا ۶۲)

۱. سورج. ۲. اڏو. ۳. سهرن. ۴. سڳند، ڪستوريءَ جي خوشبوءِ. ۵. هاڻي. ۶. هڙمي، اهڳار. ۷. لوط جو ٺڪرو.
 * چين ۽ عرب ديش جي ڪيترن ئي لوڪ ڪٿائن ۾ هڪ اهڙي ديوار ۽ ڪڙڪيءَ جو ذڪر ايندو آهي، جنهن مان جهانڪا سان پريان جا ديش نظر ايندا آهن. انهن ديشن ڏانهن نهارو سان ايندي نه زبردست خوشي ٿيندي آهي، جو دُست وارو پنهنجو پاڻ پلائي بي خوديءَ ۾ ان پاسي ٽهر ٿئي هميشه جي واسطي غالب ٿي ويندو آهي. پر پلٽو صاحب جن جو اشارو سڀ کان اتم روحاني مدد ڏانهن آهي، جنهنڪري انامي ديش ۾ چيو ويو آهي ۽ انهي ديش ڏانهن ڪلندڙ ڪڙڪيءَ جو ذڪر ڪيو اٿن.

* ناسوت ملڪوت جبروت مان، لاهوت کي لذت ۽ جاء چڪا.

* پورن سنڌ چاهي ڪنهن به ديش، ذرم، ذات يا
وقت ۾ چوڻ اچن، اهي هڪ ئي روحاني سچ جو پرچار ڪندا
آهن، پر ديش ۽ ذات مطابق پاشا جو فرق ضرور هوندو آهي.
حضور سوامي جي مهاراج جن اندر جي روحاني منڊلن
جي ورتن ۾ سنسڪرت ۽ عربي پاشا جا لفظ به ڪم ۾ آندا
آهن. جيئن ته:-

لامقام پائيا لاهوت، چوڙا ناسوت، ملڪوت، جبروت.
هاهوت ڪا جاء ڪرلا دتارا، هوت لهوت اڻر هوت سمهारा.
هوت مڪام فقير اخيري، روح سرت جهان ديتي ڦيري.
فرمائين ٿا ته جنهنڪي مسلمان فقيرن ”الاهوت“ چيو آهي،
ان کي ئي هندستاني مهائمان ”ترڪتي“ چيو آهي. جنهن
منڊل کي هندستاني سندن ”سُن“ چئي ورتن ڪيو آهي،
ان کي مسلمان درويشن ”ها“ چيو آهي. اهڙي طرح مسلمان
فقيرن ”پنور گفا“ کي ”الاهوت“ چيو آهي ۽ ”سنت نام يا
سنت لوڪ“ کي ”حق“ يا ”مقامي حق“ چيو اٿن. سوامي جي
مهاراج جن فرمائين ٿا ته سنڌ يا فقير هڪ ئي اکند سنڌ جو
پيد ٻڌائيندا آهن، چاهي مهائمان جي ٻوليءَ ۾ فرق چوڻ هجي:
”سنڌ فرق ٻولي جگل، ٻڌ دوتو اڪ اکند:-“

الاهوت ترڪتي لڪا، جاء لڪا ها سُن
شيد الاهوت پائيا، پنور گفا کي ڏن.
حق حق ستنام ڏن، پائي چڙهه سچ ڪند
سنڌ فرق ٻولي جگل، ٻڌ دوتو اڪ اکند.

(سار وچن، صفحو ۳۴۲)

لامکان^۱ پر بست کي جي،
 روسن ضمير^۲ فقير پکا.
 آسمان رکائڻ^۳ کل گڏيا.
 دل روح بولي حق^۴ حق^۴.
 پلٽو داس کهيءَ جهي نهر آويءَ.
 هر وقت چهار^۵ طرف هڪا.
 (پاڳو ۲، رڳو ۹۷)

ڪلف ڪفر ڪو^۶ ڪوليءَ ملئي، مردا هروءَ کي ڏولو^۷.
 جو تم چاهو پست^۸ آڻي، خودي^۹ خوب ڪو ڪوئو،
 هوا^{۱۰} حرس^{۱۱} ڪو اس ۾ راکڙ، روح پاڪ ڪو ڏووو.
 تسبيح اڪ رهي بي ڏانا^{۱۲}، دل کي اندر مٿن ڦيرئو^{۱۳}.
 پاڪ همد^{۱۴} نظر پرتگا، دل گنبد ۾ هيرو^{۱۵}.
 ظاهر چهر^{۱۶} ڪو دور ڪرئو تم، اندر ڏس کي پئو.
 آسمان کي ٻيچ رکانا هڪ^{۱۷}، اس هجري^{۱۸} ۾ پئو.
 ڪجهي^{۱۹} فهم^{۲۰} فنا^{۲۱} ڪي، نور نجلي^{۲۲} اپنا.

۱. انا مي. ۲. التريامي. ۳. آندڙ مان ڪڙ کي يا جهرو ڪو.
 ۴. ست لڙڪ جي شيد ڏن. ۵. چئن ئي طرف. ۶. ڪوڙ
 جو ٿالو ڪولي چڙي. ۷. جهيڙي ئي مرڻ سڪي. ۸. مڪتي.
 ۹. هڙميءَ. ۱۰-۱۱. آشا منشا، اندر مان کي توبست ڪرڻ جي
 واسيا. ۱۲. بنا ڏاڻن واري مالا. ۱۳. من ۾ سمون ڪراو.
 ۱۴. هتي اشارو ستگروءَ جي لڙي سروب ڏانهن آهي.
 ۱۵. گنبد يعني گول اولهي چٽ. هتي اشارو مستڪ ڏانهن
 آهي. ۱۶. باهراون اکيون يا لپتر. ۱۷. اندرئين آسمان
 جي وچ ۾ هڪ ڪڙ کي يا لڙي آهي. ۱۸. ڪولڙي، مندر،
 مسجد يا پوڄا جي جڳهه. ۱۹-۲۰. ڪڙي. ۲۰. ختم ڪرڻ.
 ۲۱. پنهنجو برڪاش يا چارو ڏسو، يعني آتما جي ادبست
 برڪاش کي ڏسو.

پلٽو داس مڪان هو هو ڪا، ديد دانستن سينا.^۲
(ڀاڱو ۳، شيد ۱۴۱)

ڪوڊ بي بالڪي ڦهر درياؤ ۾.^۳
جهو ڪي لالهيءَ چوڙ ٺاڻي.
ٽاڪنا ٺاه اب سهار ڪي سنگو، هريءَ،
ڪرو ڪي چرن ۾ چٽ ٺاڻي.
آخر گهوڙن مرلڪا ڪوڊ جهڙاڪ سي،
ڪوڊ بي سهتي لا گم ڪاڻي.
تجهي ڪيا لاج هٿ لاج هٿ آسي ڪر،
آسي ڪي سمس دي ٺار ٺاڻي.
ٺار نه بانگهيءَ چوڙ ڊگمگي ڪر،
تڪ سراس ڪر امڪ راڻي.
داس پلٽو ڪهيءَ ڪهر ڪي لهر سي،
بچڻا سوئي جو ڪوڊ جاڻي.
(ڀاڱو ۲، رڳو ۵۰)

ڏگن ٻوليءَ لڪ جوگي هٿ، سن چٽ دي سڪي ري.
ڪاه نه پيريءَ مريءَ نه جهريءَ، نام سڌا رس^۵ ڀرگي هٿ.
وا ڪي رنگ روپ ٺهين رڳا، ڊيڪٽ ڀرم ڀروگي هٿ.
گيان درشتي سي اجر ڀرت هٿ، دستين دوار لڪ چوڻگي هٿ.
پلٽو داس سنيڪا سوئي، چڙه سٽگرو ڪي ڊولگي هٿ.
(ڀاڱو ۳، شيد ۸۴)

-
۱. جتي هو هو يا سٺ نام جو شيد گولجي رهيو آهي.
 ۲. چٽ لڳائي درشن ڪرڻ يا ٻڌو.
 ۳. دنياوي زندگيءَ جي لالچ کي ڇڏي ڀوساڱو ڪي ٺار ڪرڻ جو ڪو جتن ڪر.
 ۴. ٽون ڊگمگاڻ ڇڏي ڏي، ٺهندو وار به ونڱو نه ٿيندو.
 ۵. نام روپي امرت جو رس.

درشتي ڪمڪ ڪا ڏيان گگن ۾ لاوڻا،
 مڪرا آلتِيءَ تار ٽپهه پائت چڙهاوڻا.
 جهملي جهلڪيءَ نور ٽرڪتي مهل ۾،
 آري هان پلٽو پيا همارا ڪام سنس ڪي ٺهل ۾.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۹۳)

سن ڪي سکر ڀر عجب مندپ بنا،
 من اڙ ڀون مل ڪريءَ پاسا.
 اڪ سِي اڪ اڪ جنگل جهان،
 پٺور گنڊار اڪ ميري سواسا.
 نام ساگر ڀرا جهامل موٽي جهريءَ،
 چٽيءَ ڪوٽي ڀر ڀر رس هنس خاصا.
 داس پلٽو پريءَ جب دب درشتي ۾،
 جريءَ سب ڀر ٽپ چٽيءَ آسا.
 (ڀاڱو ۲، رڳتا ۹۶)

گگن محل ڪي بهچ آهي جهر لاکڻي،
 ٽوپن چويءَ بوند ٻيئيءَ اڪ سانهي.
 سانهي ڏارا مار بوند ڪو پيا هٿ،
 آري هان پلٽو آهر لوڪ ڪي هنس جگر جيٽا هٿ.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۹۸)

۱. جهڙيءَ طرح ڊڪڙي پنهنجي چار جي سهارِي، هيٺ
 کان مٿي چڙهي ويندي آهي، ساڳيءَ طرح ٽون سورٺ ڪي
 اندر يا مٿي وڃڻ سيکار.

۲. اندر نام روپي اهرت پرسي رهيو آهي، پر مالا روپي
 نالڪڻ ان ڪي اي رهي آهي. جهڙڏهن ڀوليءَ نالڪڻ ڪي
 ماري اندر جو اهرت اي سگهون ته جهڪر سدائين واسطي
 امر ٿي وڃن.

گنگن بيج ۾ آهي ڪي بوند هئ،
 پيت اڪ سانهي ڌار ڌارا.
 سانهي مار ڪي پي ڪوئي سست جن،
 مئي سسار ڪو ڦٽڪ سارا.
 سيس او ستهو ٿر جهولت هيدولدا،
 ڪهت او سست لنگ بيد هارا.
 داس پلٽو ڪهي بوند هئ سندو ۾،
 مٿي ۾ برهمالڻ تب هوڻ نهارا.
 (ٻاڳو ۲، ريڪٽا ۷۰)

ٻار لڳايا باغ تهر ڪا قول هئ،
 سهس رنگ اهر بيج رنگ ۾ دل هئ.
 گنگن جن ڪي بيج هئ چوڪ چاندني،
 آري هان پلٽو ڪڙڪت هئ دن رات ٻرير ڪي دامني.
 (ٻاڳو ۲، آرل ۹۴)

اشت دل ڪمل ڪي پات ڪو توڙ ڪي،
 ڪلي ٻر ٻرور تب گنگن ڪاڃا.
 سُن ۾ ڏڃا ڪو ٻانڌ آڳي چلي،
 ڄاڻي نسان ۳ انهد ٻاڃا.
 چاند او سور دوئر آلت پائال گي،
 المن ڏيان تهن ٻون ساڃا.
 سنڌ ٻر ڪوٺ ۾ گنگن ٻچر بهي،
 سميت ٻهاڙ ٻر ٻرور ٻاڃا.
 سهس دل ڪنول هندس موٽي چڪي،
 چندن ڪي ڪاڇ ٻر ڪمڪ لاڳا.

۱. ٻهريون روحاني منڊل . ۲. جهنڊو .

۳. سفيد ٻهاڙ .

آڌر درياؤ ۾ ۱ لهر پائي ٻيا،
غٽب ڪي درشتي سي ٿي مانجا ۲.
(۲ ڀاڱو، ۲ رڳو ۷۴)

پڇيئون گنگا بهي ۽ پائي هٿ جوڙ ڪا،
بيچ مهين ۾ ڪنڊ مرڻ-را ٿور ڪا.
آلت ڪهي ۽ ٻار ٿو مر ڪا، ڏي،
آري هان پلٽو آري بهي، ڪي ٻار ٿو سوڌي جا، ڏي.
(۲ ڀاڱو، ۲ آڱر ۱۰۵)

آڌر آڌر ڪي بيچ ٻيا ڪ سهر هٿ،
بيچ سهر ۾ باغ باغ ۾ لهر هٿ.
مڏي آڪاس ۾ چوڻي ۽ ڦهالا پون ڪا،
آري هان پلٽو آڌر ڏس ڪي ڏيک ٿا سا پون ڪا.
(۲ ڀاڱو، ۲ آڱر ۹۹)

آڌر آڌر ڪي بيچ هندولا چنگ ۳ هٿ،
جهول سٺ سڄان سڄن سي رنگ هٿ.
سرت سڀ ڪي ڪيل سهر ڪي ٺاهي ۴،
آري هان پلٽو آڌر آڌر ڪي بيچ ٻڙي هٿ صاحبي.
(۲ ڀاڱو، ۲ آڱر ۹۶)

آڌر آڌر ڪي بيچ ٻڙي هٿ صاحبي،
واهه آڄان پٺت ڪو پاوي، ٽرڪي گهاٽ آڌارا هو،
آڳت ڏگر جا، جهان بهنجي، مارڪ بهنگ، بچارا هو.

۱. آڌر جي درياھ ۾ . ۲. دونه درشتي سان
۳. سٺو حاصل ڪر . ۴. حڪومت .
۵. آڌا جي چال چئن قسمن جي آهي: چوٽي چال، مڪڙي چال، مچلي چال ۽ بهنگ چال. پکي جي چال. پکي جڏهن به چاهي آڌا جي درخت يا ٻهاري تي پهچي سگهي ٿو. سٺن جي به ٻهائي حالت هوندي آهي ته جڏهن به چاهين، اکيون پورين ۾ ڇڪند ۽ بهجهو وڃن.

ٻائين چند سور هڻ ڏهندي، سڪمڻي سرت سماني هو،
 سوهنگ، سوهنگ، سن ۾ ٻوليءَ، وهي سيد ڪي ڪالي هو.
 ترپنا ٻڻا جاگرت جوڳي، لڳي اُٺندي ٿاري هو،
 انگلا^۲ ماهين سهج سماني، ٻنگلا^۳ پڙن اهاڙي هو.
 حد ٻر ٻڻي ستڪرو ٻولينءَ، ٻيهد ٻولينءَ ڇيلا هو،
 آڇا جاپ^۴ چوت هڻ دنيا، انور ٻيا اڪيلا هو.
 سن سٺت دواڊس هڻ اڙان، چار ٿر سي ٺارا هو،
 پلٽو ٻه ٺسڪاري سڪا، ٻر ڪنگا ڪوئي ٻارا هو.
 (ٻاڳو ۳، شه ۸۰)

سن سماڌ ڪي ٻيچ ڏهان ڪو لاڙا،
 سڪمڻ ڪي ري گهاٽ پڙن لي آڙا.
 ٽوئي نا وه دور ٻات آڙوڙ^۵ هڻ،
 آري هان پلٽو اٿسي ڪر ٻر نام اوسا ڪوڙ هڻ.
 (ٻاڳو ۲، اول ۱۰۰)

جگ مڪ جوٺ جڪاو جهر هر ٻيچ ۾،
 ڪمٽ ڏرشتي سي مار ڪرڻو جن ڪيچ ۾.
 سوهنگ سوهنگ شهيد رٿن دن ٻولتا،
 آري هان پلٽو جب ڏيکو ڪر ڪاب^۶ ٻاڪ ٺهين ڪولتا.
 (ٻاڳو ۲، اول ۱۰۱)

ٻيا جنٿري جنٿر ٻاجتا ڪن ۾،
 ٻر ڪيا سنسار اُسي ڪي لکن ۾.

۱. سماڌي. ۲-۳. مستڪ ۾ ساڃي ۽ ڏاڻي طرف ۾.
 سوڪير ٺاڙ ٻون. ۴. سٺتن، اندر ۾ ٻيهدجو پاڻي هي وڃندو
 شهيد ڏن ڪي آڇا جاپ چور آهي. ۵. سڪمڻا مان لنگهي
 آتما مڙهن روحاني منڊلن ڏانهن ويندي آهي. ۶. اهر
 رستو ٻيهد سندر آهي. ۷. مڪهن.

جو ڪوئي جنمي هوءَ هماري لکن ڪي،
اري هان پلٽو سو بهاري ليءَ جان ٻاٽ به سجن ڪي.
(ڀاڱو ۲، ارل ۱۰۲)

تريپني ڪي گهاٽ ناو ڪر آن ڪي،
سڪمن گهاٽ ٿاهه چلاو جان ڪي،
اسي سنگم ڪي ٻيچ بهاري ڦور ڪي،
اري هان پلٽو گن ڪو ڪينچ ستاب ڪام هٿ جوڙ ڪي،
(ڀاڱو ۲، ارل ۱۰۶)

ترڪتي گهاٽ ڪو اتر سمهار ڪي،
سڪمنا ڪينچ گن ٻاٽ ڪوٺا.
ٻيچ بهار ۾ سانڪري گلي هٿ،
گلي ڪنچ جل پريءَ ٿوٺا.
ڀنور ڪو دٻڪ ڪيءَ ناو مرار ٿو،
چلي هٿ ناو تب ڪنڊ چوٺا.
داس پلٽو ڪهيءَ ناو سمهار ٺا،
سوت ۾ سوت ٻرهمند ڦوٺا.
(ڀاڱو ۲، ريڪٽا ۷۷)

۱. رسي جنهن کي ڪوئي ۾ ٻڌي ٻڌي ڪي ڪمندا آهن.

* ٺنگ، رستو. ڪنهن صاحب جن به فرمائين ٿا ته مڪتيءَ جو رستو ٻيڪ سوڙهو آهي پر من هاڻيءَ وانگر ڦرلجي ويو آهي، آهيءَ ڪري من جو آهيءَ رستي مان لنگهڻ ٻيڪ مشڪل ٿي پيو آهي:-

ڪنهن مڪتي دٿارا سانڪرا رائي دسوين ٻاه،
من ٿو مٽڪل هوم رها اڪستا ڪهون ڪر جا.
(آڊ گرام، صفحو ۵۰۹)

انهء باجيء نور سن ۾ ڏجا ڦرڪيءَ،
 مرا هروءَ سو جاءِ ڏيکڪيءَ جان سرڪيءَ،
 انهن لوڪن کي پار پرا اٽڪ حوض^۲ هٿ،
 اري هان پلٽو مدا^۳ هٿا تمام ڪريءَ ڦر مڙج هٿ،
 (ڀاڱو ۲، ارل ۹۵)

آئيءَ جهنگار گگن کي پيچ ۾،
 لڳا دن رات اٽڪ رڻگ هٿ جي،
 نوت نهن لڳي هٿ سرت اڙ نوت کي،
 تان گاويءَ سيد سوهنگ هٿ جي،
 سهج کي ڪمل ۾ جوت هيرا پريءَ،
 نهن ڪوئي دوسرا سڻگ هٿ جي،
 پلٽو محل انهن اوڀر گئي،
 هواس^۴ ڏيک کي ڏنگ هٿ جي،
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۵۴)

حد انهد کي پار ميدان هٿ،
 اسي ميدان ۾ سوله رهنا،
 پٿر دکن ڪريءَ سس اٿر ڌريءَ،
 سيد کي جوت سمهار سهنا،
 گمان اڙ ڏيان ڏوٿو لڪهنگي هار کي،
 سهج سماڏ ۾ نٽ ههنا،
 چند اڙ سور اهان پهچ نه سگهنگي،
 خوشي کي لوڪ ۾ سوڪ دهنا،
 تان چادر ڪهيءَ ڪرو آرام نر،
 ٻچن ڪو مان کي گانت گهنا.

۱. جهندو جهولائڻ. ۲. تلاءُ. ۳. سڄو مقصد پورو
 ٿي وڃڻ. ۴. ايتري ته حيراني ٿي ٿئي جو ڏسندي ئي
 هوش ڪم ٿيڻ وڃي. ۵. سوکيڻ. ۶. خوشيءَ جي منڊل
 ۾ پهچي غم کي جلائي ڇڏڻ.

داس پلٽو ڪهيءَ دور ڪي ٻاٽ هڻ،
 بوجه ڪي ڪسي سي ٺاه ڪها.
 (پاڳو ۲، ريڪٽا ۶۹)

سات هو سرگ اڀرگ ڪي ٻار ۾،
 جهان مٿن رهيون ٺا پون پائي.
 چاند ٺا سور هڻ ٺا رات ٺا دؤس هڻ،
 اهان ڪي مرم ٺا بيد جاني.
 گيان ٺا ڏيان ٺا برهما ٺا بسو هڻ،
 بهنج ٺا سڪيءَ ڪوٺو برهم گياني.
 داس پلٽو ڪهيءَ اڪ هي اڪ هڻ،
 دؤسرا نهين ڪوٺو راو راني.
 (پاڳو ۲، ريڪٽا ۷۵)

پلٽو ڪهيءَ ساچ ڪيءَ مانو، اڙ ٻاٽ جهوت ڪيءَ جانو.
 جهران ڌرتي ٺاه آڪاسا، چاند سورج نهين پرگاسا.
 جهران پون جاءِ ٺا پائي، بيد ڪتیب مرم ٺا جاني.
 جهران برهما بسو نه چاهين، دس اڙنار نه تيان سماهين.
 آد جوت نه سڀيءَ لڙجن، جهران سن سيد نهين گهجن.
 لڙاڪار ٺا اهان آڪارا، ستير سيد ٺاهين بستارا.
 جهران جوگي جوگ نه پاويءَ، مها ديو ٺا تاري^۳ لاويءَ.
 اهران حد انحد ٺا جاويءَ، بيد ره رهني ٺا پاويءَ.
 جهران ٺاه اڪن^۴ پرگاسا، پانچ ٿٽ ٺا چلتا سواسا.
 برهم گيان ٺا بهنجي^۵ اهران، اهو ٻر ٺا ٻريءَ تهران.
 سات سرگ اڀرگ نه ڪوٺي، بيد اهان برهمند نه هوٺي.
 جهران ڪر ٺا ڪريءَ نه پاويءَ، سڌ سماڌ ڏيان ٺا لاويءَ.
 اچا ڪرا^۶ لڙڪاه ٺاهين، جگه مگه جهل مل اهان نه چاهين.

۱. بيد، راز. ۲. راو راڻيءَ جو هتي ارت آهي
 شو شڪتي يا من مالا. ۳. سماڌي، ڏيان. ۴. جتي
 ڪنهن به قسم جي پاڻي يا پاشا ڪونهي. ۵. اندر ٻن گهائي.

سوهنگ سوهنگ اوهان نه بولي، چلي نه جگت سرت نا دولي.
 اوهان نه رهي اولسي، پورن برهر سكي نه جاسي.
 نرپو ناد نهين اولکارا، نوکن روپ نهين بستارا.
 پلټو داس نهان چل کيا، آکي وهي پاچي نا پيا.
 پلټو دېک هات کر ملي، آکي کهي تر پړدا کلي.

دوها

آد انت ار مډه نهين، رنگ روپ نهين دېک،
 گوت هات گوتي وهي، پلټو ترپا دېک.
 (پاږ ۳، شېد ۷۹)

چله سكي وهي داس، جهوان دوس نه رچلي.
 پاپ پس نهين چاند سورج نهين، نهين نهين نهين سچلي.
 ذرلي آکي پون نهين پالي، نهين سولي نهين چندي.
 لورک بيد جنگل نهين بستي، نهين سنگره نهين ليکني.
 پلټو داس کرو نهين چيلا، اېک رام رم رميني.
 (پاږ ۳، شېد ۸۲)

جاکت پر اېک سوپنا موه، پړا هت دېک.
 موه پړا هت دېک ندي اېک پړي هت گهري،
 نا پر تارا نهين بېچ پر سهر بلوري
 مهل اېک انداز اري نهان غټ کي پالي،
 پرش اېک نهه وهي دېک چپ واکي ماني.
 پرش الاپي تان سنا مټن اېک نو جاني،
 واه تان کي سټ تان پر گټي سماني.
 پلټو پرش پيران وه رنگ روپ نهين دېک،
 جاکت پر اېک سوپنا موه، پړا هت دېک.
 (پاږ ۱، کنډلي ۱۷۵)

۱. د کي چډيو. ۲. جتي عاشق و معشوق جو پيد پر
 ختم ټي ټو وچي. ۳. جتي گروه چلي جو پيد سمپست
 ټي ټو وچي و صرف پرماتما ټي پرماتما رهجي ټو وچي.

گيان

ستسنگ ۾ ويهي پوري سڳروءَ جا وڃن ٻڌڻ سان، ان جي آڳيا مطابق روحاني اڀياس ۽ ڀڄڻ سمورڻ ڪرڻ سان اندر جو پردو هٽي ويندو آهي ۽ گيان اندر پرگهت ٿي ويندو آهي، يعني مالڪ جو ساڪيات درشن ٿيندو آهي. اهو گيان ڪيئن ٻاهران ڪونه ايندو آهي، پنهنجي اندر ئي هوندو آهي. جڏهن سڳروءَ جي ڪرپا سان انجو پتو لڳندو آهي يعني پنهنجي اندر ۾ ئي گيان جي پراپتي ٿيندي آهي تڏهن شرار روپي مهل، بنا لعل ۽ بنا ديهڪ جي روشنيءَ سان پوڄي ويندو آهي ”شرار روپي مهل ۾ ڪريءَ اُچار لعل بن ديهڪ ٻائي“. اهو گيان ڪو خشڪ يا لفظي گيان ڪونه آهي، پر سچو آند ۽ سچي شائتي بغير وارو، نرمل امرت آهي. انهيءَ کي حاصل ڪري ساڌڪ اندر روحاني اڀياس ۽ ڀڄڻ سڄڻ ۾ ڏينهن رات مڳهن ٿيو وڃي ۽ هر طرح جي ٻاهرئين واڇڪ گيان کان هٽي سندس من اندر ٿيندو آندو جو انور ڪرڻ ٿو لڳي:-

پرڏا اندر ڪا ٿريءَ ديهڪ پريءَ لب روپ.
 ديهڪ پريءَ لب روپ مٽيءَ سب من ڪا ڏوڪا،
 پريءَ سهد ٽڪسار بهت چوڪي سي چوڪا.
 جوڪ جيت سب هوءَ پوءِ ڪا گيان ڪي ٻاويءَ،
 لاڳيءَ سهج سمان سڪتي سي سڄو ٻاويءَ.
 مهل ڪريءَ اُچار لعل بن ديهڪ ٻائي،
 پرمانند آند ڀڄڻ ۾ دن اوڙ رائي.
 پلٽو سؤجهيءَ هٿ نهين جهان اڏومڪ ڪوٺ،
 پرڏا اندر ڪا ٿريءَ ديهڪ پريءَ لب روپ.

سمجھي ڪو سمجهاويءَ هيرا آڳي پوس.^۱
 هيرا آڳي پوس ڪيائي ڪو مڙڙ اجهايءَ،
 جهان آڏي چاليءَ پينا ڪي بتاس^۲ چلاويءَ.
 اٽڪر سڀني آڏو ڏياري^۳ راهه بتاويءَ،
 جڏسي پندرت چتر سميت سي باد^۴ نه آويءَ.
 سڌا ڪي پتون هار ٺاهه ڪو چاچ ڏڪاويءَ،
 جيڪر باجيءَ نور تهاڻ ڪا ڏف اچاويءَ.
 پلٽو ڏيهڪ ڪا ڪريءَ جهان سورج ڪي چوس،
 سمجھي ڪو ڪا سمجهاويءَ هيرا آڳي پوس.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۵۱)

جسڪو چوس لکي هٿ ڪيان ڪي جي،
 نس ڪو نهين ڪڇ پاوڻا هٿ.
 اٽ سڌ نڙو ٺڌ پٽي آءُ ڪڙي،
 نس ڪو وه دور بهاوڻا هٿ
 سنسار ڪهينءَ دي پيٽ بهڻا،
 اپني ڪو خوب رجهاوڻا هٿ.
 پلٽو جهان من ڪي گم نهين،
 تهاڻ وه جوس جگاوڻا هٿ.
 (پاڳو ۲، جهوليا ۵۰)

ڊريءَ لوڪ ڪي لاج پر لوڪ نساڳا،
 ماڻا ڪي پرسنگ ڪيان مت جاڳا.
 نجيءَ نه پوک، ولاس چاهتا جوڳهه هٿ،
 آري هان پلٽو بنا بهار بيڪ پيش روڳهه هٿ.
 (پاڳو ۲، آرل ۸۹)

-
۱. سمجھي ڪيائيءَ ڪي ڪيان ڏيڻ جي ڪوشش ڪرڻ (اٿين
 - آهي جيئن هيري جي اڳيان بلوري پٿر رکڻ. ۲. پنڪو.
 ۳. اکين واري ڪي جيئن الڌو راهه ڏيکاري. ۴. باز نه اچي.

گيان ڪا چاندنا پيا آڪاس ۾،
 مڪن ۾ن پيا هر لڪ پايا.
 درشتي ڪي ڪاي سي نظر سب آيا،
 لڪا سندسار به جهوت مايا.
 جيو اڙر برهم ڪي بهد ڪو اوجھ ڪي،
 سهد ڪي ساچ اڪسار لاي.
 داس پلٽو ڪهيءَ ڪول پرڏا ديا،
 پٽ ڪي بهد هر دٻڪ آيا.
 (پاڳو ۲، ريمڪا ۶۴)

واچڪ گمان :- جيڪو گيان ڀڄن سهرن ۽ روحاني انڀو
 جي ذريعي ڪونه ٿو ملي، پر گرڻن پوئين مان، پڙهڻ پڙهائڻ
 ۽ ڪٿا ڪيئن مان ٿو ملي، پلٽو صاحب جن انهيءَ گمان ڪي
 واچڪ گمان سڏيو آهي. ذاتي انڀو منجهان حاصل ٿيل سچو
 گمان انب يا انگور کائڻ وانگر آهي، جنهنجو انڀو نه ڪري
 سگهجي ٿو، پر لفظن ۾ جنهن جو ورتن بلڪل نٿو ڪري
 سگهجي. واچڪ گمان واريءَ جي لڏونءَ وانگر آهي، يعني
 بي سواد ۽ بي لذت آهي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا
 ته ذاتي انڀو کان سواءِ گمان هڙميءَ روپي ”ڪارڻ جي
 ٺڪي“ وانگر آهي. اهڙو گمان ورتل آهي، انهيءَ منجهان
 ڪڏهن به پرڀوءَ جي پراپتي ڪونه ٿي سگهندي.

پلٽو صاحب جن هڪ دراپ مثال ڏيئي سچي گيان ۽
 واچڪ گمان جو پيد ٿا سمجهائين. فرمائين ٿا ته جيڪو ڪتو
 ڪڇ ڏسي پوءِ پڙهڻ شروع ڪندو آهي، انجو پڙهڻ نه
 واجب آهي، پر جيڪو ڪتو پهرئين ڪٿي ڪي پڙهڻ شروع ڪري
 پاڻ به پڙهڻ شروع ٿو ڪري اهو آدمي آهي. ساڳيءَ طرح
 سان جيڪو مهاڻا پنهنجي اندر مالڪ جو درشن ڪري پوءِ
 ان سچائيءَ جو ورتن ٿو ڪري، انهيءَ جو گمان سچو آهي.

پر جيڪو شخص اڻي مهاڻا جو ورثن ۾ ٿي پيو هو، پرمارت جو
 اڀرڻ ڏيندو ٿو وٺي، اهو مهڻ وڃڪ ڳيان آهي. راجا
 سڏائڻ سان ئي ڪير راجا ڪونه ٿي ويندو. بهادريءَ سان
 راجا حاصل ڪرڻ کان پوءِ ئي ڪير راجا بڻجي سگهي ٿو.
 اهڙيءَ طرح جهو جي اوستا ٽڙهن بداجندي، جڏهن هڙ
 انترمه سڏاڻا يعني نام جي ڪمائي ڪندو، ٽڙهن ئي وڃي
 ڪيس سڃي شالتي ملندي. اهو ر آندڙ اها اوستا وڃڪ
 ڳيان سان ڪونه ايندي. پلٽو صاحب جن به فرمائين ٿا ته
 ”ڪهڙو ڪو ڪيا پيا پائي، ڇو ڳيان آپ سي هونئي؟“

وڃڪ ڳيان نه ٿيڪا ٿيڪا، جيئن ڪارڪ ٿيڪا.
 بن پونجي ڪو ساهه ڪهاويءَ، ڪوڙي گهر ۾ ناهين،
 جيئن ڇوڪر ڪي ٿو ڪاويءَ، ڪا سواد ٿيڪا ماهين.
 جيئن سوان ڪڇ ٿيڪا ڪي ٿو ٿيڪي، ٿيڪا ٿي ٿو ڪڇ ٿيڪا،
 واکي ٿيڪا سڀيءَ جو ٿيڪي، سر آهي ڪهڙائي.
 ٻان سڀئي ٿيڪا هوءَ راجا، ٿيڪا ٻان ڪڙهه ٿيڪا،
 ملڪ منهن ٿيڪا عمل هونگا، ٿيڪا ٿيڪا ٿيڪا.
 ٻان ڪي ٿيڪا ٿيڪا، ٿيڪا ٿيڪا ٿيڪا ٿيڪا،
 پلٽو داس ڪريءَ سون ٿيڪا، ڪهي سڀئي ڪيا هونئي.
 (پاڻو ۳، شهيد ۹۱)

۱. ڪنهن به ڪم جو ڪونهي. ۲. جيئن ڪارڻ جو
 ڪارو داغ. ۳. ڳالههون ڪرڻ سان راجا ڪونه ٿي ويندو.
 ۴. ڳالهه سان ڪو قلم ڪونه ڇڏي سگهيا آهن هتي اشارو
 آهي ڳالهه ڏانهن آهي ته اڀياس جي ذريعي شريار روپي
 قلمي ڪي ڇڏي ڪوشش ڪرڻ ڪهي. جيستائين آيا اهو
 ڪم ڪونه ڪندي، لفظي ڳيان مان ڪجهه به هڙ حاصل ڪونه
 ٿيندو. ۵. بدوڻ.

سچو پندت آهوني آهي جو:-

۱. ڪاڳد بن آچري، ۲. بن مس سي لڪ، ۳. ڊيئي.
 ۴. بن مس سي لڪ، ۵. ڊيئي، ۶. سولي پندت ڪهراويءَ،
 ۷. بن رسنا ڪهيءَ پندت آڪه ڪي ڪيٽا سناويءَ.
 ۸. چوئي پندت آسول، ۹. سوڪم ۱۰. ملا انڪالا،
 ۱۱. فر پولي ڪيا پڙهيءَ، ۱۲. آچر ۱۳. آب سمالا،
 ۱۴. لهر آچر آب ملا، ۱۵. آچر ڪر ڪيا لي ڪرلا،
 ۱۶. هيرا لاڳا هاند، ۱۷. پوت ڪي ڪون سرهيا،
 ۱۸. پلٽو پندت سولي هاءِ، ۱۹. فلم هاند نهين لهي،
 ۲۰. ڪاڳد بن آچري، ۲۱. بن مس سي لڪ ليئي.
 (هاڻوڪا، ڪنڊلي ۱۷۳)

۱. اکون کان سواه، ۲. مس کان سواه، ۳. گمان،
 ۴. هتي آچر جو مطلب لفظي اکر ڪونهي، پر سچو شيد آهي
 جيڪو ڪڏهن به ناس ڪونه ٿيندو آهي.

* هن ڪنڊليءَ ۾ پلٽو صاحب جن اندر ۾ حاصل ٿيل
 واري سهنج گمان جي اڀا ڪن ٿا، جيڪو لکڻ، پڙهڻ ۽
 ڳالهائڻ وارو مضمون ڪونهي. هيءُ آهو گمان آهي جو
 ڪڏهن ملندو آهي جڏهن هيءُ جهو اسٽول اندران ڪي ٻار
 ڪري اندر جي سوڪيم منڊلن جو واسي ٻڌجي ٿو ۽ اُتي وڃي
 شيد يا نام ۾ لهن ٿي وڃي ٿو.

مايا

روحاني اڀياس ۽ چڙهائيءَ جي مارڪ ۾ ۽ وڏيون وڪاڙون آهن: مايا ۽ من. مايا من کي پرمانيدي آهي ۽ من مايا جي چڪر ۾ اچي اندر ۾ جي پوڳن ۽ وشو وڪارن ۾ قاسمجي ويندو آهي.

مايا جي چار هر طرف ڦهال آهي. عام انسان جي نه ڪهڙي ڳالهه ڪجي، وڏا وڏا رشي مٽي ۽ اوتار ۽ مايا جي چار کان بهي ڪونه سگهيا. سڄو سڀار مايا جي ندي ۾ چور آهي ۽ مايا جي تيز لهرن ۾ وهندو پيو وڃي. ڇڏن ئي دشائن ۽ مايا جو راج آهي ۽ مايا سڄي سڀار کي لٽي ڇڏي آهي. پورن ستن کانسواءِ پيو ڪونه مايا جي مار کان بهي ڪونه سگهيو آهي.

مايا ڪيترن ئي طريقن سان پنهنجو وار ڪندي آهي ۽ انيڪ روپ ڌار ڌار ڪري ايندي آهي. جيئن ته مايا جي هڪ ورڻي آهي - انيڪ شيون جوڙڻ يا ڪنهن ڪندو رهڻ ۽ انهيءَ ورڻيءَ مان ٻيو ٻيڙي ۾ وڃڻ پوندو آهي. مايا جو ڪنڊ ڪرڻ ٻيڙيءَ ۾ داغ لڳائڻ جي برابر آهي. پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته مايا جو لڙي جيو شينهن وانگر بهادر ٿيڻ بدران لومڙ وانگر چالاڪ ۽ مڪار بڻجي ويندو آهي: ”ڪري جو جتن (سنگرهه) سيار هو جائگهه“. فرمائين ٿا ته ستن هر طرح سان مايا کي پرکي يعني مايا جي اصليت کي سچائي ان جو نڀاڻ ڪري ڇڏيو، ڇو ته مايا سچ پچ پيهندڙي بلا آهي.

پلٽو صاحب جن جيو کي خوددار ٿا ڪن ته مايا ٻاهران نه موهڻي ٿي لڳي پر اندر ۾ ڪاري نالنگڻ وانگر آهي. اها ڪڏهن به پنهنجي عادت کان باز ڪونه ايندي آهي ۽ موهيو ڏي ضرور ڏنگيندي آهي ۽ اها زهريلي نالنگڻ سڄي

سڀسار کي اڳيانا جو نشو ٻياري پريو ڀڳتيءَ کان دور رکندي آهي. انهيءَ ڪري ماما کان سدائين پري رهڻ گهرجي.

ڀليو صاحب جن هڪ طرف نه ماما جي شڪتيءَ جو ذڪر ڪيو آهي پر اڻي طرف اهو به ٻڌايو اٿن ته سندن جي سامهون ماما ڪيڏي نه لاچار ۽ بيوس آهي. فرمائين ٿا ته سٺ پريو جو روپ هوندا آهن، انهيءَ ڪري انهن ئي ماما جو جادو اثر ڪونه ڪري سگهندو آهي. اهي ماما کي پيرن جي جتيءَ والگر رکندا آهن: ”وي ٿيندڪ مارينءَ پٽجار هٿ جي.“ ماما سندن جي داسي آهي. سندن کان بيحد ڊڄندي آهي. جيڪو جهو سندن جي اُڀدائش مطابق هلي پنهنجي من مان ماما جو موٽ ڪڍي ڇڏيندو آهي، ماما هميشه واسطي ان جي داسي بڻجي ويندي آهي:-

ماما کي چڪي چليءَ پيس ڳيا سڀسار.
پيس ڳيا سڀسار اچيءَ نا لاکه اچاويءَ،
دوئو پٽ کي پيچ ڪوٺو نا ثابت اچاويءَ.
ڪام ڪروڙ مد لوپ چڪي کي پيسن هاري،
ترڪن ڌاريءَ جهيڪا پڪر ڪيءَ سويءَ نڪاري
درمت ٻڙي سمان سان ڪيءَ روئي پويءَ،
ڪرم ٿوا ۾ ڌار سينيڪ ڪيءَ ثابت هرويءَ.
ترسنا ٻڙي چنار^۲ جاءِ ان سب گهر گهالا،
ڪال ٻڙا ٻيٺار ڪيا ان اڪه نوالا^۳.
ڀليو هر ڪي ڀڄن ان ڪوٺو نه اُڀريءَ ٻار،
ماما کي چڪي چليءَ پيس ڳيا سڀسار.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸۵)

۱. ٽپ ٽپ ڪري جهڪو الڄ چڪيءَ ۾ وجهو آهي.
۲. اڙي چالاڪ ۽ جهيڪڙالو عورت جهڪا ڪنهن جي نه ڇاڙو ۾ نه اچي سگهي.
۳. گراهي، ڳڻي.

مايا همين آب جن بگداووا، نر نر ننگي جگ اؤراو.
 ديتون كي گهر پتور ايسرا، چوگي كي گهر چيلي.
 سر نر مني نؤ سب هي كار، هره ألمست اكي.
 كرسن كهمنه گرهپي هره كار، رام كهمنه هره سبتا.
 مهادر كان پاريتي هره، نر سي كونو نه جيتا.
 بسن كهپه لچمي هره كار، ارهما سرستي اؤهائي.
 سبكي رشي كر بن م كار، تمهري قري دهائي.
 دؤلت هره لن لوكه كار، گرهپي كي وهي ناري.
 پلتؤ داس كي دوار كزي هه، لؤلدي هره هماري.
 (ياگر ۳، شمد ۹۵)

مايا كي قند سي بها لا كونو هه.
 مايا ني كه سسار سوگي.
 سر نر مني قر آلت گيه آه كي.
 چوژ بترامه قر پتي لوكي.
 سياسي بترامي اداسي اؤ سهررا،
 سيمخ درويس اؤر جتي چوگي.
 داس پلتؤ كهپه بوجه هر ديكيا،
 بها بيهك سب پيش روگي.
 (ياگر ۳، ديكتا ۸۱)

مايا ننگي جگ ننگا اكهپه^۳ ننگا نه كره.
 اكهپه ننگا نه كره لبي هه نرگن گانسي.
 سر نر مني لبي دكاره كره به سبكي هانسي.

-
۱. تون اسانجي جان بخش يعني اسانجو پلته چڌي ڏي.
 ۲. مايا كي پلتؤ صاحب جن ستن جي داسي چير آهي.
 - (نسو ياگر ۳، شمد ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵).
 ۳. انهيءَ كي يعني کيس ڪير ڪونه ٿي سگهيو.

اندرهه ڪو به لڳا، لڳا درواسي ۽ جاني،
 لارو مٺي ڪو لڳا چلي نيا ڪڇ چترالي،
 سو سڪر ڪو لڳا بڙي جو نيجاڌاري،
 سنگي رشي جوان بيج ڪي ۽ بن ماري،
 پلٽو راه ڪو سو لڳا جو ساڇا پڳتا هوني،
 ماما لڳني جڳ لڳا اڪهي لڳا نه ڪو.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۸۳)

ماما ڪي لهر سنسار سب مڪن هت،
 ڪاه ٻار پيت ٻار نيند سوياء،
 رام ڪو نام نهين چيت سنيه ڪها،
 سڳو ۲ تن پاء ڪي ورتا ڪويا،
 مور اور نور ڪي ٻرا جهڪجهور،
 ڪام او ڪروڙ ڪا بيج بوياء،
 داس پلٽو ڪهي دٻڪ سنسار ڪو،
 پيت ڪي مهورن ٻار پيت روياء.

(پاڳو ۲، رڳتا ۸۲)

ماما لڳني جڳ ٻڙالي،
 دٻولن ڪي گهر پٽي اُٻسرا، جوڳي ڪي گهر چيلي،
 سر نور مٺي سب ڪو ڪانس هت، اُلمست اُڪيلي،
 ڪرسن ڪنهن ڪو پي وهه ڪانس، رام ڪنهن وهه سنيه،
 مهادر ڪان پاروئي وهه، نرهن سي ڪوٺو نه جهتا،
 بسنو ڪنهن لچمي وهه ڪانس، برهما سر سڀي ٻساري،
 سنگي رشي ڪو بن ڪانس، نرهون ڦري دهاڻي،
 دولت وهه نر لڪي ڪانس، ڪو ڪنهن وهه ناري،
 پلٽو داس ڪي دوار ڪڙي هت، لؤندي پٽي هماري.

(پاڳو ۳، شمد ۱۳۵)

۱. سڄو پڳت يعني جوڳو ٻڙو ۽ ۲. سمائل هجي.
۲. اُتم پاڳن سان مليل سندو نر دٻي.

مايا ڪال وارني^۱ دٻڻ وڻ گهرڙ ڪي،
 ٻي وڻ سڀي^۲ ٺا ڪوٺو پاڳي،
 سنسار پٿر انگا پيا بهروس سب،
 لپٽ ٺنگيا،^۲ ٺا ڪوٺو جاڳي،
 آمل^۳ بانڪا پٿر گهٽي^۴ ٺا چيسڪا،
 جيو ڪي سنگهه جب مهين^۵ لاڳي،
 اڪ ٺو پري هٿ ڏور ڀر لوٽي،
 داس پٿر اڪ چوڪ مانگي،
 (پاڳو ۲، رڳو ۸۳)

مايا سنسار ڪو جيت آئي،
 سنسار چلا سب هار هٿ جي،
 چوڪي جتي اڏ سڏ ٺهي،
 اڪو پي لپٽي مار هٿ جي،
 اڪي نڪت ٺهن آوي،
 جنڪي ووڻ وڻ وڻ وڻ جي،
 پٿر ستن سي وه ڏولي،
 وي ٺنگ ماراڻ^۶ پٿر هٿ جي،
 (پاڳو ۲، جهوليا ۳۲)

پورب پڇم اتر دڪن دٻا چار ڪوٽ،
 دٻا چار ڪوٽ مايا سي پڇي^۷ نه ڪوٽي،
 راجا رڳو فقير مايا ڪي بس ڀر هولي،
 سب ڪو بس ڀر ڪري^۸ جنڪ ڪو مايا جيتي،
 آپ نه بس ڀر هوا رهي^۹ وه سب سي رڳي.

۱. شراب پيارڻ واري. ۲. سڀ ڪجهه لڳي ويو
 آهي. ۳. آفيم مان ٺهيل، هڪ قسم جو نوش. ۴. سواد.
 ۵. جتي.

• هر ڪو ڏيڻ ڀلا، امل وهه آڀنا ڪرئي،
 ائسي هه وهه نار خصم ڪو ٺاهين ڏرئي.
 ڀلڻو سب سمنار ڪو ماڀا لينهو لڙو،
 پورب ڀڄم آڻر دکن ڏيڪا چاره ڪڍلت.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸۸)

* ڪرو آمداس صاحب جن ”آند“ جي ۲۹ پڙهيءَ ۾
 ماڀا جي سهاءَ جو بيهڻ سندس ورنن ڪيو آهي. فرمائين ٿا
 ته جهڙي طرح ماڀا جي ڪرپ ۾ جنرا اگني جهڙو ڪي جلائيندي
 آهي، ساڳيءَ طرح ٻاهر دنيا ۾ ماڀا جهڙو ڪي جلائيندي آهي.
 جڏهن جهڙو ماڀا جي ڪرپ ۾ هوندو آهي ته انجي لڏو اندر
 نام سان چڙيل هوندي آهي ۽ هو پرمالما جي اڳيان ارداس
 ڪندو آهي ته مان ڪڏهن به ڀل ڀر جي واسطي به ٿوڪي نه
 وساريندس. پر جڏهن ساڳيو جهڙو دنيا ۾ جنم وٺندو آهي ته
 ڪتب جي پرائين ۾ دنيا کي ڏسي سندس نام سان چڙيل
 لڏو ٽٽي پوندي آهي. سندس هردي ۾ نام جي جڳهه تي
 سمنار جي آشا ترشنا چالڻهي ويندي آهي. ماڀا جو اهڙو ته
 جادو چڙهي ويندو اٿس، جو جهڙو پنهنجي سرجهڙاڙ کي به وساري
 وهندو آهي. ڪرو صاحب جن فرمائين ٿا ته اها طاقت جيڪا
 اسانجي اندر سمنار جي سڄي هيٺ جو ڀرم وجهندي آهي ۽
 سمنار جي موهر ۾ ناساني ڇڏيندي آهي ۽ هردي مان پرمالما
 جي پاد کي ڪڍي ڇڏيندي آهي، اهائي ماڀا آهي، پر
 جيڪي جهڙو ستگروءَ جي دٻا سان وري پنهنجي لڏو کي اندر
 نام سان جهڙي ڇڏيندا آهن، اهي ماڀا جي وچ ۾ رهندي به
 سندس پراو کان مڪت رهندا آهن:-

چئسي اڳن آڏر مه، ٽئسي ٻاهر ماڀا،
 ماڀا اڳن سب اڪو جهڙي ڪرئيءَ ڪيل رچاڻا.

(وڌيڪ صفحي ۲۰۴ تي ڏسو)

ٿوپ ٿوپ رس آن مڪي هن لائيا،
 اڪي ڪي ڪيا اڪار سڀي ڪي پائيا.
 موڪر پا پٿراڪ اوھ ڪو ٺرڪ ڪي،
 آري هان پلٽو مايا ٻري بلاءِ نجا مٿن ٻرڪ ڪي.
 (ڀاڱو ۲، اڌ ۴۸)

ڌرو ڌرو ڪي پانو ڪسڪ، نا ڪجهي،
 ڀڄن مٿي پنگ، هو، سوچ نا لجهي.
 ڪوٺو نا پڪري ڦٽ ڪري ڇو ٿيا، هه،
 آري هان پلٽو مايا سگرهه ڪري پگتي ۾ داغ هه.
 (ڀاڱو ۲، اڌ ۶۸)

(صفحي ۲۰۳ جو رھيل)

جا تس پاڻا نا چمٽا پروار پلا پائيا،
 لو ڇڙ ڪي لڪي ٿوسنا مائيا امر ورتائيا.
 ايه، مائيا جت هر وسريءَ موھ اڀريءَ پاڻ ڏوڄا لائيا،
 ڪهيءَ نانڪ ڪر پراسادي جتا لٽو لاکي ٿي وڃي مايا پائيا.
 (آڌ گرنت، صفحو ۹۲۱)

ڪرو صاحب جن هڪ ٻئي هنڌ به لکيو آهي ته هيءَ
 سسار ڪڇل جي ڪوٺڙي آهي ۽ انهيءَ ۾ موھ مايا جو اهڙو
 ته خطرناڪ پٿرو آهي جو ڪير به انهيءَ جي ڪاري داغ
 کان بچي ڪونه ٿو سگهي. پر پرمائيا جا سڄا پگت جن جي لٽو
 سدائين اندر نام سان جڙيل رهندي آهي، انهيءَ جي اثر کان
 بچيل رهندا آهن. جهڙيءَ طرح مرڻاڻي پاڻيءَ ۾ رهندي آهي
 تڏهن به سندس ٻر پاڻيءَ ۾ آلا ڪونه ٿيندا آهن:-

مائيا موھ سڀل هه ڀاري موھ ڪالڪ داغ لکيجي،
 ميري ٺاڪر ڪي جن آلهه هه مڪتي جت مرڻاڻي پنگ نه پڄي.
 (آڌ گرنت، صفحو ۱۳۲۴)

* مايا وار ڏيهر ڪنهن به جنگال هٿ .
 سانڀ ڪاڏا ڪريءِ اڪ دن ڪال هٿ .
 مانڪي^۱ مڌليءِ ڌريءِ چوڙ ڪوه ڪاڳا .
 آري هان پلٽو سٺه ڪريءِ جو جتن^۲ سيار هو جهڳا .
 (ڀاڱو ۲، ارل ۴۷)

هر سي ڦرڪ ره دور، مايا مٿس تلاني .
 آن ڪي ليکي نم امرت لاکه، همري ليکي جس پاني .
 همري تنهن لواندي اُس ٺاهين، اوڙن ڪي ليکي گهر راني .
 اوڙن ڪي ليکي تُو پربت، هر راني سم جاني .
 سگرو امل ڪراهه تنه مايا، هر سي رهو الڳاني .
 تين لوڪ تنه نڪل گئي هٿ، تيه پر ٺاهه اڳهاني .
 پلٽو داس ڪهيءِ بخشه مايا، نرڪ ڪي تنهي نساني .
 (ڀاڱو ۳، شهد ۹۶)

سوئي هٿ اٿس جو تڻه مايا تين اٿس .
 مايا ٺڪي ٺڪا سسار، سر نر مني پوري منجهدار .
 مايا بوليءِ مهني بول، گائڪ سي گمان ڏسان ليٽ ڪول .
 مايا هٿ ڪالي ٺاڪ، (جهن ڪا) ڪائي پاني سڪيءَ نه مانگ .
 پلٽو داس مايا به ڪال، پاڪ بهي صاحب ڪي لال .
 (ڀاڱو ۳، شهد ۹۷)

* مايا چوڙي ڪهر ٿو : ڪائي ڪهر ٿو . مايا جهو ڪي نول
 بڻائي ٿي ڇڏي . جهڪو شينهن گوشت بچائي رکندو آهي،
 آهر شينهن نه چٽو پر گدا . ساڳيءَ طرح جهڪو ڏيهر مايا
 چوڙڻ لڳندو آهي، آهر ڏيهر ٿي انسان هٿ ڏوڪي وهندو
 آهي .

۱. ماڪيءَ جي مک .

۲. ڪٺو ڪرڻ .

ڪسل ڪهان سي پائي ناکن کي پرسنگ.^۱
 ناکن کي پرسنگ جيءَ کي ۽ ڀڳڪ سوئي.
 پهرؤ^۲ ڪهجيءَ چور ڪسل ڪهان سي هوني.
 روئي کي گهر بيج ٺهان پاوڪ^۳ ليءَ راڪي.
 بالڪ آگي زهر راڪ ڪرڪي وا چاڪي.
 ڪنڪ ڌار جو هويءَ تاهه يا انڪ لگاويءَ^۴.
 کايا چاهي کير گانو ۾ سهر بساويءَ.
 پلٽو مايا سي ڀريءَ ڪري ڀڄن ۾ ڀنگ.
 ڪسل ڪهان سي پائي ناکن کي پرسنگ
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۸۷)

ناڪن پيدا ڪرت هٿ آهه ناکن ڪاه.
 آهه ناکن ڪاه ناکن سي ڪوئي نا ٻاچي.
 نيجاڌاري سمرو ناکن کي آگي ناچي.
 سنگي رشي ڪو ڄاه ناکن لي ٻن ۾ ڪائي.
 نارد آگي پري لهر انهن ڪو آئي.
 سر ٿر مني ڪن ڏي-و سون ڪو ناکن ليليءَ.
 جوکي جتي اڙ آهي نهن ڪاهو ڪو ڏيليءَ.^۶
 سند بهڪي ڪروڙ^۷ هٿ پلٽو ڏيڪ ڏاراه.

۱. جيءَ کي کائڻ واري مايا جي هوندي جيءَ سڪي ڪيئن
 ٿي سگهندو؟ ۲. جنهن گهر جو پهر پدار ٿي چور هجي،
 اهو گهر ڪيئن سلامت رهندو. ۳. اڪي. ۴. مايا
 جي سون جو روپ ڌاري اچي ٽڙهن ۾ ڪيس هڪ نه لاهر.
 ۵. جيڪو نام روپي ڪهر پمڻ چاهي اهو اندر جي روحاني
 ديش ۾ هليو وڃي. ۶. ڇڏي. ۷. نالنگ جي زهر
 جو اثر اڻڄاڻو لاهندو آهي. ساڳيءَ طرح مايا روپي نالنگ
 جي زهر جو اثر لاهي ڪيس وس ۾ ڪرڻ جي جڳتي سند
 ستروءَ کي ئي ايندي آهي.

ناگن پيدا ڪرت هه آبه ناگن ڪاهه .
(ڀاڱو ۱، ڪينڊلي ۱۸۶)

ڪرو ڪي پگتي اڙر مايا جهون چوري ٿرئوچ .
جهون چوري ٿرئوچ ڪسل دولر بد ٺاهين .
گري گراي گهاڙ لڪي ٿرئوچي ماهين .
ڪڪ ڪامي بڙي دولر هه ٺهين ٺارا .
اب بجهي ٿرئوچ رهي چوري سي ٺارا .
چوت بڙا ڦٽلام ٺهين چوري ڪر ڏاڍا .
بجي بيهڪي سبت گتي جن انڪ لڪاڻا .
ڀلتو ان سي بتر هه پري نه ڀرڪه برجهه .
ڪرو ڪي پگتي اڙر مايا جهون چوري ٿرئوچ .
(ڀاڱو ۱، ڪينڊلي ۱۱۵)

مايا اڙ بترڪه دولر ڀر بتر هه .
ليئي ڪلهاري هات مارا بتر هه .
ڪيما چاهي بترڪه ماڻها جائينگا .
آري هان ڀلتو چر ڪوئي ماهر ڪاڻي سوئي ڪر چاهيگا .
(ڀاڱو ۲، ارل ۷۳)

۱. لڪي، ٿيز . ۲. چوري بي رحميءَ سان ايندي چاهي
وڌي، سڀني کي قتل ڪري ڇڏيندي آهي . ۳. سبتين
ڪانسواڻ جن نه مايا کي انڪيڪار ڪيو، اهي ماريا ويا .

من

من اسانجي اندر تمام زبردست دشمن وينو آهي. مايا جي چڪر ۾ اچي من اندر من جي پروڳن ڏانهن گهلايو وڃي ۽ من سان ٻڌل آتما به مڃرون من جي پٺيان پٺيان ڇڪيو وڃي. من جيئن جهڻ مايا جي اثر هيٺ وڃي وڪارن ڏانهن لڙ وڃي، ائين ئين ڪرڻ جو پوڄو به وڌندو لڙ وڃي. من نه چمار آهي ۽ سندس جهڪاءُ هميشه، نيچ ڪرڻ ڏانهن ئي رهندو آهي ۽ انهيءَ ڪري ڪن جو تياڳ ڪري اوکڻ ڏانهن وڌندو ويندو آهي. ”من مايا ۾ مل ڪيا، مارا ڪيا پيڪ“.

اهڙي شخص سڄو بهادر آهي جيڪو ڪي ماري ۽ من روئي دشمن کي وس ڪري لڙ ڇڏي. اهڪار جي ڪري من ڦرلڇي هائيءَ وانگر ٿي پيو آهي ۽ مايا جو سام مٿ جي ڪري لوڙ وانگر ڇالاڪ ۽ چور ٿي پيو آهي ۽ ڪانگ وانگر گندڪي کائڻ جي کيس عادت پئجي ويئي آهي. اندر من جي پروڳن ۾ من مست ٿي پيو آهي ۽ شينهن وانگر بي پرو ٿي وڃي آهي، ڪنهن کي به پنهنجي برابر ڪونه لڙ سگهجي. من کي قابو ڪرڻ کانسواءِ روحاني ترقي ڪرڻ ناممڪن آهي.

پليٽو صاحب جن سهجڻاين ٿا ته سڄو مرد يا سورءِ اهو آهي جيڪو من کي وس لڙ ڪري، انهيءَ زبردست طاقت کي وس ڪرڻ جو صرف هڪڙو ئي طريقو آهي ۽ اهو آهي پورن ستگروءَ وٽان نام جو پيد حاصل ڪري گهڙي کان گهڙو روحاني اڀياس ڪيو وڃي. اهڙيءَ طرح لڳاتار ڪوشش ڪبي ته هڪ ڏينهن من ضرور وس ۾ اچي ويندو ۽ آتما انهيءَ جي پنهنجي کان آزاد ٿي پرمانا سان ملڻ جي قابل ٿي ويندي. اهو سڀ ڪڇ ستگروءَ جي ڪرپا ۽ ترنتر ڪوشش سان ئي ممڪن ٿي سگهندو:-

من هستي من لومڙي، مني ڪاڻه من سهر،
 پلڙو داس ساڇي ڪهي، من ڪي ايني ڦير.
 (ڀاڱو ۳، شبد ۱۱۳)

* اهان اهان ڪڇ هٿ نهين ايني من ڪا ڦير.
 ايني من ڪا ڦير سڪتي سڙ دوسر ٺاهين،
 مايا سي هٿ انسا، نهه سي بيڇي ماهين.
 جب مٿن اهوڻان رها سوچ اهوڻان ڪي ڀاري،
 اهوڻان دٻڪا جاءِ قدرت ڪل رهي هماري.
 جوڪ ڪيئي ڪا هري پنڪه جو آوي ٺاهين،
 ڪيئن ڪوئن جوڪ رهت هٿ پنڪي ماهين.
 پلڙو ڀاويءَ سهج، سڱرو ڪي هٿ ڀار،
 اهان وهان ڪڇ هٿ نهين ايني من ڪا ڦير.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۴)

من مايا چوڙي نهين ڀڄيءَ آب سي جاءِ.
 ڀڄيءَ آب سي جاءِ گهي مرڪت مڙئي،

• لوڪ ڀرلوڪ، شو شڪتي وغيره اهي اٽڪ طرح جا
 پيد ٿين ٿا آهن، جهيٽائين اڳيان ٿا جو ڀرڻو دور ڪونه ٿيو
 آهي ۽ ڀرمانا سان مڃاڻ ڪونه ٿيو آهي. جڏهن ان ڀرمانا
 سان مڃاڻ ٿي ويندو آهي ته ان کان سواءِ ٻيو ڪڇ به نظر
 ڪونه ايندو آهي.

۱. الڳ. ۲. ڇڪتي، اڀاءُ. ۳. انسان خود اڳيان
 جي وس ٿي پنهنجو پاڻ کي مايا جو ڦيڊي ٿو بڻائي. جهيٽ
 بالندر لڙي به هٿ وجهي مٿ ۾ لڙون پڪڙيندو آهي ۽
 مٿ ڪوليندو ٿي ڪولهي. لڙونءَ کي ڇڏڻ ۽ مٿ ڪولڻ بنا
 هٿ جو ڀاهر لڪرڻ ناممڪن ٿي پوندو آهي. اهڙيءَ طرح
 شڪاري کيس پڪڙي ويندو آهي.

جيون نلني ڪا سؤڻا ۱ بات سب انسي جهڙي.
 چوڙي لاهين آپ ۱-۲-۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 ڪنڊچ ليڻ جو هات ڪوڙو لا پڪڙن هارا.
 جو لي ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 روڻ لاڳي پوت ڪال ني پڪڙا آئي.
 پلٽو آسا بڌڪ هٿ لالچ ٻري پلا.
 من مالا چوڙي نهين اجهي ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 (هاڻوڪا، ڪنڊلي ۱۸۹)

من مالا ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 مارا ڪيا بيڪ چور ڪا پهرؤ پيڊي.
 دولر ڪي ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 آندڙ لگر ڪي ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 ڪري ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 آڏو ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰
 ٽمڪ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

۱. طوطو ڊپ ڪارڻ نلني ڪي چنڊڙي ٻوندو آهي ۽ اڏامڻ
 جي ڪوشش ٿي ڪونه ڪندو آهي. اهڙيءَ طرح جيو من مالا
 جي موهر ۾ قيد ٿيو پيو آهي. خود ئي آزاد ٿيڻ جي ڪوشش
 ڪونه ٿو ڪري. ۲. لت مار. بادشاهن جي زماني ۾ ڪجهه
 آلسي سڀاهي هوندا هئا، جيڪي گهر ويٺي پگهار به وٺندا هئا
 ۽ خالي وقت ۾ لت مار به ڪندا هئا. انهن جا ظلم مشهور هئا.
 ۳. آنيائي. يعني شرابو روڻي شهر ۾ جيڪڏهن من روڻي
 آنيائي راجا جو راج هجي ته اندر نه پهچو ٿي آهي.
 ۴. من شو ٺهيو مان هيٺ لهي شرابو جي ڏهن دوان جي
 ذريعي اها ڪرم ٿو ڪري. ۵. من ماني ٿو ڪري يعني
 آڏو ٿو ٺهائي. ۶. هڪ هڪ ٺڪي يا هڪ هڪ ڏوڙي
 واسطي جان ڏيئي ٿو ڇڏي.

جان بوجه ڪوٺيا پري ۽ پلٽو چلي نه ديهه،
 من ماما ۾ مل ڪٿيا مارا ڪيا بهيڪ.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۲۸)

بببا ۱ به ۲ نه چوڙا هه، ۳ ڦر ڦر ۳ پسنگا مارتا هه.
 ڪيٽڪ ۴ ٻار ٽهن ۵ چوٽ ڪايا، اس ۶ ياد ڪو ڦر بسارتا هه.
 ڪاري ڪي ۷ ڀڄ ۸ ڪالڊ ڏاري، ۹ درست ڪو ٺاهين مٿاوت هه.
 پلٽو ڪيٽا سمجهايه ڏيڪا، اس ۱۰ پري ٺهن سمهارتا هه.
 (پاڻو ۲، جهولنا ۳۰)

جان بوجه ڪي پري آهي پاڙ ۱،
 نا سي ڪاهه بساهه خوشي جو مار ۲،
 پيٽ ڪا به ۳ ٻار ٽڪ ٺهن ڊرت هه،
 آري هان پلٽو من پيا چمار چماري ڪرت هه.
 (پاڻو ۲، اول ۱۱۹)

ميه ڪو راج هه اٽڪ ٺهن لوڪ ۱،
 ٺيهه ڪي عمل ۲ ڏند لاڳي ۳،
 پانچ موئل ۴ مل لکي گهر گهر مهي ۵،
 مار او پيٽ ڪي روج ۶ مانگي ۷.

۱. من اهڙو ٻيو آهي جيڪو عادت ڪان لاچار آهي ۽
 ٻار ٻي ايماني ٿو ڪري. يعني سزا پوکڻ کان پوءِ به ٻار ٻار
 ٻرن ڪمن ڏانهن من گهاجي ٿو وڃي. ۲. عادت ۽
 ۳. ساهمي ڪي آڱر-ن سان ڊهائي مال گهٽ ٿورڻ، يعني
 ٻي ايماني ڪرڻ. ۴. جيڪو ڄاڻي وائي جلدو آڱر ۾ ٿو
 ڏئي ۽ مار کائي خوش ٿئي تنهنجي ڪير مدد ڪري سگهندو!
 ۵. تهصيل، هتي اشارو ڪام، ڪروڙ، سوهه وغيره پڻجن.
 وڪارن ڏانهن آهي. ۶. ٽڪس.

چوري ڪي پيڪ لي ديس هڻ دلد سب،
 عمل نو اڪ ٿر ڪهان پاڳيءَ.
 داس پلٽو ڪهيءَ مڇير الدار هڻ،
 پسيءَ سب سنگ به عمل نياڳيءَ.
 (پاڳو ۲، رڳو ۷۸)

جگت ڪي پريس ڪو دٻڪ ليا،
 لاحق ڪو لوڪ لڪات هڻ جي.
 سوارف ڪي هيٺ سي پريس ڪرين،
 دؤلف بيتا مڱات هڻ جي.
 امي دلد وٺينءَ آپ ڪرين،
 دغا باز ڪي پريس ڪهات هڻ جي.
 پلٽو ان سي سمهار رهو،
 نيري من ڪو چور لڪات هڻ جي.
 (پاڳو ۲، جهولنا ۳۴)

ڪام ڪروڙ بس ڪها لهند اڙو ڀڙڪ ڪو،
 لوپ موهر بس ڪيٽا دڪ اڙو سک ڪو.
 پل ۾ ڪوس هچار جاءِ وه دولتا،
 آري هان پلٽو وه نا لاگا هات جئون به بولتا.
 (پاڳو ۲، اول ۱۱۷)

ناپيءَ چارءِ ڪوٺت ٿاويءَ سمند ڪو،
 سب پريس ڪو ٽول ڪنيءَ ٿر بوند ڪو.
 هارا سب سسار باٺ هڻ ٿير ڪا،
 آري هان پلٽو وه نهين لاڳي هات جو چالس سيرا ڪا.
 (پاڳو ۲، اول ۱۱۸)

۱. من. من چاليهن سهرن جو، هتي ارس آهي نه من بيهند
 ٻاري آهي پر ڏسڻ ۾ ڪونه ٿو اچي.

آسي ساوچ^۱ ڪو مارنا جي، نه هاڙ نه مائس نه ڇام سواسا.
 پونڊ نه پانو نه مک واکي، آسي ڪا سالن پيءُ خاصا.
 مرد^۲ ڪي ماريءَ وهه مريءَ، جهوت بڌڪ ڪي نهين آسا.
 پلٽو جو ساوچ مار ڪاريءَ، نسي ڪا آواگن ناسا.
 (ڀاڱو ۲، جهوليا ۲۹)

سوئي سهاهي مرد هٿ، جڪ ۾ پلٽو داس.
 من ماريءَ سر ڪر پڙيءَ، تن ڪي ڪريءَ نه آس.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۴۷)

* سهج ڪوپ ۾ پريءَ سهج رن جو جهٺا،
 سهجيءَ سنهه سڪار اڳن ڪي ڪوڏنا.
 ڪٽي ڪريءَ حياو ٻاٻ سب گرد هٿ.
 آري هان پلٽو من ڪو راکيءَ مار سهاهي مرد هٿ.
 (ڀاڱو ۲، آرل ۱۲۰)

پلٽو ٻه من اڏم هٿ، چورون سي ٻڙ چور.
 گن لڄ اڏڻ گهٽ هٿ، نائين ٻڙا ڪنور.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۱۶)

پلٽو من موٽا نهين، چلي جڪ ڪو ٺيڪه.
 اوڀر ڏولي ڪا پيا، جو پوتر رهڪا داغ.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۷۸)

۱. اهڙي من جو شڪار ڪرڻ ڪهي.
 ۲. يعني جيڪو ساڌڪ جيتري ئي مرڻ سگهي اهوئي من
 ڪي ماري سگهندو.

* پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته ڪوهه ۾ چلائڻ مارڻ،
 لڙائي ڪرڻ، ٻاهه ۾ تهر ڏيڻ ۽ شهر جو شڪار ڪرڻ سولو
 آهي، پر من ڪي مارڻ مشڪل آهي. سچو سهاهي اهو آهي
 جيڪو من ڪي لڙ جهٽي.

من کي قابو ڪرڻ جي ڪوشش سدائين جاري رهڻ ڪپي.
 لڳاتار جتن ڪرڻ سان ئي من کي وس ڪرڻ ۾ ڪاميابي
 حاصل ٿي سگهندي:-

* اُڌر سي اُڌر ٿو جاڳا ڪڏر ڪر،
 جڏر ٿو جاءِ معن اُڌر آوون.
 ڪوس هٿار ٿو جاءِ چل پلڪ ۾،
 گمان ڪي ڪٿي معن آهين ۽ ڇاوون.
 سميت جنهن ڪر کلي ۾ ڀار ڪي،
 جهان ٿو جاءِ معن ڪينچ لاوون.
 داس پلٽو ڪهي ۽ مارهون ٿور ۾،
 جهان ميدان ۾ پڪڙ پاوون.
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۸۰)

اهو صحيح آهي ته من جهڙو ڪو دشمن ۽ رڪاوٽ وجهڻ
 وارو ڪونهي، پر من جهڙو ڪو دوست به ڪونهي. جيڪڏهن
 من کي شيد سان چوڙي ڇڏيون ته من دليري لوپ لالچ کي
 ٽپائي شيد جي اڀياس ۾ مڱهن ٿي ويندو. اهڙيءَ اوستا ۾
 من کي انوکڙو آئند ٿو ملي ۽ شيد جي رس ۾ مست ٿو رهي.
 پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته جڏهن مان پل پل، ڪن ڪن من
 کي شيد ۾ مست ٿو رکان، تڏهن هو اندر جي آئند ۾ مڱهن
 ٿي هو طرح جون دليري عادتون ڇڏي سڄي ستڙيءَ جو
 پڳبت ٿي ٿو وڃي: ”هڪ هڪ غلطان ٻڙ ۾ من ڪو
 پاڳي ۽:-“

• پلٽو صاحب جن من کي چون ٿا ته مولڪي هر حالت ۾
 ٺوڪي وس ۾ ضرور ڪرڻو آهي. جي تون هزارين ميل ڊوڙ ٿين
 ته اتي به اچي ٺوڪي گمان جي ڪتيا ۾ بند ڪندس ۽ سميت
 جي زنجير ٽهندي کلي ۾ وڃي ٺوڪي ٻڙي ڇڏيندس.

* من ڪي مڙج سي مڙج هٿ اڏر مڙج ڪه ڪام.
 اڏر مڙج ڪه ڪام مڙج جو اٿسي آويءِ،
 آئون ٻهر آند ٻجن ۾ دوس ٻٽاويءِ.
 گيان سمندر ڪي ٻيچ اٿس هٿ لهر ٽراڱا،
 ٽريٽي ڪي لهر سرستي چمڪا گنگا.
 سٺ سڀا ڪي مڙج شيد ڪي ڦرا جب لاڳيءِ،
 ڀلڪ ڀلڪ شيطان^۲ ڀرام ۾ من ڪو پاڳيءِ.
 ڀلتو رهي ٻيڪ سي ڇڙي ٺهي ٺهي ستنام،
 من ڪي مڙج سي مڙج هٿ اڏر مڙج ڪه ڪام.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۵)

• هن ڪنڊليءَ ۾ ڀلتو صاحب جن فرمائين ٿا ته من ان وقت ٿورا ڦاڙا اچي جڏهن ستن جي سنگت ۾ وڃي کيس اندر جي شيد جي رس سان ٿر جوڙجي. سرت شيد جي اڀياس سان من اندر دسويان دوار روپي ”ٿروپي“، ”مانسروور“ يا ”اهرلسر“ ۾ ٻهجي، ڀل ڀل سڄي ڀرام جي رنگ، ۾ مڱهن ٿو رهي. پوءِ سڄي نام ۾ سمانجي ٿو وڃي ۽ اهڙيءَ طرح من جي هر پرڪار جي گندڪي دور ٿيو وڃي.

۱. بازار، يعني ستن جي سنگت ۾ وڃي شيد جو دڪان کولي.

۲. مسٽ، يعني ڀل ڀل شيد ۾ — ٿو رهي ۽ شيد جي مٺي چاشني ٿو کائي.

نندڪ، دشت

سنتن ننڍا ۽ ننڍڪن جي بيهڻن ڏاڍا ڪٽي آهي پر
 پلٽو صاحب جن ننڍڪن کي دشت سان گڏوگڏ پر سوار ٿي نه
 چيو آهي. فرمائين ٿا ته ننڍڪ پنهجو اڪاج ٿو ڪري. يعني
 پنهجي لاه ٻرو ٿو ڪري پر جنهجي ننڍا ٿو ڪري ان جي
 لاه ٻار ٿو ڪري. ننڍڪ بنا صابن جي ۽ مٺ ۾ ٻين جي
 ٻرن ڪرڻ کي ٿو ڏوي. فرمائين ٿا ته ”سنت پروسا ٿا
 سدا ننڍڪ ڪا ڪري.“ ڇاڪاڻ ته ”جو وي هولي ساهن
 پگت ڪهران سي ٿري.“ فرمائين ٿا ته ننڍڪ پنهجو مٺ
 جو ڏوي هو ۽ جڏهن مولڪي ضر پيئي ته پنهجو ننڍڪ مري
 وڃي آهي ته مولڪي بيهڻ ڏک ٿيو.

فرمائين ٿا ته ننڍڪ ڏندورو ڏيئي سنتن جي مشوري
 ڪندو آهي. ”سنت رتن کي ڪوٺي ڪنجي دشتن هان.“
 سنت پاڻ کي لڪائيندا آهن يعني پاڻ کي گهٽ رکندا آهن.
 پر ننڍڪ انهن جي ننڍا ڪري انهن کي سڄي سنسار ۾ ٻار گهٽ
 ڪري ڇڏيندا آهن.

پر سنتن جي ننڍا نه ڪرڻ کپي، جو ته ”سنتن کي ننڍا
 نه ٿين ٿا.“ سنتن جي ننڍا ڪرڻ وارن جهڙن جو نقصان
 ٿيندو آهي، انهن جي پاڻ جو ٻرو وڌندو آهي ۽ ڪن ٻارڪن
 ۽ چوراسيءَ جي مار کائي پوندي آهي.

سنتن جي ننڍا ڪرڻ نه ڪپي ۽ ٻڌڻ به نه ڪپي. جتي
 سنتن جي ننڍا ٿيندي هجي اٿان پاسو ڪري هلي وڃجي.
 سنتن جي ننڍا ڪرڻ وارو چاهي پنهجو مٿر به چونه هجي،
 ان کي دشت ۽ دشمن سمجهي ان جو سامهه ٽپائي ڇڏڻ
 کپي:-

لندڪ جيويہ جڪن جگہ ڪام ھمارا ھوہ .
 ڪام ھمارا ھوہ ٻيا ڪوڙي ڪو چاڪر،
 ڪمہ بالذڪي ٿريہ ڪريہ ٺھڙن لوڪ اجاگر.
 اسي ھماري سوچ ٻلڪ ٻر ٺاھين ٻاري،
 لکي رھيہ دن رات ٻرلہ سي ديتا ڪاري.
 سنس ڪھنہ دڙہ، ڪريہ جگہ ڪا ٻرہ ڇڙاويہ،
 لندڪ ڪرو ھمارا ٺام سي وھي ملاويہ.
 سن ڪي لندڪ سر ٿيا ٻلتو ديا ھڻ روہ،
 لندڪ جيويہ جڪن جگہ ڪام ھمارا ھوہ .

(ٻاڳو ۱، ڪنڊاي ۲۲۰)

دٻڪ لندڪ ڪنھيہ ڪرڻون ٻرلام مٿن،
 ڏن مھاراج ٿم ٻگٽي ڏوٻا.
 ڪھا لستار ٿم آء سسار ٻر،
 ٻگٽ ڪيہ مٿل ٻن دام ڪوٻا.
 ٻير ٻرند ٻرٿاپ سي آبڪي،
 سڪل سسار ٿم سڄس ٻوٻا.
 داس ٻلتو ڪھيہ لندڪ ڪي مٿي سي،
 ٻيا اڪاج مٿن ٻھت روٻا.
 (ٻاڳو ۲، ٻيڪتا ۸۸)

لندڪ رھيہ جو ڪسل سي ھر ڪو جوکون ٺاھ .
 ھر جوکون ٺاھ گانت ڪو صابن لاويہ،
 خرچيہ اُٻسرو دام ھماري مٿل ڇڙاويہ.
 ٺس من ڏن سب دٻھ سنس ڪي ننڍا ڪارن،
 ٺيھ سنس ٺيھ ٺار ٻڙي وي اڏر اڏارن.
 سنس ٻروسا ٻڙا سدا لندڪ ڪا ڪرئي،
 لندڪ ڪي آت ٻرمت ٻاؤ دوسر ٺھن ڏرئي.

پلٽو وي پر سوار ٿي نندڪ نرڪ نه چاهي.
 نندڪ رهيءَ جو ڪسل سي همڪو جوکون ٺاهي.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۲۱)

اڏر ڪر مٿن ٺهين چالڪ هڻن،
 نندڪ صاحب مهرا هٿ جي.
 جن لي مهري ٺاهي ڪيا،
 ڪرڻون قدم ڏاڍا هٿ جي.
 ڏوٻي هڻ، ڪر صاف ڪريءَ،
 اٿسا ڪرو هر مهرا هٿ جي.
 پلٽو ٺهين دلدؤت ڪريءَ،
 وو هي صاحب هر چهره هٿ جي.
 (ڀاڱو ۲، جهوليا ۶۰)

نندڪ هٿ پر سوار ٿي ڪريءَ پگت ڪا ڪام.
 ڪريءَ پگت ڪا ڪام جگت ڀ نندا ڪرئي،
 جو وي هڻي ٺاهي پگت ڪهوان سي ٿرئي.
 آپ نرڪ ڀ چاهي پگت ڪا ڪرين مهرا،
 ٿر پگتن ڪي هيٺ ڪريءَ چوراسي ٿهرا.
 ڪرينءَ پگت ڪي سوچ ٺهين ڪڇ اڏر نه ٻاويءَ،
 ڊيڪو اٿڪي پريٽ لڪن جب اٿسي لاويءَ.
 پلٽو ڏوٻي آب مليو ڏوٻت هٿ بن دام،
 نندڪ هٿ پر سوار ٿي ڪريءَ پگت ڪا ڪام.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۲۲)

آدم اڏ مٿي ٺاهي، هرديءَ ٺاهي نه رنڪي،
 ڪهتا پلٽو داس هٿ (چهي) ڪوت ڪريءَ سڀ سڻڪي.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۲۴)

سنت رنن کي ڪوٺڙي ڪڍي دشمن هاءِ .
 ڪڍي دشمن هاءِ اُنکي ڪوٺڙي ڪڍي ،
 سب پي پي پي پي پي پي پي پي پي پي .
 چلمن پي هٿ دشت سب جن چٽي پٿري ،
 هر کي پي پي آڱر پي پي هويءَ وا سي لڪري .
 آڱر دٻڪ سب پي پي 'جگت' پي پي لب پي پي ،
 دشمن کي پي پي پي پي پي پي پي پي .
 پي پي پي پي پي پي پي پي پي پي .
 سب رنن کي ڪوٺڙي ڪڍي دشمن هاءِ .
 (ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۱۹۸)

اڻڪاري جو جاهدگي پي پي پي .
 پي پي پي پي پي پي پي پي پي پي .
 سب ڪو مانهن پي پي پي پي پي پي .
 لاه دشت جو هويءَ پي پي پي پي پي .
 اڻ اڻا جهو سب جن سب جگ جانيءَ .
 اڻي ڪري چاه هويءَ جو ننڍ ڪوٺي ،
 ان ڪو گڙها ڪائيءَ پي پي پي پي .
 جب دٻڪي وه سب ڪو پي پي پي پي ،
 اڻڪاري جو جاهدگي پي پي پي .
 (ڀاڱو ۱ ، ڪنڊلي ۱۹۶)

سنتن کي ننڍ ڪڍي جي ، سنتن کي ننڍ پي پي .
 چوراسي پي پي وه پي پي ، چوراسي پي پي پي .
 سنتن ڪو ڪڍ پي پي پي ، اڻي پي پي پي .
 پي پي پي پي پي پي ، پي پي پي پي .
 (ڀاڱو ۲ ، جهولنا ۶۱)

سىت كى ئىدا كى كىرت جو دىكەي،
 كان كى مۇند لى ۋاپ لاگى.
 ۋاپ كى لگى سى نىر كى ۋاپا،
 نىراھ كى نىراھ كى دۇر ۋاپا.
 مەتر جو ھو، نىر دىشت سىر جانەي،
 سىت كى ئىدا سىن دۇر نىاگى.
 داس ۋىلتۇ كەي كىرى ۋى سىيە جو،
 نىر كى كى نىچ ۋى پىك مانەي.
 (ۋاگىر ۲، دىكتا ۸۷)

جيو هتيا ۽ ماس کان پرهيز

پلٽو صاحب جن اسانکي جيو هتيا جي خطرناڪ نتيجن کان آگاهه ڪيو آهي. فرمائين ٿا ته جيڪي مسلمان انهن ٿا سرچين نه ٿي ۽ يا حضرت محمد صاحب جن جيو هتيا يا ماس کائڻ جي اجازت ڏئي آهي، اهي ڏوڪي ۾ آهن. ڪنهن به حالت ۾ جيو هتيا ڪرڻ مناسب ڪونه آهي ۽ هر حالت ۾ ماس کائڻ کان پرهيز ڪرڻ کپي.

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته جيو پيهجي زبان جي لذت واسطي ماس کائيندا آهن ۽ پاڻ کي صحيح سڏائڻ واسطي طرح طرح جا دليل پيش ڪندا آهن انهن ڪونه ٿا سمجهن ته جيڪڏهن سڀني جهون ۾ هڪ ئي ڀرمانا جو نور آهي ته ڪنهن به جيو کي مارڻ، کائڻ يا ٻل چاڙهڻ جائز ڪيئن ٿي سگهندو؟ جيڪو به انهن ڪري ٿو سو پاڻ کي گھرو پاڻ جو پاڻي ٿو بڻائي:-

لهر ڪلهر جسر ڪا، ٺهي ڪيا فرمود.^۱
 ٺهي ڪيا فرمود حديث ڪي آيت ماهين،
 سب معن اڪي ۽ جان اوڙ ڪوڙو دوجا ٺاهين.
 خون ڪوسب هٿ اڪو مؤلري ڏاج نه چاچي.^۲
 سب ۾ روسن هٿا ٺهي ڪا نور ٻراچي.
 ڪيا ڪينڙي ٿو روح^۳ گنهگاري ۾ ٻڙڻا،
 بچرڪ^۴ ڪي فرمود بموذب ٺاهين ڏاڙڻا.

-
۱. حضرت محمد صاحب جن حديث ۾ فرمايو آهي ته جيو هتيا جائز ڪونهي ڇو ته هرڪو ماس جاندار ٻراڻي ۽ مان ايندو آهي.
 ۲. شوي ڪونه ٿو ڏئي.
 ۳. جان.
 ۴. حضرت محمد صاحب.

پلٽو جو بي دردي سو ڪافر مردود^۱،
 لهر ڪلهر جسم ڪا نهي ڪها فرمود.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۱۵)

گردن ماري خصم ڪي لگوان^۲ ڪي هيٺ.
 لگوان ڪي هيٺ پيو اوڻ ميهڊا ماري،
 پوڄي درگا ديؤ ڪري^۳ سو ديءَ ماري،
 ماڻي ديؤ ڪري ٻالڏ مئي ڪي پوڄا لاري،
 جيهو جيئ ڪو مار آن ڪي ٿاهه چڙهاوي،
 سب ۾ هٿ پگوان اوڙ نه دوجا ڪوئي،
 ٽيڪر به ڪٽ ڪري پلا ڪهوان سي هوني،
 پلٽو جيئ ڪو مار ڪي^۴ بل ديون ڪو ديت،
 گردن ماريءَ خصم ڪي لگوان ڪي هيٺ.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۱۶)

دهتي روزا نت سانجه ڪو مرغِي ماري،
 آئون وقت نماز گاه ڪي ڪهي ٺهاري،
 سب ۾ رهيءَ خداي گلي ۾ چوري ديتا،
 آري هان پلٽو جاپا چاهي^۵ پست^۶ خون گردن پر لپتا.
 (پاڻو ۲، آڙل ۱۴۲)

مسلمان ڪي ذبح هندو ڪي مارين جهٽڪا،
 ڪاه دونون مردار قرب هٿ دونون پٽڪا،
 وي پورب ڪو جاهن پچر ويءَ ٿاڪتي،
 آري هان پلٽو مهجدي^۷ ديول^۸ جاه دونو سر مارتي.
 (پاڻو ۲، آڙل ۱۴۳)

۱. نردئي شخص ڪافر ۽ پاڻي آهي. ۲. دشمن جي
 پورتيءَ جي لاءِ. ۳. مندر. ۴. ٻلي چاڙهڻ.
 ۵. آٺ وقت نماز ٿا پڙهن، پر ڪانءِ ڪي ذبح ڪرڻ ٿا چاهين.
 ۶. سرڳڙ. ۷. مسجد. ۸. مندر.

ڀڳتي، ڀرڀر، ڀرڀر

ڀرڀر ستن جا وڃن آهن نه ڄڻ ٿا، ڀرڀر ڀاڻ،
ڀڳتي ڀاڻ، ڀرڀر ورت، هڪ ڪرمن ۽ ڀاڻ ڀرڀر، سان
ڀرڀر جي ڀرڀر ڪونه ٿيندي، ڀرڀر ڀرڀر ۽ ڀرڀر
ڀڳتي ۽ سان ئي ڀرڀر ملندو. ڀرڀر صاحب جن جي ڀاڻ ۽
ڀرڀر ڀرڀر ۽ ڀڳتي جي مڙها ڀاڻي وڃي آهي. ڀڳتي ۽
ڀرڀر ۽ ڪو مڙ ڀڳتي ڪونه آهي. ڀرڀر ڀڳتي ئي ڀڳتي هلي
ڀرڀر جو روپ ڌار ڪندي آهي. ڀرڀر کان وڃڻ جي
ڌڻ ڀرڀر ڀڳتي وڃي آهي.

ڀرڀر صاحب جن ڀڳتي ڀاڻ، ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر نه مالڪ
جي ڀرڀر ڀرڀر ڀڳتي ۽ ڀرڀر جي ئي مڙها آهي ۽ ڀرڀر
ڀاڻ ڀاڻ ڪونه ڀڳتي وڃي آهي. ڀرڀر ڀرڀر، جنهن ڀرڀر
ڀاڻ ڀرڀر جي ڀڳتي ڪندو، اهو ڀرڀر جو روپ ئي
وڃي. ڀرڀر صاحب جن ڀاڻ مان ڀڳتي ڀاڻ ڀرڀر نه
ڀڳتي، ڀرڀر، روڊاس، سڌي ڪاڻي ۽ ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر
ڀاڻ جي ڀڳتي ڀرڀر جي ڀڳتي ڪري اهو ڀرڀر حاصل
ڪئي: ”ان سي ڀرڀر نه ڪو ڀرڀر سب ان سي ڀرڀر“.

ڀرڀر ڀاڻ نه سڀار ڀرڀر هڪ ئي سار وڃي آهي ۽ اها
آهي ڀرڀر جي ڀڳتي، باقي سب ڪوڙ ۽ ڀاڻ جو ڀرڀر آهي:
”اڪ ڀڳتي مڻ ڀاڻ، اڻر ڀرڀر سب ڀاڻ“. ڀرڀر
ڪري مان ڀرڀر ڀاڻ ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر
ڀرڀر جي ڀڳتي ڀرڀر.

ڀرڀر صاحب جن سڀار ۽ ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر
آهي. سڀار ڪل مالڪ جو ئي ڀرڀر روپ آهي. سڀار
سان سڀار ڀرڀر ڀرڀر ڀرڀر جي ڀرڀر ڀرڀر آهي:
”سڀار سي ساڄي ڪڇي ڀرڀر“. ڀرڀر صاحب جن

فرمانين ٿا تہ منهنجي اهڙي حالت ٿي آهي جو ستگروءَ جو
شيد ٻڌڻ سان ئي منهنجي سڌ ٻڌ ڪم ٿي ٿي وڃي: ”ستگر
کي سهد سستي هي، تن کي سڌ رهي ڄاڻ.“

آلما استري آهي ۽ ٻرمانا اڃو پئي آهي. آلما جي اندر
سدائين پنهنجي ٻرمانا سان ملڻ جي لڳن لڳي رهندي
آهي ۽ ٻرمانا سان ميلڻ ڪرڻ لاءِ وڻاڪل رهندي آهي:
”صاحب کي گهر وڃ جاوڻي.“ ستگرو گهٽ ٻرمانا جو
ساڳيائو روپ آهي. انهيءَ ڪري پلٽو صاحب جن فرمانين ٿا
تہ منهنجي گروءَ سان سڄي لڳن لڳي وڃي آهي ۽ مان
ستگروءَ کي راضي ڪرڻ جي پوري ڪوشش ٿي ڪرمان:
”لڳي ڪرو سي ڏور مڪن هويءَ تاهه رجھائون.“ هڪ ٻرمانا
آلما وانگر پلٽو صاحب جن فرمانين ٿا تہ مان پنهنجي ٻرمانا
کي ٻياري جي ڏور سان ٻڌي هڪ ڏينهن پنهنجي گهر وٺي
اچندس. مولڪي لوڪ لاج جي ڪاٺ پٿرواهه ڪونهي ۽ هر
حالت ۾ ستگروءَ جي ٻرمانا ۾ ئي مست رهڻو اٿس:-

صاحب کي درٻار ۾ ڪيول پکڙي ٻياري.
ڪيول پکڙي ٻياري صاحب پکڙي ۾ راضي،
تجا سڪل پڪوان ليا داسي سڀ ٻاڄي.
جب ٽپ ٽپ ٽپ آچار ڪريءَ بهترهه ڪوئي،
کائي سهرڙي کي ٻيهر مٽي سب رشي مٽي روئي.
ڪيا پڌر پکڙي پکڙي پکڙي سڪل سماجا،

۱. پڳوان شري ڪرشن راجا درٻارن جا ڪيترن قسمن جا
ٻوڙن ۾ ٻياري ۽ شردا سان ٻياري ڪيل وڏن جو ساڻوڪو ٻوڙ
کاڌو.

۲. شري رامچندر شريءَ جا جهونڙا ٻيهر کائي وڏن وڏن
رشن مٿن جو آهڪار ٿوڙي ڇڏيو.

مردا سب کا مان سہج بن گھست نہ باجا.
 پلٽو اولهي ذات کا جن کوٺو ڪري اهدڪار،
 صاحب ڪي دربار ۾ ڪيول پگتي پيار
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۱۸)

هر ڪو پڇي ۽ سر پڙا هٿ جات نه پڙجي ڪره.
 جات نه پڙجي ڪره هري ڪو پگتي پياري،
 جو ڪوٺي ڪري ۽ سر پڙا جات هري ٺاهه نهاري.
 بڙڪ اُجامل رهي، رهي ڦر سڌن ڪساني،
 گنگا بسوا رهي ومان پي ۽ ٺرت چڙهائي.
 نيچ جات رٿداس آپ ۾ ليا ملائي،
 ليا گڏ ڪو گود دها بڙڪت پٺائي.
 پلٽو پارس ڪي چٽي لوها ڪڇن هوه،
 هر ڪو پڇي ۽ سر پڙا هٿ جات نه پڙجي ڪره.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۱۷)

گنگا گڏ اُجامل سڌا او رٿداس.
 سڌا او رٿداس پلي لاکي بن آئي،
 نس دن رهين ۽ حجور پگتي ڪينهي اڏڪائي.
 جات نه اُٿم بهه، الهين ۽ سر اوڙ نه ڪوٺي،
 برهما ڪوت گلين نيچ آب ڪهي سوني.
 ان سي پڙا نه ڪوه اوڙ سب ان سي نهجي،
 انهن ۽ برابر نهين ڪوٺو ٿرلوڪ ڪي بهجي.
 اُٺاسي ڪي گود ۾ پلٽو ڪري ۽ بلاس،
 گنگا گڏ اُجامل سڌا او رٿداس.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۱۹)

۱. پڌر آشوميد پگي ڪيو، ٻار پگي جي سڦلنا جو آڪاش
 گهند ڪونه وڳو. گهند ٿڌن وڳو جڏهن نيچ ذات جي
 پگت سہج، پڌر جي گهر پوڄن کاڌو.

مٿن بلهاري جانن، جهه مک هري جس اچريءَ.
 جانن لهج هوءَ ڦر ڪشئي، سربرو ڪريءَ نه ڪوئي،
 ڪومت ڪلين هوءَ، برهم سر، اسا سر ٿليءَ نه ڪوئي.
 جهڪنهن سو سڪاد ڪو جهنءَ، سُر مٽي ڏيان لگاوينءَ،
 سو هري اٽڪي پيچي پيچي، سڏڪ ڇڪر لٽي ڏاوينءَ.
 ڪوٺن لهرف اٽڪي چرلن، مڪتي هٿ اٽڪي جهريءَ،
 پهنچت هٿ ٻڌڪٽ سولي، ٻڌ رڃ جهٽ جهٽ ڪهريءَ.
 جو سڏ هري گهر دراپ ڏيکار، سر اٽڪي گهر ماهينءَ،
 پٺو داس سڏ گهر هري هٿ، هري ڪي گهر آب ماهين.
 (هاڻو ۳، شهيد ۱۴۴)

اٽڪ پگتي مٿن جانن اوڙ جهوٽ سب باس.
 اوڙ جهوٽ سب باس ڪريءَ هٿ جوڳ الاري،
 برهم دوش وو ليه ڪاها ڪو راڪيءَ جاڙي.
 پوان ڪريءَ آلام ڪوئي ڦر مدرساڙي،
 ڏوٽي لٽي ڪريءَ ڪوئي ليه سواسا بالڏي،
 آٺن لاويءَ ڏيان ڪريءَ چوراسي آسن،
 ڪوئي ساڪي سڏ ڪوئي ٽپ ڪس ڪيءَ ڏاسن.
 پٺو سب پريڻج هٿ ڪريءَ سو ڦر پڇتاس،
 اٽڪ پگتي مٿن جانن اوڙ جهوٽ سب باس.
 (هاڻو ۱، ڪنڊلي ۵۶)

پگتي لهج جب برويءَ نس دن ڪريءَ بيهڪ.
 نس دن ڪريءَ بيهڪ لاڳ ٽپ نڪرن ساڃا،
 ڊار باس به ڦول جتن سي جن ني راڪا.
 هري چرچا سي سڀڻ ڪيان ڪا بالڏيءَ پيڙا،
 پهنچيءَ سور پاتال ڪام ستن ڪي ڪيڙا.^۳

۱. ابراري. ۲. جيڪو آهن جي چرلن جي ڏوڙ ٿو
 بڻجي اهو ڌر ڌام پهچي ٿو وڃي. ۳. سڄو ڳوٺ.

سڙو ۽ ٻرڻ بڻال' مٿي ڦل لڏڪن لاڳيءَ.
 بسواس سڙي رڪرار بڻت ڪيءَ ٻهرا جاڳيءَ.
 پلٽو ٻهي ٻڌ ڇو ڪريءَ اڃي ڪهان بسوڪ،
 پڪتي ٻيڄ ڄب ٻوڙيءَ نس دن ڪريءَ ٻيڪ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊيالي ۱۴۵)

ڪڙن پڪتي ٿوري ڪرڻن رام مٿن،
 ڪڙن پڪتي ٿوري ڪرڻن.
 ٽڙهه ۾ مڙهه ٿر هي هڻه مڙهه ۾،
 ڪڙن ڌيان ٿيءَ ڌرڻن.
 مڙن ٺهڻ ماري ڪاهو ڪي،
 ٺاهڻ ڇرائي ڇرڻن.
 ڪٽڻ پاپ پڻ هڻه ڪٽڻ،
 سرگ ٺرڪ ٺاهڻ ڌرڻن.
 ٺيڙ ٺرڪ ڌيان ٺهڻ ٻوڙا،
 ٻڌا ٻر-ٻر ٿرڻن.
 پلٽو ڪهيءَ سڙو پاڻي ساڌو،
 سنڌ ڇرڻ سر ڌرڻن.
 (ڀاڱو ۳، شهيد ۱۴۹)

جهڙيءَ طرح ڪهل جهڻ جهڻ پاڻيءَ ۾ ٻسندو ويندو
 آهي، ٺيڻ ٺيڻ ٻاري ٿيندو ويندو آهي، ساڳيءَ طرح
 جيو آما جهڻ جهڻ پڪتي ٿي ڪري، ٺيڻ ٺيڻ ٻار ۾ مڱهن
 ٿي رهي. هن ۾ ٻار ۽ پڪتي وڌندا رهندا آهن:-

جيون جيون پڄيءَ ڪامري، ٺهڻ ٺهڻ ڪرڻي ۳ هوءَ.
 ٺهڻ ٺهڻ ڪرڻي هوءَ، سڀي سنڌين ڪي ٻائي،
 ٺوپ ٺوپ اڳهاڻ، ڪهان ڪي ساگر ٻائي.

دس دس پاڙي پراست، دنون دن لاڳن لاڳي،
 لکت لکت لک جا، پرم آڻي سي لاڳي،
 دس دس چليءَ سو جا، گريءَ جو آڙا ڏاويءَ،
 تل تل لاڳيءَ رنگ، پنڳ ۳ لب سهجيءَ آويءَ،
 پگتي پروڙ پلٽو ڪريءَ، ڌارچ ڌريءَ جو ڪو،
 جيون جيون پهچيءَ ڪاري، نئون نئون گريءَ هو،
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۳۵)

جيڪڏهن پريم ئي پرايمر سان مڃايل ۽ سڃي سک جو
 ساڌن آهي ته لوڪ لاج کي نياڳي سدائين پريم جي پريم ۾
 ئي رهڻ ڪهي. پلٽو صاحب جن سمجهائين ٿا ته اسانجو
 ڪم نه پنهنجي پرايمر سان ئي آهي، دنيا جي ڪهڙي پرواهه
 ڪرڻي آهي. پلٽو صاحب جن ڪهڙي درشنات ۽ مثال ڏيئي
 سمجهائين ٿا ته لوڪ لاج اسانجي رستي ۾ وڌي رڪاوٽ
 آهي. تنهن ۾ من جي هر طرح جي لاج ڇڏي پنهنجو سر سڳون
 جي چرن ڪمان ۾ رکڻ ڪهي ۽ ڪڏهن به انهن جو پريم پرايمر
 پلٽو نه ڇڏڻ ڪهي:-

اهي ٻه ڪي سڌري، لوڪ ڪهنه به وڃان.
 لوڪ ڪهنه وڃان، ڪاهه ڪي پڪڙون هائي،
 گهر گهر گهور مٿان، ڦرون مٿن لام دهواني.
 گهونگهت ڏارئون ڪول، ڪمان ڪيءَ ڀول بجائي،
 چڙهيون پاس پوڙا، سهر ڪيءَ بهي ڪڙائي.
 ڊيڪ ڊيڪ سب چڙي، لوڪ مٿن اڌ ڪ چڙاون.
 لڳي ڪروسي ڏور، مڱن هويءَ ٿاهه رجهاونون.
 پلٽو همري داس ڪي، جانينءَ سب سڃان.
 اهي ٻه ڪي سڌري، لوڪ ڪهنه به وڃان.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۸)

ناچنا ناچ نو ڪرل گھولنگھت ڪنهيءَ،
 ڪرل ڪي ناچ سسار دٻڪيءَ.
 خصم رجھار نو اوت ڪو چوڙ دي،
 ٻارم سسار ڪو دور ڦيندڪيءَ.
 لاج ڪسڪي ڪريءَ خصم سي ڪام هٿ،
 لاج ٻو پيٽ ڦر ڪڙن چيڪيءَ.
 داس پلٽو ڪهيءَ تروھين سھاڱني،
 سوڍو سڪ سڀج نو خصم اٽڪيءَ.
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۵۲)

لوڪ لاج ڪل چاڙ ڪيءَ، ڪر لو اپنا ڪام.
 ڪر لو اپنا ڪام، سوچ موھ وا دن ڪيري،
 جيھ سي ڦڙل قرار، ڦڙل سي آڀن هيڙي.
 ڪينھو پگتي قرار، جنم لب مالش ٻاھرا،
 موڪھن هٿ سوچيت، ڳرپ ڪي ٻچ ڪر اهو.
 اڙندي ٻاسن منھيءَ، نير جن ليا اٻاري،
 تپڪھن نچ ڪيءَ رھڙ، ڪسل ڪاھو، تمھاري.
 جگت ھنسيءَ تروھين دي، پلٽو ھنسي نہ رام،
 لوڪ لاج ڪل چاڙ ڪيءَ، ڪر لو اپنا ڪام.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۳۱)

ن من لجا ڪوھ ڪيءَ، پگتي ڪو نوڙار.
 پگتي ڪو نوڙار، لوڪ ڪي لاج نہ ماڻو،
 دٻو پتر مک خاک دار، لڪ ڳرو ڪو جانو.
 نچ دو ڪل ڪي رٻس، ڪرل گھولنگھت ڪو ناچو،
 بيد پوان مت ڪاچ، ڪاچني ڪاچو ساچو.

۱. جڏھن تون ماما جي ڳرپ ۾ آيتو لنگھيل ھئين تڏھن
 تو اقرار ڪيو هو تہ هي ٻرپو! مونکي ھن ترڪ مان ڪيد نہ
 مان پل پل تنھنجي پگتي ڪندس. ۲ وادن، پوان جو
 ڪيان ڪو آھي، تون نام جي سڃي مارڪ ئي ھل.

سڀ آسپ دوتو ڪامت، ٻانڱو ڪي اهي پيري،
 نس دن رهو آندڙ، ڪوٽو نا ڪر هيءَ پيري.
 پلٽو سترگر چرن پير، ٻار ڏيهر سر پار،
 ان من اڃا ڪوه ڪي، پگتي ڪرو نرڌار.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۳۲):

لکن جسي سي لاڳ رهي،
 ڪاڇ آسي سي سرا هٿ جي.
 سڀ لوڪ ڪي لاج ڪو ٿوڙ ڌاري،
 آسي ڪي گهر ڪرو ڌارا هٿ جي.
 ميري من ۾ ڪڇ ڌار ٺاهين،
 هسيگا لوڪ بهترهه هٿ جي.
 پلٽو گهونگهت ڪو ڪول ڌارو،
 - رت سترگو ڪا چهره هٿ جي.
 (ڀاڱو ۲، جهوليا ۲۵)

صاحب سي بردا ڪا ڪهجي، پر پر ٿن نرڪ ڪهجي.
 ٺاڇي چلي گهونگهت ڪهون ڪاڍي،
 مک سي اڻڇل ٿار ڏهجي.
 ستي هوب ڪا سکن بچاري، ڪه ڪي ماهر ڪيا پيچي.
 لوڪ بيد ان من ڪي ڌار هٿ، ٻار ڏيهر ڪيا پيچي.
 پلٽو داس هونئي مر جهرا، ٿن ٺهن ٿن جهري.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۷۶)

۱. داس، شش. ۲. جنهنڪي زهر پيئڻو هوندو آهي،
 اهو ڪنهنڪي ٻڌائي پوءِ ڪونه پيئندو آهي، چپ چاپ پي
 ڇڏيندو آهي. ۳. سمند ۾ غوطو لڳائي مرندي ڪڍڻ
 وارو، يعني جهيڙي تي مرڻ وارو ۽ مري زندهه ٿيڻ وارو
 ارڻا پرماتما روپي ڌن حاصل ڪرڻ وارو.

لوڪ لاج ٺهين ماڻهون، تن من لجا ڪره.
 تن من لجا ڪره، چوڙ ڪي مان پڙهائي،
 جات ٻون ڪل ڪره، پڙوڙ ڪي سرن ۾ جائي.
 لاک ڪونو جو هڻسي، جگت ڪي لاج ۾ ماڻون.
 جيون هڻو ٿيون ٿرڪ، سڪل گهٽ صاحب جانئون.
 ناپو گهولگهٽ ڪول، گيان ڪو ڀول بچائون.
 ڪاڻو ڄم ڪي ڦاٽس، ڀرم ڪو دور بهائون.
 پلٽو ٻرهو نام ڪو، هولي هره سو هون.
 لوڪ لاج ٺهين ماڻهون، تن من لجا ڪره.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊيائي ۱۳۳)

گهولگهٽ ڪو پٽ ڪول لڙو ڪي، چوڙ ڪي ڀواڻو ڪي.
 لوڪ لاج ڪل ڪان چوڙ ڪي، هڻس هڻس ٻاڻين ٻراڻو ڪي.
 ڪا رسما ڪري، ڪوئي ميرا، جگت سي نانا ٿرڙو ڪي.
 گيان ڪي ڀول بچا، رڻ دن، گگن رڪاڻا ٿرڙو ڪي.
 پلٽو داس پڻي مٿاري، ڀرم ٻيالا گهورو ٿو ڪي.
 (ڀاڱو ۳، شهيد ۴۶)

ڀرم ڪرڻ ڪو آسان ڪم ڪونهي. سڄو ڀرمي اهوئي
 آهي ڄڻ ڀرمي ڄي خاطر پنهنجي هٿ سان پنهنجو سر
 خوشيءَ سان وڌي سگهي. ارڻات سڄي ڀرمي ڪي ٻاڻ واسطي
 هڻي ۽ خرديءَ جو ٿيڻ ڪري ڀرمي ڄي رضا ۾ رهڻ
 ضروري آهي:-

سڄي اٿاري هٿ سي، سڄي عاشقي ٿانه.
 سڄي عاشقي ٿانه، ڪاڻ ڪاڻي ڪو ٿانه.

-
۱. نام وڌي ٿيڻ وڌندس، يعني نام سان وهان ۽ وڄائيندس.
 ۲. ٿيڻ وڌندس.
 ۳. آسمان جي ڪڙ ڪي ڪوليئندس، يعني مٿين
 روحاني بندن ۾ وڌندس.

جهوت عاشقي ڪريءَ، ملڪ ۾ جُولي ڪاهي.
 جيتي جي سر جا، ڪريءَ نا ان ڪي آسا،
 عاشق ڪو دن رات، رهيءَ سُولي ۽-ر باسا.
 مان بڙائي ڪريءَ، نهند ۽ر ناهين سولا،
 تل ۽ر رڪت نه مانس، نهن عاشق ڪو رولا.
 پلٽو بڙي پوروف وي، عاشق هولِي جاھن،
 سس اُتاري ھاٿ سي، سهج عاشقي نالھ.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۴)

ڪفن ڪو ٻانڌ ڪيءَ ڪريءَ تب عاشقي،
 عاشق جب هولِي تب ناهين سرويءَ.
 چنڊا بن آڱ ڪي جريءَ دن رات جب،
 جهوت هي جان سي ستي هرويءَ.
 پوک پياس جگه آس ڪو چوڙ ڪر،
 آڻي آپ سي آپ ڪرويءَ.
 داس پلٽو ڪهيءَ عشق ميدان ۽ر،
 ديتا جب سس تب ناهين رويءَ.
 (پاڳو ۲، رڳتا ۲۹)

ڪوڙا پيالام پيٽا سو نا جريءَ،
 دڀڪا دڀڪي پويءَ جوان سو پي مريءَ.
 ڏو ۽ر سس نه هون اُتاريءَ پٽن ڌريءَ،
 آري ھان پلٽو چوڙي ان ڪي آس سرگه ۽ر گهر ڪرڻيءَ.
 (پاڳو ۲، ارل ۵۸)

بھ، تر گھر ھٿ ۽ر ڪا، خالا ڪا گھر نالھ.
 خالا ڪا گھر نالھ، سس جب ڌريءَ اُتاري،
 ھاٿ پاتو ڪت جا، ڪريءَ نا سس ڪراري.

جيون جيون لاڳي ڪهاڙ، ٽيهون ٽيهون قدم چلاويءِ.
 سورا دن ٻر جا، ٻهر اٿا جيٽا آويءِ.
 پلٽو اٿي گهر منهنءِ، ٻڙي مرد جو جانءِ.
 ٻه ٽو گهر هٿ ٻرلر ڪا، خالا ڪا گهر ٺانه.
 (ڀاڱو ۱، ڪينڊلي ۷۱)

سر ٻر ڪفني ٻانڌ ڪيءَ، عاشق ٻهر ڪوداڙ.
 پلٽو ميري گهر مهنءِ، لب ڪوٺو راڳيءَ پاڙو.
 (ڀاڱو ۳، ساڳي ۴۴)

خالا ڪيءَ گهر ٺانه، پگتي هٿ رام ڪيءَ،
 دال ٻات هٿ ٺانه ڪاٺي ڪي ڪام ڪيءَ.
 صاحب ڪا گهر دور سهج ٺا جانيءَ،
 آري هان پلٽو ڪري ٽو چڪناچور ٻجن ڪو مانيءَ.
 (ڀاڱو ۲، ارل ۵۲)

پلٽو ڪا گهر اکر هٿ، ڪوٺو ٺا ٻاويءَ پار.
 جيڪري ٻڙي ٻياس هٿ، سر ڪو ٽريءَ اٿار.
 (ڀاڱو ۳، ساڳي ۱۰۱)

ٻهلي سمنار سي ٿور آويءَ،
 لب ٻات ٻيٽا ڪي پوڄي جي.
 ٿروار ده ٿو هٿ ميان اٿڪيءَ،
 ڪس ٻانت سي وا ٻر ڪهجي جي.
 ميني ٻيالي ڪو دور ڪرو،
 ڪرڙ ٻرلر ٻيالا ٻهجي جي.
 پلٽو جب سمس اٿار ٽريءَ،
 لب راه ٻيا ڪي لهجي جي.
 (ڀاڱو ۲، جهولنا ۲۷)

-
۱. ٻه ٿلوارون - هڪ ٿرمانا جي ٻيٽ جي ۽ ٻي دنيا جي
 ٻيٽ جي، ٻئي هڪ ميان ۾ ڪوٺو سماجي سگهندارون.
 ۲. ٻرلر جو ڪرڙو ٻيٽو ٻهٽو.

عاشق عشق پر جو پئي،
 وه نهين چاهيند ڪرامت هه جي.
 انڪر سور سار نهين ٺاوي،
 وي مس رهنه دن رات هه جي.
 نهين پوک لاکي نهين لهند آوي،
 نهين پيوت هه نهين ڪام هه جي.
 پلٽو هر بوجھ بهار دٻڪا،
 وهي صاحب ڪي جات هه جي.
 (پاڻو ۲، جهولنا ۱۱)

پلٽو صاحب جن پرايتر جي برهه جي دردناڪ تصوير پيش
 ڪئي آهي. فرمائين ٿا ته مولڪي بهاري جي جدائيءَ جلائي
 خاڪ ڪري ڇڏي آهي. جنهن سترور مولڪي پرايتر جي راهه
 ڏيکاري آهي، مان انهيءَ سترور جي هٿن ۾ وڪامي وڃي
 آهيان. پرست جي راهه ڏاڍي ڏکي آهي. مان انهيءَ راهه
 تي هلي ٻانروي ۽ پاڳل وانگر ٿي پيو آهيان، پر مولڪي ان
 مان لاپ به بيهند مليو آهي. هاڻي منهنجي جوت ان پرست
 جوت سان ملي وئي آهي ۽ منهنجي حالت سچي سهانگ
 جهڙي ٿي وئي آهي:-

ميري من ٿن لڳ ڪئي، پيٽ ڪي ميني ٻول.
 پيٽ ڪي ميني ٻول، سٺ سٺ مٿي ڏيواني.
 پورو ڪٿا ڪي پيچ، آلت هه سوهنگ ٻائي.
 دٻڪا پيٽ ڪا روپ، روپ ۾ جلد سمائي.
 جب سي پيا ملاپ، ملي پر ٿا الڪائي.

* هن ڪنڊليءَ مان رهر پتو ٿو لڳي ته پرون سٺ شهيد
 جي ڪمائيءَ يا شهيد جي بيمار ڪي ٿي پريءَ جو بيمار ٿا چون.
 سرست جو شهيد ۾ لين ٿيڻ ٿي سچو پرايتر آهي.
 ا. سچڪند کان اڳ هڪ روحاني منڊل.

پرام پراڻي رهي، ليئا همي پهچائي،
 ملي جوت، جوت، سهاڻن سرم سمائي.
 پلٽو شهد ڪي سست هي، گهوڙگهت دارا ڪول،
 ميري من ٽن لک ڪئي، پيٽ ڪي ميني بول.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۵۹)

پرام ديوانا من يار، ڪرو ڪي هات ڪانا.
 نس دن لهر آلت آپ آلت، بسرا پيٽنا ڪانا.
 ڪنگن گڏا ۾ ڪڍج ڪلي هٿ، ٽيه ۾ جاء سمايا.
 سهس ڪمل دل مانسروور، ٽيه ۾ پور لپانا.
 پلٽو داس اهل بن آمل، آت پهر مستانا.
 (پاڻو ۳، شيد ۴۹)

پلٽو انسي پرام ڪر، جيون هجيت ڪر رانگ،
 ٽوڪ ٽوڪ ڪپڙا اڙي، رنگ نا چوڙي سڱ.
 (پاڻو ۳، ساڪي ۲۴)

مڪن پتي ميري ماء جي، جب سي پايا ڪت.^۱
 جب سي پايا ڪت، پند ستگرو پتلاها.
 ستگرو پڙي دال، ڪري ان مو پر دال.
 سو ستا^۲ من ۾ آئي، چئي ميري دچتائي.
 سونون ڪت ڪي ساڻ، انگ سي انگ لڪائي.
 آپينتر^۳ جاگي پرام، نرنتر ڪت سي لاگي.
 درس پرس ڪي ڪرت، جڪت ڪي پرمنا پاگي.
 پلٽو ستگرو شهد سبي، هر دهر ڪلا هٿ ڪرنت^۴.
 مڪن پتي ميري ماء جي، جب سي پايا ڪت.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۶۱)

۱. مالڪ. ۲. شالتي. ۳. اندر. ۴. شهد جي
 ڪمائيءَ سان جڙ ڇيٽن جي ڳنڍ ڪلي وئي.

صاحب کي گهر ۾ ڄاڻونگي، ڄاڻونگي سڄي ڀاڻونگي.
 پر ٻي ڀيري لکاءِ کي سڄي، سڄي ڪنهن به رڃاڻونگي.
 آڇا ڦار ڪرڻن مٿن ڪڍي، سيلهي سرت ٻاڻونگي.
 ڏولي ڏيان آڪاس ۾ ڏهون، نام ڪو امل ڇڏاڻونگي.
 پلٽو داس مار کي غوطا، پکتي آڀي ليه آڻونگي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۳۹)

پلٽو ڀرهي نام کي، سو تو آڻي ڀار.
 ڪامي ڪروڙي لاهي، پڙ مٿي مڃهڙا،
 (ڀاڱو ۳، ساڳي ۱۵۷)

پيءُ ڪو ڪوچن مٿن چلي، آڻي ڪئي هراڻ.
 آڻي ڪئي هراڻ، ڪڙن آب ڪهيءَ سڀني،
 جيڪو پيءُ ڏيان، پئي وه پيءُ کي پيسا.
 آڻ مانهر جو پري، سرتو اڳي هريءَ جاريءَ،
 پرندي ڪم ڪو پست، آب سر ليه ٻاڻي.
 سرتا نه کي ڪئي، سڌا ۾ رهي سائي،
 سو سڄي کي ملي، لهن ٿر سڄي آڻي.
 پلٽو دوال ڪهڪها، سرتو جهانڪن جا،
 پيءُ ڪو ڪوچن مٿن چلي، آڻي ڪئي هراڻ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۶۰)

۱. پراڻي کي ڳولڻ لکتس، نه خود ئي ڪم ٿي وٺس.
 ۲. جيڪو پراڻي جو ڏيان تو ڪري، اهو پراڻي ۾ سماجي
 انجو روپ ٿيو وڃي. ۳. ندي. ۴. سمنڊ. ۵. چن.
 عرب ديش جي لوڪ ڪيائين ڪهاڻين ۾ هڪ ديار.
 ڪڙڪيءَ جو ذڪر ٿو اچي، جنهن مان جهانڪڙ سان پوستان
 نظر ايندو آهي. ڏسڻ وارو خوشيءَ سبب ٻي اختيار ٿيو
 ڏيئي ڪم ٿي ويندو آهي. پلٽو صاحب جن جو اشارو اامي لوڪ
 (انهن لوڪ) ڏانهن وڃڻ واري مارگ جي ڪڙڪيءَ ڏانهن آهي.

ستگرو ڪو گهر لي آوونگي، ڦٽلن سڀڄ ٻڃا وونگي.
 سرگن در ڪي دال گهٽهون، لڙگن مات رنھا وونگي.
 ٻرام ٻرام ڪي چوڪ ٻرڻهون، سمد ڪي ڪلس ڌرا وونگي.
 رتن جڙت ڪي چوڪي ٻر لي، ستگرو ڪو ٻٽا وونگي.
 گيان ڪي ٿار سم ڪي جهڙي، ستگرو ڪنھن جيرا وونگي.
 ٽس گاڙ ڪي عطر لڳا وون، لڙڪي منھن ٻڙا وونگي.
 پلاؤ داس سوڻ لڳي ستگرو، سڪن پنهان ڊولا وونگي.
 (ٻاڳو ۳، شيد ۵۵)

مڪن ۾ مڪن هٿ مڪن لکن هٿ،
 لکن ڪي ٻيچ ۾ ٻرام ٻاڳي.
 ٻرام ۾ گمان هٿ گمان ۾ ڏيان هٿ،
 ڏيان ڪي ڌري سي ٽس جاڳي.
 ٽس ڪي جڳي سي لڳي هر نام ۾،
 ٻاڳي هر نام ستسنگر لاڳي.
 داس پلاؤ ڪهي پگتي اڀل ملي،
 رهي ٿو سڌڪ جب ٻرام ٻاڳي.
 (ٻاڳو ۲، رڳتا ۲۸)

ٻولي جڳ ڪي چال سب، ٻئي جڳن المس.
 ٻئي جڳن المس، خبر ڪڇ ٽن ڪي ٺاهين
 ڪا، پيپي آب ڪون، رهي من ٻاڳي ماھين
 انسي لاڳي ٺيھ، لڙپيا سي ٻئي آنيٽا،
 آت ٻهر غلطان، جوت ڪي گهر ڪو جيتا.
 هوي ڪٿي دسا اڙوڙ، گيان ٺج ٻئي وگيائي،
 ڌرتي ٺپ جڳي، جڙا هٿ ٻون او پائي.
 پلاؤ دنگر آدي پا، رڳتي هو ڪٿي آسٽ^۳

-
۱. ٻاڳي.
 ۲. پيٽ سندر اوستا حاصل ٿي وئي.
 ۳. سورج آدي ٿي وار، رات دور ٿي وئي، ٻئي اندر جو
 اندر دور ٿي وار ۽ پرڪاش چانڊجي وار.

ٻولي جڳ ڪي چال سب، ٻئي جو ڪن آلمسٽ.
(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۵)

پيا هٿ ٻر ٻر ڪا پيال، هٿا ۾ مسٽ مٽوالا.
پيا دل هوس سي ٻائي، ٻيو سي جڳس ٻسرائي.
بد ۾ ناد ڪا مپلا، آلت ڪي ڪيل ٻه ڪيلا.
جو ٽي جڳتي ڪو ٻائي، جڳتي ٽي روپ ڊرسائي.
روپ ٽي آپ ڪو ڊاڪا، آپ ۾ ٻون ڪي ڊاڪا.
آسي ڪي گرھ سسار، ٻلٽو داس هٿ ٻارا.
(ٻاڳو ۳، شهيد ۵۲)

ٻلٽو صاحب جن سڄي ٻر ٻي ڪي ٻيٽ ستي استريءَ
سان ٿا ڪن. فرمائين ٿا ته سڄي ستي ٻيٽ سان گڏ جلي
مرندي آهي. اشارو ٿا ڪن ته اهڙيءَ طرح ٿي سڄو ٻر ٻو
ٻڳت پنهنجي زبان ڪي سسار ۽ انجي سوني رشتن، ٿاڻن ۽
ٻڌارن مان ڪڍي ٻريءَ طرح سان پنهنجي ٻر ٻيتر ۾ مڳهن ٿي
وهندو آهي. سسار جو هر طرح جو ڪم ڪار ڪندي به سندس
خيال پنهنجي ٻياري ۾ رهندو آهي:-

سوئي ستي سراهيئي، جريءَ ٻيٽا ڪي ساه.
جريءَ ٻيٽا ڪي ساه، سوئي هٿ نادر سڀاني.
رهيءَ چرن چٽ لاه، اٻڪ سي اوڙ نه جاني.
جڳت ڪريءَ آهاس^۱، ٻيٽا ڪا سنگ نه چوڙي.
ٻر ٻر ڪي سڄي ٻڄا، مهر ڪي چادر اوڙي.
انسِي رهي رهيءَ، ٽهيءَ جو ٻوڙ ٻلاسا.
ماريءَ ٻوڙ ٻاس، باد سنگ چلتي سواسا^۳.

-
۱. سرت اندر اند ناد ٻڌ ۾ لڳي وئي.
 ۲. دنيا لٽولي ڪري.
 ۳. هر ساه سان باد ڪري.

رٺن دؤس بيهوس، پيٽا ڪي رنگ ۾ رائي |
 ٺن ڪي سڌ هٿ نهين، پيٽا سنگ بولت جائي |
 پلٽو ڪرو پرساد سي، ڪيٽا پيٽا ڪو هات |
 سوئي ستي سراهيئي، جريء پيٽا ڪي ساد |
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۱۰۸)

پتورا ڪو لهن، سب سي رهيء آڏن |
 سب سي رهيء آڏن، ٺهل وه سڪي ڪرئي |
 ساس سسر اوڙ پسر، لند دٻور سي ڊرئي |
 سب ڪا پوڻ ڪريء، سون ڪي سمج پڇاويء |
 سب ڪو ليٽ سٽايء، پاس تب پيٽ ڪي جاويء |
 سوئيء پيٽ ڪي پاس، سون ڪو راڪيء راضي |
 اٽا پگت جو هوء، ٺاه ڪي جيئي بازي |
 پلٽو بوليء ميني لهن، لهن ۾ هٿ لڙلين |
 پتورا ڪو لهن، سب سي رهيء آڏن |
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۱۰۷)

هم اڃيڪ ۾ ٺاهين آڏو، آنڪ موند نهين جاهين |
 لڪ اڃيڪ لهن هٿ لڪ لڪ، تب وه لهن ۾ جاويء |
 اڃي لهن لڪ پا ڊولن، وا ڪي لهن نه آويء |
 خصم ڪي مڃا پري هٿ جنڪو، سو ڪيا ٺهر آويء |
 هٿا پڇي رهيء گگن ۾، وا ڪي جگت نه پاويء |
 بدد پرا ساگر ڪي ماهين، وه لا بدد ڪهاويء |
 لون ڪي ڊاري پري پائي ۾، ڪهوان سي ڦر پاويء |

۱. وڏو ڏير. ۲ جنهن کي پٽيء جي سنگت جو
 مزو اچي وڃي، اها وري پيڪي گهر ڪونه ايندي.
 ۳. سرڳ جي هڪ پڪيء جو ٺار جنهن جو پاڇو پوڻ سان
 انسان بادشاهه بڻجي ويندو آهي. ۴. لوط جو ڳنڍو.

ٺيل ڪي ڌار لڳي نس باسو، جوتِي جوت سوالي^۱،
پلٽو داس جو آويءَ جاويءَ، سو چوڻاڻي گهائي.
(هاڱو ۳، شهد ۵۸)

جڻسي ڪامن ڪي وشه، ڪامي لاويءَ ڏيان.
ڪامي لاويءَ ڏيان، رڻن دن چٽ نه ٿاريءَ،
نن من ڏن مرچاڏ^۲، ڪامن ڪي اوڀر واريءَ.
لاڏ ڪوڻو جو ڪهيءَ، ڪها ٻا ٺڪر مانيءَ،
بن ڏيکي ٻا رهيءَ، واع ڪر سر بس جانيءَ.
ليءَ واه ڪر ٺام، واه ڪي ڪريءَ بڙائي،
ٺڪر ٻاريءَ ٺاه، ڪڪ جهون ڪر پڻ پائي^۳.
انسِي پريست آب ڏيچي، پلٽو ڪر پڪوان،
جڻسي ڪامن ڪي وشه، ڪامي لاويءَ ڏيان.
(هاڱو ۱، ڪنڊلي ۹۲)

هر رس چڪ متوالا هت، وا ڪي لڳي هت ڪماري.
ساعت سوڙ ڪي ٻاٺ ٻٽاويءَ، ڏيک ڪي وهه ٻالا هت^۲.
نن لڙڪ ڪي اڪ چال هت، وا ڪي اُٺي چالا هت.

۱. پلٽو صاحب جن ڪيترن ئي هنڌ ”پڄن ٺيل ڪي
ڌارا“ ڏانهن اشارو ڪيو آهي. مهاڻا سمجهائين ٿا ته جيستائين
آتما دسوين دوار ۾ نهي پهچي، اندر جو رس لڳاتار ڪونه
ٿو ملي، آخر پاڻيءَ جي ڌار وانگر ٿيندو ٿو رهي. پر جڏهن
اڀاسي آتما دسوين دوار ۾ ئي پهچي، تڏهن پڄن ٺيل جي
ڌارا وانگر لڳاتار ٿيندو ٿو رهي. پوءِ سماڙي ۾ ٻيا ڪنهن
رنڊڪ جي هلندي ئي رهي. ۲. مريادا. ۳. جهڙيءَ
طرح ڪنڊرس ڪي سون ملي وڃي. ۴. ڏسڻ ۾ ايندي
عمر جو چوڱو ٿو لڳي.

نهين مدر اهن ٻيڪ بناويءَ، جهتا آجها مالا هٿ ۱.
 گيان منهنءَ اُمت رهن هٿ ۲، ٻوڙا جڳ، جدجالا هٿ.
 ٻوڙا ٻياس نهين ڪڇ وا ڪي، لڳي نه گرمي پالا هٿ.
 پلٽو داس جن هر رس چاڪا، ٻيٽي نه دوجا پيالا هٿ.
 (ٻاڳو ۳، شهيد ۵۳)

سنتن سنڱ نس دن جاڳو لڳي، جاڳو لڳي سنڱ لاڳو لڳي.
 تن من ٽن نيڙ چاور ڪر ڪي، ٻاڪ ٻاڪ چت پاوون لڳي.
 سٿين ڪرمت ڪي ۳ پاڻو دا بهون، ڀڳتي دان برمان لڳو لڳي.
 سميت ٻرسان ٻيٽ ٻر ڪٽهون، چوراسي گهر ٿاڳو لڳي.
 پلٽو داس جو داغ ڪرم ڪو، اٽ داغ ڦر داڳو لڳي.
 (ٻاڳو ۳، آڏل ۵۴)

سٿيان ڪي ٻچن گڙ ڪي موري هيءَ ۱.
 گڱن محل ٻيٽ موهن گهرائن.
 سيد سرون سن گل نهين جيٽ ۲.
 پيد ٻري تن ڪي سد ٺاهين.
 ٺه، من جاء ٻسو موري ٻيٽ ۱.
 ڪوچف ڪوچف هار رهيو هٿ،
 مٽ مٽ چاچ نڪاريءَ جس ڪهه ۲.
 پلٽو داس ڪي گوپند صاحب،
 آءِ ٺهي موهن ٻار ڪلي ۱.
 (ٻاڳو ۳، شهيد ۵۷)

-
۱. اٽل شهيد جو آجها جاپ جههندو آهي.
 ۲. شهيد ۱ ٺي مس رهندو آهي.
 ۳. سڄ وچائي.
 ۴. شهيد ٻڌي، ۵. مٿاڻ جي واسطي ٻي چئن ٺي ٿو وڃي.
 ۵. پلٽو صاحب جن جا ستگرو.

آب ٻهر جو چُڪ رهي، مست اُٻائي حال،
 ٻلتو ان سي سب ڏري، وو صاحب کي لال
 (ٻاڳر ۳، ساکي ۲۵)

داس ڪهاڻ ڪي آس نا ڪهڻي،
 آس جو ڪريء سو داس ٺاهين.
 ٻولم تو اڪ جو لڳا سسار،
 پگتي گئي دُور آب جگت ماھين.
 چاهي پگتي ڪو جگت سي ٿوري،
 ڇوڙ پئي جگت سي پگتي چاهين.
 داس ٻلتو ڪهيء اڪ ڪو ڇوڙ ڏي،
 ٿروار ده ميان اڪ ٺاهين چاهين.
 (ٻاڳر ۲، رڳتا ۴۶)

آپني اور ٺاهي، هار پريء کي جيت.
 هار پريء کي جيت، ٿام کي لاج نه ڪهڻي،
 ڪوئن بهيء پيار، قدم آڳي ڪو ڏاهي.
 ٺل ٺل لاکيء گهاو، ڪيت سي ٿورا ٺاهين،
 ڪر ڪر آئيء سمهار، سونهي هٿ مرد سهاڻي.
 ٿو ٺاهيء پر پست، کان ڪل آڻن نه لاويء،
 انڪي انڪي هات، ٿڙن سي سب ان آويء.
 ٻلتو ستگرو نام سي، ساڇي ڪهڻي پريء،
 آپني اور ٺاهي، هار پريء کي جيت.
 (ٻاڳر ۱، ڪنڊلي ۱۱۱)

وڇوڙي جو درد ڪو بره جو ستايل جيو ئي ڄاڻي
 سگهندو. انهيء ٻاج جي ٻوڙا اهوئي سمجهندو جنهنجي هردي
 ۾ بره جو نير لڳو هجي. ”گهايل کي گت گهايل جانيء

۱. ٻنهي مان هڪ کي ڇڏي ڏي.

۲. پنهنجي ڪل کي نه لڄائج.

اؤر نه جانيء ڪوہ.“ پلٽو صاحب جن گھڻي مثال ڏيئي
وڇوڙي جي پوڙا جو ورنن ٿا ڪن. فرمائين ٿا ته پرهيءَ
جي حالت پاڻيءَ کان وڇوڙيل مڇليءَ وانگر هوندي آهي،
جنهنڪي چاهي ڪو به چوڻ رکيو وڃي، پر هوءَ ڪنهن به طرح
سان زندهه ڪونه رهي سگهندي. جيواڻا جي به پريو سان
۽ سگرور سان اهڙي قسم جي پرست هائڻ ڪهي.

آڻا هن سنسار ۾ آهي ۽ اهو پيارو پرست دور ديش ۾
ويندو آهي. پرهي آڻا پرست جي وڇوڙي ۾ وياڪل آهي:
”آري دنياري هيري پيٽا پرديس.“ پرست ۾ چاهي ڪيترا
نه ڏک چوڻ اچن، چاهي سڄو سنسار چوڻ نٿو ٿوري ڪري، پر
پرست جي هڪ دعو لڳي وڃي ته پرست نٿو ناممڪن آهي.
پلٽو صاحب جن پاڻ کي پريوڪا سڏين ٿا ۽ فرمائين ٿا ته مان
گرو گوپند صاحب جن جي عشق ۾ مستالي ٿي پئي ٿران ۽
مونکي ڪنهن به بي ڳالهه جي سڏ ٻڌ ٿي ڪونه آهي: ”سڪي
پلٽو آلمست ديري گوپند نند دلاري هو.“

پرست بان جاڪي لگا، سو جانيگا پير.
سو جانيگا پير، ڪاهه مورڪه سي ڪهي.
ٿل ٻار لڳي نه گيان، ٿاهه سي چپ هوءَ رهي.
لاک ڪهيءَ سهجهاءَ، ٻچن مورڪه ٺهين مانيءَ.
ٿا سي ڪها بساءَ، ٿان جو اڀي ٿاليءَ.
جهه ڪي جڪت پيار، ٿاهه سي پگتي نه آويءَ.
سنگت سي بمڪ، اؤر بهه سنگت ڏاويءَ.
جن ڪر هيا ڪنور هٿ، پلٽو ڏسي نه پير.
پرست بان جاڪي لگا، سو جانيگا پير.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۷)

۱. انجي لاءِ چاچي جي ڪو پنهنجي ضد تي پهي رهي.

جاھ نى لگى ھى سۈئي نى جانھي .
 جانھي ۋەھي سىتىنگە باسي .
 كوت اۋ شى كرى برھ نا جانھيگا .
 جاھ كى لگى ھى برھ گانسى .
 نىن جھر نا بىر پۇك نا لىد ھى .
 پرى ھى گاي وچ پرىم قانسى .
 داس پلىتۇ كھي لگى نا چۇت ھي .
 سىكل سىسار مل كرى ھانسى .
 (پاڭر ۲، رىكتا ۲۷)

جل اۋ مېن سامان، گرو سى پرىم جىر كھي .
 جل سى پىرى لىك اىك جىر، چوڭ دىت ھى پىران .
 مېن كھىم لى ھى چىر' ىر رايى، جل بىن ھى چىران .
 جىر كىچ ھى سو مېن كى جل ھى، جل كى ھىم اكان .
 پلىتۇ داس پرىم كرى آلسى، پرىم سۈئي پىرمان .
 (پاڭر ۳، شىد ۴۸)

جھان لىك جل پىرى، چوڭ دىت ھى پىران .
 چوڭ دىت ھى پىران، جھان جل سى بىلگاوي .
 دىت دۇڭ ىر دار، ھى نا پىران گىواوي .
 جاكو ھى اھار، ناھ كى كالى دىجى .
 ھى نى كوت ابا، اۋر سىك نا لا كھي .
 ھى لىجى دوشانىس، سىكى سو لىھ پىجى .
 آلىر كرى سىھ، ناھ كى مېن پىھارى .
 پلىتۇ آلسى پرىم كىر، جل اۋ مېن سامان .
 جھان لىك جل پىرى، چوڭ دىت ھى پىران .
 (پاڭر ۱، كىدلى ۷۳)

جەڭرى ئالدىنى ئۆزلىگەن، سەككىسى سەۋىيە ھەم
 لەر لەر بىر ھەم، سەككىس سەۋىيە ھەم.
 جەڭرى بىر پەرداس، نەمەن لەمەن آۋىيە ھەم،
 چۆلەك چۆلەك ئالدى جەڭرى، سەككىس لەمەن پەۋىيە ھەم.
 ئۇن دۆس مەريە بان، پەھە بولەيە ھەم،
 بىر پەۋىيە سەۋىيە، سەۋىيە ھەم بولەيە ھەم.
 بىر رەھىيە ئاڭلى، سەككىسى كەيە جەڭرى ھەم،
 جەڭرى ئامى كەيە چاھە، زەھەر كەس پەۋىيە ھەم.
 ئالدىن دىھە بىھە، بىس ئالدى قارۇ ھەم،
 بىر بىن كۆن سەككىس، سەككىس دىيە مارۇ ھەم.
 پۇك نە لاڭىيە نەمەن، بىر رەھىيە كەككىيە ھەم،
 مانە سەككىس پەۋىيە، ئۇن جەڭرى كەيە ھەم.
 كەككىيە كەيە سەككىس، سەككىس دىيە ھەم،
 جەڭرى پەۋىيە پەرداس، سەككىس رەھىيە ھەم.
 رەھىيە چەن چەن لاء، سەككىس ئالدى ھەم،
 پەۋىيە داس كەيە سەككىس، بىر رەھىيە سەككىس ھەم.
 (پەۋىيە ۳، سەككىس ۳۵)

سند ري پيٽا ڪي پيٽا ڪر ڪوچتي .
 پٽي ايهوس ٿو پيٽا ڪي ڪي .
 بهت سي پدمني ڪوچتي مر گئي .
 رٿت هي پيٽا پيٽا اڪ اڪي .
 ستي سب هرت هت جرت بن آڪ سي .
 ڪنن ڪنرر وه ناهن جهانڪي .

۱. جنهن کي امرت جي چاهيا هجي اهر زهر ڪيئن پي سگهندو.

۲۔ هردي ، ارهہ جو نور چاندو گروهي ۔

۳۔ سجدہ، سندور، اکھن، کاجل۔

داس پلئو ڪهيءَ سڀس اٿار ڪي.^۱
 سڀس پر لاڄ جو پيٽا ٿاڪي.
 (پاڳو ۲، رڳو ۵۳)

آري دنيا همري پيٽا پر داسي.
 اک ٿو مٿن پيٽ ڪي پر ره ٻوڙن، مون ڪنهن ڪڇ نه سهائي،
 دؤسري ساس ننڊ ماريءَ ٻولي، چتيا مور ڦٽ ڄائي.
 چٽ چٽ آئو پيٽج مور آڻڻا، پيٽج گڏي ٿن ساري،
 ٻوڙ نه ٻوڙن ٿي آريءَ، جهڪ جهڪ آئون سهاري.
 آڻي پيٽون پالي لڪ پٺڙون، مرم نه ڄاڻي ڪوڙ،
 امگيءَ جو بن رات نه ڄاڻي، ٿر ٿا ٿي ٿي ڄاڻون.^۳
 ٻاري رهڻون پيٽون ٿو ٺاهيا، سڀس پيٽي ٿن ڪهسا^۲،
 پلئو داس پيٽا ٿي آهي، لب هر گڏن بدداس.
 (پاڳو ۳، شهد ۴۵)

آٺ ٻهر لڙڪت رهيءَ، جڏسي چنڊ چڪور.
 جڏسي چنڊ چڪور، ٻلڪ سي ٺارو ماھين،
 چڪيءَ پر ره سي آڳ، رهيءَ من چنڊيءَ ماھين.
 ٿريءَ جيھي دس چنڊ، ٿيھي دس ڪو مک ٿيھي.
 چنڊا ڄاھ ڇاھ، آڳ ڪي پيٽر ھيريءَ.
 مذ ڪر ٿي نه ٻڌم، ڄاڻ سي ڄاڻ ٻڌاويءَ^۴،
 ڏيک ڇيرون پيٽڪ، ٻوڙ سي ٻوڙ ڪٽاويءَ.
 پلئو اٿي پريست ڪر، پر ٽن چاھيءَ چور^۵،
 آٺ ٻهر لڙڪت رهيءَ، جڏسي چنڊ چڪور.
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۲)

۱. پلٽ ۲ چئي. ۳. مونکان جو پڻ ٿيو سڀاڻو وڃي، ٽون
 مونکي کڏ وٺي هل. ۴. ٻال اوستا ۽ جواني لنگهي وئي،
 هيٺر نه ٻڌايو نه اچي وڃي آهي. ۵. پيٽرو ڪمل جي گل ۾
 بند ٿي ڄاڻ ٿيندو آهي پر ڪمل جي گل کي ڪو نه ڇڏيندو
 آهي. ۶. جيئن چور جي پريست ٻرائي ٽن سان هوندي آهي.

جاگي لکي سولي ٽن جانيءَ، دؤجو ڪون حال پهچائيءَ.
 هٿ ڪرئي ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ڪٽسي ٻهڏن دؤس گنواويءَ.
 مارڻ دؤر ٻهڏي سب هاري، اٽرن ڪو ٻهڏاگر ٻاري.
 اڪنا ٻهڏي سينڊيءَ جو مالي، گهاٽل ٽرئون ٻهڏي مٽوالي.
 اٻڪ ٽر لاکي ٻهڏي گالي، دؤجي سهڻون جگت اٻهاسي.
 لاکي لکن ٽريه ٽريه ٽريه، ڪيا ڪريه اوکڙ ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏو داس لکي من ميري، گهاٽل ٽريه ٽريه اوڙ ٻهڏي ٻهڏي.
 (ٻاڳو ۳، شهيد ۳۱)

ٽي سي مٽي جهون ٻهڏي^۲، جل سي ٻهڏي مٽي.
 جل سي ٻهڏي مٽي، ٻهڏن ڪر ٽر گنواوي.
 رهي نه ڪوت اٻهڏي، دؤڙ ڪي ٻهڏي ٻهڏي.
 اٽسي ڪريه جو ٻهڏي، ٽاهه ڪي ٻهڏي سراهي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۶)

آب ٽر مٽن ٻهڏي، سوڌو سي مٽن جاگه ٻهڏي.
 مٽن ٻهڏي ڪي جهون ٻهڏي^۳، مٽن سي لڪري ٻهڏي ٻهڏي.
 اٽرن ٽر ٻهڏي ٽر ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي، ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.

۱. جي مالهي جڙ کان سڪل وڃي ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي ٻهڏي.
 ڪري سگهي ٽر نه مٽن گهاٽل جي حالت سڌارڻ به ممڪن
 آهي. ۲. جهڙيءَ طرح ٽاهه ڪي مٽيءَ کان دور ڪجي.
 ۳. اڪيون ٻهڏي ٻهڏي وانگر ٻهڏي آهن.

ستگرو آه ڪهن بدائي، سر پر جادو ٿرت ڪري،
پلٽو داس دها ان موڪو، نام سجهون مٺل جڙي،
(پاڳو ۳، شبد ۴۰)

سڄي صاحب سي ملن ڪر، ميرا من ليهي بڙاڪ هٿ جي.
مهر نسا م سواه ڪئي، چوٽڪ پري اٺ جاڪ هٿ جي.
دوٺو ٿن بدي ڪر ڪي جهولا، پُڙن بن ڪيٽا لياڪ هٿ جي.
پلٽو جهيٽ اس لياڪ دٻا، الي بره ڪي آڪ هٿ جي.
(پاڳو ۲، جهولا ۲۲)

پيٽا پيٽا بولي پيهي هٿ، سڀد سڀد ڦاٽي هٿ.
سڙوڪ سي مٿن چوٽڪ پڙي هٿن، ڏڪر ڏڪر ڪري جهيٽ هٿ.
پيٽ ڪي سڄ پڙي اٺ موڪو، پيٽ بن جيون چيٽا هٿ.
پٿري هر ڪي آه پيهي، بره جنجال مونھ دٻا هٿ.
هٿ ميرا به، بڙا پيهي، اٻداس آه مونھ ڪيٽا هٿ.
پلٽو داس پيهي ڪي دٻا، بڙاڪ چاه ڪي لپٽا هٿ.
(پاڳو ۳، شبد ۳۸)

وٺن مٿن رام ڪر پٽي، پڙي هٿ جيپ م چالا.
ٿڪي ڏرڪ پٽ ڪو جو هٿ، جهون مٿن رام ڪي مالا.
ڪل جب پيو ڪو ڏيکون، ڏيکي بن ٿاھ، جيونگي.
ڪيئونگي جان پر اٻي، پيالا زهر پيئونگي.
بره ڪي آڪ هٿ لاڳي، مڃي ڪڇ اڙ نا سڄهي.
سجن وه بڙا بيدري، هماري درد نا بڄهي.
ڏيک ڪو پاوٽا ٿاھين، پٽڪ ٿن جار پيا راڳي.
پلٽو داس جيٽ ميرا، تمھاري بيچ هٿ ساڳي.
(پاڳو ۳، شبد ۴۴)

۱-۲. ستگرو روپي وٺد منھجي اهڙي دوا ڪئي جو
سڀني دوائن جي مٺل جڙي نام روپي سجهولي اٺي ڏيئي
چڏيائين. ۳. بدولت.

ميري لکي سهد کي گانسي هته، لب سي هتن ٿرون اداسي هته.
 لئن نهر ٿرون موري لاگي، ٻري ٻرلم کي ٿانسي هته.
 پوئن بسن لهن دوله، پاويءَ، چوڙا پوک پلاسي هته.
 من پيا چين دن هتي سب سي، اٻلا نام پياسي هته.
 چارءَ کولت کان کريءَ کوجا، کوجا مٿوا کاشي هته.
 جاسي پوچون کرون نه پتاويءَ، اڙ کريءَ اٻياسي هته.
 پلٽو داس هر کوج اڪارا، هريءَ بٿراگن خاصي هته.
 (هاڳو ۳، شهد ۳۷)

پيد پري تن کيءَ سڌ ناهين، اٿسي حال هماري هو.
 پش آک لک من مٿالا، جهڪ جهڪ اٿس سمهاري هو.
 گهايل پي ناد کي لاگي، مرما ۲ هته سهد ڪٿاري هو.
 ٽڪ ٽڪ ٽڪ رهي لکوري ۳، اٻا آب ٻاري هو.
 سٿل پٽي مک پون نه آويءَ، لاگ گگن ٻچ ٿاري هو.
 سڪي پلٽو داس اٿس دٻوالي، گروند نند دلاري هو.
 (هاڳو ۳، شهد ۱۲۷)

ستگرو سهد کي سٿس هي تن کي سڌ رهي جات.
 تن کي سڌ رهي جات، جابه من اٿيءَ اٿڪا.
 بسوي پوک پياس، ڪها ستگرو ني ٽوڪا ۴.
 دٿن کري نه جابه، لهن آب جابه نهائي.
 پٽا اٿا نه جابه، ٿري آب نام دهائي.
 ڪون بناويءَ پيش، ڪون آب ٿوپي دٻويءَ.
 سرا مالا ٽڪ، ڪون آب درين ليويءَ.
 پلٽو جهڪا هته آب ڪو، مک سي پولي جات.
 ستگرو سهد کي سٿس هي تن کي سڌ رهي جات.
 (هاڳو ۱، ڪنڊلي ۶۹)

پاڪند ۽ ڪوڙي پوڄا

تيرت، مندر، مسجد، مهنت، فقير وغيره

پلٽو صاحب جن سمنار ۾ پرسڻ اٿس ڏسون جي ٻاهر مڪي
پوڄا پاٽ ۽ ڪوڙي ڀڳتيءَ جو ڏاڍي دليريءَ سان ڪنڊن
ڪيو آهي. فرمائين ٿا ته ٿورن ۾ پٿرن ۽ پاڻيءَ کانسواءِ ٻيو
ڪي ٻه ڪونه آهي. ٿورن ۾ ڪا اڌاريءَ جا اڏا آهن، جتي
سڄي روحانيت بلڪل ڪونهي.

پوڄن پوڄن جي پوڄا ڪرڻ نه پاري موند ڪيا آهي. انهن
جي پوڄا ڪرڻ وارا پوڄن پوڄن پوڄندا.

پرمانا اسانجي اندر آهي ۽ اندر ئي ان جي ڪرڻ
ڪمي. انهيءَ هڪ پرپرءَ کي ڇڏي اٿس ڏهري ڏهري ٿاڻن ۽
اڻن وغيره جي پوڄا ڪرڻ ۽ مورتن جي پوڄا ڪرڻ وٺند
آهي. اهو اهڙيءَ طرح آهي جهڙو ڪهڙن ٻن ڀائرن جي سڳو
ڪرڻ واري استري نه پتوري ٿا سڏائيندي آهي ۽ نه ئي پتوري
ٻڌجي سگهندي آهي. اها وانجه ۽ ڏهاڳو رهجي ويندي
آهي.

جهڙو ڪي گهرجي نه هر طرح جي ٻاهر مڪي پاڪند جي ڀڳتيءَ
جو ٿياڳ ڪري ڪنهن ٻرون سڳو وٺان پراڻ ڀڳتيءَ جو سڳو
مارڪ حاصل ڪري ٿن من سان ان راهه تي هلي:-

ٿورن ۾ بهت هم ڪرڻا، اڙهان تر ٺاهين ڪڇ ٻاٻا،
مورن ڪو پوڄ پوڄائي، نجر ۽ ٺاهين ڪڇ آبا.
موني هم ٻرت ڪي ڪرئي، بيد ڪو سنا چٽ لائي.
جوڪ اڙجڪ ڪر ٿا ڪي، سڄن ڪي خبر ٺهين ٻائي.
ڪيا چٽ ٽپ ٿيڻ مالا، ڪوڄا شڪ ڏرس ۽ جائي.

ڪوئي نا پيد ٿيڻ لاءِ، سڀئي سڃاڻڻ گهرائي.
پري جب سڀني کي دواڙي، سڀني کي آپ سڀ ڪيڻا.
داس پلٽو ڇوڀي پايان، گرو کي چرن چٽ لاءِ.
(پاڻو ۳، شيد ۱۰۰)

سڀ پري هر دٻڪڻا، دٻڪي چارون ڌار.
دٻڪي چارون ڌار، سمن مان پائو پائي.
ڪرمن کي بس پڙي، مڪتي کي راهه پلاني.
چلت چلت پگ ٿڪي، چمن پئي آڻي ڪاڻا.
ڪام ڪروڙ نهين مٽي، بٽ ڪر بهت نه پايان.
اوپر ڊالا ڌوڙ، مٿل دل بهيچ سمانا.*
پائو ڪيو پڙل، سڀني ڪا مرم نه جانا.
پلٽو ناحق پڇ مٽي، سڀني م هٿ نام.
سڀ پري هر دٻڪڻا، دٻڪي چارون ڌار.
(پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۰۸)

پوءِ پساچ جو پوڄت هٿ.
قرقر هروڙن وي پوءِ هٿ جي.
پوءِ جون پوءِ قرقرن.
انڪا وهي آڪوڙت هٿ جي.

* گرو نالڪ صاحب جن ”جب صاحب“ ۾ فرمايڻ ٿا ته
جيڪڏهن شرير ڪندو ٿي وڃي ته پاڻيءَ سان ڌوئي صاف
ڪري سگهجي ٿو، جي ڪهڙا ڪندا ٿي وڃن ته صابن سان
ڌوئي سگهجن ٿا، پر من ٿي چڙهيل پاپن جي مٿل لاهڻ وارو
پاڻي يا صابن صرف نام ٿي آهي:-

پراڻي هٿ پٿر ٿي ڏاهو، پاڻي ڌوئيءَ اُرس ڪيو.
مٽ پراڻي ڪهڙو هو، دي صابن لاهيئي اوه ڌو.
پراڻي مٽ پاپن کي سڏو، اوه ڌوئيءَ لاهي ڪي رڳو.
(آڊ گولٽ، صفحو ۴)

گهولا قول پنه نا بني،
 وه جا بني گهه مومت پنه جي.
 پلئو كل راس نهمن چوڙي،
 جهان پاپ گهه نهان پومت ههه جي.
 (هاڱو ۲، جهولنا ۶۴)

جيهتيه ديهه گراس نا، مئي پراويه پند.
 مئي پراويه پند، ڪون ههه ڪاڙن هارو،
 راند پڙو سن نهوم، ڪواويه سسرا سارو.
 پترن ڪي نهمن چار، ڌوڪ ديهه ليهه پڙائي،
 مئي پتل ڪو گهاس، ديهه ڪهر ڪتسي ڪائي.
 اڀي پراسا ليهه، پتر ڪو چوڙي پائي،
 ڪريه پتر سي مومت، پڙو مورڪه اگهائي.
 پلئو پرڪا ۲ مڪتي، ڪرڪ ڊنپ او پند،
 جيهتيه ديهه گراس نا، مئي پراويه پند.
 (هاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۹۱)

نهرڪ ارم ۾ ڦري بهت چت لاه ڪي،
 جل پکان ڪو پوج مئي پچتاه ڪي،
 بستو نه بوجهي جاء اڀائي هات ۾،
 آري هان پلئو جو ڪچ مليه سو مليه سنس ڪي ساه ۾.
 (هاڱو ۲، اول ۷۷)

جل پشان بولي نهمن، لا ڪچ پويه نا ڪچ ڪاه،
 پلئو پوجيه سنس ڪو، سب نهرڪ نر جا،
 (هاڱو ۳، ساڪي ۱۳۱)

-
۱. پائل.
 ۲. وڏن جي مڪتي جو ڏيکاء ۽ ڌوڪو ڪرڻ.

گهر ۱۱ ميرو چوڙ ڪي، ٽيٽي پينن چاهه .
 ٽيٽي پينن چاهه، جاني ٺهڻي ههه ميرو .
 ٺهڻ منهنه نهاله، ڪريءَ مورٽ ڪي ميرو .
 چوڙ ٻولتا برهم، ڪريءَ پٿري ڪي پوڄا .
 خصم نه آويءَ پاس، نار جب ڪوچيءَ دؤجا .
 سؤکا هاڙ چياهه، سوان مک آويءَ لوھوآ .
 رهيءَ هاڙ ڪي پورو، پند نا جاليءَ ووھو .
 پلٽو آڳي ڏرا ههه، آپ سي ٺاهين ڪاهه .
 گهر ۱۱ ميرو چوڙ ڪي، ٽيٽي پينن چاهه .

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۰۹)

سب ٺهڻ ۱۱ ڪرجهه، گهري بڙ ڪي مار .
 پلٽو جل ڪي پيچ ۱۱، ڪن پاهه ڪر تار .

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۳۲)

پروم پروم سب جگهه، جهوٺا ديوا سيوهه .
 جهوٺا ديوا سيوهه، لام ڪو ديا پلائي .
 بالڏي جمر پو جانها، ڪال چوئي گهسيائي .
 پائي سي جن پند، ڪرپ ڪي پيچ سنوارا .
 آٿسا صاحب چوڙ، جمر اوڙيءَ سي هارا .
 آٿسي مورڪه لوڪه، خبر نا ڪرينهه آپائي .
 سرجن هارا چوڙ، پوڄتي پوٽ پوالي .
 پلٽو لاکه گردار بن، دؤجا ڪولي نه ديوا .
 پروم پروم سب جگهه، جهوٺا ديوا سيوهه .

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۰۵)

۱. ڪٿو سڪل هڏي چٻاڙهندو آهي نه سندس چاڙهن
 مان رت نڪرڻ لڳندو آهي، ان رت کي هڏيءَ جو رت
 سمجهي سواد وٺندو آهي.

پلٽو جهون دو ابل، رعيت هره اجاز،
 اڪ گهر ۾ دس ديوتا، ڪيون ڪر سڀي بازار.
 (پاڳو ۳، ساڪي ۱۳۳)

بھت پرش ڪي ڀرڪه سي، بسوا هره گئي بانجهه،
 بسوا هره گئي بانجهه، چاهه ڪي پرش گهنيري،
 نانه، اڪ ڪي اس، ڦريه گهر گهر بهتيري،
 اڪ ڪهر هره رهي، دوسر سي هره گلاني،
 ٽرت ٽرت ره جاء، سرائي ۳ چارڪ پالي،
 رام پرش ڪو چوڙ، ڪريه ديوتن ڪي پوجا،
 بسوا ڪي ڀڙ، رام، خصم تيج ڪوچيه دوجا،
 پلٽو بنا بچار سي، موروک دؤبيه مانجهه،
 بھت پرش ڪي ڀرڪه سي، بسوا هره گئي بانجهه،
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۱۱)

گهر ۾ زندهه چوڙ ڪي، مردا پوڄن جائه،
 مردا پوڄن جائه، پيت ڪو سردا ناولان،
 پاڻ ڦرل او کاند، جاء ڪي ٽرت چڙهاوان،
 تال ڪي مائي آن، اوڻچ ڪي ٻالڏن چوري،
 لپ پوت ڪي ڏرن، پوري او پڙا ڪچوري.

۱. جتي ان راجائن جا حڪم هليدا هجن، ان ديش جي
 پرڃا مصيبت ۾ پئجي ويندي آهي. جنهن گهر ۾ انيڪ ديوتائن
 جي پوجا ٿيندي هجي، اهو گهر ڪهڙي طرح سڄي پرمارت
 سان آباد ٿي سگهندو. ۲. ٽرت. ۳. لائين مڃو ويندو
 آهي ته سوالي بوند جو پاڻي سڀ جي منهن ۾ پوڻ سان ئي
 ڪدم مولي پيدا ٿي ويندو آهي. ۴. هڪ پرمانا ڪي چڙي
 انيڪ ديري ديوتائن جي پوجا ڪرڻ واري جهوآلما آهي.
 وٽها وانگر آهي، جيڪا انيڪ پرشن جي سنگ ۾ رهندي
 ڪنهنڪي نه پنهنجو پتي ٿئي ڇڏي سگهي. ۵. منجهڙار ۾.
 ۶. سجدو.

بهر لۇگا^۱ بهر، جام كيه بئىن بۇزا،
 بزم بزم آپوان، مانگىت هت^۲ خسي^۲ كيه مۇزا.
 پلئۇ سب گهر بابت كيه، ليه ليه بئىن كالت^۱.
 گهر ب زنده چوڭ كيه، مردا بۇجىن جالت^۱.
 (پاڭو ۱، كىدلى ۱۹۰)

نرگ ليه مردا كر قهر، گاز لي،
 هندۇ ليه آگ كيه بىچ جارين^۵.
 بوزب ويه گئي هت وي بچو كر،
 دونو بيقرف هت خاك تارين^۵.
 ويه بۇجي^۵ بتر كر قهر وي بۇجتي،
 پىك كيه موني ديه سوس مارين^۵.
 داس پلئۇ كهيه صاحب هت آب،
 آپني سهجه بن دونو هارين^۵.
 (پاڭو ۲، ريكتا ۹۹)

ليئي كلاڙي هات ب، مارت اپني پالت^۱.
 مارت اپني پالت^۱، بۇجىت هت ديتي دوا^۱.
 ستگرو سىت بىار، كريه پون كيه سىوا.
 چاهيه كسل گنوار، آمين دي ماهر كاوي^۳.
 من كيتي سي لئي، نرگ ب دۇزا جاوي^۵.
 بۇزي^۲ جل كيه بىچ، هات ب باندي رسري^۱.
 پريه بزم ب جام، تاه كر كيسي پكزي^۱.
 پلئۇ نر ن پاه كيه، بجن مهمنه آلسا^۴.
 ليئي كلاڙي هات ب، مارت اپني پالت^۱.
 (پاڭو ۱، كىدلى ۲۰۷)

۱. پىلا كهزا. ۲. پكرو. ۳. مورگ امرت كي چدي
 خود لي زهر لو پيتي ب پوه سكه جي آشا لوركي. ۴. نون.
 ۵. جيكى مانگ ديهي پالي ب بجن سهرن ب آلس لا كن.
 اهي بىهجن بهرن لي خود لي كلاڙي لا مارين.

ٽيسو روزا ڪها ڦري سب ڀڙڪ ڪي،
 آئون ٻهر اماڃ مٽي سر ڀڙڪ ڪي،
 مڪي ۾ ٻي گئي ڦر ۾ خاڪ هٿ،
 آري هان ڀلتو اڪ لپي ڪا لام سدا وه پاڪ هٿ،
 (ڀاڱو ۲، اڌ ۸۰)

لما گھونگھت ڪا ڪي، لڪواري سي ڀرست،
 لڪواري سي ڀرست، جيو سي دروه، ڙهاوي،
 پوڄت ڦري ڀشان، نهين جو ٻولي ڪاوي،
 سمڙ ڀرون ارهم، تاه ڪو ٿڪ نه ماني،
 ڪري ٿي ڪو ڪام، لوڪ ڀتور نا جانين،
 اڌر پالنا ڪري، لام ٿاڪر ڪو لپي،
 سرب جيو پگوان، تاه ڪو ٿڪ نه سمڙي،
 ڀلتو سمڙ سراهي، جري ڇڪت ڪي رست،
 لما گھونگھت ڪا ڪي، لڪواري سي ڀرست،
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۱۰)

ڀلتو ٿن ڪر دٻو هرا، من ڪر سالگرام،
 من ڪر سالگرام، پوڄتي هات پراڻي،
 ڏاوت ٿيرت رست، رٿن دن ڪوڙ ڪيائي،
 مالا ڦير نه چاه، پري آڻڪرن ۾ گھٽا،
 رام بول نه چاه، چپ ۾ لاڳي ٿا،
 ٿن آت چندن ديت، مات ڪي لوهر سوکا،
 بال ڀوگ ڪي ڪام، مڙيو نا من ڪا ڌوڪا،
 جل پکان ڪو پوڄتي، سرا نه اڪو ڪام،
 ڀلتو ٿن ڪر دٻو هرا، من ڪر سالگرام،
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۱۲)

۱. وشين سان ڀرست آهي. ۲. لپي واري.
 ۳. چپ ۾ اڪايف ٿي ٿئي.

داؤ پتر ديه چوڙ، جگت ڪيا ڪرنگا،
چلا جا سؤڌي چال، روه سب مرنگا.
جاست ارن ڪل ڪوه، ڪرؤ لڙ پگتي ڪوه،
آري هان پلٽو ڪان ليجتي مولد هسيءَ دي جگت ڪوه.
(ڀاڱو ۲، ارل ۷۵)

پلٽو ليرت ڪي ڪي، پڙا هوت اپراڻ
ليرت ۾ ڦل اڪهه، درس ديت هته ساڻ.
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۶۵)

سنت چرن ڪو چوڙ ڪي، پوڄت پوت پيتال.
پوڄت پوت پيتال، موليٰ پڙ پرتي هولي،
جيڪر جهوان جيءَ، انت ڪو هرويءَ سولي.
داؤ پتر سب جهوڙ، سڪل لهر من ڪي ڀرمنا،
لهي ڀرم ۾ پڙا، لگا هته جيون مونا.
دائي سيرا سڀئي، ڀرم پڌ ڪهه نبي پاوا،
پترو درگا سڀو، ٻانڌ ڪيءَ نرڪ پناوا.
پلٽو انت گهسيٽ هته، چوئي ڌر ڌر ڪال،
سنت چرن ڪو چوڙ ڪي، پوڄت پوت پيتال.
(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۰۶)

جيڪڏهن من ۾ ڀرمائما جو سڄو پيار ڪونهي، ته پگت
جو ويس ڌارڻ مان ڪوبه فائدو نه لهندو. جيڪڏهن چيو مايا
جو موهه نه لپاڳي سگهيو ۽ اندران جي سڪن جي آشا نه ڇڏي
سگهيو ته فقيري ڌارڻ ڪرڻ مان ڇا وراڻ؟ ٻاهر مڪي ويس
ته وٽس جي ڏڪانداريءَ وانگر آهي. انهيءَ مان ڪوبه لاڀ
ڪونه ملندو آهي، نقصان چاهي ڇو نه ٿي وڃي.

* گيتا ۾ به اچي ٿو ته جيڪر چيو جنهن به لشت ڪي
پوڄيندو، ان کي ٿي پراپت ڪندو. (آڌاڻ ۷، شلوڪ ۲۱)

اڙيءَ طرح لڙڪ لاج جو ڏپ به فضول آهي. ٻاهر مڪي
وٽس ۽ مان مراد ادا ڪي ٿيا ٻي پورو سٺ سٺ ڪيون جي شيوا
۽ لڳي رچڻ ڪهي. جيڪي ڪڇ ملندو، ان مان ئي ملندو:-

سٺار سڪ چوڙ ڪي ۽ ٻيا فقير ٿو،
ٻيا فقير ڪيا سواد پايا.
پيٽ چوڻا ٺهين پڪ ڪيا مانگتا،
ٻانچ ٻڃيس سڪ لڳي ماما.
دارا! اڪ ٿو ٺهي گهر ٻيچ ۾،
ٻانچ ٻڃيس ڪو سڪ لاما.
داس ٻلڻو ڪهيءَ ڪما ٿو ملا،
رام ڪا نام جو ٺاهه آيا.
(ٻاڳو ۲، ڀيڪتا ۶۰)

هوا ۲ حرس ۳ ٻلڻو لڳي، ناحق ٻي فقير.
ناحق ٻي فقير، پير ڪي سيرا ٺاهين،
اٻي مٺن سي ٻڙي ڪهاوڻ، سب سي جاھين.
ڪهه گهو سڙ هره رهي، ٻاٽ ۾ سب سي لڙي،
لام ڪاٺ ۲ ڪو ڪهين، امان ڪو ٺاهين ڏري.
هر هين هٿ درويش، اڙ نا دوسر ڪوئي،
سب ڪو داهن مراد، ٻڃين سي او ڪري هولي.
من مراد هرويءَ ٺهين، آب ڪهاويءَ پير،
هوا حرس ٻلڻو لڳي، ناحق ٻي فقير.
(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۳۹)

-
۱. استري. ۲. اندرمان ڪي ٺهڻ ڪرڻ واري واسيا.
 ۳. لالچ، ٽوشا، لوپ، وغيره. ۴. ڪاٺ ڪي لام ٿا چون،
 - يعني زبردستي غلط ڪي صحيح ۽ صحيح ڪي غلط ٿا چون.
 ۵. درويش ٿا چواڻين يعني پاڻ ڪي ئي سڄو فقير چوڻا ٿا چون.

يار، ٿيڻ تو ڀرا کس خيال ۾،
 پالڻ ڀڄڻس سنگ ٿيس ٿاري.
 اڳ ٿر چوڙ ٿا ٿيس تو سنگ ۾،
 هوم آس گيان سي ترڪ ڀاري.
 ٿيس کي ڪار ٿي ٻيڪ ٿون مانگتا،
 اڳ ٿي ڪون لڪير ڀاري.^۲
 داس پلٽو ڪهيءَ ڪيل به ٿا بدو،
 چوڻي ۽ جب ٿيس تو چوڙ ڀياري.
 (ڀاڱو ۲، رڳو ۵۹)

پلٽو ڪينهر دلبدوت، وي بولي ڪڇ ٿاهه،
 پگت جو ٻيءَ مهنت سي، ترڪ ڀريءَ ڪر جانهر.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۳۸)

پلٽو ماها پاڻ ڪي، قول ڪي ٻئي مهنت،
 مان ٻڌائي ۾ مٺي، پڙ ڪٿي سب بند.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۳۹)

گورڙ ڌراوڻن سب سي، ماها ڪي مهنت،
 پلٽو بنا ٻيڪ ڪي، ترڪي ڪٿي مهنت.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۴۰)

پيش ٻٽاويءَ پگت ڪا، ٿانه، رام سي ٿيهه،
 پلٽو ڀر ڏن هن ڪو، سوا ٻيچيءَ ڏيهه.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۸۰)

سوا ڪي سنگار هٿ، ٻڌي ٻيچ ٻزار،
 ٻڌي ٻيچ ٻزار، نظارا سب سي ماري،
 ٻالهن مهني ڪري، سون ڪي گالت ٺهاري.

۱. هڪ استريءَ کي ڇڏي ڏسائون ڀر ڀڄڻ اندرمان
 ۲. هڪ استريءَ
 ۳. وائيا.
 ڪهڙي غلطي ڪئي هئي.

چروا چندن لاء، پهر ڪي ملل خاصا
 پنج پتاري پئي، ڪريءَ اُڙن ڪي آسا.
 ليٽ ڪر نائو، ڪنڀر سي پرڇيءَ ٺاهين.
 پنج ٻرن ڪر نائو، سون ڪر ننگ ننگ ڪاهين.
 پلٽو ٺڪر ٻاٺ هٿ، جيڪر اٽڪ پٽار.^۲
 سوا ڪهي سنگار هٿ، پٽي پٽي پٽي بهار.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۳۸)

پلٽو جڏا رکاءِ سر، تن ۾ لائي راکه
 ڪهتي ڦرانءِ هر چوڪي، لڙڪا ڏاڍي ڪالڪه.
 (پاڻو ۳، ساڪي ۸۱)

پَر پَر پٽ ڪلائيئي، لب راجهنگا پيش.*
 لب راجهنگا پيش، چڪر ۾ ڪريءَ بهڙائي.
 لاکه پگت جو هوند، کائي ان نندت جائي.
 رهن لڪي ٺهين ڪره، نالهه اُڪسار بهاريءَ.
 پاڻو پگتي ٺا لڪيءَ، ڪوچت سڀ ڦريءَ اُهاريءَ.^۳
 پيش ۾ نالهه پيڪ، پيئي دس پيس پيڪي.
 ڪوئن ۾ دس پيس، سڀت تن رهنئي ڏيکي.
 پلٽو رهيءَ اُپان ۾، آن ۾ ماريءَ هڪ.
 پَر پَر پٽ ڪلائيئي، لب راجهنگا پيش.
 (پاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۴۳)

۱. جنهن جا پنج يعني گهڻي پتي هجن.
۲. جيڪا هڪ پتيءَ واري يعني پتور ٿا آهي. تنهن جو ڪنهن سان مقابلو نٿو ڪري سگهجي.
۳. کائڻ پيئڻ جو سامان ڳولهيندا وٺندا آهن.

۴. پيڪي انسان پٽ جا پوڄاري هوندا آهن. انهنڪي صرف جي چڱو خاصو کائڻ لاءِ ڏيندا ٿڏهن توهان جو جس ڳالهندا.

ڪهت ڦرمت هر چوڪي، ٻڪا ڏه سهر ڪاهه .
 ٻڪا ڏه سهر ڪاهه، ڪهيءَ مٿن ٿو ڪا چوڪي،
 سوويءَ ٽالگر ٻسار، ڊيڪٽ ڪي ٻڙا پوڪي .
 رشت بيمت هره رهي، لسون ۾ ٺاهين مالدا .
 ڪام ڪروڙ اڙو موهر، ڪرمت همر باد بهادا .
 پلٽو آيا ڊيڪ ڪي، منهن ٿا راڪي لاءِ .
 ڪهت ڦرمت هر چوڪي، ٻڪا ڏه سهر ڪاهه .
 (ٻاڳو ۱، ڪينڊلي ۲۶۷)

لاکون مڙي ڦرين لاکون ٻاگهري .
 بگه مڪي اڙ لڪي لاکون لوهر لنگري .
 لاکون جل ٻڙي (لاکون) ڏور ڪوچائي،
 آري هان پلٽو جا ۾ راضي رام - و ڪوٺو ٺهين جانعي .
 (ٻاڳو ۲، ارل ۸۵)

ڪيٽڪ ڦرين آداس ٻنيءَ بن ڏاڙهي،
 ڪيٽڪ ساڙين هر ڳڙ ڇاڪ سر ڏاڙهي .
 ڪيٽڪ ڪيئي ڪيٽڪ ڪيٽڪ آچار ۾،
 آري هان پلٽو ڪوٺو ٿا ٻاويءَ ٻار ٻڙي درٻار ۾ .
 (ٻاڳو ۲، ارل ۷۸)

ٻڙه ٻڙه ڪيا ٿم ڪيٽڪا پندمت، اپنا روپ نه چينها .
 اڙون ڪو ٿم گيان بٽالو، ٿم ڪو ٻريءَ نه ٻڙجهي .
 جس مسالجي سهن ڏڪاريءَ، واڪو ٻريءَ نه سڙجهي .^۳

۱. ولراڳي . ۲. لڙائي جهڳڙو ڪرڻ مهل لڪ ڪونه ٿيندو آهي .
 ۳. مشعالجي ٻين کي روشني ڏيکاريندو آهي، پر خود اندازي ۾
 رهندو آهي . اهوئي حال واپڪ ڪيائين جو آهي . سائين ٻلي شاهه
 جن به فرمائين ٿا ته مڙي ۽ مشعالجي ائي ٻين انسانن کي نه روشني
 ڏيکاريندا آهن، پر پاڻ ان روشنيءَ جو فائدو ڪونه وٺندا آهن :-
 بلا ملا آئي مشعالجي دوهان ڏا ڪوچمت،
 لوڪان ڪردي چانڌا آب اندازي ٿس .

اڀني خبر ٺهين هٿ لڪر، اڏرن ڪر ٻي سوڌو،
 ٻڙهنا گستاخوڙ ڪي پالدي، اڀني ڪاها سوڌو.
 اندرون سي عاجز ٿي رهتي، اندري مار ڪرائو،
 ماڻها خاطر ٻڪ ٻڪ مري، من اڀرو سمجهايو.
 ٻڏي مهين ٻي چتر هو، ڪاٺ ڏور مين ساڻو،
 پلٽو داس ڪهي سن پالدي، اڃن همارا ماڻو.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۹۹)

(پلٽو براهمن هٿ ٻڙا، جو سمري ڀڪران)
 اسن اڃن ڀڪران ڪي، براهمن ٻي سمان.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۳۴)

سڪنا براهمن ڇڪو، ناعن ديهي دان.
 لڪ ڪل ڪروي ٻي، (دو جي) سڱ لئي جهمان.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۳۶)

ڀاپ ڪي موٽري ٻاهن پائي، ان سب هي جگ ڪر بگڏائي.
 ساعت سوڌ ڪي گانو پيو اوين، ڪم ڇڏائي مڙو ڪٽائين.
 واس برڪ ڪن مڙو ڪو ڪاڙ، گهر ڪي ٻي ڇو ڪي راندي.
 اڏر سون ڪو ڪڙه ٻي اوين، اڀني ڪر ڪو ٺاهين ڇڙاوين.

۱. اڏين. ۲. وشي. ۳. گوشت خور براهمن ڪي دان ڏيڻ
 سان آلهي براهمن جو نه ڪل ٻڏي ٿو وڃي، پر دان ڏيڻ وارو
 جهمان به آلهي سان گڏ ئي لڙڪن ٿو وڃي. ۳. ٻي ماڻهو.
 ۴. ساعت جو لڙڪ آهي گهڙي. هتي مطلب آهي ته پنهنجي
 طرفان نه مهروست ٿا ڪڍن، پر انهن جي ڳالهه ٻڌي وارا غرق
 ٿي وڃن؟ سرورن جا سر ڪٿي وڃن. ۵. چوڻي، داس،
 ورڪ، گڏ وغيره جو حساب ڪري ڇوڪري ۶. ڇوڪريءَ
 جي جنم پٽي ملائيندا آهن، پر سندن پنهنجي گهر ۾ وڌو
 ڏيئي وٺي هوندي آهي. ۶. ٻن لائين ڪي ٻن گهرن کان
 ٻيڻ جو آڀاءُ ٿي سگهي ٿو. پر پاڻ ڪي گهرن جي اڻ کان به ڇڏي
 ڪونه سگهيا.

مڪتي ڪي هيٺ انهيءَ جڳهه مانين، اُپني مڪتي ڪي مرمره جاليءَ.
 اُڏرن ڪو ڪهتي ڪليان، دڪان مان آب رهيءَ حيران.
 دُون پُٺ اُڏرن ڪو ديتي، آب جو گهر گهر پڇا لپتي.
 پلٽو داس ڪي بات ڪو بوجهي، اڏا هونءِ تيهو ڪو سوجهي.
 (پاڳو ۳، شيد ۱۲۹)

سڪنا بامهن نا تريءَ، پگتا تريءَ چار.
 رام پگتي آويءِ لهن، پلٽو پتي خوار.
 (پاڳو ۳، ساڪي ۱۳۷)

بيد ڀران بندت بالهيءَ، ڪرنا اپني دڪان هٿ جي.
 ارس ڪو بوجه ڪي ٽيڪا ڪريءَ، مايا ۾ من بڪان هٿ جي.
 اُڏرن ڪو ڀر پوڻ ڪريءَ، خالي اپنا مڪان هٿ جي.
 پلٽو ڪاڪڊ ۾ کوجت هٿ، صاحب ڪهين لڪان هٿ جي.
 (پاڳو ۲، جهوليا ۵۹)

جگت پگت ڪڇ نالهه، بيچ ۾ رهه ڪٿي.
 جيون اڏمرا سانپ، ڪيهو اُڏر نا پتي.
 بيچ بيچ هري نام، دام ليءِ ليءِ ڌريءِ.
 آري هان پلٽو شيد نه بوجهيءَ لڏڪ ڌيري ڪها ڪريءِ.
 (پاڳو ۳، آرل ۳۵)

پلٽو نڪسي ٽماڪ ڪي، ڦر مايا ڪو نامت.
 ڌوبي ڪا ڪڏا پيو، نا گهر ڪو نه گهاٽ.
 (پاڳو ۳، ساڪي ۷۷)

لا بامهن نا سؤدو نه سئيد سڀڪه هٿ.
 هم تو ڪوئو نالهه، ڀولتا اڪه هٿ.
 دُڙجا ڪوئو نالهه، بهي تهنئي ۲ هٿ.
 آري هان پلٽو لاکه بات ڪي بات ڪها هم ٽيڪه هٿ.
 (پاڳو ۳، آرل ۸۱)

ساعت ديهپ نؤ كنڊ م، ديكور لب لڇرو.
 ساذ ڪا بئري ڪوئي نهين، اڪ بامهن هوءَ نر هوءَ.
 (هاڻو ۳، ساڪي ۱۳۵)

جئسي ندي اڪ هٿ، بهتيري هٿ ڪهاٽ.
 بهتيري هٿ ڪهاٽ، پوءِ پگتن م لالا.
 جو جهڙو سنگ پڙا، ناع ڪي هاٽ ٻڪالا.
 چاهي جئسي ڪري، پگتي سب لا مهن ڪري.
 جا ڪي جئسي بوجھ، مار نر نئسي هيري.
 ڦير ڪا اڪ ڪئي، اڪ نؤ ڪئي ستابي.
 آخر بهنجي راه، دنان دس پئي خرابي.
 پلئو اڪي نه ڪا، جهڙو پيش هٿ ٻاٽ.
 جئسي ندي اڪ هٿ، بهتيري هٿ ڪهاٽ.
 (هاڻو ۱، ڪنڊاي ۲۳۴)

هري هيرا هري لام ڦيڪ ديت هٿ،
 سڌائي هٿ ڪانچ ٻچ ڪو لپت هٿ.
 ڪرامات ڪر دٻڪ، موز لڳات هٿ.
 آري هان پلئو ان ٻالن سي سبت بهت اُلساٺ هٿ.
 (هاڻو ۲، آرل ۱۲۴)

۱. ٻيڪ ڪيترن ئي قسمن جا هوندا آهن. ۲. چڪر.
 ۳. جلدي. ۴. جيستائين سڄي نام جي ڄاڻو ۵. ڏاڏا ستگرو.
 سان ميل نٿو ٿئي، جيستائين جهڙو ٻيڪ ڌاري ساڌن جي چڪر
 پٽڪندا ٿا رهن، پر سڄا چڪواسو اوڀر سوار آخر سڄي
 ستگرو وٽ پهچو ئي وڃن. ۵. جهترا. ۶. جي شش
 نوڪيٽ ۷. ايماندار آهي نه هو آخر صبح رستي ئي اچي
 ئي ويندو شرط اهو آهي نه هو پر مائما سان ملڻ جو ڀتين ڪري
 نه ڪا مالا مان وڌائي حاصل ڪرڻ جو. سوچي سبت ستگرو
 لئين چرن ٿا ۸. اها ئي سکيا پلئو صاحب جن به لا ڏين.

ناچن ڪو ڏنگ ٺاهه هٿ، ڪهتي آنڪن ٺوڙ.
 ڪهتي آنڪن ٺوڙ، جڪٽ ڪي لاج لڄائي.
 لڄا ڪهولنگهٽ ڪاڙ، ڏيڙي ڦر ناچن آئي.
 جات ٻرن مرچاڏ، چٽي نا لڙڪ ٻڙائي.
 ڪريءَ خصر ڪو چاهه، خصر ڪا سهجيءَ پاڻي.
 اڀي ٻاٽ آڙاه، آب سي جڙسي ڀُڙسا.
 جهوڙسي ٻيڙ ٻاٺ، ٻاچي سي ڦرهنءَ ڦرسا.
 ڀلتو ٻاويءَ خصر ڪو، رهيءَ سٺ ڪي ڪيڙا.
 ناچن ڪو ڏنگ ٺاهه هٿ، ڪهتي آنڪن ٺوڙ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۶۳)

جهونا سب سسار جهولي پٽياٺ هٿ،
 ده جهولي لڪ ٺوڙ لڙڪ ٻر جات هٿ.
 جهوان سٺيءَ پڪند ٺهان سب ڏاڙلي،
 آڙي هان ڀلتو سٺن ڪي ري ٻاس ڪوڙو ٺهن آڙلي.
 (ڀاڱو ۲، ارڙ ۳۳)

۱. هڪ پاسي نه جهوآلما ٻريو پڳتي يا سٽڪرو پڳتيءَ جو
 ناچ ٺهڻ ٿي چاهي نه ٻئي پاسي لوڪ لاج جو ٺهر ڪهولنگهٽ
 ڪٿي ڪڍيو اٿس، ٻئي ڳالههون ڪڏ ڪونه هلي سگهنديون.
 ۲. ٻئيءَ جو ملڻ ڇا ايترو آسان آهي؟
 ۳. گهر جي دٻار ۾ جهڪڻهن ٻهر جو وڻ لڪڻ لڳي
 نه ان کي ڪدم ساڙي ڇڏڻ گهرجي جي ڌرم، جاليءَ جي
 ڊپ کان ان کي نه ڪٽيو نه گهر جو ٺاس ڪري ڇڏيندو.
 اهڙيءَ طرح لوڪ لاج، مان اهڪار وغيره جي ڀڙني ڪي
 ٿيندي ٿي ڪٽي ڇڏڻ ڪوي، نه نه اهو پڳتيءَ جي مهل کي
 برباد ڪري ڇڏيندو
 ۴. سٺن جي ننڍا ٿي ڪرڻ ۾ ٻريو ڏولي پٽيءَ کي
 ڀاڻ ٿي چاهين، اهر ڪيئن ٿي سگهندو؟

وه دربارا پارا ساڌو، هندو مسلمان سي لپارا
 مڪي رهي نه ٿا ڪردوارا، هٿ سب سب ڪرجت هارا.
 ٺهين درگاه نه ٺهرت سنگا، گنگا ٺهر نه ٿلسي ٺنگا.
 سالگرام نه مهجد ڪوئي، آهان جهيو نه سٺت هوئي.
 پڙهيءَ نواج نه لاويءَ پوجا، پندت قاضي پسيءَ نه دوجا.
 ڦيريءَ نه سمجھ جهيءَ نه مالا، سا مردا ٿا ڪريءَ حلالا.
 ماريءَ نه سڙ جهيءَ ٿا ڪائي، ڪلما پڄن نه رام خداڻي.
 اڪادسي نه روجا ڪرئي، دندوت ڪريءَ نه سردا^۲ پڙئي.
 پلٽو داس ڏئي ڪي ڪستي، دوزخ لڙڪ ٻڪڪ نه پستي.
 (پاڻو ۳، شهد ۱۰۱)

لهنگا پرگا داغ، ڦوهر صابن سي ڏوويءَ.
 ڦوهر ڏوويءَ داغ، چٽيءَ ٿا اڙ پڙهاويءَ.
 جهون جهون مليءَ بنا، ساري لهنگا ڦهلاويءَ.
 غافل مين ڪٿي سڙ، خصر ڪو دوش لڳاويءَ.
 اٿسي ڦوهر ناري، آب ڪو ٺاهين پڇاويءَ.
 ڏوٻي ڪو ٺهين دٻ، گهرهن ۾ آب چڙاويءَ.
 اڪ ٺهر دھس لڪار، راج سي ٺالھ ڏکاويءَ.

-
۱. اٿي نه مڙئي آهي ۽ نه مسجد، نه جڳهه آهي ۽ نه سٺت.
 ۲. اٿي مردي يا حلال جو ڪو سوال ڪرڻ نه ٿو اٿي.
 ۳. اٿي نه گانءَ کي مارڻ ويندو آهي، نه سڙڻ کي. نه ڪلمو پڙهيو ويندو آهي، نه رام جو سمرن ڪيو ويندو آهي.
 ۴. سجدو. مسلمان نماز پڙهڻ وقت جهڪندا آهن، ان کي سجدو چيو ويندو آهي.
 ۵. يعني ستڙو جهڙو آتما روپي استريءَ جي مٿان جهڪي پائڻ جا داغ لڳل آهن، انهن کي صرف ستڙو روپي ڏوٻي ئي ڏوٻي سڳهندو.
 ۶. ستڙو انهن داغن کي هڪدم صاف ڪري سڳهندو.

پلئو پردا كول. آيدو گهر گهر دووي.
لهنگا پرگا دام، قو هر صابن سي دووي.
(ياگو ۱، كندلي ۱۹۳)

كتا هالدي قنس مۇئا، دوش پروسن كو ديت.
دوش پروسن كو ديت، آيدو هت لهين ماني.
نست رهي لگوار، خصم سي پردا تالي.
كهزا كي سذ لاهين، لنگي هري پزي آلاني.
كونو مدي جو گري، بولتي كر كس باي.
مايا كي لگ، پوت، خصم كو لانه د پراتي.
گهر كي سهوتي چاز، اؤر كي جوگري تالي.
پلئو كسنگت پزي، پيت كي نام نه ليت.
كتا هالدي قنس مۇئا، دوش پروسن كو ديت.
(ياگو ۱، كندلي ۲۵۰)

بستي ماله چمار كي، بامهن كرت بيجار.
بامهن كرت بيجار، لوك سب غتر بهاري.
مورك هت پردان، ديت گهاني كر گاري.
آدولتا كو ميت، دولت كي كرني تاپن.
دولت كي سيمند، عمل وي كرني آبن.

۱. چيكدھن كتو ديكزي م پنهجو سر قاسائي چدي
نه ان م پاژيسرين جو كهزو دوه؟ اهزيء طرح چيكا
جيروآلما پراوه كي وساري سنسار جي پركن م قائي پيتي آهي
نه سمجهو آلجي مئي پاييت پيتي لئي. ۲. چيكدھن كير
كيس گيان جي قاله، تو سمجهائي نه ان سان وڙهڻ لي اچي.
۳. مايا جا پوت كس چيڙيا پيا آهن، لاهيءَ كري پتيءَ
كان نه كرل لي دجي. ۴. پنهجي گهر جي دولت چدي
پن جي گهرن م پتڪندي لي قري.

گيائي مهن سي سست، تاهه ڪي ننڍا ڪرئي،
 اگيائي ڪي مڙهه، صفت وي اڀري ڌرتي.
 پلٽو پيتر ڪڪ ڪو، ڪوٺو نه ڪري بهار،
 بستي مان به چار ڪي، سامهن ڪوت پيگار.

(هاڻو ۱، ڪنڊلي ۲۴۹)

پنڊت آچر ڪو اوجھه ڪيا، ڦر نهين ڀرتي وهه بالچنگا.
 ڀڄڪ سستي بادساده پيا، وهه نهين ڀڄا ڪو چاچنگا.
 مورت ڪي مورت آب پيا، مورت آڳي ڪيا ناچنگا.
 پلٽو جگت ڪي چال ڀولي، جب اڀري رنگه به راجنگا.
 (هاڻو ۲، جهولنا ۶۵)

پاني ڪا ڪو ديهه، پياس سي مڙها مسافر.
 مڙها مسافر پياس، دور او لڏيئا پاسي.
 بئس ڪمرا ڪي جگت، جتن بن ڪون لڪاسي.
 آڳي ارجن ڌرا، تار ڪاٺا ناهين.
 پوک پوک ڪري سور، ڪون ڀاري مڪه ماهين.
 ديتا پاني نيل، آڱهه هٿ نالهه جراوي.
 خصر سوها هٿ پاس، خصر ڪو ڪوچن جاري.
 پلٽو ڊگرا سوڌو، اٽڪ ڪي پرتا ڪو ڪو.
 پاني ڪا ڪو ديهه، پياس سي مڙها مسافر.

(هاڻو ۱، ڪنڊلي ۱۹۲)

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته مان سڌي رستي ئي ٿو هلاان
 پر ماڻهو سمجهن ٿا ته منهنجي چال ڏنگي آهي. هو اهو ڪونه
 ٿا سمجهن ته صرف سندن جو مارڪ ئي سڌو مارڪ آهي:-

۱. گيائين، مهاڻائن سندن جي ننڍا ٿيندي آهي. ۲ جنهن
 پنڊت ڪي سڀي گيان جي اوجھه اچي وائي، اهو وڃڪ گيان جو
 عيڏي ڪونه رهندو. ۳ ڪونه پندرو. ۴ راهه سڌي آهي.

سۇڭى مەري چال ھى، سب ڪو لاڳي ۽ ئيڙ.
 سب ڪو لاڳي ۽ ئيڙ، بۇجھ، بن ڪڙن بتاوي،
 آب چلي ۽ سب ئيڙ، ئيڙ ھمڪو گرھراوي،
 ھم رھتي لھ ڪرم، لائھ ڪرم ڪي آسا،
 مھري لھت ٻرست، ٻھر مورت ٻسواسا،
 ھري ڪيول رام، آن ڪر لھين جانئون،
 مھري دلا پتر، پُٺ ڪي پُجا مانئون،
 پلڙو آلا لوگ سب، لاهق ڪرئي ڪيڙا،
 سۇڭى مەري چال ھى، سب ڪو لاڳي ۽ ئيڙ.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۱۳)

سۇڭى مارگ مٿن چلئون، ھسي سڪل سسار،
 ھسي سڪل سسار، ڪرم ڪي راه بتائي،
 لوگ بيد ڪي راه، چلا ھم سي لھين جائي،
 سۇڭى لھا لڪا، راه ستن ڪي پائي،
 من ۾ پيا آئند، چت گئي سب دچتائي،
 انڪي رھري ھيس، راه ٻھ، ھري آوي،
 رھي بۇجھ ڪي ھسي، ھس سي لڪا^۲ جاوي،
 پلڙو سب ڪا اڪ مٺ، ڪو آب ڪري پچار،
 سۇڭى مارگ مٿن چلئون، ھسي سڪل سسار.

(پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۰۴)

مٿن اپني رنگ پانوري، جر جر مري لوگ،
 جر جر مري لوگ، سرچ لاهق ڪر ڪري،
 پر سمھتي ڪو دٻڪ، موڙ بن ماري مري،
 نا ڪاھو ڪي جات پات، ھم پٽن جائي،
 لوگ ڪري چؤواڙ، اڪ ڪر اڪ پلائي.

چلھون سۇڭي چال، رام كي -مارك ماھين،
 د-و پتر آج كرم، مانرن كاھۇ كوناھين.
 پلئۇ ھم كو دېك كي، لوگن كي يا روگ،
 مئن ابني رانگ باوري، چر چر مرنې لوگ.
 (ياگو، كندلي ۲۱۴)

پلئۇ صاحب جن فرماين انا، مھدي مھما ڏسي ماھور
 حمراني، م پتري ويا آهن، مرن سان اهرنا ڏا كن. چون ڏا
 نه هي كاھو ڪو بهر ايلو وڏو پگت ڪمئن ئي وار آهي.
 ويچارا ماھور ڏالو پريشان آهن نه بهر پاكند ڏو ڪري، ڏڏھن
 به ڪمس سب ڪمئن ڏا مھون. پندت، وئراگي ۽ قاضي سھيني
 مھدي جان جا دشمن پتري ويا آهن.

(پلئۇ صاحب جن ئي فرمايو هو، "ئين دېك ڏا سڪي،"
 پئراگي، پندت، قاضي، انهيءَ ڪري ئي هڪ ڏينھن سندن
 ڪيما، اڪه لڳائي زڪن زائد، جلاو ويو. اهڙيءَ طرح هن
 مھان سبب جو اٿس ٿيو).

سب پئراگي پتر: ڪي، پلئۇ ھم ڪيما اجات.
 پلئۇ ھم ڪيما اجات، پريو انا دېك نه جاني،
 بيا ڪالوڪا پگت، پريگت يا سب ڏيئالي،
 ھم سب اڙي مھنت، تاه ڪو ڪولو نه جاني،
 بيا ڪري پڪند، تاه ڪر سب ڪولو ماني،
 انهي اهرڪا جان، ڪولو نه آوي ڪائي،
 بيا ڏول اچاء، رسواي ڏيا اٿائي،
 مال پوا چار بون، بانڊ ليست ڪچ ڪات،
 سب پئراگي پتر: ڪي، پلئۇ ھم ڪيما اجات.

۱. ڪاھو ڪو پگت پلئۇ بهيو.

۲. سھيني کان الڳ ٿو نظر اچي.

چٽاوني ۽ اُڀديش

ڀلتو صاحب جن جيون کي اُڀديش ٿا ڪن نه هيءُ سڄو
 سنسار نٿا آهي، ناسونٽ آهي. سنسار مان ملڻ وارو سڄو ۽
 آندڻ به ڪٿي پئڳر آهي. هتان ڪڇ به اسان سان گڏ هلڻو ناهي.
 شيشي جي ٽڪري ۾ جهٽڻ ڪا ٿوري جهلڪ نظر اچي،
 ساڳيءَ طرح هيءُ سنسار آهي. جزائيءَ جو گهمند ڪرڻ وارا
 رڳو وساري ٿا ڇڏين نه ڀڄاڻ به ضرور اچڻو آهي. سندوڻا ۽
 طاقت جي نهي ۾ چور ٿيڻ وارا رڳو رڳو ٿا وڃن نه هڪ
 ڏينهن رڳو سڀ اڳتيءَ جي حوالي ٿيڻا آهن. انسان انهن
 ناسونٽ سڪن ۾ مست آهي ۽ سمجهي ٿو ته کيس ڇڏڻ به
 ڪونه مرڻو آهي ۽ پاڻ کي امر سمجهي ويٺو آهي. رڳو ڪونه
 ٿو ڄاڻي ته انت ۾ ڪال سڀني کي ڇڏي ڇڏيندو. ڀلتو صاحب
 جن شاهوڪار، وڻجاري، سڪل ٽلاڙ ۽ جهاز وغيره جا مثال
 ڏئي سمجهايو ته هيءُ سنسار ڇانڻ هار آهي ۽ وقت باقي تمام
 ٿورو بچيو آهي. هن دنيا ۾ جيروانهيءَ واسطي ايندو آهي
 نه شهد، نام، ڀرڀو، ڀڳتيءَ جو ڌن ڪٽر ڪري. کيس پنهنجو
 وقت فضول ۽ بيڪار جي ڪمن ۾ برباد نه ڪرڻ کپي. جو
 ڪي ڪهي نه ڪرو ڀڳتي، ڪرو شيوا ۽ سڀنيءَ جو رٿابندي وٺي
 پنهنجو جنم سڦل ڪرڻ جي ڪوشش ڪري:-

ڀول رها سنسار ڪالچ کي جهلڪ ۾،
 بيم لڳا دس ماس اڃاڙا ڀاڱا ۾.
 روڏن والا رويا اپني داهه سي،
 آري هان ڀلتو سڀ ڪرڻو چئڻ کي لاڙ ڳها کيس راهه سي.
 (ڀاڱو ۲، اول ۴۰)

دٻان چار ڪا چيوڻا، ڪا ٿر ڪرو گمان،
 ڀلتو مل هيءَ ڪا ۾، گهرڙا باج لسان.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۹)

سر نر مني لڪ سميءَ ۾ جاهدگي،
 راجا رنڪ فقير ڪال ڏي ڪاهنگي.
 ٽين لوڪ سب ڏهريءَ پير ڪي هانڪ،
 آري هان پلٽو چوڏا پير سمان ملي هٿ ڇاڪ ۾.
 (پاڻو ۲، ارل ۳۹)

مات پتا سب بندو، ڪوئي ٺهڻ اپنا هو،
 چن ۾ هوم پوارا، سڪل جڪ سڀنا هو
 ماها روپي لار، رهت سڱ لاڳي هو،
 هسا ڪين پيان، پريست ڪو، پاڳي هو.

* گرو نيوغ بهادر صاحب جن جيرو ڪي سڃاڻ ٿا ڪن ته
 سڀيئي نانا سوارت جا آهن. هتي ڪو به رشتو ڀڪو ۽ سڄو
 ڪونه آهي. سڱ ۾ سڀيئي اچي رشتيدار بڻجندا آهن، پر ڏک
 جي وقت ڪير به ڪنهنجو ساٿ ڪونه ڏيندو آهي. جيڪا
 پتني جيئري، جان ڪان به پياري لڳندي آهي، اها مؤت
 کان پوءِ پتيءَ جي ديهه ڪي مؤت سڄيئي اٽڪان پري ڇڏي
 آهي. انب سمي ۾ سڀني لوط وارو هڪ پريستور آهي ۽
 هڪ نام:-

پريستور جان ليهه من ماهي.
 اپني سڱ سٿ هي جڪ ٿانستو ڪو ڪاهو ڪو ٺاهين.
 سڱ مٿه ان بهت مل بهت بهت چوڏو دس گهيري.
 بهت پري سڀ هي سڱ چاڊت ڪوٺو نه آوت ٺوڙي.
 گهر ڪي لار بهت بهت جا سٿ سڌا رهت سڱ لاڳي.
 جب هي هٿس ٺجي راج ڪاٺا پريست پريست ڪر پاڳي.
 راج بند ڪر بهتار بنو هٿ جا سٿ ليهه لڳائو.
 انب بار ٿانڪ بن هر جي ڪوٺو ڪام نه آئو.
 (آڊ گرنٽ، صفحو ۶۳۴)

۱. پرائو ۲. جڏهن آتما نڪري وئي.

ڏاون ڏاڻي لوڳ، ٻيڳ رت ساڃا هرو
 ڪرهن آنگل چار، ڪهان گئي راجا هرو.
 لاه دھتو مک آڳ، ڪاٺ به ڀارا هرو
 پتر لهي ڪر بانس، سڀس لڪ مارا هرو.
 هٿ پٿرن ڪي مڙ، تنهي هٿ جانا هرو
 پلٽو داس ڪرو گمان بوجه، ا لڳاڻا هرو.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۱۰۷)

ڪها ليه آيا ڀار ڪها ليه ڄاڻيگا،
 سڳي ڪوٺو ٺانه، انت ڀڄيائينگا.
 سڀنا به سمنار وٺن ڪا ديکنا،
 آري هان پلٽو، ٻاڙيگر ڪا ڪيل بنا سب پيکنا.
 (ڀاڱو ۲، ارل ۳۶)

قوٺن سڀ ڀڄاڻ مهل ڪي رنگ ۾،
 عطر قلمل لڳاڻ سڀدري سنگ ۾.
 سڙي چاڻي لاه ڀرم آند هٿ،
 آري هان پلٽو، خور پُٺ ڪو ٺانه ڪال ڪو قيد هٿ.
 (ڀاڱو ۲، ارل ۴۹)

پلٽو من روڌن لڳا، دٻڪ جڪٽ ڪي ريت
 لڄر چهاويءَ سڀت سي، بسوا سي هٿ پريت.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۴۶)

ميري مڙا ري، ٿر ٿو ٺهت آناري.
 ڪڙي ڪڙي لاک پتورھ، ٺاھڻ ڪهه، بيگاري،
 ٿه چڙھ چلھ چار ڪي ڪانڌي، دولون ھاٿ ڀساري.
 ٻھر ٻھر ڪي راند ڀروسِي، آلي مڙ ٿيڪاري،
 جات ڪٽب سب روڌن لاکي، سنگ لاکي پڙ مھتاري.
 ۱. ٽياڳ ڪري ڇڏ. ۲. سڀتن کان دور لا رهن ۴. مالا
 روپي وٺيها سان پيار ٿا ڪن. ۳. سر ڪولي. ۴. مالا.

ٺهري سنگ ڪوٺو ٺهڻ جاني، ڪوٺا محل آناري.
 اپني سردار ڪر سب روي، جهوت موت ڪي ڪها ري.
 ذرم راه جب ليڪا منگهي، ڪر ٻيھ ڪوٺن بھاري.
 پلٽو ڪھت سڀو پائي ساڌو، اندي عرج هماري.
 (ٻاڳر ۳، شھد ۳۲)

جيون ڪھي جهوت ساڄ هٿ مرن ڪو،
 مورو آجهون چھت گھر ڪرو سرن ڪو.
 ماس ڪي اوڙ ڇام ڇام پور ونگه هٿ،
 آري هان پلٽو، جتھيءَ جھو اڪيل ڪوٺو لا سنگه هٿ.
 (ٻاڳر ۲، ارل ۳۷)

پاني ٻيچ بتاسا ساڌو، تن ڪا ٻيھي تاسا هٿ.
 مٺي بانڌي آيا ٻڌا، هات پساري جانا هٿ.
 لا ڪڇ لالا نه لي جالھڪا، لاهي ڪيون پڇتالا هٿ.
 جورو ڪوٺن خصر هٿ ڪسڪا، ڪٽسا ٿيرا نانا هٿ.
 پڙا ٻيھرس هرس ڪر ٻڌي، وشھ لھر ۾ مانا هٿ.
 جيون جيون ٻڌي ٺهري پلڪ پرت هٿ، ٿيون دن لڳچالا هٿ.
 لھڪي ٻڌي ٺهري سنگ چليگي، اوڙ سب جهوٺي پالا هٿ.
 ڀران ٺھاري ٻاھن ٻڌي^۲، ڪيون رس ڪيئي ڪنھانا^۳ هٿ.
 پلٽو داس ٻڌگي چوڪي، ٻڌا نوڪر ڪالا هٿ.
 (ٻاڳر ۳، شھد ۳۳)

ٻڌا پيا مٺي بانڌي، ٿر هات پساري جالھڪا جي.
 جني چار ڪي ڪانڌي چڙھ چالي، آخر ڪر ٿي پڇتالھڪا جي.
 دنيا دولت اھان چوٺي، اھان مار گھيري ڪالھڪا جي.
 پلٽو جب بوجھ هٿ ذرم راجا، اھان تب ڪيا بتيالھڪا جي.
 (ٻاڳر ۲، جھولنا ۲۲)

پلتۇ ئۇ ئىن پاد كى، مودىك پىي نە رام،
 كوئۇ نە سىنگ جاڭگا، سىب دارا ئىن دام.
 (پاڭو ۳، ساكى ۱۱)

پلتۇ گىنا چوژ دى، چىيە چو آلم سىك،
 سىسى سوتى سىسار ھى، چوۋا مودىن كو دىك.
 (پاڭو ۳، ساكى ۸۴)

آيا مۇلى پالت پىسارى جالگا،
 چوچا آوت جات مار ئو كىلگا.
 كىتى كىرما جىت ساكا - پىد^۲ مرگى،
 آري ھان پلتۇ، رام نام ھى سار سىدىسا كى.
 (پاڭو ۲، اول ۴۵)

جو جىنا سو مئا ئانھ، ئو كوئى ھى،
 راجا رىكە پىقەر گىچو دىن دود ھى،
 چىتتى چىكى پىچ پرا جو جاد كى،
 آري ھان پلتۇ، ئاپىت پىچا نە كىو كىا آلكا كى.
 (پاڭو ۲، اول ۴۶)

رام كرسىن پىرسرام لى، مونا كىما مودول،
 مونا كىما مودول، مريە سى پىي نە كوئى،
 دىس چوژدە^۳ اولار، كال كى پىس پ ھوئى،
 سىر ئو مپى سىب دىو، مۇلى سىب مۇت اپانى،
 دىو پىتر سىس پان، پون لىپ ئىرتى پانى،
 راجا رىكە پىقەر، سۇر اۋر پىر كرارى،
 سادۇ سىتى اۋاگى، مۇلى جىن سىب كو چارى،
 پلتۇ آگى مەر رھۇ، آخر مونا مۇل،
 رام كرسىن پىرسرام لى، مونا كىما مودول،
 (پاڭو ۱، كىدىلى ۱۱۷)

۱. پىداپو. ۲. شاكا ولىش جا - لىھى تمام ئالى وارا مچىا ويا
 آھى، پىھىچى ئالى جى پىنپان ولىش ھلائى وارا. ۳. چوژدە.

کي ڏن ڪا ٿورا جيٽا ري، ٿر چيٽ ڪنوار.
 ڪاڇي مائي کي ڪهڙا هئا، ڦوٽ ٺهين ٺهين
 پائي ٻيچ ٻٽا هئا، لاکي ڪلٽ نه ڏار.
 ڏوٽا ڪو ڏوراهه هئا، ٻارو کي ٻيٽ^۱
 پون لکي جهڙو هئا، ٿرن اوڀر سڀيٽ.
 جس ڪا گد کي ڦٽي هئا، پا ڪا ڦل ڏار
 سهڻي کي سڪ سهڻي هئا، اٿس سسار.
 گهڻي ٻالس ڪا ٻڌجرا هئا، ٺيهر ٻچ دس دوار
 ٻڌجي پون ٻيٽو هئا، لاوي ٻڌ نه ٻار
 آٿس ٻاڇي ٺه ٺه هئا، هائي ڪال کي آڱ^۲
 پٽو داس آڙ جٽو هئا، جب ڏيٽو داغ.
 (ٻاڳو ۳، شيد ۳۰)

سو ٿر مٺي چوڪي جتي، سوي ڪال ٻس هئا.
 سوي ڪال ٻس هئا، موٽ ڪال کي هولي
 ٻار ٻه ٻار، مري ٻا آڳي چوڪي.
 ڇاڪو ڪال ڏار، اوت ٺاهي کي ٻيٽ^۱
 ڪال کي ڪها ٻه، پکي چوڪو کي ڪي.
 چرا ٻن مٺ جا، سهج ٻر اوڻا جالا
 جب کي ٺام ٺام، سٺ جن ٺٽو سما.
 ٻڌ ڏنٽر ٻه ڪيا، پٽو ٻه ڪو.
 سو ٿر مٺي چوڪي جتي، سوي ڪال ٻس هئا.
 (ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۴۵)

۱. ٺون ڪڇي ٺي ڇو گولو آهي، جنهنجي ٺنڊي ڏار
 ڪوٺ لڳندي. ۲. ڏوٽي جو مٺ. ۳. رائيءَ جي ڏوار.
 ۴. جڏهن ڪال جو دؤت ايندو، ته ٿوڪي آتش بازي يعني
 ڦٽاڪن وانگر جلائي ڇاڪ ڪري ڇڏيندو. ۵. ڪال جي
 ڪهڙي طاقت آهي. ۶. ٻڌايو ۽ موٽ.

سمجهاويء سو پي مريء، پلٽو ڪو پڇتاهه.
 پلٽو ڪو پڇتاهه، دٻان دس سڀيءَ مسافر.
 هل مل رهينء سرانه، ڀرر پئي پٽ پڙا سر.
 اڪ آويء اڪ جابه، رهيء نا پڙا خالي.
 اڪ اور ڪاڻي جابه، دوسرا لاويء مالي.
 پڙها جارا جران، نهين هٿ ڪرلي اسٽر.
 سڀيءَ پٽاڙا لوڪ، ڪاهي ڪو پڇهي مر مر.
 مري والا مر گيا، رويء سو مر جابه.
 سمجهاويء سو پي مريء، پلٽو ڪو پڇتاهه.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۱۸)

دٻهه اڙ گيهه پروار ڪو دٻهه ڪيءَ،
 ماها ڪي جور ۾ ڦريء ڦولا.
 ڄاڻتا سدا دن انسي هي ڄاڻينگي،
 سندري سنگ سڪال جهولا.
 چار جڙن ڪاٺ هٿ پٽ ڪيءَ خوسي سي،
 بهت مٽائي ڪيءَ پيا ٿولا.
 سڀج بند^۲ ٻالڙ ڪيءَ پاڻ ڪو چاٽي،
 وٺن دن ڪرمت هٿ دؤڌ ڪولا^۳.
 ڄاڻتا آمر هون مرڻ لڳا آب نهين،
 ڀاڱهه ڪي روس جا ڪال هولا^۴.
 داس پلٽو ڪهيء نام ڪو ياد ڪر،
 خواب ڪي لهر ۾ ڪاهي ٿولا.

(ڀاڱو ۲، ريڪتا ۲۵)

-
۱. مسافر.
 ۲. ڀانڱهه جي پاڙن ۾ ٻڌڻ واري ٿوري.
 ۳. ڏينهن رات ڪير سان گڏ ٿيڻ ٿا ڪن.
 ۴. جهڙن غصي ۾ شينهن کائڻ ايندو آهي، ٿين هڪ ڏينهن ڪال جهڙو ڪي ڪاڻي ڇڏيندو.

جهوت ساچ ڪه، دام جوڙ ڪي ڳاڙهي،
 اوشد ڪونه، روز جيءَ ڪي ڪارني،
 جسيءَ بس هجار آخر ڪر مرانگا،
 آري هان پلٽو، تن پي ٺاهين سنڱ ڪها پيءُ ڪرنگا.
 (هاڱو ۲، اڀل ۵۱)

چولا پيا پراڻا، آڄ ڦٽيءَ ڪي ڪال.
 آڄ ڦٽيءَ ڪي ڪال، ٺهڙ پيءُ هٿ لاهان،
 ٺهڙون پڻ ڪٿي پيا، پڄن ڪا مرم نه جانا.
 نڪ سڪ پي سڦيد، ٺهڙ پيءُ ٺاهين چيٽيءَ،
 جوڙ جوڙ ڏن ڏريءَ، ڪلا اڏرن ڪا ريتيءَ.
 آب ڪا ڪرھڙ پرا، ڪال ني ڪها نڪادا،
 چليءَ نه اڪو جوڙ، آءُ جب پهنچا وادا.
 پلٽو ٺهڙ پيءُ پيا هٿ، مايا موهه جڄال،
 چولا پيا پراڻا، آڄ ڦٽيءَ ڪي ڪال.
 (هاڱو ۱، ڪنڊلي ۴۱)

تون ڪيون غفلت ۾ ڦريءَ، سر پر پٽنا ڪال.
 سر پر پٽنا ڪال، دنون دن وادا پوڄيءَ،
 آڄ ڪال ۾ ڪوچ، مورڪ ٺهين ٿو ڪنهن سوڄيءَ،
 ڪوڙي ڪوڙي جوڙ، پياڄ دي ڪرني پٽا،
 سڪي رهيءَ پروار، مڪتي ۾ هوٽ لٽا.
 تون جاليءَ مٿن لکيو، آب ڪر ٿو رهي لڳاويءَ،
 نام سڄيون مڙ، جوڙ ڪي ماهر ڪاويءَ،
 پائو سيڙهي لا رهي، چيٽ ڪرو آب لال،
 تون ڪيون غفلت ۾ ڦريءَ، سر پر پٽنا ڪال.
 (هاڱو ۱، ڪنڊلي ۴۳)

-
۱. زندهه رهڻ لاءِ روز دوائون ٿو تيار ڪري.
 ۲. نام روپي سڄيون پوڄي ڪي ڇڏي زهر ٿو کائي.

پلئو پل ۾ ڪڙج هئ، ڪيا لاو وٺڻي دٻو
 آب ڪي ٻار جو چوڪهو، ڦر چوراسي ڦير.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۳)

ڪال آءِ نيرانا هئ، هري پهر سڪي ري.
 سيم ٻاءِ ڪڦ ڪهڙ ليهنگي، ڪرهن ڀران پيانا هئ.
 ليهڻون ٻن ڏوڪي ۾ ٻيٽي، آب ڪيا ڦري پلانا هئ.
 گهاٽ ٻاٽ ۾ روڪي ٽوڪي، مانگي ڳرو پروانا هئ.
 پلئو داس هو ٻه جب ڳرمڪ، لب ڪڇ ملي ٺڪانا هئ.
 (ڀاڱو ۳، شهيد ۱۴۳)

ڏولتا ڪا ڏوراهرا، جهون بالو ڪي پيم.
 جهون بالو ڪي پيم، تاه ڪو ڪون ڀروسا
 جهون پڪا ڦل ڀار، ڳوٺ سي لڪي نه دوسا.
 ڪڇي گهڙي جهون لهر، پاني ڪي پيچ بتاسا
 دارو پيمتر اگني^۲، جهون ڪي انسي آسا.
 پلئو نرن جامت هئ، گهاٽ ڪي اوڀر سيم^۳
 ڏولتا ڪا ڏوراهرا، جهون بالو ڪي پيم.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۴۷)

ڪال ٻلي سر اوڀر هو، ليمتر ڪان ٻاج^۴
 چنگل ٿر چيٽهو هو، لب مل هيءَ مزاج.
 ٻجن ٻنا ڪا نرن هو، رعيت ٻن راج
 ٻنا ٻنا ڪا ٻالڪ هو، رووي ٻن ساج.

۱. مهل . ۲. جهڙيءَ طرح لکڙيءَ ۾ آڱ هوندي آهي.
 ۳. جهڙيءَ طرح ٿڌ ۾ گاهه سڪي ويندو آهي. ۴. ڪال
 سر جي مٿان اهڙيءَ طرح پير آهي جيئن نتر يا ڪانو جي
 سر تي باز هوندو آهي. ۵. جڏهن هو پنهنجي خوني پنهنجي
 سان پنهنجو ماس ٽوچيندو ۽ ٽون چيچلائيندڙ ٿڌن پنهنجو
 هوش ٺڪائي ايندو.

دټو رو پتر آپاسک هو، پرهي ۱ چر گاج ۱
 بهت پرش کي ۲ ناري هو، بسوا نهين لاج ۲
 کام کروڌ بن ماري هو، کا دهی سر تاج ۳
 پلټو داس درک جهون هو، سب جهوت سماج.
 (لاڳو ۳، شهيد ۳۱)

پيا نکا دا ساهو کا، گيا بهانا پول ۴
 گيا بهانا پول، نشا ۵ مر گدرا ۵
 پيا ساهو سي جهوت، بتک کي پونجي کا ۵
 نهين لها هري نام، کري نهين سبتن سورا ۶
 تيمون بن گمي بيم، پوچتي ديوي ديوا ۶
 ساري سرهچ ساس، ذاء کي لوت بجا وي ۶
 تمهري سيس سان، کوٽو نا سنگ تمهاري ۶
 پلٽو مانيه کال نا، کنڻ چلاوي سول ۶
 پيا نکا دا ساهو کا، گيا بهانا پول ۶
 (لاڳو ۱، کنڊلي ۵۲)

۱. تون دټو تائن ۱ پترن جي آپاسا ٿو ڪرين، پو جڏهن
 کال جي بجلي مٿان ڪرند، ۲ ٿڏهن انهيءَ آپاسا مان ڪوبه
 لاپ ڪونه ٿيندو. ۲ انيڪ لاشتن جي پرچا اهڙيءَ طرح
 آهي، جهڙن وٽس انيڪ پرشن جو سنگ ڪنڊي آهي.
 ۳. جهيٽائين تون ڪام ڪروڌ کي ڪونه ماري ٿيندين، سو ئي تاج
 پائڻ مان ڪهڙو لاپ؟ ۴. جڏهن کال روپي شاهه انصاف
 ڪندو ٿڏهن توکي ڪوبه بهانو ڪونه سجهندو. ۵. ٿو لاهو
 واعدو پورو ڪونه ڪيو ته سواسن جي پونجي هري سهرن
 ۶ لڳائيندين، ٿو پنهنجا سواس ضايع ڪري ڇڏيا.
 ۶. تون سالن، سالين، سس يعني مايا جو مڙو لٽيندو رهين،
 پر پنهنجا ڪيل پاپ پنهنجي سر جي مٿان آهن ۴ ڪير به
 سنگ ڪونه هليد.

ڪال مها سل ساهو ڪا، سر پر پهتيا آه.
 سر پر پهتيا آه، اجر ڪڇ اڪو ٺاهين.
 پهتيا ڏيه اڳتاهه^۲، لهي ڌر مارن جاھين.
 مار پري ڀا چيت، لڳا لب ڪون ٻھارا.
 مورڪه ڪي پوسنگه، بٽ ڪي ٻاٽ ٻگاڙا.
 چليو نا اڪو ڇور، بهالا ڪا ڪو لهريءَ.
 ٺھين بياج ٺھين مڙ، ساهو ڪو ڪا ڏهريءَ.
 پلٽو وادا ٿر ڪيا، پوئجي ڪٿي وراهه^۳.
 ڪال مها سل ساهو ڪا، سر پر پهتيا آه.

(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۵۳)

غافل ۾ ڪيا سوڌا، سن مورڪه اٿاري.
 صاحب سي دل لڳايه لي، ۱۱ عرج هماري.
 ڇورو بيٺا ڪون ڪا، ڪس ڪا هٿ ٻائي.
 ملڪ خزان ڪون ڪا، ڪوٺو سنگ نه جاني.
 هاڻي ڪهڙا ٺهڙا^۲، آويء ڪيھ ڪاما.
 ڦولن سڀج ٻڃولي، ڦر ڦر ڦر مقام.
 عالم^۱ ڪا پالسا هئا، ٿر هي ڪل ڪلا.
 به سب خواب ڪي لهر هٿ، درٻارو ڪا ٻلا.
 پاڻ ڪهڙي ۾ ڪوچ هٿ، ڪيا ڏهري لاويءَ.
 پلٽو ڪي سترام هٿ، ٿور ڪال ٻلاويءَ.

(ٻاڳو ۳، شهيد ۱۵۳)

جهون جهون سوکي ٿال هٿ، ٺهون ٺهون مين ملين.
 ٺهون ٺهون مين ملين، جهٽ ۾ سوکيو پائي.
 ٺهون ٻن ڪٿي بيهٽ، ٻجن ڪا مرم نه جاني.
 ڪنول ڪٿي ڪملايه، هٿس لي ڪيا پٽالا.

۱. وصولي ڪرڻ وارو سماهي. ۲. اچي پهتو.
 ۳. پوئجي ختم ٿي ويئي. ۴. ٺهڙو. ۵. ڦر. ۶. سنسار.

مەن ليا كۆرۈ مەن، دالەت دېمە چەراۋا.
 انسى مالىك دېمە، بولسا مەن جانت انارى،
 بولسا قۇل قىزار، آپ سى كام بىكارى.
 پىلتۇ بىرس اۆ ماس دن، پەر كەۋى پىل چىن،
 جەن جەن سۇكى تال ھە، نەن نەن مەن مەن.
 (پاڭو ۱، كىدېلى ۵۴)

لاد چىلا بىچارە ھە، كۆرۈ سىگە نە سالى.
 جانت كىم سىب رۇدن كىم ھە، قەر بىت مە دارا ھە.
 چىنگى ۋە بىردى لىكى ۋە ئالدىدا،^۳ لىك كىما ۋە پىارا ھە.
 بىنى كاك سۇن يا مىدل، كۆلى نەن رىزارا ھە.
 پىلتۇ داس نەن مەن ئىسدا، جەۋنا سىكل پىسارا ھە.
 (پاڭو ۳، شىد ۲۴)

كىما سىروى ۋە ئو باورى، چالا جانت بىست.^۲
 چالا جانت بىست، كىم نا كەر مە ئى.
 دۆم جەن ھە ئور، كىم بىن دۆس كىنالى.
 كىم كىملى ئار، قىر ۋە جەن كى مەلى.
 خىم رە ھە رۇت، نەن ئو پىنوى پالى.
 لىكى نە نەرو چىت، كىم كىر ئالە مەۋى.
 كا بۇ كىر سىكار، قۇل كى سىمچ پىاۋى.
 پىلتۇ رە بىر كىل لى، قىر پىتەھى ۋە ئى.
 كىما سىروى ۋە ئو باورى، چالا جانت بىست.
 (پاڭو ۱، كىدېلى ۱۴)

۱. ئىلاۋە جى سىكە سان مەنى سىكى ۋە پىدى آھى، آن
 جەن ۋە پىدى ۋە پىدى آن، جەن مە ئور ۋە پالى رەھى ۋە پىدى
 آھى، آن كى "چەراۋا" چولدا آھن.
 ۲. رەھى مەن قەرى ۋە پى رەھى.
 ۳. جەاز.
 ۴. ھەنى مەن جەن كى بىست جەن ۋە آھى.

بجا لڳارا ڪوچ ڪا، لڏا نه اڪو اؤنت،
 پلٽو ٿئي 'آس پئي، تن پي ڪيا هٿ چوٽ.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۴)

پاڻي آئي ميري پريتم ڪي، سائين ٿرت بلايو هو.
 لڪ انداري ڪوڙي، دؤجيءَ ديتا نه پاڻي،
 ٻانه پڪر ڄم لي چلي، ڪوئي سڏ نه سائي.
 ساون ڪي انداري، پادون نچ رائي،
 چوڪه پون جهڪو رهي، ڏڙڪي موري چائي.
 چلنا تو همينءَ ضرور هٿ، رهيا بهان ٺاهين،
 ڪا ليه ڪي ملب حضور سي، ڪاٺي ڪڇ ٺاهين.
 پلٽو داس جڪ آه ڪي، نٿن پر روياءِ
 جهون ڄم ڪيو نه ڪي، آهيءَ سي ڪويا.

(ڀاڱو ۳، شيد ۲۸)

جو دن ڪيا سو جاني دي، مورڪه آجهون چيت،
 ڪهتا پلٽو داس هٿ، ڪرلي هري سي هيت.

(ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۵)

چور مونس ڪهر بهنجا، مورڪه بهرا ديت.
 مورڪه بهرا ديت، پور پي آڻي روي،
 والد پوسي چور، مال ڏر غافل سروي.
 سٺه ساھ ڏلونٺ، سڀي سٺو ڪي ڪهاڻي،
 ٺهين ڪجهيءَ بسواس، جاگت رهڻي دن رائي.
 دن دن پڙهي هون، آن ڪو چيت نه داهي،
 سب سي رهڻي دؤر، ڪيھو ڪو مٿو ڪهڻي.

۱. آواز اچي ويو، سڏ اچي ويو.

۲. جيڪو وقت گذري ويو ان جي چٽا نه ڪر، اڳتي

جي لاءِ هوشيار ره.

پلٽو جو اٿسي رهي، درو، ڪوٺو ٺهين ليهڻ،
چور، مونس گهر ٻهڻ، مورڪ ٻهرا ڏيڻ.

(ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۳۹)

سنسار ڪيترو نه ناسونٺ آهي. اندرون جا ڀرڻ ڪيترا
نه وٺي ورت آهن، اهو سڀ سمجهائڻ کانپوءِ پلٽو صاحب جن
جيرو کي اُپدائش ٿا ڪن ته تون هاڻي پاڻ کي اُڌارڻ جو
سامان تيار ڪر. ۽ ٻين جي چيٽا ڇڏي ڏي: ”نهههه ٻي-رائي
ڪيا ٻري اڀري اور ٺهر.“ فرمائين. نه ٻهڻجي ڪرڻي ٿي
گڏ هلندي. ٻهڻجا ڪيل ڪرم خود ئي ڀرڻجا ٻوڏا. اي
جهو! توکي نه ٻين جي چڱن ڪرمن جو لاپ ٻهڻجو ۽ نه
آهن جي ٻرن ڪرمن مان توکي ڪو نقصان ٿيڻو آهي. تون
ڀل ڀل ٻهڻجو اصلي ڪم ڪر. اهو ڪم اٿئي ٻجن سمورن،
مالڪ جي ڀڳتي. ستگروءِ جو ٻوڙ. ستگروءِ توکي جيڪو
نام جو خزانو ڏنو آهي، اڃي سنڀال ڪر. تون ستگروءِ جي
شرط ۾ ره، ڇو ته ان کانسواءِ توکي سنسار ساگر مان پار ٿيڻ
جو رستو ڪير به ڪونه ٻڌائي سگهندو. نه ڪير به اها
اندر جي کڙڪي کولي سگهندو، جنهنجي رستي جيرو ماڻاري
سنسار مان چال ماري پار هليو وڃي. پلٽو صاحب جن اُپدائش
ٿا ڪن ته فضول ڳالهين ڇڏي ڏيڻ ڪهن ۽ ڪام ڪروڙ کان
ٻهڻ ڪهي. فرمائين ٿا ته جيرو آتما شينهن سمان آهي ان ڪري
”سيار“ يعني ممڪن جو سنگ ڇڏي ڏيڻ ڪهي. جيرو کي ڪهي
نه ستگروءِ جي شيرا ۾ سڃي رهڻي. ستگروءِ جي ٻڌايل
ڳڻتي. انوسار ٻجن سمورن ۾ مکين رهي. صرف ستگرو شيرا
۽ ٻجن سمورن سان ئي نام جو ٻيلو ملندو آهي: ”ستگرو ٺهر
نام ڀلاوڻ.“ جيرو جو اصلي لاپ ستگرو ڳڻتي ۽ نام جي
ڪمائي ۾ آهي:-

۱. جيڪو اهڙيءَ طرح هوشيار ٿو رهي، ان جي رام نام
جي پوئجي ڪير به ڪونه ٿئي سگهندو.

تجھي ڀرائي ڪيا ٻـري، اُٻي اور نهر.
 اُٻي اور نهر، چوڙ گز وش ڪو ڪاوي،
 ڪوٽان ۾ ٿو ٻـري، اور ڪو راهه ٻٽاوي.
 اُڙن ڪر اُڇيار، مٿاڇي جاءِ اندـري،
 نهرن گهالي ڪي هات، ماما سي رهتي گهيري.
 ٻيٽ ٿري ڪهر، آپ ٿو ڪاري ڪاوي،
 ڪهر ۾ لاڳي آڱ، دُور ڪي دُور ٻٽاوي.
 ڀلڙو به ساڄي ڪهي، اُٻي من ڪا ٿير،
 تجھي ڀرائي ڪيا ٻـري، اُٻي اور نهر.

(هاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۱۹)

اُٻي اُٻي ڪرئي، اُٻي اُٻي ساه.
 اُٻي اُٻي ساه، ڪريءَ سو آڱي آوي،
 باپ ڪيءَ ڪرئي باپ، پُٽ ڪيءَ پُٺيءَ ٻاوي.
 چورؤ ڪيءَ چورؤ هن ٿلي، خصر ڪيءَ خصر ڪو ٿلتا،
 اُٻي ڪرئي سهتي، جيءَ سب ٻار اُٿرتا.
 ليڪي ٻڌي هٿ سنگ، اُڙ نا سنگي ڪوئي،
 دٻڪو بُو جهه بهار، سنگ بي جههين دولي.
 ڀلڙو ڪرئي اُڙ ڪي، نهرن اُڙ ڪي هات،
 اُٻي اُٻي ڪرئي، اُٻي اُٻي ساه.

(هاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۵۲)

ٿو ڪهن ڪوٺو ڪڇ ڪهي، ڪهجيءَ اُٻو ڪام.
 ڪهجيءَ اُٻو ڪام، جگت ڪر پُونڪن^۱ ڊاڄي،
 جات بـرن ڪل ڪرم، ستن ڪر مار ڪهجي.
 لوڪ بيد دي چوڙ، ڪريءَ ڪوٺو ڪتنو هانسي.

۱. خود ماما سان گهيراڙ ٻيو آهي، گيان چرن ڳالهينون

ٻيو ڪري. ۲. پُونڪن ڏي.

پاپ پڄ دوتو آجوا، اهي دوتو ڪر ڪي ڦاسي.^۲
 ڪرم نه ڪرڻو اڪ، ڀرم ڪرڻو لاکه ڏکاويءِ،
 ٿريءَ نه ٿيري ٿيڪ، ڪوت برهما سمجهاويءِ.^۳
 پلٽو ٿنڪ نه چوڙهڻ، جيئ ڪي سنگيءَ نام،
 ٿو ڪهن ڪوٺو ڪڇ ڪهيءِ، ڪهجيءَ اُٻو ڪام.
 (هاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۲۳)

جو لک لاڳيءَ هانف نا، ڪرم نا ڪهجيءَ ٿياڳه.^۴
 ڪرم نه ڪهجيءَ ٿياڳه، جگت ڪي اوجھ، پڙائيءَ *

۱. سنڌ ۾ پاپ ۽ پڄ، انهي ڪي ٻڌن وارا مڃيو وڃي
 آهي، ڇو ته انهي جو ٻرو ڀلو ڦل ڀڙڪڻ جي واسطي ڏيھ ڌارڻ
 ڪرڻي پوندي آهي انهيءَ ڪري سنڌ ۾ صرف ڪرو پڳتي
 نام پڳتيءَ کي ئي پرميشور پراپتي ۽ سڄي مڪتيءَ جو اصلي
 ساڌن مڃيو وڃي آهي. ۲. ڪلي جي ڦاسي. ۳. ستگروءَ مان
 پروسو نه لڏي، چاهي خرد برهما ئي چو نه ڪمراھ ڪرڻ لاءِ
 اچي. ۴. جيستائين پرمانا سان مڃلاپ نه ٿي وڃي، پنهنجي
 ڪوشش بند نه ڪر.

* هتي بيهڻ ڪهرو پرمارئي اُٻايش ڪري رهيا آهن ته جيستائين
 جيو کي اندر ساکيات ڏرڻ نه ٿي وڃي، اُنکي ٻين يعني ڪرم
 جو ٿياڳ نه ڪرڻ کپي. جيئن جيئن اندر روحاني ترقي ٿيندي
 ويندي، تيئن تيئن بنا ٻين جي ڪرم چڻندو ويندو. سنڌ
 وڃي ٻڌاس جن به اُٻايش ٿا ڪن ته ڦول، ڦل جي خاطر ٿيندو آهي.
 جڏهن ڦل لڳي ويندو آهي ته ڦول سڪي ويندو آهي،
 ساڳيءَ طرح ڪرم انهيءَ لاءِ آهي ته اندر شهد يا نام روپي
 سچ سان ساکيات مهل ٿئي يا انهي جا ملڻ. جڏهن اندر
 شهد يا پرميشور روپي سچ جو سڌو اهو ٿي وڃي ته پوءِ
 ڪنهن به طرح جي ڪرم جي ضرورت ڪونه رهندي:-

ڦل ڪارن ڦولي بن راه، ڦل لاڳا تب ڦول پلاءِ.
 ڪيائيءَ ڪارن ڪرم اڀياس، ڪمان پيا نه ڪر مه ناس.
 (آڏ گرنٿ، صفحو ۱۱۶۷)

اوهڙو اور ڏاريءَ ٿورو، اهر ڪڇ اڪ ل ڀائي.
 آب ڪل سي وي گئي، لاهين آب ملا ٺڪاڻا
 ڪيهڙو اور ڪي لاله، ٻيچ ڪي ٻيچ ٻيلا.
 جهڙون جهڙون ٻاريءَ بستو، ٺيهڙون ٺيهڙون ڪرم ڪو ڇريءَ.
 خاطر جمع ڪر ليه، ڇڪت سي هڙا مڙي.
 پلٽو ٻڪ ٿر ٿر ڪرا، ٺا لهن لکيءَ نه داغ
 جو لک لاکيءَ هاند ٺا، ڪرم ٺا ڪيچي ٺاڪ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۳۷)

ڳهتي مٿ ڪي ٻاٺ، ڇڪت ۾ ٿيس^۲ نه ڪڍي.
 ٻاٺ سهار ڏيک ڇب لڇي، بست ٺاه ڪو ڊڇي.
 به سسار موه ڪا ڪهڙا، جل اچ ڪور نه ٻڇي.
 اچ بڪواد مڙن هويءَ رهيئي، بولت ڪايا ڇڏي.
 پلٽو ڪهيءَ سڀو ڀائي ساڙو، اچن ڪالت ڪه لڇي.
 (ڀاڱو ۳، شهد ۷۷)

فقير ڪي ٻالڪي غصا نه ڪيچي.
 غصا فقير ڪو ٺاه اچا.
 ٻاٺ مينڀي ڪهڙو ليڪ^۳ سب ڪر لکي.
 پيڪ پگولت ڪي پڪڙ پڇا^۲
 رهي اسي رهڙو بهت غراب هويءَ،
 سڪل سسار مل ڪريءَ رجا.
 داس پلٽو ڪهيءَ بهت چوڪار ڪي،
 اچن ڪر مان آب ليه بجا.
 (ڀاڱو ۲، رڳتا ۶۲)

۱. هوشياريءَ سان ڏسي پير رک. ۲. پرگهت.

۳. چڱي. ۴. رب جو آسرو پڪڙي وٺ.

آسن دريد هويء رهيء جگت سي هارنا،
 نندرا بس ۾ ڪريء پوک ڪو مارنا.
 ڪام ڪروڙ ڪو مار آپ ڪو ڪرونا،
 آري هان پلٽو، پاتو پٺاري مار مڙج سي سوونا.
 (ڀاڱو ۳، آرڊ ۷۱)

بيچ باسنا ڪو چريء، تب چوڻيء سنسار.
 تب چوڻيء سنسار، جگت سي پرميت نه ڪيچيء.
 لوپ موھ ڪو جار، سب ڀڏ مارڻ ليجيء.
 ماريء پوک، پياس، جگت ڪي ڪريء نه آسا،
 ڪام ڪروڙ ڪو جار، ٽهيء سب پوک، بلاسا.
 سدا رهيء نرورت، چيت نا اٽيء جاويء،
 من ڪو ليريء ٿور، ڀڄن ۾ جاء لگاويء.
 پلٽو هنن ڪي ڪارني، چڙ پرميت ليا اوتار،
 بيچ باسنا ڪو چريء، تب چوڻيء سنسار.
 (ڀاڱو ۱، ڪينڊلي ۱۲۲)

۱. جڏهن آشا ترشنا جو ڀڄ ناس ٿئي، تڏهن مس وڃي
 سنسار مان چوڻڪارو ٿيندو.
 ۲. نهڪام.

۳. راجا پرميت، جيڪو چڙ پرميت جي نالي سان مشهور
 ٿيو آهي، راج پسات چڙي پرماتما جي پڳتيء واسطي
 جهنگل ۾ هلندو ويو. اتي سندس هڪ هرڻيء جي ڀڄي سان
 پيار ٿي ويو ۽ ان جي ئي وڇوڙي ۾ پراڻ به ٽپاڳيائين.
 جڏهن جي ڪري کيس هرڻ جي ديهه ڏارڻ ڪري جنم وٺڻو
 پيو.

برڌ پئي ٿي خاسا، آب ڪب ٻجن ڪر هڪي ■
 بالهنا بالڪ سنگ بيهتا، نرون پئي اڀانان
 نڪ مڪ سڀئي پئي سهيڊي، هر ڪا مر نه جانا.
 تر مر! بهر ناسڪا چڙهي، ساس ڪري چڙه آئي.
 سٺ دارا ڪريسون لاڳي، بهر-ٻڙوا مر جاني.
 تيرت برت اڪو ٺهين ڪينها، ٺهين ساڙو ڪي سيرا.
 ٽيند ٻن ڏوڪي ۾ پئي، اٿي مورڪ ديرا.
 پڪرا آه ڪال ٿي چوئي، سر ڏن ڏن پڇتانا.
 پلٽو داس ڪولو ٺهين سنگي، جر ڪي هات ٻڪانا.

(پاڳو ۳، شبد ۲۶)

■ آڌ ڪرنت ۾ درج ٿيل پاڻيءَ ۾ سٺ پيڪا صاحب جن
 فرمائين ٿا ته جڏهن ٻڌايو اهندو آهي ته اکين مان پاڻي وهڻ
 لڳندو آهي، شرير ٿيل ٿي ويندو آهي، وار سفيد ٿي ويندا
 آهن، ڪلي مان آواز ڪونه نڪرندو آهي ۽ چير ڪنهن به ڪم
 جو ڪونه رهندو آهي:-

نئين نير بهي ۾ ڪينا، پئي ڪيس ڏڌواني،
 روڌا ڪس سڀ ٺهين اچري، آب ڪيا ڪري ٻرائي.

(آڌ ڪرنت، صفحو ۶۵۹)

گرو صاحب جن فرمائين ٿا ته منجهه سڄي زندگي اڳيانا
 ڪنوائِي ڇڏيندو آهي ۽ نام ڪونه جهپندو آهي. ٻڌايي ۾
 سندس سهڻي انگ جواب ڏئي ڇڏيندا آهن. اهڙيءَ طرح
 اڳيانِي زندگي برباد ڪري ڇڏيندو آهي:-

پوندي چال چوڻ ڪر ڪسري ٿيڻا ڏهر، ڪملائي،
 نيتري ڏنڌ ڪرڻ پئي بهري منجهه نام نه جاني.
 آنڌي ڪيا پايا جڳ آءِ،

دام ردي ٺهين ڪر ڪي سيرا چالي مڙل ڪنوا.

(آڌ ڪرنت، صفحو ۱۱۲۶)

۱. نظر گهٽ ٿي وئي. ۲. دم جي بيماري اچي لڳي.

پچن آنري كيجئي، اؤر بات م دەر.
 اؤر بات م دەر، جگت م جيون ئورا.
 مانس نىن دن جات، گورۇر گرۇ نورا.
 كانچي مهل كي ييچ، بون لك پىچي رهتا.
 دس درواجا كلا، اؤن گر نىب ات چهتا.
 پچ ليچي پكران، اهي م يل هه اپنا.
 آواگون چت جا، جنم كي مئي كاينا.
 پلئو انكا نه كيجئي، چوراسي گهر قير.
 پچن آنري كيجئي، اؤر بات م دەر.
 (پاگور ۱، كىدلي ۵۰)

پلئو نىن پاه كي، پچي نهين كرتار.
 جمر پىر بالدي جاھگي، كهون پكار پدار.
 (پاگور ۳، ساكي ۱۶)

پچ ليچي هر نام، كام سكل تيج ديچي.
 مات پتا سب ناري بالذوا، آوي نه كوئو كام.
 هائي گهرزا ملك خزان، چت جتهين دن دام.
 جب تر آما موني بالدي، هات پساري جانا.
 سوكا هار جگت كي مايا، تاه ديك لچانا.
 نرىن سوك، پچن كي لايى، كوزي هات بكانا.
 هر كا گمان پىرا كىنگى، اورت م وش سانا.
 ايك نا پولا ده نا پولا، پولا سب سىسارا.
 پلئو داس هر كه پكارى، آب نا دوس همارا.
 (پاگور ۳، شيد ۲۵)

هرري كوداس كهاه كي، گنهر كرى نه كره.
 گنهر كرى نه كره، جيهر بذر اكي رهبي.
 دك سكه كىنگى پزي، كهوؤ سي نككه كههبي.

نهری من اؤر، کرن والا هئ اؤری،
 تولا کریء خراب، ناحق کونس دن دؤری،
 واکو کیجیء یاد، چاهه کی ماری تۆئی،
 آدی کونو چاه، گهر ه، بر سهیء ق-تۆئی،
 پلتؤ گنه کیتی سی، یجن مانه پدگه ه-رو،
 هری کوداس کهاء کی، گنه کریء لا کوه،
 (پاگو، ۱، کیدای ۱۰۹)

نک هری یج لیه، من مہری یار مسافر،
 پانی پون اکن سی جورا، ذرتی اؤر اکاسا،
 پانچ نیت کا محل آلا، تھان لیا نمر باسا،
 کون نمر کون کھان نی آسا، بارماں لگایا،
 لانی بات پلے کی کارن، قرقر غوطا کایا،
 لانی بات چیت لھین لکوه، جس کارج کو آلا،
 مایا موه لالچ کی کارن، اپور رۇپ پلایا،
 من کی کارن راهچندر جی، کی کرو کی باسا،
 کسر نسر کارج لاهین، کھتی پلتؤ داسا،
 (پاگو، ۳، شید ۷۳)

۱. گهر جو سپ کچ ناس ئی ویندو.

هتی پلتؤ صاحب جن سمجھائی رهیا آهن نه یگوان راهچندر
 جن نه کی جیت لاه ئی کرو ذارن کیهو هوم نه ک سسار کی
 جیت لاه پرمات جو ائل نیر آهی نه بنا پورن سست ستگروه
 جی نه من وس ر اچی سکهندو، نه آلا اندر شید ر لین ئی
 سکھندی نه ئی پرماتما سان میلپ ئی سکھندو اهو نیر
 هر کنهن نیدی وڈی جی لاه برابر آهی. رام، کرشن،
 نرلوکی نام هئا، پر کرو آهن کی نه ذارن کرئر پیر:-
 رام کرشن ئی کر تۆو تھون پی کرو کینه،
 نهن لوه کر نالکا کرو آکی آذن-

ٻلتو ڊگرا سون، اُنڪ ڪي پرتا گر گرا،
 پالي ڪا ڪو ديت، پواس سي مو مسافر
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۹۲)

مايا او پتراڻه دولور پتر هته،
 ليئي ڪلهاري مارتا پتر هته.
 ڪيئا جهي پتراڻه مايا، جائيگا،
 آري هان پلتو، جو ڪوئي ماهر کائي سوني مر جائيگا.
 (پاڳو ۲، ارل ۷۳)

سيار^۲ ڪي چال ڪو چوڙ بي بالڪي،*
 آب ڪو خوب در آف^۳ ڪيجي.
 سهر هته نهي تعفين^۴ ڪر آب،
 سيار ڪي سکر ڪو چوڙ ديجي.
 آهار نو ڪيجئي آب^۵ سي مار ڪي،
 اڏر ڪي مارا نا ڪي ليجي.
 پلتو نو سهر هويءَ گرج بي هانڪ دي،
 پڪڙ ڪجراج ڏي پالو پمڊجي.
 (پاڳو ۲، جهولنا ۳۶)

* ڪهاڻي مشهور آهي ته هڪڙو شينهن جو اچر اڪران جي ڏڻ
 ۾ اچي واپس پات ڪي اڪري سمجهڻ لڳو. ڪنهن شينهن کيس
 سمجهايو ته تون پنهنجو پاڻ سڃاڻ نه تون شهر آهين. تون شهر
 وانگر گرچنا ڪر، شهر وانگر پنهنجو شڪار خود ڪر ۽ اڪران
 جو ساٿ ڇڏي ڏي. پلتو صاحب جن چيو ڪي سمجهائي رهيا آهن
 ته هي جيو آتما! تون آلهيءَ ستنام جي انش آهين. تون اندران
 جو ساٿ ڇڏي ۵-ن روپي هائيءَ کي جهتي وٺ. تون من
 اندران جي غلام ٿيڻ بدوان، انهن تي وجه حاصل ڪري
 شرار روپي نڪريءَ تي راجا وانگر راج مان.

۱. رستو سڌو آهي پر جهو ڪراندو ۽ پڪڙدو ٿو ٿري. ۲. ڪڍڻ.
 ۳. پڪو. ۴. گرج. ۵. پنهنجي اهڪار کي ماري آهر پوڄن ڪاء.

هري چرچا سي بتر سنگ وه لياگهتي،
 آبي بدي لسا سهيري پاگهتي.
 سرس وه جو دپت تر نهون كام كا،
 آري مان پلٽو، متر نهون وه دشت جو دروهي رام كا.
 (هاگو ۲، اول ۷۰)

قولي هت بهر ڪهنگي، پوئترا لهجيءَ لاس.
 پوئترا لهجيءَ لاس، جنم ماش ڪو پالا،
 ڪري نه ڪرو ڪي پگهي، جهنگ به آه پالا.
 پوئترا ڪهجيءَ جهنگ، ڪها تر ڪريءَ پالا،
 هري ڪو نام سگند، جوڙ پادرا لهتالا.
 رت بست ڪي جات، ڪلي ڪورس ليءَ لهجيءَ،
 بهر نه آئو دالو، جهنگ جهنگ پوئترا ڪهجيءَ.
 پلٽو ڪهون نه مريءَ، هرو نه جهو ڪا لاس،
 قولي هت بهر ڪهنگي، پوئترا لهجيءَ لاس.
 (هاگو ۱، ڪندلي ۱۱۴)

ايڪ هي لاس بهر جهجي نهون لوڪ سب،
 جهجي نهون لوڪ ايڪ سب چوئي.
 ايڪ هي رستا ڪرم ڪا پڙا هت،
 گئي اس راهه سي سهيءَ لڙي.
 راهه جهاري منهنه بهرام ڪي اڻگهتي،
 گئي بهر سب نهين روم لڙي.

۱. جنهن ڪل بهر خوشبرهه نه هجي، يعني مالاوڙي پدارت.
 ۲. جهو ڪرم جي رستي ڪي سب ڪان بهتر سمجهندا
 آهن، پر ڪرم پنهنجو ڪارڻ آهن، جو نه چڱن چاهي هن،
 بهي طرح جي ڪرم جو ڪل پوکڻ واسطي سسار به اچڻو
 پوندو آهي.

داس پلٽو ڪهيءَ سنڌ ڪي راهه ٿي .
 گرم ڪي راهه گئي گرم ڦوڙي .
 (ٻاڳو ۲ ، رڳو ۳۳)

جاء سنڌ سيو ۾ لاڳو رهيءَ ،
 اهي ڏرم چڪياس هڻه جي .
 ٽن ۱۰ . سڀني جب لالهه ٿريءَ ،
 ڪريه چرن ۾ پاس هڻه جي .
 دين دال هڻه سنڌ اڙي .
 جو پڇو مان من ڪي آس هڻه جي .
 پلٽو جو سنڌ اپداس ڪرايه .
 سوئي ڪيجهي وسواس هڻه جي .
 (ٻاڳو ۲ ، جهوليا ۴۹)

ڪو ڪوليءَ گهٽ ڪوڙيا هو ، سٽڪرو بن صاحب .
 ٺهڙ ۾ ڪڇ ڪن ٺهڙن سڳيو ، سسري ۾ پٽي ٺهڙيا هو .
 اُپدي ۱۰ ڪي اڙي ڪولتي ، چوڙي نه پاويءَ ڪڪريا هو .
 پانچ پڇيس رهيءَ گهٽ پيتر ، ڪوڙن پتاويءَ ڏڪريا هو .
 پلٽو داس چوڙ ڪل جتيا ، سٽڪرو مليءَ سڳهتيا هو .
 (ٻاڳو ۳ ، شهد ۷۰)

آب سي خيڙدار رهو پاڻي .
 سٽڪرو ديهي مال خزاناءَ راکو چڪ ٺڪائي .
 پاڙو ٺي گهٽي ٺهڙن پاويءَ ، دن دن هوت سوالي .
 چما سڀل ڪي آلفي پهر ، ڪيان لڪوئي لڪائي .

۱. جيڪي نام جي ڪمائيءَ واري سندن جي راهه ڇڏي
 گرم ڪانڊ جي رستي تي ٿا هلن ، سمجهو ته انهن جا گرم
 ڦڙا آهن ، انهن جي سميت ڪوئي آهي . ۲. جيڪي گهر
 ڪوبه گڻ ڪونه سگهي ۽ ساهري گهر نه موڙي ٿي رهي .
 ۳. سڄو سائي . ۴. فلڇون وارو چوڙو .

د ٻا ڪي ٿو ٻي سر ٻر ڏي ڪي، اڙر اڙڪ ۽ آئي.^۱
 بستو ٻاڻ غافل ۽ رهيا، نس دن ڪرو ڪمائي،
 گهٽ ڪي پيتر چور لڪت هڻ، ٻڌي گهٽ لڪائي.
 تن بدوڻ سميت ڪي سنگرا، ڪيان ڪي گج رھڪائي،
 سوت ٻليٽا هر دم سلڪي، ڪس ٻر راکھ چڙھائي.
 ٻاهر والا ڪڙا سھائي، ڪيان ڪم اڙ ڪائي،
 ٻليٽو داس آڌ ڪي آڏي، هر دم لپت چڪائي.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۷۱)

ڀڄن ڪر مورڪ ڪھڙ پٽڪي ري.
 ٻھ سسار ماڻا ڪي لاسا،^۲ چٽي ٽالھ جو سر پٽڪي ري.
 ماڻا موھ رٿن ڪا سھڻا، جھولي ماڻھ ڪھا اٽڪي ري.
 پرا گهٽ ڪھڙا هري نام آھي هڻ، جگ چوھلا ۾ لھي ري.^۳
 ملا ستڪرو ٽوھ نام ٻلاوي، جاوي ٽھن جگن جگ ڪي ري.
 ٺھين ٻھرات جر ٻانڌ ڪي لڪھن، او ٻر ڪرڙ ٺرڪ لڪي ري.^۴
 (ڀاڱو ۳، شيد ۲۷)

گرمي ۽ گرمي ھلڙوا، گنگاھ لھجي ۽ مار.
 گنگا لھجي ۽ ماري، ممڪ ٽن جات سرائي^۵

۱. خوب سندر لڳندڻ. ۲. ماڻا جو ڀرپاءُ. ۳. اندر
 نام روپي امرت جو گھڙو ڀريو ٻيو آھي. ٻر سسار ماڻاوي
 چلھي ۽ سڙي رھيو آھي. ۴. ٺرڪ ۽ اٻٽو لڪڪو ٻوندو.
 ۵. کائي وٺ. ۶. ماڻھ چولو ٻر باد ٿي رھيو آھي.

• ھن ڪنڊلي ۽ سھجھائي رھيا آھن تہ سر ڏاھي ۽
 گرم گرم حلوي جو جلد کان جلد مڙو وٺي ڇڏڻ ڪھي. مڙو
 ڇا آھي؟ ”ڀڄ لھجي ۽ پگوان“ يا ”لھجي ۽ لاھا لوٽ دان
 دھ ستن ٻاسا، ڇو تہ ”جيئن ڪا ٽالھ ڀروسا“، ”ڪال
 سر ٻر لھانا“.

پڄ ليجي پگران، ڪال سر پر نيرانا.
 مينا هٿ هري نام، جيئن ڪا ٿانه پروسا.
 ڪاه ليه پر پٽ، آڳي سي جات پروسا.
 ليجي لاه لوت، دنان ڏه ستن پاسا.
 آجهون چيت ڪنوار، جات هٿ خالي سوالسا.
 پلٽو اٽڪ نه ڪيچي، ڪوچ هٿ سانجهه سڪار.
 گرمي گرمي هيلووا، گنڀا ليجي مار.

(هاڻو، ڪنڊلي ۴۴)

۱. سر جي مٿان بيهي ڏسي رهيو آهي.
 ۲. صبح شام پني جلدي پاڻ ڏي-رسان ڏليا مان ڪو
 ڪرڻو ئي ٻڌو.

ڦٽڪر

هن کان اڳ جن وشين تي واپار ڪيو ويو آهي، انهن کان سواءِ ٻين صاحب جن ٻين به ڪهڙن تي وشين تي پنهنجا واپار ظاهر ڪيا آهن. انهن سڀني وشين جو هتي بيان ڪرڻ ممڪن نٿو آهي، پر مختصر طور ڪجهه وشين تي روشني وڌي ويندي:-

۱. وشواس، پروسو:-

پروسو جي راهه تي وشواس ۽ پروسي جي ٻاري مهيا آهي. جيڪا سوڌ جي واسطي اهو ضروري آهي ته پوري ڪوچ ۽ پوٽال ڪوٺا کان پوءِ ئي پورن سٺ سٽگروءَ جي شرطن ۽ نام جي ڪمائيءَ کي سٺي رڪي، پر جڏهن هڪ دفعو پوري ٽسلي ٿي وڃي ته پوءِ پوري پروسي سان، هڪ من ۽ هڪ چٽ سان پنهنجو روحاني سفر طئه ڪرڻ جي ڪوشش ڪري. پليٽو صاحب جن فرمائن ٿا ته مون کي نام مارڻ تي پورو پروسو ٿي ويو آهي. مون کي وشواس آهي ته نام هڪ آمله هيرو آهي. هاڻي چاهي سڄو سسار چوڻ مون کي چوي ته اهو هيرو ڪونهي، پر ڪانچ آهي ته به مان پروسو ڪوٺ ڪندس. مون هاڻي سسار جي طرف کان پنهنجي لڪا هٿائي ڇڏي آهي. مون ٻيا سڀ پروسا ڇڏي ڏنا آهن. منهنجي نظر صرف انهيءَ پروسو يا هنجي نام تي آهي ۽ صرف انهنجي ئي آڌار آهي:-

من ڄڻ ڪي ٻاٽ نه ماڻوڻي، نان آڻي نالوڻي.

ڪهي سني سي ڪانڊ آڻي، نانھ ڏور ۽ سائوڻي.

ڪهي سني سي هيرا آڻيو، نهين ڪانچ ۽ آڻوڻي.

جڪٽ ڪي اور ٽڪ نهين ٽاڪوڻ، سٽنگٽ پهاڻوڻي.

(ڏي پليٽو داس ڪهي سي ڪاڀا، جو جانوڻ سو جانوڻي)

(هاڻو ۳، شهيد ۶۳)

رام تو هتڪاري ميري، اڙ نه ڪوئي آس هت.
 جب سي درس ديتا، پيران ان هر لپها،
 تن کي بيري سڏ، سهي جگت اڀاس هت.
 پير کي ڦاسي باجهي، جگت کي لاج ٺاڪي،
 آئي اڪلات مان-ون، سوڙت سي جاڳ هت.
 ڪهت هت پلٽو داس، تڄهه سڪل آس،
 اڪه هي ڀروسا راکو، اڪه هي ڀروسا هت.
 (ڀاڱو ۳، شيد ۶۱)

مسا وڃا ڪرمنا، جنڪو هت ڀروسا،
 پلٽو هري پر رخت هت، تن کي پلٽو داس.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۱)

پلٽو سنسي چوڙت کي، مليا پورا بار،
 مڪن آڀني خيال ۾، پاڙ پڙي سسار.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۲)

جهون جهون رڻي جگت سڀ، مور هو ڪلياڻ،
 پلٽو بار نه هالڪ هيءَ، جو سر پر پڪوان.
 (ڀاڱو ۳، ساڪي ۳۳)

۲. ڪنهن کي به مٿر نه بڻايو:-

ڀروسو ڀرمائما جو ٿي هڻڻ ڪهي ۽ ان کي ٿي ڀنڊجو مٿر
 يا سڄڻ سمجهڻ ڪهي. سسار جي ڪنهن به ڀنڊاريد سان
 دوستي ڪرڻ سان خيال ٻاهر دنيا ۾ ۽ دنيا جي ڀنڊارن ۾
 الجهي ويندو آهي رام ۽ سسار جي مٿر ٿا ڪڍ ڪوڙ هلي
 سگهندي:-

۱. سسار جهون لنوليون برداشت ڪيون اٿم.

۲. وار به ونڪو ڪوڙ ٿي سگهندو.

پلٽو سر بس داڄي. مٿر نه ڪڍي ڪو.
 مٿر نه ڪڍي ڪو، چٽ دي پٿر بساهي.
 نس دن هرء بناس، اور وه ناله ناهي.
 چٽا پاڙيءَ روڱ لکا، چن چن تن چڙهي.
 ڪمر گرؤنا هرء، جهون جهون پالي سي پڙهي.
 جوڳ جگت ڪي هالي، جهان چٽ اٿي جاوي.
 پگتي آبي جا، اک من ڪهون لگاوي.
 رام مٽائي نا چلي، اڙر مٿر جر هوءَ.
 پلٽو سر بس داڄي، مٿر نه ڪڍي ڪو.
 (پاڻو ۱، ڪنڊاي ۱۴۱)

۳. سچ ۽ سچي دربار:-

اهو پرمالما ئي سچو آهي. هن جي دربار سچي آهي.
 دنيا جهوڙي آهي ۽ دنيا جا رنگ به جهوڙا آهن. انهيءَ سچي
 دربار صرف سچ ئي نڪاء کائي سگهندو آهي. اهو سچ پوڙ
 پگتي آهي. انهيءَ سچ کي حاصل ڪرڻ ڏاڍو ڪن آهي:-

ساڃا هري دربار، جهوڙا نڪي نه ڪوئي.
 جهوڙا چٻيءَ نه لاک چهاوي، آلت ڪو هرت اگهار.
 جهوڙا رنگ رنگيءَ جو ڪوئي، چٽڪ رهيءَ دن چار.
 هري ڪي پگتي سهج هٿ لاهين، جهون چوڪي تارار.
 پلٽو داس هات آبي سي، سر ڪو ليٽ آوار.
 (پاڻو ۳، شبد ۸۸)

۴. بڻي گڏ ڪونه رهي سگهندا:-

انهيءَ سچي دربار ۾ ڪوڙي ۽ فرابيءَ لاءِ ڪا به جڳهه
 ڪونهي. صرف نڪام هردي وارو سچو پگت ئي اُتي پهچي
 سگهندو آهي. اهو پرمالما ماڻا ۽ ڪامنا کان نرلوپ آهي. ان

۱. خريد ڪرڻ. ۲. ڪمبل جيئن جيئن پاڻي ۾ پسندو

آهي، نيٺن نيٺن پاري ٿيندو آهي.
 بي تعلق - بي عيب - بي لوث

سان مڊلاپ آهو سڄو پڳت ئي ڪري سگهندو، جهڪو ٻريو ۽
وانگر ئي مايا ۽ آشا ترشنا کان مڪت هوندو. جنهن جي
مٿان موهر مايا جو رنگ، لڳو ٻيو آهي آهو ڀرمانا جي درٻار
۾ ڪونه پهچي سگهندو. ڏيندار يعني ڀرمانا جا خراشمنند
۽ دنيا دار ٻئي گڏ ڪونه رهي سگهندا:-

صاحب ڪي درٻار ۾، ڪيا جهولي ڪا ڪام،
ڀليو ڊولون لا ملي، ڪاهي اوڙ اڪام. (ٻي ڪم)
(ڀاڱو ۳، ساڪي ۱۲۲)

۵. سنتوش:-

ڀليو صاحب جن سنتوش جي بيهڻ مهڻا ڪئي آهي.
سنتوش ٿڌن پيدا ٿيندو آهي جڏهن ٻريو ۽ اٽل وشواس
هوندو آهي يا آتما جڏهن نام جي رنگ ۾ رنگجي ويندي
آهي فرمائين ته ڪل مالڪ يا سب ستگرو جيڪي ڪڇ
ڏئي، ان ئي ئي راضي رهجي: ”گرو جو ديتا هٿ سولي
ٿو لڳي ره“. لوپ سان من سنسار ۾ ڦهلائيندو آهي.
ٿري لوپ جي ٻوڙي ڪرڻ جي واسطي ٻاهر ڀڙڪندو
رهندو آهي، پر سنتوشي جهڙو جو من اندر ڏانهن ڀليو کائيندو
آهي ۽ کيس روحاني چڙهائيءَ ۾ به مدد ملندي آهي:-
سنتوش ڪي ڌري سي کائي گج ۱ ٻيٽ ٻري،*
سوان لڪ ٺوڪ ڪو ڪهڪڙ ڏاوي.

هن ٻڌ ۾ بيهڻ سندر ڀونگر سان سمجهائين ته هاليءَ جي
ڪهڪڙي نه گهڻي خوراڪ آهي، پر کيس سنتوش هوندو
آهي. انهيءَ ڪري ٻيٽ ٻري کائڻ لاءِ ملي ويندو اٿس.
ڪٿو ٻي صبر هوندو آهي، انهيءَ ڪري هڪ ٺڪري جي
واسطي ڀڙڪندو رهندو آهي. اڄڪر جو شڪار ٻري کان
لهڙيءَ سان خود ئي اڄڪر ڏانهن وڌندو ايندو آهي. سنتوشي
شيهن ڪي سهج ئي شڪار ملندو آهي، پر لوڙ ڪاڏي لاءِ
ڀڙڪندو ڦرندو آهي. اهڙيءَ طرح سندن ڪي پنهنجي آهار
جي واسطي ٻين ڪونه ڪرڻ پوندو آهي. انهن ڪي سڀ ڪڇ
سهج سان ئي ملندو رهندو آهي.

سنت کي ورتي آجدها کي چاهيتي،
 چلي ان قري آهار پاويء.
 سند آهار ڪر ڪرت هٿ سهج،
 سيار دس بيس گهر مؤڙ ناويء.
 داس پلٽو ڪهيء اڙ ڪڇ نا ڪريء،
 پگتي کي مڙل سنتوش لاويء.
 (پاڳو ۲، رڳتا ۴۰)

يار فقير تڙو بانڌ نانا ڪهيء،
 ڪرو سنتوش به ڪرڇ مهريء.
 رهر بي فڪر هريء بانڌ ڪهي ڪهيء،
 بهر کي بهت جا پار بهريء.
 ڪرو فراخ دل ۳ بهر ٽڪ ڪيچي،
 فرق سنسار سي بهت بهريء.
 داس پلٽو ڪهيء فڪر فارغ هئا،
 قتي هجور ۴ درڊ بهريء.
 (پاڳو ۲، رڳتا ۶۱)

گرو جو دها هٿ سوئي تڙو لڳي ره،
 اسي ۵ بهت وشواس ڪرنا.
 هويگا بهت ٿر شبد جو لڳيگا،
 چنڊ ڪو چنڊ ڪي ٽيان ٽرنا.
 چتر جو هويگا ڪرنگا ڪسب ڪو،
 بوند هي بوند سامند ۶ پونا.
 داس پلٽو ڪهيء صفت هٿ سرت ڪي،
 اڙ ڪوئي خيال ۷ ناهين پونا.
 (پاڳو ۲، رڳتا ۳۹)

۱. آڳو. ۲. پرام جو پنڌن. ۳. کلي دل. ۴. وويڪاڻ
 ڪم وارو. ۵. هڪدم سنسار کي پني ٽپڪارو، بهي سنسار
 جي پنڌن کان پاڻ کي مڪس ڪريو. ۶. چنڊا کان مڪس ٿيو.
 ۷. سڀاڻو چيو سدائين اڀياس ڪندو رهندو. ۸. سمند.

۶. هڪ جو ڀروسو ڪنهن ۾؟

سچو سمنڊوش ۽ سچو ڀروسو صرف ٻورن سنڀ ستڙو ۽
 ۾ ئي هوندو آهي. آهي سمنڊوش جي زندهه تصوير هوندا
 آهن. هو ڪڏهن به ڪنهن جي اڳيان هٿ ڪونه ٿهلائيندا
 آهن. انهنجو هڪ ڀرمانا ۾ ڀروسو هوندو آهي. اهو سمنڊوش
 ڪنن نام مان پراپت ٿيندو آهي. هنن وقت نام جو اڪث خزانو
 هوندو آهي، جنهن جي ڪارڻ ڪنن سنڀار جي ڪار به ڪ
 ڪونه رهندي آهي. انهن جو آسرو ڪل مالڪ هوندو آهي
 ۽ سواءِ ان مالڪ جي ڀروسو جي، ڪن ٻئي ڪنهن آسري
 جي ضرورت ئي ڪونه پوندي آهي:-

سمنڊن کي سرنج هٿ، سولي سنڀ هوءَ جاءِ.
 سولي سنڀ هوءَ جاءِ، رهيءَ جو اٿس رهنديءَ
 مڪه سي ٻوليءَ ساڄ، ڪريءَ ڪڇ اڄ ڪرلي.
 اٿڪ ڀروسا ڪريءَ، نهين ڪاهو سي مانگيءَ
 ۾ ڪريءَ سمنڊوش، اٿڪ نا ڪجهون لاڳيءَ.
 ٻلي ٻري ڪوٺو ڪهيءَ، ٿاهه سن نهين ۾ ماڳيءَ
 آت پهر دن رات، نام کي چرچا راکيءَ.
 پلٽو رهيءَ غريب هوءَ، پوکي ڪو دي ڪاهه
 سمنڊن کي سرنج هٿ، سولي سنڀ هوءَ جاءِ.
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۲۷)

۷. دنيا:-

پلٽو صاحب جن ڪيترن ئي مثالن ذريعي ۽ زوردار
 لفظن ۾ دنيا جي ريت سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي آهي.
 اٿن جي مٿي ۾ ڪو اکين وارو هليو وڃي. سڀني اٿن
 مٿي ڪري ان کي به اٿو چوڻ شروع ڪيو ۽ اکيون ڪڍي

چڏڻ جي صلاح ڏنائونس. هن انڌي دنيا ۾ نه ڪو ورلو
سٺ ٿي، سڄاڪو يعني اکين وارو هوندو آهي ڇو ته صرف
ان سٺ ڪي ٿي سچ جو ساکيات انهو هوندو آهي. پر
دنيا اهڙي سٺ ڪي اڳياڻي چوندي آهي ۽ کيس ٻيهر
ڪشت ڏيندي آهي، ايتري قدر جو انهي جان جي دشمن
ٻڌجي ويندي آهي.

هن اٿن جي نگرِيءَ ۾ هڪ ڪاٺي (ارٿاٽ من) جو
راج آهي. سڀيئي انڌا سسار روپي ساگر کي پار ڪرڻ چاهين
پر زوري ڏيڻ ٿا چاهين (يعني ڪرم ٿا پوڻ چاهين).
اڳيانا روپي رات جي اندري ۾ ڪال روپي بگهڙ پوساگر
پار ڪرڻ جي خواهشمند جهڙن ڪي اچي صلاح ٿو ڏئي ته
توهين هڪ هڪ ٿي ڪري مون سان هلو، توهانکي پار
پهچائي ايندس. اهڙيءَ طرح هُو ڊوڪر ڏيئي هڪ هڪ ڪري
سڀيئي کي ماري ٿو ڇڏي

هن سسار جي حالت اها آهي ته هتي چور راجا ٻڌو
وينو آهي، ارٿاٽ سڄو سسار ۾ جي آڏين آهي. اهڙي
راج ۾ رعيت کي ڪٿان سڪ ملندو؟ ٻلاؤ صاحب جن فرمائين
ٿا ته هن من، مايا جي نگرِيءَ ۾ ڪهت زور آهي. هتي
ڪنهن تي نه ڀروسو ٿو ڪري سگهجي ڇو ته من، مايا نه ڄاڻ
ڪهڙي روپ ۾ اچي اسان جو خاتمو ڪري ڇڏيندا. هن
ڪنڊلين ۾ ويهڪو هاسم دس جو نه سندر ورن آهي:-

آنڌرن ڪير بچار، ڪيا اڪ ڊنهار.
ڪيا اڪ ڊنهار، سڀيءَ آنڌا اٺ ڏاٺي.
احمق آلي آڄ، سڀيءَ مل ٽاري لائي.
دارو آٽڪي ڦور، رهو نه همري نائي.
سڀ آنڌرن مل، آنڌ آنڌ واکو ٺهرائي.
جنهرا لاکن آنڌ، اڪ ڪيا ڪري بچارا.

سڀي نه واکي ڪوٺو، تھان ڏٺياريءَ هارا.
 پلٽو داس بيهه ٻاٺ ڪو، ڪوٺو نا ڪريءَ بهار،
 آندون ڪهر بهار ۾، گيا اڪه ڏٺياري.

(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۹۴)

سب آندون ڪي بهج، اڪه هٿ ڪانا راجا.
 ڪانا راجا رهي، ٺاه ڪي رعوٺ آندا
 ڪانا ڪو اگواه، اڪه اڪه پڪون ڪانڌا
 بهج ملا درٻارو، آند ڪو ناڙ ڪرائي،
 لهن گيا وه ٺاه، سؤلس^۱ لنگا گهسيائي.
 سانجهو آه نيران، آند سب ڪريءَ بهارا،
 لاگه ڪان ڪو ڪون، بڙا سردار همارا.
 آڏي رات ڪي بهج، سڀي مل ڪوگا^۲ لائي،
 پيڙها^۳ بولا آه، چلو اڪه اڪه بلالي.
 اڪه اڪه لهر چلو، لهن هٿ باسن^۴ دوجا
 گردن ڏي ليه جاء، ڪريءَ ٺاهي ڪي پوجا.
 پلٽو سب ڪو ڪاه، مگن هريءَ پيڙها ڪاجا
 سب آندون ڪي بهج، اڪه هٿ ڪانا راجا.

(ٻاڳو ۱، ڪنڊلي ۱۹۵)

آه لگو وهي ديش ۾، جهنوان راجا چور.
 جهنوان راجا چور، پرجا ڪسي سڪه پاويءَ
 پانچ پچيسه لکاه، رٿن دن سدا مساويءَ.
 آئون بهر آهاڏي، رهي نانا ٻڌ لاڳي،
 ڪام ڪروڙ هڪار، سڪي نا رعوٺ ٻاڳي.
 لوپ موه ڪي دٺيءَ، گلي وچ ٺاوي، ٺانسي،

۱. ڪرم. ۲. شور مڃاڻو. ۳. ڪال. ۴. ٻولن،
 هتي مطلب آهي پيڙهي. ۵. پنج وڪار ۽ پڇوڻيه
 پر ڪرڻيون. ۶. لٽجي وڃڻ. ۷. دڪ.

لوڪ لاج مرچاد، چلاويءَ ۾ رڳن گانسي.
 پلٽو رعيت ڪيا ڪريءَ، چليءَ نه اڪر چور،
 آڱر لڳر وهي ديش ۾، جهنڊوان راجا چور.
 (هاڱر ۱، ڪنڊلي ۲۶۰)

پلٽو ڀانڊو نه ديهي، ڪوئا به سسار،
 هتائي ڪر ملت هٿ، پيت مهين ٿروار.
 (هاڱر ۳، ساڪي ۱۲۰)

پلٽو ڀانڊو نه ديهي، به جڳ ٻري بلاه،
 لهي ڪترني ڪالڪ ۾، ڪريءَ مٽرنا ڏاڍو.
 (هاڱر ۳، ساڪي ۱۲۱)

پلٽو مٿن روڊن لڳا، جرڙ چڪت ڪي ريت،
 جهان دٻڪو تهاڻ ڪپت هٿ، ڪاسي ڪيچو ڀرست.
 (هاڱر ۳، ساڪي ۱۱۸)

۸. منمڪن جي پڳتي ائين آهي، جيئن ڪاڻي ڪجڙ
 لڳائي:-

پلٽو صاحب جن فرمائين ٿا ته منمڪ يا دوکو ۾ چل ڪپت
 ڪرڻ وارا فقير ڪاڻي استريءَ وانگر آهن. فرمائين ٿا ته
 ڏاڍي اچڙ جي ڳالهه آهي ته ڪاڻي به هار سينگار ٿي ڪري
 يعني منمڪ به ڪيترن ئي قسم جي ڌرم ۾ ڪرم ڏري
 ٻيو ۾ جا پڳت هٿ جو ڏيکاءُ ٿا ڪن. ڪاڻي استريءَ (منمڪ)
 نه اڃا تائين ٻيو ڌرم جو روشن ڪيو آهي، نه ئي ان سان ملاقات
 ٿي اٿس. پر ٻاهرين ٻيو ۾ ڏيکاءُ ائين ٿي ڪري چٽ نه.
 ٻياري (ٻيو ۾) سان سدائين گڏ آهي. رڳو ڪوڙن ۾ ٻاڙي
 پنڊتن، فقيرن ۾ مهنتن کي طعنو هنيو ويو آهي پلٽو صاحب
 جن جي ٻائيءَ جي هاس به رس جو رڳو به سٺو مال آهي:-

۱. ٻائي ڪرڻ سان به دشمني ٿي ملي.
۲. ٻاهران دوستي ٿو ڏيکاري، اندر ۾ دشمني ٿو رکي.

۱-ھ، آچ-رج ھم ڏيکيا، ڪاٺي ڪاچر ڏيٺ.
 ڪاٺي ڪاچر ڏيٺ، خصم ڪي من نا مانيءَ،
 نس دن ڪريءَ سنگار، پيڊ ٺهه ٻرلا جانيءَ.
 لڪر سکر ڪوئي موت، ٻهر ڪيءَ اٿئي ڪهڙا
 مورڪ ڏيکڻ ڄاڻ، ڏيک ڪيءَ ڪريءَ سرهندا.
 ٻوليءَ مٺي ٻول، سٺن ڪو ٻيڪر رجهاويءَ.
 ٺهين خصم سي پيٽ، پٽ ڪيءَ ٻاٽ ٻڌاويءَ.
 پلڙ ٺهه سنسار ۾، جهڙوڪ ڪهيءَ سو ليٽ.
 ۱-ھ، آچ-رج ھم ڏيکيا، ڪاٺي ڪاچر ڏيٺ.
 (ٻاڳر ۱، ڪنڊلي ۲۶۱)

۹. مڙڪه ڪي سمجھائڻ مشڪل آهي :-

مڙڪه ڪي سمجھائڻ، پٿر سان سر ٽڪرائڻ جي برابر آهي.
 چاهي خود ٻرهما آي چوڻ ڪيس سمجھائڻ لاءِ هلي اچي پر
 مڙڪه پنهنجو هٿ ڪوڙ ڇڏيندو. هُو غلط ساڌن جي ذريعي
 صحيح نتيجي تي پهچڻ چاهيندو آهي. مڙڪه انسان اهڙي الذي
 وانگر آهي جنهن کي پرڪاش نظر آي ڪوڙ اڀندو آهي. هُو
 اهڙي نانگ وانگر آهي، جيڪو ڪو به زهر ٻڌائي ڇڏيندو
 آهي اهڙي مڙڪه سان معرڪو مارڻ سان مڙڪه جو نه ڪچ نه
 ڪوڙ بچندو، اٿر پنهنجو اڪاچ ضرور ٿي ويندو :-

مڙڪه ڪو سمجھائي، ناحق هرو اڪاچ.
 ناحق هرو اڪاچ، ڪهي سي ٻاٽ نه پڙجهي.
 انڌا آئون کان، علاج نه پٽ نه سڙجهي.
 ٻرهما اٿريءَ آه، ڪهي سي ڪمان نه آويءَ.
 امرت ڏيئي پيال، ٺهين واکو پڪ جاويءَ.

۱ نانگ ڪي ڪوڙ پيارڻ سان به نانگ جو زهر نه ڪوڙ
 ويندو، پاڻ ڪوڙ به زهر ٻڌجي ويندو.

لکي نه پيتر گمان، تاهه سي نه ملاويء
 ماريء پال پکان، ڏسيء نهين آليا آويء.
 پلٽو جو بهوجهيء نهين، برليء سي ره باج،
 مورء ڪو سمجهائيء، ناحق هره اڪاج،
 (ڀاڱو ۱، ڪنڊلي ۱۲۹)

۱۰. ڪمٽي :-

جتي ڪمٽيء جو واسو آهي، اُتي سهڻي به سڪ ڪونه
 ملي سگهندو ڪمٽي لوڪ، پرلوڪ ٻئي ارباد ڪري ڇڏيندي
 آهي :-

جهان ڪمٽي ڪيء باسا هئ، سڪ سهڻيه ناهين.
 ڦور ديت گهر مور نور ڪر، دٻڪيء آب تماشا هئ.
 ڪله ڪال دن رات لڳاويء، ڪريء جگت اپهاسا هئ.
 نرڙن ڪريء ڪائي بن ماريء، آچت ان اپواسا هئ.
 پلٽو داس ڪمٽي هئ پوندي، لوڪ پرلوڪ دوڻو ناسا هئ.
 (ڀاڱو ۳، شهيد ۹۸)

۱۱. نرگن ملا، پڙلا سرگن چال :-

جڏهن ان نرگن پرپوء جي پڳتيء جو رس اچڻ لڳندو
 آهي تڏهن سرگن جي پڳتي به سواد يا ڦڪي لڳڻ لڳندي
 آهي. انهيء سرگن ۾ چيئن پرپوء سان جڏهن پيار ٿيندو
 آهي، تڏهن استغول ۽ ناسولت سلسار جا سڀ موه سماپت
 ٿي ويندا آهن :-

جاڪو نرگن ملا هئ، پڙلا سرگن چال.
 پڙلا سرگن چال، اچن نا مک سي آويء.
 سميج^۲ اور ڪتاب^۳، نهين ڪا جي ڪو پاويء.

۱. پير تي پالو اچڻ سان پير جي اندر پالو نه ڪونه
 ويندو، پاڻ اٿڻ پنهنجي سرتي اچي زور سان لڪاء ڪندو.
 ۲. مالا. ۳. قرآن شريف.

پنهن پڙهي نا بهد، نيرت پٿراڳي ٿياگا،
 ڪاٺ ڪلم نه ليته، راج نج راجا پاگا.
 بيسوا نجا سڱار، سڌ ڪي ڪٿي سڏائي،
 راڳي پولا راڳ، جندي --- ديهه بهائي،
 پلٽو پولي ڪيڏي، ڪهون پات ڪهون دال،
 جاڪو ڏرڻ ملا هته، پولا سرڳن چال،
 (پاڳو ۱، ڪنڊلي ۲۳۲)

۱۲. آتما آمر آهي :-

آتما ڀرمالما جي انش آهي. ڀرمالما وانگر ئي ڇهتن ۽
 اڀاسي آهي. مڙت جي وقت شرار ناس ٿيندو آهي، اجر،
 امر آتما ڪونه ناس ٿيندي آهي :-

پرئيسب آڪاس ڪو دٻڪا چهي،
 ڀريه گهٽ ۾ اُسڪا پاس هته جي. ■
 اُسي گهٽ ڪو ڦر ڦر ڌاري،
 آخر ڪو رهي آڪاس هته جي.
 اس پانت سي جڙ شرار منهي،
 ڇهتن ڪري پرڪاس هته جي.
 پلٽو شرار ڪا ناس هروي،
 ڇهتن ڪا ٺاهين ناس هته جي.

(پاڳو ۲، جهولنا ۵۶)

۱. مانا پٿر ڪي ڇڏي ڏيندي آهي. ۲. سڀاڻيءَ جي نه
 مٿ مار جي ويندي آهي، کيس اها خبر ڪونه پوندي آهي
 نه دال ڪٿي آهي ۽ چانور ڪٿي آهن.

■ سورج جو عڪس پاڻيءَ جي گهڙي ۾ پوندو آهي. گهڙو
 جي ڀڄي پوي نه سورج ناس ڪونه ٿيندو آهي. اهڙيءَ طرح
 جڙ شرار جي اندر ڇهتن ڀريو جي اس آتما آهي. شرار
 روپي گهڙي جي ڀڄڻ سان آتما ناس ڪونه ٿيندي.

۱۳. سڄي جنني :-

سڄي جنني، پُٽر وٺي ۽ اها ماٺا آهي جيڪا سڄي
 پُٽر پڳت کي جنم ڏيندي آهي. منمڪ ۽ اها دنيا دار پُٽر کي
 جنم ڏيڻ کان نه ماٺا والجهه رهجي وڃي نه بهتر آهي. ڏني،
 آهي اها ماٺا جيڪا ڪنهن سڄي سنڌ ۽ ماٺا کي جنم
 ٿي ڏئي :-

جنني رهي نه ٿو بالجهه ٻيءَ ساڪت ۽ لا جنبيءَ،
 هوندي ۽ ۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸- ۹- ۱۰-
 پُٽر سي پلا مدار ڦري ۽ نا دوش ۲،
 آري هان پلٽو، پُٽر وٺي هري پڳت هوندي جهه-ڪوڪ ۲-
 (هاڻو ۲، آرل ۱۳۵)

۱۴. ڪڪهرا :- سي حرفي

پلٽو صاحب جن جي وقت ۽ ڪوٽا جا جهڪي ۽ روپ
 مشهور هئا، انهن مان ڪيترن ئي ڪاويءَ روپن جي ذريعي
 انهن پنهنجو روحاني انو ظاهر ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي.
 جيتوڻيڪ گهڻو ڪري انهن ”ڪنڊلين“ جو پُٽر ڪيو، پر
 ٻين ڪيترن سندن وانگر ”ڪڪهرا“ به رچيا اٿن ”ڪڪهرا“
 ۽ انهن دنيا جي وچتر سڀاءَ، ماٺا جي زور، وڇڪ ڪيائين ۽
 پيڪي ساڌن جي ڪوڙي ڪيان، گرمڪ ۽ منمڪ جي ورتيءَ جي

۱. ساڪت، منمڪ. ۲. منمڪ، پٽ کي جنم ڏيڻ کان نه ان
 جي ڪڪهرا ٿي، يعني اولاد نه ٿي نه بهتر آهي.

* ڪڪهرا صاحب جن به فرمايو آهي ته انهيءَ ماٺا جي ڪڪهرا سڦل
 آهي جيڪا ڪنهن سورمي ۽ داني پُٽر پڳت کي جنم ڏيندي
 آهي. دنيا دار منمڪ کي جنم ڏيڻ کان نه جنني والجهه رهجي
 وڃي نه سٺو آهي :-

جنني جنبيءَ نه پڳت جن ڪي دانا ڪٽ سورا
 نهين نه جنبي باجهه رهيءَ ڪاهي ڪنواويءَ لور.

ٻڌ، سڄي نام ۽ سڄي سڱروءَ جي مهيا وغيره انڪ
ٻڌمارئي مضمونن تي روشني وڌي آهي. هيءُ ”ڪڪهرا“
ڳائي سگهجي ٿو ۽ بيحد مڌر آهي:-

ڪڪا ڪهڻي ڪهي سمجهائي، ڪها ڪولي ٺهين مانيءَ،
ڪاري اڙ ڪهڙو، ڏوڏو اڪيءَ ۾ سائيءَ.
ڪنهن ڪهنگهجي آن، اٽلا اڪيءَ ۾ ٺوليءَ،
آري هان پلٽو، جهوٽا ماريءَ ڳال، ساڄ ڪٽسي ڪو ٻوليءَ.

ڪڪا ڪرا ٻاويءَ ڪومت، ڪومت ڪو ڪرا ٻاويءَ،
چور چوڙي ٻٽ، ساه ڪو پڪر منگاويءَ.
ڪام ڪروڙ ٺهين مريءَ، ڪرو اڙ شش اناريءَ،
آري هان پلٽو، همرا ٽٽ ٻڌار، ڪهو ڪو سنيءَ ه-ماريءَ.

ڪڪا ڳالي ٻاويءَ سنڌ، سنڌ ڪي ڪرينءَ ٻڙائي،
سؤدر قلندر درٻ، سنڌ سي مالڪن ڄائي.
انڌي اٽلا هٿ، ڪهو ڪٽسي ڪو سؤجهيءَ،
آري هان پلٽو، همرا ٽٽ ٻڌار، اڃان ڪوئي ٺهين اُوجهيءَ.

ڪهنگها ڪهر ٻٽ ٻٽ هٿ، ڏوڏين ڪو بن بن ڏاويءَ،
ڪرو شش ڏوڏو انڌ، ڪهو ڪو راه ٻٽاويءَ.
راجا پانچ ٻهٽس، ڪال ڪي چوٽ هٿ،
آري هان پلٽو، هيءَ ڪوئي ساڌ، نام ڪي اومت هٿ.

ٻيا نانا ڪمهي ٻيڪ، مٽي ٺهين من ڪي آسا،
ٻهروڙيا ڪا سوالڪ، اٽل ڪو ٺرڪ ٺواسا.
جايا ديه ديه ڏول، سڀن ڪو لاڄ لڄاڻا،
آري هان پلٽو، لڳي رهيءَ وه ڏور، ٻهر ٻڌراسي آيا.

۱. سون. ۲. اڻي هڪ ساهيءَ ۾ ٿو ٿوري. ۳. ٻه-سو.
۴. آرسِي. ۵. ٻنهن وڪاڻن ۽ ٻنجهڙين ٻن ڪرڻن جو راج
آهي، جنهن جي ڪري ڪال جون چوٽون ڪالڙيون ٻوڏاڻون.

چچا چرڪ مرڪا سسار، مڪر^۲ سي دنيا کاويء،
 بائينء ڪهيء بنا، سوئي آب سڌ ڪهاويء.
 ملي نهين ڪڇ بست، پيد ڪا پوم نه ڄاڻا،
 آري هان پلٽو، چمر-درشت سسار، رشت ڪسي پهچانا^۳.

چچا چڪي نهين هر نام، بهولي پالڪ ڌڻورا،
 بست گڏا ڪي بيهچ، کان ڪو لدو بهڙا.
 منگني ڪينهي ڄام، بياھ بن رهي ڪناري،
 آري هان پلٽو، خصم پڙا نهين چمنه، جهوٽ ڪس لاويء تاري.

ججا جتا رڪاء سس، بگل ۽ ترڪن ڦالسي،
 گر پر ڪرئي گهاٽ، دٻڪن ڪو ٿڙي اداسي.
 بجهي نهين هٿ آڪ، راک ۽ رھتي ڊاڪي،
 آري هان پلٽو، تن سي ڊيڪا لياڪ، چاه بهر سبڪي من ڪي.

جهجها جهنڪ ڦرت ڪمڙت^۴، روه ڪي جنم گنواويء،
 بست نه سڪيء سمھار، دوندو گت سوگه لگاويء.
 هيرا ليه ليه هات، آپ سي ديت بهائي،
 آري هان پلٽو، ڪرم لڪا هٿ پوس، ڪهر ڪس هيرا پائي^۵.

ٽٽڪا ٿريء ڪيت سي پاڪ، سور اور بير ڪراري^۶،
 هات چوڙ مل گئي، مايا جب ڏينهي تاري.

۱. چٽڪ-مٽڪ. ۲. ڦرپ، ڊوڪو. ۳. سسار جي چوڙي
 جي درشتي آهي، ۴. استول پدارتن کي ڏسڻ جو عادي آهي،
 سوڪرم پريء کي نعر سڃاڻي سگهي. ۴. بدقسمت انسان
 جهڳوڻا وٺندا آهن. ۵. جنهن جي پاڪ ۽ سسار روپي شهر
 لڪيل هجي، انکي پري پري ڳڙي يا نام روپي هيرو ڪيئن ملي
 سگهندو؟ ۶. پنهنجو پاڻ کي سورما پگت سڏائڻ وارا مايا
 جي اثر ۽ اچي پرمات جي ٻڌ جي ميدان مان هڻي نڪتا.

لاکن ۾ ڪوئي سست، مايا ڏا مهڙا ڦيرڻ،
آري هان پلٽو، سستين ڪهڙا بيڪ، مايا پئي اٿڪي چيري.

ٺٽا نور ليه، ٺهراء، ڪرو سي ڀُڄ ٺڪاڻا،
ڪرڙي ڪٽڻج ڪمان، سرت سي ڦرڙ نساڻا.
ڦوٽ جاني برهمڻ، ڪڳن ۾ ڪريء رڪاڻا،
آري هان پلٽو، ٻڙي مرد ڪا ڪام، رُٿا ٻر ٻالڏيءَ ٻاڻا.

ڊڊا ڊڳر سي رهي پلاء، اکر ڪو راه بٽائي،*
ڇاي پٿر ٺهين اٺڪ، منو منهن ئي سي آئي.
مجلس بٽ ڪنوار، ڪهيءَ ٻهڻجي هٿ هر هين،
آري هان پلٽو، ٻڙين ڪسوئي جا، سار ٺڪسار ۾ تب هين.

ڊڊا ڊالون ڪا ڪيٽا، اوت لڙو اي شود ڪٿاري،**
ڪڙي رهو ميدان، هالڪ ڏيء سرت سمهاري.
تل تل لاڳيءَ گهاٽو، ٿريءَ ٺهين ڪيٽ سي،
آري هان پلٽو، ٻڙا رهيءَ ڪوئي ساڌ، ٽلي ڪي هيٺ سي.

۱. ڪي ورلاسست تي آهن جيڪي مايا جو منهن موڙيندا
آهن. ۲. هن ٻڌ ۾ فرمائين ٿا ته اصلي سورسو آهو آهي
جيڪو ڪروءَ جي هدايت موجب سرت کي شوق نيت ۾ اٽڪاڻو
ڪري اندر جي روحاني ميدان تي وجهي حاصل ٿو ڪري.

• هن ٻڌ ۾ سمجهائين ٿا ته سسار ۾ اهڙن بناوٽي ساڌن
جي ڪمي ڪانهي، جيڪي پاڻ نه ڪٿي پهتا ڪونه آهن پر
بين ڪي راه ٻڌائيندي لکجن تي ڪونه ٿا.

*** ”ڊڊا“ ۽ ”ٺٽا“ وارا ٻڌ گڏي پڙهو. ”ٺٽا“ واري
ٻڌ ۾ فرمائين ٿا ته اصلي ساڌو آهو ڪونهي جيڪو چال جا
ڪهڙا پائيندو آهي، ۽ ٺٽا ۾ ٻڌ ٿوريءَ ۾ لڪر ويندو هوندو
آهي ۽ ٻڌاڻا ۾ وغيره ڪندو آهي. جهستائين من جي آشا
(وڌيڪ ڏسو صفحي ۳۱۴ تي)

تعا تن لاء چال، ڪپ ڪا بڪل پوري،
 ٻڌ ڪٿا ۾ جاء، ڪرد ڪي ڌرتي گهري.
 ڪرني پراڻا نام، آلت ڪي ڪٽهڙي سواسا،
 آري هان پلٽو، ٻيئي آسن مار، مٽي ٺهين من ڪي آسا.

(صفحي ۳۱۳ جو رهيل)

ڪونه مرندي، اڃا اها ڪي ڪرڻي ورت آهي. ”ڏيڍا“
 واري ٻڌ ۾ سمجهائين ٿا ته اصلي ساڌو سورمو اهر آهي
 جيڪو من سان پوري لڙائي ٿو لڙي. هو سرت ڪي گهرو
 ڪري اندر وٺي اچي اڪاڙ ٿو ڪري ۽ چاهي ڌرو ڌرو
 ٿي ڪٽجي چور وڃي، هو سرت شهيد جو اڀياس ڪونه
 ڇڏيندو. جهڪو پريو ۽ جي پرام ۾ شهيد جي چوٽ ٿو سهي،
 اهر سچو ساڌو آهي.

ڪير صاحب جن به پنهنجي پوسند شهيد ”مگن داما
 باجو“ ۾ اشارو ٿا ڪن ته اصلي سورمو ساڌو اهر آهي
 جيڪو ”دسم دوار“ جي انهد شهيد جي اڀر دست چوٽ ڪي
 برداشت ٿو ڪري، اڀياسي ساڌڪ جي لاء اندر جو روحاني
 مندل رخ پرمي آهي ۽ شهيد جي ڌار ٿيڻ لوار آهي. هو وارا
 جو ڌرم سچائي ٽڪر ٽڪر ٿي ويندو آهي، اولهت پنهنجو
 پاڻ ڪي پوريءَ طرح شهيد ۾ جذب ڪري ڇڏيندو آهي، پر
 ڪنهن به حالت ۾ سوت شهيد جو اڀياس ڪونه ٿيا ڇڏيندو آهي:-

مگن داما باجو پرتو ليسانءِ گهاٽ،
 ڪيٽ ج مانڊلو سوروما آب ۽ جوهن ڪو داڻ.

سؤرا سو پوڄا لپٽيءَ ج لڙيءَ دان ڪي هيس،
 پرجا پرجا ڪٽ ريءَ ڪهون نه چاڊيءَ ڪيس.

(آد گرنت، صفحو ۱۱۰۵)

ٽٽا ٽڪٽ پئي هر دٻڪ، سڀي غفلت ۾ سڙو وين،
 پگتي ڪا پوڏا ڪامت، بڪي ڪا اٽڪر پروا نه،
 ٽهسي پي ڏنولت، ساويءِ^۱ سب پئي پڪاري،
 آري هان پلٽو، روڪي هريءَ کڻي ٺيڪ، پيد سب پئي آجاري^۲.

ددا دٻڪ رها هٿ سهار^۳، سينهن پھري ٻاٻا،
 داغ لگائي سوس، لڙن ڪا مرم نه جانا،
 حاڪم رهي چٻاء، پيد پاڻا نھين ڪوئي،
 آري هان پلٽو، اڪ اڪ رھڻي ٿاڪ، ڪهيءَ سو دشمن هولي.

ڏڏا ڏاڻي ڪهاوڻيءَ پڙي، پونهي گهر ۾ نھين اڪ ڪن،
 پٺي ڪرت گمان، وٽن دن جات پھن ٻن،
 چوڙي لائي دڪان، ڪرينءَ پڪوانھن ٺيڪا،
 آري هان پلٽو، جانيءَ ڪاڏن هار، اڏر نھين سواد اسي ڪا.

پها پڙيءَ پتنگا جائي، آپ سي دٻڪ ماھين،
 ٽن ڪر دٻا چراڻي، سوچ دٻڪ ڪو ٺاھين،
 پهاڻي ٿو دٻڪ جريءَ، پاڇي جريءَ پتنگ،
 آري هان پلٽو، هري هري جن سي پراست ڪر، مل ڏوٽر اڪ الڪ.

ديدا ڦاڪا ڦرڪ ضرور، ڦرڪ عالم سي رھڻي،
 پلي اري ڪھ جائي، ٻاٽ ڏو سوڪي سھڻي،
 ڪهر مھر ڪي نظر، لکڻ صاحب سي لاوي،
 آري هان پلٽو، لکي رھيءَ وهه ڏور، چٽيءَ ٿو غرطا ڪاوي.

پيا بگلا ڪينهي پيمڪ، ھنس ڪي ٻولي ٻولي،
 نير^۴ چهره ڏوٽر مھيءَ، آپ سي پيردا ڪولي،
 ڪنگا روپ سبت، نھر ٻن ڪر الڪاوي،
 آري هان پلٽو، جھوان ٺاھن ھنس، ٺھان بگ ھنس ڪھاوي.

پيا ۱۰۰۰ ھي ڪو ڪي^۱، ڪري^۲ ۽ ۱۰۰۰ سي لڳا^۳،
 نام سي رهي^۴ پلا^۵، چٽ دي ڪرني سڳا^۶،
 نڳرا سڳرا نانهن، چوئي هٿ جاگرت چوگي^۷،
 آري هان پلٽو، نڳرا سڳرا آنهن ڪهر ڪوئي روگي ۱۰۰۰.
 ما من مرید هره نانهن، آپ ويه پير ڪهاوين^۸،
 بنا بدگي فيض، ڪهر ڪوئي ڪٿي پاي^۹،
 ڪٿو ناچو ناچ، ناڪ بن لڪي پائي،
 آري هان پلٽو، سڳرو هرهن دال، دهن ٿو مليه پڙائي،
 درا راند پڙائي مانڱ، نٿن ۱۰۰۰ ڪاچو لائي،
 بنا خصم ڪو سهج، ڪهان پا ٿول پڇائي
 تن پير لٽا نانهن، اوڙني خصمن سوئي،
 آري هان پلٽو، بنا پڇن ڪي راند، ڪهر ڪٿا ٽن ٽوئي.
 لا لاچ بري پلا، اهي سب بات بگاري،
 لاچ جيھ ڪا نام، مايا ڪي هٿ هٿاري^{۱۰}،
 ڪڪ ڪامي روپ ٿري^{۱۱}، سر ٿر من لڙي^{۱۲}،
 آري هان پلٽو، اٿا ڪوئي نا ملا، جو ان سي چوئي^{۱۳}،
 ووا وارون ٽن من سيس، اسي ڪا ڪهون سندس،
 هٿ اپنا پھچان، سٺ هٿ هي مٿي ڪليسا،
 پورن پڙگتي پاڪ، ملي وهي ديس ڪي سائين،
 آري هان پلٽو، ڪرپتي ان سي پڙست، نهين ان سي اڌ ڪائي،
 سسا سر ۱۰۰۰ ڪوئي^{۱۴} سيار^{۱۵}، سينهن سي راهه پڙاوي^{۱۶}،
 ڪاڪ ڪهي هٿ پڙي، هندس سي ڪال اڇاوي^{۱۷}،
 پونڪن لاڳي سوان، سٺ سٺ ڪان ڪو موند،
 آري هان پلٽو، آخر پڙي سو پڙي، دن چار ٽينگر ٽونگا.

۱. ناس. ۲. اندر ۱۰۰۰ ڪي روڪڻ. ۳. ڪنڊ ڪرڻ، چوڙڻ.
 ۴. جيڪو سڳرو. ۵. پيا. ۶. پيا ۱۰۰۰ ڪي رهي سڳو.
 ۷. چوگي آهي. ۸. مايا. ۹. پڙاوي. ۱۰. ڪڍڻ.

هها حق هه وهي حلال، صبر سي بئني آوي،
 كانا وهي حرام، پيت ڪو مانگن جاوي،
 هاڻي ڌارڇ ڌري، سانجه، ڪو من پر پاوي،
 آري هان پلٽو، ٽوڪ ٽوڪ ڪر سران، پيس گهر پلاڪا کاوي.

آ آهي اور نهار، تڃهي ڪيا ٻري پراري،
 گهر ۾ مڙسمن چور، اڏر ڪر جهڪي ٿاري،
 اڀني ڪرلي ساڄ، اڏر سب جهڙي ڪهاني،
 آري هان پلٽو، ڏوه ستاڻي هات، جات هه بهتا پائي.

اڻي اسر^۲ ڪري ڪوئي مرد، اڏر سب پيت جهڙاوين،
 مار ڪيا ڪوئي سڀيه، کان ڪو گيد ڏاوين،
 چتر قريءَ سر اڏر، سڙي پاڇا، ڪهاوي،
 آري هان پلٽو، سب ٺاڻڪ هوڄائين، ٿر ٻڙي ڪڏن لداوي.

ا اڏر عمر گئي سب پيت، چلن ڪر دن هه ٿورا،
 احمق پڄن اڇهار، گوڙ ڌر ڪر نهورا^۳،
 پڙلي ڌول قرار، ڏني گهر ڪسي جهڙو^۲،
 آري هان پلٽو، سر پر ماري ڌول ڪال، تب ڪهان لڪهڙون^۵.

اي ايه اڪ اور پڙهي قران، ٻانگ، ڏن لاوي مٺيا،
 اڪ اور باجي سڏي، ويد ڏن پندت رٺيا،
 سڙه رهيءَ مٽدان، ڪاه پر مانگ ڪي،
 آري هان پلٽو، دوتو گهر لاڳي آڳ، اڇا ڪوئي پاڳ، ڪي.

۱. پرائي. ۲. نام. ۳. هي مورڪ! ٿون پڄن ڏانهن
 ڏيان ڏي، مان توکي نه رٿا سان ٿو سمجهان. ۴. ٿون ٻڙيو
 سان ڪيل واعدي ڪي پلائي وينو آهين نه مات لرو ڪر
 اڇي پل پل ٻڙيو جي پڳتي ڪمدان، پوءِ ان جي ڊوگاڻ،
 ۵. ڪهڙي منهن سان ويندين؟ ۵. جڏهن ڪال جو ڏندو
 سر تي پوند نه پوءِ ڪي لڪمدان؟

او اڏاڏون پٿر بهائي، پريست سڄن سي جوڙي،
 پڙي اٿڙي لوڪ، جوڙ ڪي پاڇي ٿوڙي.
 مڙت ڏيهر پگوان، سڄن سي هريءَ ج پڇو ها،
 آري هان پلٽو، هنسهن پٿري لوڪ جيست جب پٽهن دوهاءِ.
 انگ، آ اوڙيءَ ا انگ، انگ، اڙ ٽاڻين ڪولي دوجا،
 انگ برهر سنار، ڪر ٽون مٿن ڪڪي پوجا.
 سڄهه پڙا ڪرڻا، ڪرم ڪو ڪيٽا پگورا،
 آري هان پلٽو، درمس پاڳي دڙو، ملا جب ستگرو پورا.
 (پاڳو ۲، صفحو ۸۵)

۵. باره ماها:-

پن ڪرمان وانگر پلٽو صاحب جن نه ”باره ماها“ رچيو
 آهي. انهيءَ ۾ هر هڪ مهيني کي آڌار بڻائي پريست ۽ برهه جو
 ورڻ ڪيو اٿن. پاهريان مڙسوم ڪيترائي نه لاهوني ۽ سهاوني
 چوڻ هجي، پريست کي ڪوٺو وٺندي. برهن کي نه هر مڙسوم
 پنهنجي پريست جي ياد ستائيندي آهي. جڏهن برهه اگنيءَ
 ۾ جلندڙ برهن کي سن منڊل پنهنجي پريست جي هڪ جهاک
 نظر آئي ته سندس هردي ۾ ننڍڪا پيني شائتي اچي وٺي:-

سڪي مري پيٽ ڪي خبر نه آئي هو.

ماس آسڙ، ڪنگن ڪهن ڪرجيءَ، سب سڪي چان چوائي،
 هڻن پوري پيٽا بن ڏولون، سن منڊل بن سائين.

۱. پن سڄي جو خيال ڇڏي صرف پريست سان ئي پريست
۲. سڄي جي وچوڙي کان نه پرمالما مڙت ڏئي نه
۳. جڏهن دشمن جي جيست ٿيندي آهي
۴. پرمالما جو ڪيان ملو
۵. آسمان ۾ بادل ڪر جي رهيا آهن.
۶. پريست کانسواءِ ڪو سڄو آهي.

ساون ميگه، گرج مور سڄي، ڪوئل ڪهڪ سنائي،
 هون اوري پرايم بن وياڪل، تالقت رن بهائي.^۱
 پادون گرو گدير سڪي ري، ڪالي گهٽا پڄائي.^۲
 چمڪت اجلي گهور گهن گرجت، سولي سيج پيٽ ٺاهين.
 ڪوار ماس سب جوڙ مل سڪيٽان، جهونيءَ مالڪت آلي،
 هوري الم پراس الم رهي،^۳ ان بن ڪچ ٺا سڄائي.
 ڪاڪ گهر گهر سب سڪيٽان مل، رچ رچ پون بهائي،
 من پان پرايم بن سڄي، روه روه دوس گهوائي.
 اگهن اگر سڄي سڄي، پيٽ سنگ گوني چائي.^۴
 دڪ، دڪ، مولهن برها اڙهت هت، پيٽ بن جيٽ اڪلائي.^۵
 پوس ماس پراس پيٽروا، اون ڪي سڌ ٺاهين،
 ڪاه ڪرئون ڪت جئون سڪي ري، ڪن دؤن بهائي.^۶
 ماگه، ٺار پرن لڙ سڄي،^۷ پتيٽان ٺاهين پڄائي.^۸
 اسي ٺيڪ ڪنور ڪرياميه، ٺيڪ سڌ سڙائي.^۹
 ڦاڪن ماس اس جب ٺوئي، جوگن هره ڪي ڏائي،
 غيب لڙ ڪي گلن گلن، پيٽ پيٽ سور مچائي.^{۱۰}
 چيٽي چٽ چٽا آت باڙي، ٺن من پسر چڙائي.

-
۱. اڙندي رات گذري آهي. ۲. آسمان ۾ ڪارا بادل
 ۳. منهنجو پرايم پراس ۾ رهي پيو آهي.
 ۴. سڄي سڪون ڏاڍي پيار سان پنهنجي پرايم سان سڙو ڪرڻ
 ۵. پرايم ڪانسوا منهنجو چٽ وياڪل آهي.
 ۶. خير ٺاهي ڪهڙن اردئي دشمن پرايم کي روڪيو آهي.
 ۷. برف پوڻ لڳي آهي. ۸. پرايم چئي به ڪرڻ لڳي آهي.
 ۹. آهي ته هو پرم ڪرڻ وارو، پر مون سان پيٽ ڪنور ٿا وارو
 - سڙو ڪيو اٿس، جو ته منهنجي بلڪل ئي پرواهه ڪرڻ
 - اٿس. ۱۰. مون اندر جي روحاني مدد ۾ پيٽا پيٽا جو
 - سور مچائي ڇڏيو آهي.

سرت يا آتما. آهيات = سهاڳ، يعني پرماتما سان ڏکڻ لڳي وٺي. ساد پٽانا = خوشيءَ جو باجو، هتي اشارو اندر جي شيد ڏن ڏانهن آهي. ڊيوڪ بريءَ آکاس = اندر جو اٽو کوهه، يعني شرير ۾ اکين جي پٽيان وارو حصو جتي جوت جلي رهي آهي ان ڏانهن اشارو آهي. مهل پر ڇهڻ وڇائڻا = مٿين روحاني منڊلن ۾ نواس ڪيو. ڊنيٽا = گرم، سنسڪار وغيره. پڙوسن = سنسار.

خسر مؤنا نر پل پيا، سر ڪي گئي بلاء. *
 سر ڪي گئي بلاء، بهت سک هر ني مالا
 لاڳي منگل هون، بجن لاڳي ساد پٽانا.
 ڊيوڪ بريءَ آکاس، مهل پر سهڻ بچايا

* هنن ”آلت باسٽيان“ جو اصلي پاڻ اهو آهي ته ورتان اوسنا ۾ روح کي پنهنجي اڏين ڪري ڇڏيو آهي. من روح جو سرامي بڻيو ويندو آهي. جڏهن جهو ستگروءَ جي ٻڌايل چڱيتيءَ مطابق جهڙي ئي موندو يعني جڏهن سماڏي يا پورن اڪاگرتا جي اوسنا جي ڄاڻ حاصل ڪندو آهي تڏهن من ۽ آتما شرير جي نون دوارن مان نڪري ڏهن دوار تائين اچي ويندا آهن. اندر پهچي ۾ برهم يا ترڪٽيءَ ۾ سمائجي ويندو آهي. اهڙيءَ طرح من روپي خسر مري ويندو آهي ۽ آتما انجي پنهنجي کان آزاد ٿي ويندي آهي. من کان آزاد ٿيل آتما مٿين روحاني منڊلن جي سار شهد جا آندڻ ۾ باجا ٻڌڻ لڳندي آهي ۽ آلت ۾ پرماتما سان ملي اعليٰ روپ ۾ سڃي سهاڳ ٿي ويندي آهي. جيستائين آتما من روپي خسر جي اڏين هٽي، جيستائين انيڪ ڏکڻ سان گهري پٽي هٽي، پر جڏهن من روپي خسر مري ويو، تڏهن سندس امر سهاڳ يعني شيد، ستگرو يا پرماتما، کيس ملي ويو ۽ امر آندڻ حاصل ٿي وٺس.

سۇلتون مەھمۇد ئاھىل، خەرجىب مۇنى كىي پالما.
 سۇلتون پالما پىسار، پىرەم كىي دورى ئۇنى.
 مەنى كۆن ئاب كىري، خەسرەن دېدا چۇنى.
 پىلاۋ سۇنى سەھگىنى، جىيىتى پىيە كىر كىيە.
 خەسرەن مۇس ئىر پىل كىيە، سىر كىي گىتى پىلا.
 (پاڭرۇ، كىندىلى ۱۸۱)

خەسرەن پىچارا مەرى كىيە، جىرۇرۇ كىيە ئان.
 جىرۇرۇ كىيە ئان، ئىرا ئىيەت ھىمارا.
 جىرۇرۇ سىكل سىسار، مەلىكە پىر سىندۇر ئارا.
 ھەر پىيەرتا ئارى، خەسرەن كىيە مەرى.
 وا كىر مۇرۇرۇ مۇرۇ، سىر پىرۇرۇ ھىيە ھىمارى.
 دىيا گىتى ھىيە پاكە، سىر ئاب ران پىروسىن.
 پىيەرتا مەرى ئارام، مەلىكە مەكىن دىن دىن.
 پىلاۋ ئىسى پىد كىيە، بۇجىيە سۇنى ئىران.
 خەسرەن پىچارا مەرى كىيە، جىرۇرۇ كىيە ئان.
 (پاڭرۇ، كىندىلى ۱۸۰)

۱۷. سۇھرىيا ھولر:-

پىلاۋ صاحب جىن لوك كىيەن جىي ئارۇئان جىي ئازار تىي.
 پىلاۋ جىي رىچىن كىيە ئاھى. ئانەن رىچىن مەرى سىندىن لىكىل.
 "سۇھرى" خەس ئىيان ئىپى جىي لائىق ئاھى. جىدەن پىر جىر جىم.
 ئىپىدو ئاھى ئىدەن "سۇھرى" پىا "ھولر" پىا پىر وپىدو ئاھى.
 پىر ھەك خۇشى جىر كىيە ھولر ئاھى، جىيەن جىي ھولر سىف.

۱. ئىچىر مەرى كۇرۇي چىدەن. ۲. جىيەن مەنەن جىي پىر پىر.
 كىري. ۳. پىلاۋ صاحب جىن پىر مەنەن ئانەن مان ئاھى. ۴. پىلاۋ
 جىر پىد پىان كىري رىيە ئىيان، جىيەن پىر ۵. پىلاۋ پىيە سىيە
 مەكىتى مەلى وپىدو ئاھى.

جي آخر ۾ ”هو لينا“ يا اهڙيءَ طرح جو ٻيو ڪو لفظ هوندو آهي. انهيءَ ذراعي ٽئين چاول ٻار جون خوشيون منهنون وينديون آهن ۽ ان کي آشيرواد به ڏئي ويندي آهي. پلٽو صاحب جن ”سوهر“ جي ذراعي ايڪو اُتر روحاني اُپديش ٿا ڏين:-

مور ٻيٽا ٻسيءَ ٻو پائڻ، هر ڏن هيريءَ هو لينا.
 اُٻئي ٻيٽ ڪي سڌ جو پوڻئون، هر ڏن ڪهنون هو لينا.
 انگ انگ پوئي لکو لئون، ٻئيءَ قل ڪاٽئون هو لينا.
 ڌرتيون جو ڪيٽان ڪيءَ پيس، پاس ٻيٽا چاٽئون هو لينا.
 ڪوچ ۾ نڪسون ڪاٽون بدلسوان، ٻيٽا پل پائون هو لينا.
 چرون ڪنول سر نائي، منهن سهجائون هو لينا.
 گرپ رها بسواس، ٻيٽا مور جانيءَ هو لينا.
 اُچر ڪاه سب لوڳ، ڪوئي نهين مانيءَ هو لينا.
 پلٽو داس ڪيءَ سوهر، جو ڪوئي ڪاويءَ هو لينا.
 دسوين ماس اڪ پتر لهيءَ، سڪ پاويءَ هو لينا.

(ڀاڱو ۱، شيد ۱۰۹)

سنڌي ڪتابن جي لسٽ

ليکڪ

ڪتاب جو نالو

۱. سار وڃن لهر حضور سوامي جي مهاراج
۲. سار وڃن راڌا سوامي (لظم) حضور سوامي جي مهاراج
۳. پرمارئي پتر پاڳو ۱ بابا جڳمل سنگھ جي مهاراج جن جا حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن ڏانهن لکيل خط
۴. امرت وڃن پاڳو ۱ بابا جي مهاراج جن جي خطن مان چوڻا وڃن
۵. امرت وڃن پاڳو ۲ حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جي خطن مان چوڻا وڃن
۶. پرمارئي پتر پاڳو ۲ حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جا جڳواسن ڏانهن لکيل خط
۷. پرمارئي ساڪيون حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جون ستسنگ ۾ ٻڌايل ساڪيون
۸. ستين جي سکيا حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جا ستسنگ
۹. ستيت مٿ حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جا ستسنگ
۱۰. گرو مٿ سار حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جي پستڪ ”گرو مٿ سڌانت“ جو ڏيهاڇو
۱۱. گرو مٿ سڌانت (۸۴ وشهن وارو) حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۲. ستيت جيو کي واپس ڇڏائين حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۳. ڪر ٿئون ڏيندار مهل ۾ بهارا هت حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۴. سمرن سي سک هوت هت حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۵. ڪهان لک ڪهون ڪٿا من کي حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جو ستسنگ
۱۶. ڪام ڪروڻ پهر پرنندا حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۷. نام مارڪ حضور مهاراج بابا ساون سنگھ جن جو ستسنگ
۱۸. نام پڳتي ؟ گروءَ جو مهتر حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۱۹. الله اڪرم خدائي بندي حضور مهاراج بابا ساون سنگھ
۲۰. آلمڪ وگهان سردار بهادر مهاراج جڳمٿ سنگھ

۲۱. روحاني گل ڦل سردار بهادر مهاراج جيڪي سنگهه
۲۲. روحاني گلدستو سردار بهادر مهاراج جيڪي سنگهه جن جا وڃن
۲۳. پڳتي مهاتم سردار بهادر مهاراج جيڪي سنگهه جن جو ستسنگهه
۲۴. سنت مت روشن پاڻو ۱-۲ حضور مهاراج چرنسنگهه جن جا ستسنگهه ۽ چنين جا جواب
۲۵. سنت مارڪ حضور مهاراج چرنسنگهه
۲۶. ستسنگهه ۱ کان ۲۸ حضور مهاراج چرنسنگهه جن جا ستسنگهه
۲۷. آگري ۾ ستسنگهه حضور مهاراج چرنسنگهه
۲۸. منهنجو ستگر و ڊاڪٽر جولين پي. جانسن
۲۹. سنت مت ويچار ڊاڪٽر راج شنگاري ۽ ڪرپال سنگهه 'ڄاڪ'
۳۰. سنت سماگر ديوان درياڻي لعل ڪهور
۳۱. ڌرتي ۽ ڌرتي سرڻي ديوان درياڻي لعل ڪهور
۳۲. روحاني ڊائري پاڻو ۱-۲-۳ راه صاحب مشهورام
۳۳. سنتن جي ٻاڻي مختلف سنتن جون ٻاڻيون
۳۴. ويهتي ۽ پراڻا جا شهد، مختلف سنتن جي ٻاڻي ۽ مان شهد
۳۵. الڌر جو آواز ڪرل ساندروس
۳۶. هنسا همرا مولي چڪا ڊاڪٽر ڪرپال سنگهه نارنگ
۳۷. ستگرن جي سکيا پاڻو ۱-۲-۳-۴ شري ليڪراج پري
۳۸. سنت سنديش شريماتي شالتي سيني
۳۹. سنت نامدرو شري جي. آر. پري ۽ شري ٽي. ڪي. سيني
۴۰. ٿلي صاحب شري جي. آر. پري ۽ شري ٽي. ڪي. سيني
۴۱. دادو ڊال ڊاڪٽر ڪاشيناد اهاڏياڻو
۴۲. ميران پريم ديواني واپسندو ڪمار سيني
۴۳. حق حلال جي ڪمائي

ڪتابن ملڻ جا هنڌ:-

مٿيان لکيل ڪتاب سنڌي، هندي ۽ پنجابي ۾ ڏهرا
پبليڪيشن (بڪ اسٽال) بهاس ۽ سيني سنگهه سينٽرن مان
علي سگهن ٿا.

